

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA
SUÇU
(TCK m.220)

Yüksek Lisans Tezi

İLKNUR EBİZ YILDIZ

İSTANBUL, 2011

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU HUKUKU YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA
SUÇU
(TCK m.220)**

Yüksek Lisans Tezi

İLKNUR EBİZ YILDIZ

Tez Danışmanı: PROF. DR. AYŞE NUHOĞLU

İSTANBUL, 2011

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu

Öğrencinin Adı Soyadı: İlknur Ebiz Yıldız

Tez Savunma Tarihi: ..../..../2012

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü

Bu tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

Ek Danışman

Üye

Üye

Üye

ÖZET

SUÇ İŞLEMENİN İÇİN ÖRGÜT KURMA SUÇU

İlknur Ebiz Yıldız

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu

Şubat 2012, 197 sayfa

“Örgütlü Suç” neden olduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve güvenlik sorunları ve toplumsal tehlikeliliği nedeniyle önemi gittikçe artan, bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kapsamı algılamak açısından öncelikle konuya ilişkin literatür çalışması yapılmıştır. Bu çalışma sırasında görülmüştür ki “örgütlü suçun” herkesin üzerinde anlaştığı bir tanımı bulunmadığı gibi yanı sıra, “örgütlü suç” ile ilgili olarak, terminoloji sorunu da bulunmaktadır. Kavramın temelini örgütlenme fiili oluşturduğundan tarafımızdan da çalışmada “örgütlü suç” terimi tercih edilmiştir.

Tezimiz iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak “örgütlü suçluluğun” kavramsal ve unsurları yönünden ortaya konulmasına çalışılmış, tarihsel sürecine değinildikten sonra, “örgütlü suçluluğun” değişik görünüm biçimleri ve Sınıraşan örgütlü suçluluk ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Türk Ceza Kanunu “suç işlemek amacıyla örgütlenmeyi” suç olarak kabul etmiş, suçu “kamu barışını” ihlal etmesi ve tehlikeliliği nedeniyle düzenlemiştir. Buna göre “örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak, üye olmamakla beraber örgüt adına suç işlemek, hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etmek, örgütün veya amacının propagandasını yapmak” suç kabul edilmiştir. İkinci bölümde TCK 220.maddede düzenlenen “Suçu İşlemek İçin Örgüt Kurma Suçu” korunan hukuksal yarar, suçun özellikleri, unsurları yönünden incelenmiş, suçun nitelikli halleri ve özel görünüş biçimleri tartışıldıktan sonra suç için özel önemi haiz olan etkin pişmanlık ve denetimli serbestlik kavramları ve uygulaması üzerinde durulmuştur. Son olarak soruşturma ve kovuşturma usulleri çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Kamu Barışı, Suç ve Ceza

ABSTRACT

THE CRIME OF CREATING A CRIMINAL ORGANIZATION FOR THE PURPOSE OF ENGAGING IN CRIMINAL ACTIVITY

İlknur Ebiz Yıldız

The Graduate School of Social Sciences
Graduate Program in Public Law

Advisor: Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu

February 2012, 197 pages

Organized crime is appearing in the abstract growing in importance due to the reason of causing its political, economical, social and security threats. Hence, literature review relating to the subject was concluded for the purpose of perceiving the extent. Throughout this study has been seen that there is no common definition of organized crime accepted by everyone and also its terminology problem does exist. In this study, the term of organized crime was preferred to be used, because of its base on the verb of organizing.

Our study consists of two main parts. In the first part, in general, organized crime from the point of its conceptual and component was attempted to explain, and after mentioning its historical process, several view manner of the organized crime and transboundary organized crime examined in a different title. Turkish Criminal Law has accepted the “the crime of creating a criminal organization for the purpose of engaging in criminal activity” as a crime, and has arranged the crime by virtue of violating the public peace and its threat. Accordingly, “create an organization, organizing, being a member, committing a crime for the organization without being a member, contributing in a scienter and intentionally way without getting involved in hierarchical structure, making propaganda of the organization or its aim” has been accepted as a crime. In the second part, “the crime of creating a criminal organization for the purpose of engaging in criminal activity” mentioned in the article 220 of Turkish Criminal Law has been analysed from the points of sheltered legal utility, crime properties, its components; after debating the qualified aspects of crime and its custom view features, has been emphasized on the effective repentance and concepts of probation which have special importance for crime. Finally, investigation and prosecution proceedings constituted of the study item.

Key Words: Organization, Public Peace, Crime and Punishment

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	viii
1.GİRİŞ.....	1
2. GENEL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ.....	5
3. KAVRAMSAL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ	7
3. 1 TANIMI.....	7
3. 2 UNSURLARI.....	9
3. 2. 1 Hiyerarşik Yapı.....	11
3. 2. 2 Korunma Mekanizması.....	13
3. 2. 3 Süreklilik.....	14
3. 2. 4 Kazanç Sağlama Amacı.....	15
4. TARİHSEL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ	17
5. ÖRGÜTLÜ SUÇLULUĞUN GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	22
5.1 TERÖR ÖRGÜTÜ.....	22
5. 2 EKONOMİK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ.....	27
5. 3 MAFYA TİPİ SUÇ ÖRGÜTÜ	28
6. SINIRAŞAN ÖRGÜTLÜ SUÇLULUK.....	31
7. SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU.....	37
8. KORUNAN HUKUKSAL YARAR.....	40
9. SUÇUN ÖZELLİKLERİ	43
9. 1 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA ÇOK FAİLLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.....	43
9. 2 SUÇ İŞLEMEK İÇİN ÖRGÜT KURMA TEHLİKE SUÇU NİTELİĞİNDEDİR.....	46
9. 3 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU MÜTEMADİ (SÜREKLİ) BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.....	50
9. 4 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU GENEL VE TAMAMLAYICI NİTELİKTEDİR.....	52
9. 5 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU SEÇİMLİK HAREKETLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.....	59
9. 6 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU SERBEST HAREKETLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.....	61
10. SUÇUN UNSURLARI.....	63
10. 1 FAİL.....	63

10. 2 MAĞDUR.....	67
10. 3 KONU.....	69
10. 4 SUÇUN MADDİ UNSURLARI.....	71
10. 4. 1 Hareket.....	71
10. 4. 1. 1 Örgüt kurmak	73
10. 4. 1. 2 Örgüt yönetmek	75
10. 4. 1. 3 Örgüte üye olmak suçu	77
10. 4. 1. 4 Örgüt üyesi olmayan kişinin örgüt adına suç işlemesi.....	80
10. 4. 1. 5 Örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan kimsenin örgüte bilerek isteyerek yardım etme	83
10. 4. 1. 6 Örgütün veya amacının propagandasını yapmak	88
10. 5 SUÇUN MANEVİ UNSURU.....	92
10. 6 SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU.....	96
11. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ.....	101
11. 1 ÖRGÜTÜN SİLAHLI OLMASI.....	101
11. 2 ÖRGÜTÜN VEYA AMACININ PROPAGANDASININ BASIN VE YAYIN YOLU İLE YAPILMASI.....	105
12. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	106
12. 1 TEŞEBBÜS	106
12. 2 İŞTİRAK.....	112
12. 3 İÇTİMA.....	120
13. ETKİN PİŞMANLIK.....	126
13. 1 ÖRGÜT KURAN VEYA YÖNETEN FAİLİN ETKİN PİŞMANLIĞI	131
13. 2 ÖRGÜT ÜYESİ FAİLİN ETKİN PİŞMANLIĞI	134
13. 2. 1 Cezayı Kaldıran Sebep Olarak Örgüt Üyesi Failin Etkin Pişmanlığı.....	134
13.2.2 Cezayı Azaltan Sebep Olarak Örgüt Üyesi Failin Etkin Pişmanlığı.....	140
13.3 ETKİN PİŞMANLIK VE CUMHURİYET SAVCISININ DAVA AÇMADA TAKDİR YETKİSİ	142
13. 4 ETKİN PİŞMANLIK VE DENETİMLİ SERBESTLİK.....	149

14. YAPTIRIM	155
15. ZAMANAŞIMI	161
16. YARGILAMAYA İLİŞKİN USUL	164
16. 1 GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	164
16. 1. 1 Görevli Mahkeme	164
16. 1. 2 Yetkili Mahkeme	166
16. 2 SORUŞTURMA	167
16. 3 KOVUŞTURMA	169
17.SONUÇ	174
KAYNAKÇA	179

KISALTMALAR

AİHS	:	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	:	Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
C.D	:	Ceza Dairesi
CGTİK	:	Ceza Ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanun
CHD	:	Ceza Hukuku Dergisi
CMK	:	Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇASÖMK	:	Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Kanunu
DSYMKKK	:	Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Kanunu
DSYMKKY	:	Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Yönetmeliği
E	:	Esas
GÜHFD	:	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HSYK	:	Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu
İBD	:	İstanbul Barosu Dergisi
K	:	Karar
ÖGACM	:	Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemeleri
UCM	:	Uluslar arası Ceza Mahkemesi
R.G	:	Resmi Gazete
TBB	:	Türkiye Barolar Birliği
TBBD	:	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TMK	:	Terörle Mücadele Kanunu
THD	:	Terazi Hukuk Dergisi
Y	:	Yargıtay
YCGK	:	Yargıtay Ceza Genel Kurulu

1. GİRİŞ

Ceza hukukunda, hukuk kurallarının yasakladığı ve yapılmasına veya yapılmamasına cezai yaptırım bağladığı eylem olarak tanımlanabilecek, suç bireysel olarak işlenebileceği gibi birden fazla kişi ile de işlenebilir. Hatta suçların birden fazla kişinin katılımı ile işlenmesi, suçun işlenmesinde kolaylık sağlayan bir niteliktir. Suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda, birden fazla failin tek suç işlemek için birleşmesi ve birden fazla kişinin belirsiz sayıda suçu işlemek için sürekli olarak bir araya gelmesi birbirinden farklıdır. Bu farklılık ve yapısı gereği belirsiz sayıda birleşmeyi ifade etmesi nedeniyle tarafımızdan çalışmada “*örgütlü suç*” kavramı tercih edilmiştir. Tek bir suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi halinde “*iştirak*” hükümleri geçerli olmaktadır. Oysa “*örgütlü suç*” denildiğinde yapısı gereği, suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi dolayısıyla toplu suç olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Birden fazla failin belirsiz sayıda suçu işlemek için bir araya gelmesi ceza kanununda bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Suçun birden fazla kişi ile işlenmesinin sağladığı kolaylık suç yoluyla suç ile hedeflenen amaca ulaşmanın da öteden beri yöntemi olmuştur. Bu nedenle birden fazla kişinin zorunlu katılımıyla oluşan “*örgütlü suç*”, yeni bir olgu olmayıp, tarihin her döneminde değişik biçimleriyle işlenmiş ve ceza yaptırımına bağlanmıştır.

Hedeflenen amacın ekonomik veya siyasi olması “*örgütlü suç*” bakımından yapılacak sınıflamanın temel dayanağını oluşturmaktadır. Buna göre genel olarak ekonomik kaygıyla hareket eden suçlara, “*ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri*” ve bunun özel bir türü olan ve daha ziyade alt kültür ürünü olan, sosyolojik bir vakıa olan “*mafya tipi örgütlenme*”, salt siyasi hedefleri olan, bu amacı için şiddeti, araç olarak kullanan suçlar için “*terör örgütü*” biçiminde tasnif yapılması mümkündür.

Amaçlarına ulaşmada suçu araç olarak kullanması nedeniyle niteliği gereği taşıdığı özel tehlikelilik ve küreselleşme ile dünya için sorun haline gelen “*örgütlü suç*”, birçok ülkede özel kanunlar ve hükümler çerçevesinde düzenlenmekte ise de ülkeler arasında söz konusu örgütlerin cezalandırılması, deşifresi, çökertilmesi, failerin başka ülkelerde takip ve yakalanması, iadesi gibi konularda yeknesak uygulamaya ihtiyaç

bulduğundan, mücadelenin de küreselleşmesi gerektiği konusunda uluslararası alanda görüş birliği oluşmuş ve bu doğrultuda uluslararası düzenlemelere gidilmiştir.

Çok failli suçlar içinde yer alan “*örgütlü suç*” kavramı içinde değerlendirilen, “*suç işlemek için örgüt kurma suçu*” Türk Ceza Kanunu sistematığı içinde 220.maddede bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş ve “*örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak, üye olmamakla beraber örgüt adına suç işlemek, hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etmek, örgütün veya amacının propagandasını yapmak*” biçiminde seçimlik hareketli fiillerin cezalandırılması öngörülmüştür. Zira bu eylemler amaç suçları işlemeye kolaylık sağlamakta, kamu barışını için tehlike oluşturmaktadır. Kanun, örgütün varlığı için asgari üç kişinin bulunmasını aramakta öte yandan yapısı, üye sayısı, araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olma unsurunu koşul olarak öngörerek, suçun somut tehlike suçu olduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda inceleme konusu suç, faillerin belirli bir şekilde hareket etmek üzere devamlı surette birbirine bağlanmak yani birlikte hareket etmek üzere anlaştığı bir suçtur. Bu açıdan bakıldığında daima ve zorunlu olarak mütemadi nitelikte taşımaktadır.

Kanunda “*örgütlü suç*” ile ilgili özel bir düzenleme bulunmuyorsa uygulama alanı bulacak olan bu suç genel niteliktedir. Eğer “*örgütlü suç*” ilişkin örneğin TCK 314.madde yahut Terörle Mücadele Kanunda olduğu gibi özel hüküm ihdas edilmiş ise uygulanmayacaktır.

Bu çalışma iki ana bölüme ayrılmış olup, birinci bölümde genel olarak “*örgütlü suçun*” ne olduğu açıklanmaya çalışılmış, bu çerçevede kavram ile ilgili tanım zorluğu üzerinde durulmuş, literatürde kabul edilen artı eksi bir yaklaşımı da dikkate alınarak, kavramın hiyerarşik yapı, korunma mekanizması, süreklilik, kazanç sağlama amacı olarak tespit edilen dört unsuru incelenmiştir. Sonrasında tarihin her döneminde olgusal biçimde ortaya çıkan “*örgütlü suç*” ilişkin genel açıklamalara değinilmiş ve suç ile amaçlanan siyasi yahut ekonomik hedefe göre “*örgütlü suçun*” özel görünüş biçimlerine yer verilmiştir. Ancak bu tasnifte aslında çoğunlukla hedefi ekonomik olsa da sosyolojik bir vakıa olması sebebiyle “*mafya tipi örgütlenmeye*” özel bir başlık açılmıştır. Birinci bölüm, “*örgütlü suçun*” küresel bir fenomen niteliğine dönüşmesi sebebiyle bu

konudaki uluslararası düzenlemelere, özellikle Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesine değinilerek nihayetlendirilmiştir.

İkinci bölüm ise Türk Ceza Kanun'da özel düzenlenen “*suç işlemek için örgüt kurma suçuna*” ayrılmıştır. Genel olarak suça değindikten sonra, suç ile korunan hukuksal yarar kavramı kamu barışı, kamu düzeni, kamu güvenliği kavramları da dikkate alınarak irdelenmiştir. Suçun özellikleri, ortaya konulduktan sonra suç genel teorisi çerçevesinde suçu oluşturan unsurlar, suçun nitelikli halleri, teşebbüs, iştirak, içtima biçiminde ortaya çıkan suçun özel görünüş biçimleri ve özellikle teşebbüsün ve iştirakin genişlemesi meselesi incelenmiştir.

Günümüzde “*örgütlü suç*” ile mücadelede örgütün ortaya çıkarılması, üyelerinin tespiti ve çökertilmesinde, örgütün dışından elde edilen bilgi ve belgelerin yanı sıra, örgütün içinden elde edilecek bilgilerin önemi ortadadır. Zira örgütün içinde bulunan kişinin vermiş olduğu bilgi, bu kişilerin örgütü iyi tanması ve eylem ve işlem tarzını iyi bilmesi sebebiyle örgütün ortadan kaldırılmasında daha elverişlidir. İşte bu fikirden hareketle kanun koyucu TCK 221.maddede “*örgütlü suç*” ile mücadelede bir suç siyaseti ilkesi olarak, “*etkin pişmanlık*” kurumunu ihdas etmiştir.

Çalışmada “*etkin pişmanlık*” kurumu öncelikle “*örgüt kuran ve yönetenin etkin pişmanlığı*”, “*örgüt üyesinin etkin pişmanlığı*” olarak sınıflanmıştır. Ancak madde metninde “*örgüt kuran ve yöneten failin etkin pişmanlığı*” bakımından cezayı azaltan bir sebep olarak etkin pişmanlık öngörülmediğinden, bu konuda alt başlık açılmasına gerek görülmemiştir. Ve fakat örgüt üyesi failin etkin pişmanlığı gerek cezayı kaldıran bir sebep gerekse cezayı azaltan bir sebep olarak öngörüldüğünden konu iki ayrı başlık açılarak incelenmiştir.

“*Etkin pişmanlığın*” uygulama alanı bulduğu hallerde “*cumhuriyet Savcısının dava açmada takdir yetkisi*” ve “*denetimli serbestlik kurumu*” konu ile bağlantısı sebebiyle özel olarak incelenmiştir. Son olarak çalışma “*suç işlemek için örgüt kurma suçu*” için kanun koyucunun bağlanan yaptırım bakımından değerlendirilmiş, zamanaşımı kavramı

da tartişılması ile birlikte kovuşturma ve soruşturmaya ilişkin usul tezin konusu belirlenmiştir.

2. GENEL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ

Ortak bir amaç veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik olarak sözlükte anlamını bulan örgüt,¹ aslında içinde bir organizasyonu barındırmaktadır. Esasen kişi tek başına hareket edebileceği gibi, başka kişilerle birleşerek de hareket edebilir. Bu bakımdan tarihin her döneminde, başkaları ile birlikte hareket etmenin işleri kolaylaştırması ve amaca ulaşmada mutlak başarı sağladığı anlaşılmış, dolayısıyla yaygın ve örgün, meşru ve gayri meşru pek çok amaç için örgütlenme gündeme gelmiştir.² Örgütlenme demokratik devlet olmanın gereği, bireyin demokratik tepkilerini ortaya koymasının ve hak ve çıkarlarını korumasının aracıdır. Ancak ceza hukuku açısından örgütün tanımı farklı ölçütler ve öğeler içermektedir. Çünkü amacı suç olan örgütler ile toplumsal yaşamın gereği olan örgütlerin, çeşitli yönlerden farklılaşması gerekmektedir.³ Bu anlamda amaç suç araç ayırımı yapılmalı; gerçekten amacı ve aracı meşru örgütlenmeler ve davranışlar meşru ve hukuka uygun kabul edilirken, amacın ve aracın gayri meşru olması halinde bunu sağlayan davranışlar da gayri meşru ve yasak kabul edilmelidir. Öte yandan amacın meşru, aracın gayri meşru olduğu hallerde “*hakkın kötüye kullanılmasını hukuk korumaz kuralı*” gereğince yasak ve suç sayılmalı ve fakat amaç gayri meşru, araç meşru ise bunu sağlayan davranışın meşru, serbest olduğunu kabul etmek gerekecektir.⁴ O halde, birden çok kişinin yasalarla yasaklanmış olan fiilleri gerçekleştirmek amacıyla güçlü yahut gevşek bir hiyerarşik düzende birleşmeleri ile kurulan örgüt, suç örgütü olarak kabul edilecek ve örgütlenme özgürlüğü kapsamında korumadan faydalanamayacaktır. Yapılanma biçimi ne olursa olsun, kanunda suç sayılan fiillerin işlenmesi amacıyla oluşturulan örgüt, suç örgütü olarak kabul edilmelidir. Örgütlü suçluluk, aslında kurulan örgütün suç işlemede sağladığı kolaylık nedeniyle tehlikeli kabul edilmekte ve cezalandırılmaktadır. Suç örgütünün suç işlemede sağladığı kolaylık, amaçlanan suçları işlemek için ihtiyaç duyulan eleman ve malzemenin örgüt sayesinde kolaylıkla

¹<http://www.tdksozluk.com/s/orgut> 2012 Yılmaz, E., 1992. Bir amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulan kuruluş ; örgütlenmiş gruplar, teşkilat, *Hukuk Sözlüğü*, Ankara: Yetkin Yay., s.710.

²Hafizoğulları, Z. ve Kurşun, G. *Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*.s.1 <http://www.baskent.edu.tr/~zekih/uygulamaci/umakale.htm> 2009

³Ünver, Naci,M, *Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, 2002, Turan Kitapevi, Ankara, s.3.

⁴Hafizoğulları/Kurşun, a.g.m s.2.

sağlanması biçiminde olduğu gibi, örgüt içinde bir araya gelen kişiler bir dayanışma içinde olduklarından, amaçlanan suçları işlemekte tereddütsüz ve korkusuzca hareket edebilirler. Bu suçları işlemekte başarı gösteren kişiler, örgüt bünyesinde çeşitli suretlerde ödüllendirilirler. Anılan durumlar, örgütün tehlikeliliği açısından vakıa olarak karşımıza çıktığından tehlikeliliği cezalandırılmaktadır.⁵

“*Örgütlü suçluluk*” aslında bir üst kavramdır. Nitekim bu niteliği salt “*örgüt*” boyutundan kaynaklanmaktadır.⁶ Zira, suçun temelini örgüt ve örgütlenme kavramları oluşturmakta bu nedenle de kullanılacak terminolojide bu kavram tercih edilmelidir. “*Örgütlü suç*” karşılığı her ne kadar “*organize suç*” kavramı kullanılmakta ise de, bu kavram esasen kriminolojik açıdan kullanılabilir bir kavramdır. Maddi ceza hukukunda örgüt kurmaktan, kurulmuş örgütü yönetmekten ve örgüte üye olmaktan ve örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlemekten bahsedilmektedir.⁷ Maddi ceza hukuku anlamında örgütlenme kavramından hareketle, “*örgütlü suç*” baktığımızda, örgütün amacı doğrultusunda sınıflama yapmak mümkün gözükmemektedir. Amaçları ekonomik veya çıkar amacı ve siyasal olarak belirlemek mümkündür. Bu anlamda genel olarak ekonomik kaygıyla hareket eden suçlara, ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri ve bunun özel bir türü olan ve daha ziyade alt kültür ürünü olup, sosyolojik bir vakıa olan mafya tipi örgütlenmeyi dâhil ederken, salt siyasi hedefleri olan, bu amacı için şiddeti, araç olarak kullanan suçlar için terör örgütü kavramının kullanılması isabetlidir.⁸

---

⁵Özgenç, İzzet, *Suç Örgütleri*, 2011, Seçkin Yay., Ankara s.16.

⁶Meşe ,Mehmet, *Örgütlü Suçluluk Ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurma Suçu*, 2004, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul s.3.

⁷Özgenç, a.g.e 14.

⁸Çoban,Zübeyir, *İfade Özgürlüğü Ve Suç Örgütünün Veya Amacının Propagandasını Yapma Suçu*, 2008, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul s.92, <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 10/10/2010

3. KAVRAMSAL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ

3. 1 TANIMI

Esasen “örgütlü suç” dair, herkesin üzerinde anlaştığı tam ve kesin bir tanım olmamakla birlikte üç tanım kategorisinden bahsedilmektedir. Buna göre ilk kategoriye polisiye tanımlar, ikinci kategoriye hukuki tanımlar, üçüncü ve son kategoriye ise kriminolojik tanımlar oluşturmaktadır. Polisiye tanımlar belirleyici unsurlardan ziyade, soruşturmada göz önünde tutulacakları ön plana çıkaran, daha ziyade suçun tehlikeliliğini dikkate alan, geniş tanımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Hukuki tanımlar ise kovuşturma ve cezalandırabilmenin alt yapısını ortaya koymaya çalışan, kısmi tanımlardır. Ancak bu tanımların, hareket biçimlerini kapsamaması bakımından eksikliği ileri sürülmektedir.⁹ Kriminolojik tanımlar ise, suçun sosyal yönlerini ortaya koymaktadır.¹⁰ Bazı yazarlar bizatihi kriminolojik bir kavram olarak ortaya çıkan bu olgunun, hukuki açıdan tanımlanmasının baştan eksik ve yetersiz olduğunu savunmaktadırlar.¹¹

Doktrinde pek çok tanımla karşılaşmak mümkündür.

Abadinsky; “birbirine çok yakın karşılıklı sosyal etkileşim içerisinde olan belirli sayıdaki kişi tarafından, yasal, yasadışı faaliyetlerle meşgul olarak kazanç ve güç elde etmeyi amaçlayan, hiyerarşik yapıda organize olmuş ideolojik olmayan teşebbüstür.” diyerek tanımlarken, çok kapsamlı olmasına rağmen bu tanım geleneksel yaklaşımı yansıttığından ve güncellenmesi gerektiğinden eleştirilmektedir.¹² Volker, “genel olarak

---

⁹ Hukuki tanımların önemi getireceği müeyyideler ve kolluğa vereceği özel soruşturma yetkileri bakımından önem taşımaktadır.Bkz;Ersoy .Ömer, *Organize Suç Olgusu Ve Ulusal Mücadele Konsepti*, 2005,Yüksek Lisans Tezi, Ankara s.41., <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 05/09/2011 ; Bu anlamda örgütlü suçluluğun ceza muhakemesi ile önemli bir ilgisi bulunmaktadır.Suç olgusunun örgütlü suçlulukla ilişkilendirilmesi soruşturma evresinde koruma tedbirleri ve delil elde etme yöntemleri bakımından önem taşımaktadır.Suç olgusunun daha soruşturmanın başında örgüt ile ilişkilendirilmesi kişilerin suçta korunmasından ziyade ceza muhakemesi kurumlarının kullanılmasına yol açmaktadır.Bkz; Özgenç, a.g.e., s.11.

¹⁰Kocasakal ,Ümit, *Organize Suçluluğun Tanımı ,Özellikleri Ve Kapsamı*, 2002, İstanbul, GÜHFD, Prof .Dr.Kemal Oğuzman’a Armağan, S.1 s.136.

¹¹Erdem ,Mustafa ,Ruhan, *Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri*,2001, Seçkin Yay., Ankara s.25.

¹²Üney ,İbrahim, *Organize Suç Ve Terörizm İlişkisi : Pkk Örneği* ; Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.39., <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 05/09/2011

kazanç ve güç elde etmek çabasına yönelik belirli suçların planlı ve sistemli bir şekilde işlenmesi veya işlenmesi için bir örgüt oluşturulması” olarak tanımlamaktadır.¹³ Daha ziyade kriminolojik anlam taşıyan tanımlarda; Boden, “işbölümüne dayalı olarak belirsiz bir süre için birden fazla kişinin olabildiğince hızlı yüksek ekonomik kazançla ulaşmak için modern alt yapılardan yararlanmak suretiyle suç işlemek için işbirliği içine girmesi” ni tanımlarken, Reiers ise “sürekli bilerek ve isteyerek işbölümü içinde olabildiğince hızlı yüksek kazançlara ulaşmak amacıyla genellikle modern alt yapı olanaklarından yararlanarak suç işleyen fail grupları” olarak ortaya koymaktadır. Schneider de “belirli bir yapıya sahip bir örgüt tarafından rasyonel, stratejik ve taktik olarak planlanmış suç faaliyetleri olarak” tanımlamaktadır.¹⁴ Demirbaş, “profesyonel suçluların organizasyonudur.” demektedir.¹⁵ Özek, “genel anlamda birden fazla kişinin, hiyerarşik düzende, disiplinli sürekli, kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturdukları örgütlenmedir.” demekle, İtalyan kaynaklarına atfen tanım vermektedir.¹⁶

Ancak kavram ne kadar tanımlanırsa tanımlansın, olgunun yere ve zamana göre değişen yapısı nedeniyle tanımlama çabaları eksik kalmaktadır. Yine de Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesinin üye sayısı, süreklilik, gizli ittifak unsurunu kabul etmesi, suç grubuna dâhil olmayı yasaklaması, yönlerinden genel ve esnek bir tanım olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür. Anılan tanımdan hareketle “suç örgütünden” söz edebilmek için, üçten fazla kişinin söz konusu olması, ağır bir takım suçların işlenmesi amacı, bu suçların işlenmesi ile haksız ve yasadışı gelir elde etmenin amaçlanması, örgütün belli bir hiyerarşi ve işbölümü ile faaliyet göstermesi, belirli bir devamlılık göstermesi, şiddet ve yıldırmanın araç olarak kullanılması gerekmektedir.¹⁷ O halde mesleki, ticari veya benzeri yapılanmalar altında bir araya gelen, işbirliği içindeki üç ve daha fazla kişinin şiddet, tehdit, ya da bireylerin gözünü korkutmak ya da yıldırma amacına elverişli araçlarla veyahut siyasiler, kitle iletişim araçları, kamu yönetimi, yargı organları ve ekonomiyi etki altına alarak, kazanç ve iktidar elde etmek

¹³Özbek ,Veli ,Özer, *Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerektirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği*, 2003, Yetkin Yay., Ankara, s.49.

¹⁴Erdem, a.g.e. s.26.

¹⁵Demirbaş ,Timur, *Kriminoloji*, 2009, Seçkin Yay ,Ankara, s.309.

¹⁶Alacakaptan ,Uğur, *Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu*, 2004, Çetin Özek Armağanı ,İstanbul, s.45.

¹⁷Kocasakal ,Ümit, *Organize Suçluluğun Tanımı ,Özellikleri Ve Kapsamı*” GÜHFD Prof .Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, İstanbul 2002 S.1 s.142.

amacıyla bir plan çerçevesinde, münferit suç veya suçları uzun ve belirsiz bir süre toplu olarak işlenmeleridir.¹⁸

3. 2 UNSURLARI

“Örgütlü suçlulukla” ilgili olarak karşılaşılan tanım zorlukları bazı unsurların belirlenmesi suretiyle tarifi daha isabetli kılmaktadır. Her bir yazar açısından sayıları ve öncelik listesi değişik olabilen unsurları içeren, gösterge listesiyle tarif için çözüm aranmıştır. Ancak varlığından söz edebilmek için hangi unsurların ve bunlardan ne kadarının mevcut olması gerektiği açık olmamakla birlikte¹⁹, örgütlü suç gruplarının bazı özelliklere sahip olduğu gerçeğinden hareketle, bazı göstergeler kabul edilmektedir. Bu nedenle öğretilerde bazı yazarlarca örgütlü suçluluktan söz edebilmek için aranan ölçütler (artı, eksi bir veya iki) olarak formüle edilmektedir.

Bunlardan bazıları;

1. Suçun özenle planlanması, hazırlanması ve işlenmesi,
2. Bölgeler üstü ve uluslararası bağlantılar ve ilişkiler,
3. Piyasanın gereklerine uyum sağlama,
4. Hiyerarşik grup yapısı,
5. Birden çok kişi arasında otorite ve bağımlılık ilişkisi,
6. Kara paranın aklanmasına yönelik faaliyetler,
7. Konsipiratif davranış ve taktikler (karşı observasyon, dışa karşı korunma, uydurma isimler, kod isim kullanma,) mühür ve damgaların hukuka aykırı olarak kullanılması, teknik ve bilimsel araç ve bulgulardan yararlanma,
8. Grup üyeleri arasında dayanışma,
9. Şüpheli kişilerin ceza kovuşturma organlarının müdahalelerine karşı korunması (görünüşe göre fazla zengin olmayan sanıkları en seçkin avukatların

¹⁸Ceylan ,Ümit ,*Organize Suçluluk Ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu*,2003,Turhan Kitapevi, Ankara ,s.15.

¹⁹Koroğlu ,Hasan ,*Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, 2001,Seçkin Yay, Ankara,s.43.

yardımlarından yararlandırma, tutuklama durumunun kaldırılması için, yüksek miktarda teminat yatırılması, tutuklama ve cezanın infazından sonra yeniden örgüte kabul, tutuklu ve hükümlünün ve onun yakınlarının ceza evinde iken ihtiyaçlarının karşılanması),

10. Tanık bulmakta güçlük ve muhatapların içinde buldukları korku nedeniyle tipik bir biçimde ceza kovuşturma organlarına bilgi vermekten kaçınması,
11. Kamu görevlilerinin yolsuzluk yapar duruma düşürülmesi,
12. Tekel oluşturma,
13. Ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama amacı,
14. Esnek suç teknolojisi ve suç tedbirlerinin seçiminde çok yönlülük,
15. Halkın yasa dışı mal ve hizmetlere yönelik ihtiyaçlarının karşılanması, biçiminde sıralanabilir.²⁰

Öte yandan, uluslararası alanda geçerli olabilecek ortak kriterleri belirlemek amacıyla, Avrupa Organize Suçlulukla Mücadele Çalışma Grubu 28-31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzig şehrinde toplanmış ve organize suç örgütlerinin unsurları belirlenmiştir.

Sekiz başlık altında toplanan bu unsurlar;

1-Haksız Kazanç temin etmek üzere bir araya gelmiş ve aralarında işbölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapının bulunması,

---

²⁰Erdem, a.g.e s.37. ; Yenisey ise “endikartörler” başlığı altında a-Ayrıntılı hazırlık b-Profesyonellik c-Tüccar gibi davranma d-Karşı Tedbirler alma e-Bölgesel veya uluslar arası ilişki f-Hiyerarşi g-Yardım alma h-Yüksek hayat standardı i-Şirketleşme j-Medya İle bağlantı olarak unsurları sıralamıştır.” Bkz; Yenisey, Feridun, *Organize Suçlulukla Mücadele Özel Ceza Muhakemesi Tedbirleri*, 2000, Hukuk Kurultayı Ankara, C.2 s.116 ; Yücel , “ölçütlerin zorunlu ve ihtiyari olduğunu ifade etmekle ; Zorunlu ölçütleri : Üç yada daha fazla kişinin işbirliği, uzunca veya gayri muayyen bir süre ,ciddi suçları işlemekten hükümlü veya zanlı olması, kazanç ve taksim veya güç elde edilmek amacıyla yapılması olarak belirlerken ,İhtiyari ölçütleri ,Her katılanın belli bir görev veya rolü olması ,dahili disiplin ve kontrol varlığı ,tehditkar şiddet veya diğer vasıtalara başvurulması, siyaset, medya ,kamu yönetimi ,kolluk ,adalet veya ekonomi üzerinde yolsuzluk veya diğer surette etki icrası ,ticari veya işletme benzeri örgütler kullanılması ,kara para aklanması ile iştilgal edilmesi ve uluslar arası düzeyde çalışılması” olarak ortaya koymaktadır. Bkz;Yücel ,Mustafa ,Tören, *Türk Ceza Siyaseti Ve Kriminoloji*, 2007, TBB Yay, Ankara, s.89. ; Özek ise ; “Organizasyon içinde hiyerarşik yapının bulunmasını ,yaptırım sistemi bulunmasını,kara paranın yasal hale getirilmesini ,kamu görevlileri ve hizmetlilerin ve özel sektör çalışanlarının korkutulup ,yıldırılmak suretiyle yolsuzluk yapar hale getirilmesini,kazancın suç işlemek suretiyle elde edilmesini ,suç işlemenin sürekli olmasını,şiddete başvurmalarını ve paravan şirketler kurulmasını” unsur olarak ele almaktadır.Bkz; Özbek, a.g.e. s.48.

- 2-Suç ile elde edilen bir kazancın bulunması,
- 3-Suç işleme konusunda bir sürekliliğin olması,
- 4-Mevcut organize yapı içerisinde uygulanan bir yaptırım sisteminin olması,
- 5-Şiddet, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması,
- 6-Kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesi,
- 7-Elde edilen kara paranın aklanması,
- 8-Paravan firmaların kurulması, ²¹

3. 2. 1 Hiyerarşik Yapı

Hiyerarşi; makam sırası, basamak, derece düzeni anlamına gelmektedir.²² Organizasyonda kademeli (altlık - üstlük ilişkisi içinde) bir işleyişi ifade etmektedir. Bu özellik yasadışı amaçlarla bir araya gelen suç örgütlerinin en temel özelliklerinden biri olup, altlık - üstlük ilişkisi içinde ve otoritenin varlığı kapsamında bir yapıda mensupların bir araya gelmesi olarak tanımlanabilir.²³ Suç işlemek için en az üç kişinin bilerek bir araya gelmeleri gereklidir. Bununla birlikte, bir araya gelişin sistemli ve hiyerarşik bir biçimde olması gerekmektedir. Bunun ifade ettiği anlam ise, örgüt içinde en yukarı planları yapan, emirleri veren ve örgütü en üst düzeyde yöneten bir şefin bulunmasıdır. Kovuşturma makamlarının şefe ulaşmasını önleyebilmek için genellikle araçlar kullanılır. Bu tür bir hiyerarşik yapılanma, gerek iç ve gerekse dışa karşı korunmaya da hizmet etmektedir. Bu sıkı hiyerarşik yapıya uygun olarak, hiyerarşinin en alt tabakasında yer alan üyeler, örgütün yapısı konusunda genellikle yeterli bilgiye sahip değildir. Çünkü suçları planlayan üst düzey yöneticiler, bunları yerine getiren alt düzeydeki üyelere yalıtılmıştır. Bu amaçla, üst düzey yöneticiler tarafından alınan kararları, bunları yerine getirecek olan üyelere aktarmak için görünüşte yasal işlerle uğraşan aracı kişilerden de yararlanır. Böylece bir taraftan işletme ve meslek sırrı

²¹Atagün, Anadolu, *Örgütlü Suç Soruşturmaları Yöntemi*, 2008, Adalet Yay, Ankara s.64. ; Ceylan, a.g.e s.30.

²²Anlamı İçin Bkz; <http://www.tdksozluk.com/s/hiyerar%FEi/> E.T 29/12/2012

²³Yenisey, a.g.e s.116.

korunduğu gibi, diğer taraftan örgüt üyelerinin, işledikleri suçlar hakkında dışarıya bilgi sızdırılması önlenmektedir. Örgütü, arka planda yöneten kişiler suç faaliyetlerini gizledikleri için kovuşturma organlarının örgüt hakkında bilgi elde etmeleri neredeyse olanaksız hale gelmektedir. Gerçek rolünü diğer örgüt üyelerinden gizleyen şef (patron), örgüt içinde görev dağılımını gerçekleştirmektedir. Örgütün büyüklüğüne göre, çok aşamalı bir hiyerarşide görülebilmektedir. Hiyerarşik yapı, katı ve ödünsüz bir yönetim, üyeler arasında mutlak itaat ve koşulsuz sadakat yoluyla, disiplinin sağlanması ve üyelerin güvenliğinden sorumlu olma biçiminde kendisini gösterir.²⁴ Örgütün var olan hiyerarşik yapılanması aslında bir anlamda askeri yapılanmaya benzetilebilir. Buna göre en başta lider, onun altında lider ya da şef yardımcıları, bunların altında ise tim komutanları olarak tabir edilebilecek kişiler yer almaktadır. Günlük işleri ise asker tabir edilen üyeler yürütmektedir.²⁵ Bu anlamda genelde suç örgütlerinde hiyerarşik yapılanma üçgen şeklindedir. Ancak 2002 yılında Sınırşan boyutta faaliyet gösteren suç örgütlerinin yapılanma biçimleri ile ilgili BM nezdinde yapılan bir çalışmada, örgütlü suçlulukta temel yapılanmaların tasnifinde standart hiyerarşi, bölgesel hiyerarşi, hiyerarşik kümeler, merkezci yapı ve suç ağları şeklinde yapılanmadan bahsedilmektedir.²⁶

Hiyerarşik yapının bir sonucu olarak örgüt içinde aynı zamanda iş bölümü egemendir. Örgüt içinde gerek fonksiyonel ve gerekse coğrafi açıdan işbölümüne gidilir. Geçimlerini genellikle suç oluşturan faaliyetlerle sağlayan failler, suç tekniklerine hâkim olan önemli bir kariyerini geride bırakmış, suçun ortaya çıkmasını önleme ve polis gibi sosyal kontrolle görevli kurumların müdahalelerine karşı kendilerini savunma yeteneğine sahip kişilerdir. Özellikle suçtan elde edilen kazancı aklamak amacıyla başvurulan yöntemler, finans piyasasının nasıl işlediğinin ve bu piyasayı etkileyen faktörlerin neler olduğunun çok iyi bilinmesini gerektirdiği için, ayrı bir uzmanlık konusu olabilecek bir nitelik taşımakta ve bu da beraberinde işbölümü gerekliliğini getirmektedir.²⁷ Bu anlamda suça katılan kişiler, uzun ve belirsiz süre devam eden işbölümü yaparak, ticari ve mesleki birliklerin kullanılmasını, gözdağı oluşturmak

---

²⁴ Erdem, s.38.

²⁵ Üney, a.g.e s.54.

²⁶ Özdemir, Emrah, *Sınırşan Örgütlü Suç Gruplarının Uluslar arası Güvenliğe Etkilerinin Kolombiya Ve İtalya Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi*, 2006 ,Yüksek Lisans Tezi ,Ankara s.20., <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 10/10/2010

²⁷ Erdem, a.g.e s.39.

maksadıyla şiddet ve diğer uygun araçları, politika, medya, kamu idaresi, adalet ya da ekonomi üzerinde baskı kurulmasını da gerçekleştirmektedirler.²⁸

3. 2. 2 Korunma Mekanizması

Gerek örgüt üyelerin gerekse örgütün bizatihi kendisinin tespit ve teşhisini önlemek için çeşitli koruma tedbirleri öngörülmüş olup, bu tedbirler gerek içeriye gerekse dışarıya dönük olarak oluşturulmuştur.²⁹ Örgüt üyelerinin ve örgütün faaliyetlerinin teşhis edilmesini önlemek için gerek içe gerekse dışa karşı işleyen korunma mekanizmasına başvurulmasında, içe karşı korunmayı, suçun ayrıntılı olarak planlanması ve bunun uygulamaya konulmasında mükemmellik, hiyerarşik grup yapılanması, bölgeler üstü bağlantı ve ilişki, profesyonelce işleyen lojistik, suçtan elde edilen kazançların paylaşılması ve yasal hale getirilmesi sağlamaktadır. Örgüt, üyeleri ile olan ilişkide bu sisteme karşı ihlaller için sert cezalar öngören, kendine özgü bir norm sistemi geliştirir. Bu yolla, örgütün her üyesinden mutlak itaat beklenir. Grup üyeleri, hiçbir şekilde, kolluk veya diğer resmi makamlar nezdinde koruma arayamazlar. Örgütün desteği olmadan hiçbir suç tek başına işlenemez. Kamuoyunun dikkatini çekmeden hareket etmek yükümlülüğü vardır. Mutlak itaat ve susmak, en üstün ilkedir. Örgüt içindeki disiplin ve güvenliği yalnız ceza sistemi sağlamaz; aynı zamanda sosyal güvelik sistemi de grup dayanışmasına hizmet etmektedir. Böylece örneğin, içeri düşen üyeler için avukat tutulur; infazdan sonra ve infaz sırasında, örgüt üyelerinin ve ailesinin geçimi temin edilir. Kaçmaya yardım, sahte pasaport, seyahat ve oturma izni, aynı şekilde bu dayanışma programı içinde yer almaktadır. Bu sosyal güvence karşılığında üyelerden koşulsuz itaat beklenir.³⁰

Dışa karşı koruma, kendisini özellikle susma yasası ve hiyerarşik yapıda göstermektedir. Bu anlamda dışa karşı korunma ceza kovuşturmasına karşı özel savunma tedbirleri örneğin kamu görevlilerine rüşvet verilmesi, tanıkların gözünü korkutma biçiminde olabileceği gibi, yakalananların gözaltı ve mahkûmiyet esnasında

---

²⁸Özbek, a.g.e s.49.

²⁹ “Suç işlemeye yönelmiş olan örgüt hem içeriye hem dışarıya karşı özenli bir şekilde ,maskelenmektedir.” Bkz;

Özbek, a.g.e. s.49.

³⁰Erdem, a.g.e s.41.

üyelerin ve aile fertlerinin bakılıp gözetilmesi, avukat temini ve bunun gibi grup içerisinde dikey ve yatay anonimleştirme gibi araçlarla sağlanmaktadır. Öte yandan yakalanmama amacıyla örgüt, politik ve ekonomik güç elde etme yoluna gider.³¹ Fark edilmemeye çalışır; bu amaçla da örgüt kendisini yasal bir oluşum gibi takdim etmeye çalışır ve yasal işlemlerin olanaklarını kullanmaktadır. Yine yasa dışı faaliyetler sonucu elde edilen kazançları yasal finans piyasalarına aktarmak ve bu yolla yüksek kazançla dönüştürmek için, suç örgütü yasal piyasaya sızmaktadır. Bu örgütler, suçtan elde ettikleri kazançları yasal piyasada yatırıma ve yüksek kazançla dönüştürür. Dışa karşı korunma amacıyla toplumla uyumlu görünmeye yönelik stratejilere başvurulmaktadır. Örneğin, dışarıdan gelecek müdahalelere karşı koruma sağlamak için yüksek miktardaki paraların kamuya yararlı amaçlar için harcanması alışılmadık bir durum değildir. Bu cümleden olarak, kamuoyuna sempatik görünmek için, spor kulübü, kamuya yararlı dernekler ve vakıflar gibi sosyal amaçlı kurumların yönetiminde yer almaya ve bu gibi kuruluşlara yüklü miktarda bağış yapmaya özel bir önem verilir.³²

Örgüt üyesi faillerce alınan karşı tedbirlerde bu anlamda dışı karşı korumadır. Burada üyelerin kendisini izleyen kolluğu atlatmaya yönelik tavır ve eylem sergilemesi, sahte isimler kullanması, şifreli kelimeler kullanarak konuşması bu kapsamdadır.³³

3. 2. 3 Süreklilik

Belirli suçlar için örgütle işbirliği yapan taşeron kişilerden yararlanılmakla birlikte, örgüt olarak ortak bir amaç izlenir. Bu ise, üyelerin geçimini suç işleyerek karşılamalarındaki sürekliliktir. Bu bakımdan suç örgütünün yasal bir işletmeden hiçbir farkı yoktur. Yasa dışı mal ve hizmetlerin dağılımı, taşınması, üretilmesi amacıyla biraraya gelen örgütün, üyelerinden bağımsız olarak kendine özgü bir örgüt menfaati söz konusudur.³⁴ Örgütün sürekliliği mevcut üyelerinin hayat süresinin ötesinde, adeta kendini devam ettiren bir sürekliliktir. Zamanla örgüt üyeleri değiştiğinde dahi örgüt

---

³¹“Bu doğrultuda kendilerini koruyacak kimselerle ilişki içine girerler. Koruyucuları bu suçlu gruba koltuk çıkanlar olup, yozlaşmış kamu görevlileri ve tacir olarak gözükken bu kişiler, bireysel ya da topluca yasaların ve imtiyazların istismarı ile suçlu grubu korumaktadırlar. Koruyucular kendilerini grubun amaçlarına adanmış olduklarından, aynı zamanda grubun da bir kısmıdır.” Bkz ; Yücel, a.g.e s.88.

³²Erdem, a.g.e s.42.

³³Yenisey, a.g.e s.116.

³⁴Erdem, a.g.e s.43.

varlığını devam ettirir. Zaman unsuru iştirakçilerin münferit olaylarda kısa bir zaman dilimi içinde yaptığı işbirliğinden farklıdır.³⁵ Öte yandan burada söz konusu olan, “suça katılma” (iştirak) da değildir. Çünkü “suça katılmada”, suç ortaklarının iradesi yalnızca belirli bir suçun işlenmesine yöneliktir; oysa “örgütlü suçlulukta” faillerin bir araya gelmesi süreklilik gösterir.³⁶ Yani örgütlü suçluluğu, basit birleşmeden ayıran özellik devamlılık olup, birden fazla suç için birleşmiş olmasıdır. Yine kurulan organizasyon, örgütün işlediği suçların sadece hazırlık hareketi mahiyeti taşımamalı, amaçlanan suçlar işlendikten sonra da yenilenip, tekrarlanarak kullanılan bir yapı olmalıdır.³⁷

3. 2. 4 Kazanç Sağlama Amacı

Amaçlananın ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama güdüsü beklide en belirleyici özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kazanç sağlama güdüsü, yapının hedefidir. Klasik suçluluğun aksine, akılcı ve planlı olarak ve az riziko karşılığı, yüksek kazanç ilkesine göre suç faaliyetlerini yönlendirmektedir. Bu bakımdan suç örgütleri, yasa dışı mal ve gereksinimleri kötüye kullanma amacını güder.³⁸ Oluşumun can damarını yasadışı kazanç oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ticari ve planlanmış bir cürüm işlenmektedir. Bir anlamda yapı, yasal çalışan ticari işletmeler benzer olduğundan, işletme ekonomisine yönelik organizasyon bakımından da geçerlidir. Öte yandan suçluluktan elde edilen kazanç, yasal işletmeler içinde yeniden finanse edilmektedir.³⁹

Değişik görünüş biçimine sahip, çok sayıda farklı suç tipi suç örgütlerince işlenmektedir. Kazanç sağlamayı mümkün kılan her türlü suç bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu anlamda son derece geniş suç aktivitesi portföyüne sahip oldukları söylenebilir. Kendilerini belli bir suç tipi ile sınırlamamakta, bir girişimci gibi kar getiren çok sayıda faaliyette bulunmaktadır. Yine kısa sürede kolay ve büyük kazanç getirebilecek her uygun alanda ortaya çıkabilmektedirler.⁴⁰

---

³⁵ Ersoy, a.g.e s.41.

³⁶ Erdem a.g.e s.44.

³⁷ Evik , Vesile ,Sonay, *Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme*, 2004, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, s.378.

³⁸ Erdem, a.g.e s.44.

³⁹ Özbek, a.g.e s.54.

⁴⁰ Üney, a.g.e s.54.

Gerek bir tanım çerçevesinde gerekse bazı unsurlardan yararlanarak ortaya konmasının olanaksızlığı karşısında, örgüt şüphesi olan suçların listesinin yapılmasına çalışılmıştır. Bu listenin oluşturulmasında, suçun özel bilgiye dayanarak işlenip ilenmediği, insani zafiyetlerden yararlanılıp yararlanılmadığı ve kolay yoldan ekonomik bir kazançla ulaşmanın amaçlanıp amaçlanmadığı, hareket noktası yapılmaktadır. Uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı, silah ticareti ve kaçakçılığı, gece hayatı ile bağlantılı suçlar (fuhuş, insan ticareti, yasa dışı kumar), zorla koruma parası alma (haraç), izinsiz iş sağlamaya aracılık etme ve bununla meşguliyet, yabancıların yasa dışı yollardan ülkeye sokulması, markalarda sahtecilik, altın kaçakçılığı, yatırım dolandırıcılığı, peşin olmayan ödeme araçlarında sahtecilik ve bunların kötüye kullanılması, kalpazanlık, yüksek değerde motorlu taşıt araçlarının, kamyon, konteynır ve gemi yüklerinin el altından satılması, sigorta kurumları aleyhine dolandırıcılık, sonradan suç konusunun belli merkezli olarak dağıtıldığı hırsızlık, zehirli atıkların yasa dışı yollardan etkisiz hale getirilmesi, yasa dışı teknoloji transferi, kara para aklama gibi sınırlı olarak sayılmış olmayan bu alanların tümünde, olabildiğince hızlı ve yüksek kazanç olanakları sunmak suretiyle kendisini göstermektedir.⁴¹ Hiç kuşkusuz “*örgütlü suçluluk*”, “*küresel olarak gelmiş olduğu boyutta tüm ülkeleri siyasal ekonomik ve ahlaki moral değerler bakımından tehdit eder*”.⁴² mahiyete bürünmüştür. Ne olursa olsun kazanç elde etme amacının ve kazanç getirecek her suç alanına girmesinin küresel boyut kazanmasında etkisi olduğunu düşünmekteyiz.

---

⁴¹Erdem,a.g.e s.47.

⁴²Bal , İhsan/ Öcan ,Mehmet, *Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları*,Organize Suçlarla Mücadele Ve Polis ,2003,Seçkin Yay,Ankara, s.170.

4. TARİHSEL OLARAK ÖRGÜTLÜ SUÇ

Örgütlü suçluluğun tarihsel kökenlerine baktığımızda, çok farklı amaçlar ve değerler etrafında oluşan toplulukların zamanla suç örgütlerine dönüştüklerini söylemek mümkündür. Bu bağlamda yeni bir olgu değildir.

Tarihin tespit edilen ilk kanunu olarak kabul gören, Hammurabi Kanun’da dahi bir örgütlü suç türü kabul edilebilecek “eşkyağın” suç olarak ihdas edildiği bilinmektedir.⁴³

İlk çağda “Sicarilere” de adını veren, kullandıkları “sica” isimli, kısa olduğu için kolayca gizlenebilen ama oldukça etkili suikast kılıçlarıyla eylem yapan ve esasen dinsel bir tarikat olan “Sicariler”, M.Ö. 73-66 yılları arasında Filistin’de dini nitelikli ve örgütlü bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. Tarihi kaynaklara göre bu tarikat, faaliyetlerini katı kurallara bağlı olmaksızın, şartlara bağlı olarak değişebilen taktiklerle yürütmekte, düşmanlarına gündüz ve özellikle kalabalık tatil günlerinde saldırarak, suikast şeklindeki adam öldürme ve cinayetleri adeta bir tür sanat olarak telakki etmekteydiler. Kendilerini milliyetçi ve vatansever olarak tanımlayan “Sicarilerin” öncelikli hedefleri ise, Mısır ve Filistin’deki dönemin Yahudi Barış Partisi’nin ılımlı mensupları olup, yarattıkları korku ve terör eylemleri ile ilk örgütlü suç örneklerinden biri olarak ortaya çıktıkları söylenebilmektedir.⁴⁴Bunun yanında tarihin en önemli terör örgütü Alamut Kalesine konuşlanmış olan “Haşhaşin” örgütüdür. Örgütün lideri Hassan Sabbah, Selçuklu veziri Nizam ül Mülk’ü bir suikast sonucu öldürtmüş ve eylemleri ile içinde bulunduğu topluma korku salmıştır.⁴⁵

Roma Hukukunda Cumhuriyetin sonlarından itibaren “*societas delinquentum*” adıyla suç örgütlerinin toplum düzenini bozucu bir kavram olduğu kabul edilmiştir. Digesta’da yasadışı birleşmeler, “*illicitum collegium*” cezalandırılmaktadır.

⁴³ Avcı, Mustafa, *Örgütlü Suç Kavramı*, 2003, Kamu Hukuku Arşivi, Prof. Dr. İlhan Akın’a Armağan, s.2.

⁴⁴ Beşe,Ertan, *Gizli Savaşın Esrarengiz Örgütü*, <http://www.zaman.com.tr/yazdir.do?haberno=288445> E.T 28/01/2012

⁴⁵ İste, Şerafettin, *Genel Olarak Terör Ve Türkiye’de Terör Yargılaması*, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi S.87-88 İstanbul s.1

Ortaçağda ise “*conventicola*” adı verilen çeteler önceleri kilise ile ilgili bazı birliklere verilen isim iken, sonrasında giriştikleri yağma, soygun, çapulculuk ve diğer suçları işleme amacı güden, silahlı kişilerin oluşturduğu topluluğu ifade eder, hale gelmiştir.⁴⁶ Esasen bekli de örgütlü suç bağlamında tarihsel olarak en eski suç türü olarak “*Cürüm İşlemek İçin Teşekkül*” yahut “*Cemiyet Oluşturma Suçu*”, 19. yüzyılda modern ceza kanunlarında düzenlenmesi ile karşımıza çıkmaktadır.⁴⁷ Anılan suçun tarihi kökeni, genellikle 19. yüzyılın başlarında çetecilik olaylarının bastırılmasına durulan ihtiyaca dayandırılmaktadır.

İlk kez 1810 tarihli Fransız Ceza Kanun’unun 265. maddesinde öngörölmüş, söz konusu suç kamu barışına karşı suç olarak kabul etmiş ve ikiden fazla kişinin, kişilere açık güç ve cebir şiddet kullanarak, bir kimsenin evine girmesi, hırsızlık işlemek için bir araya gelmeleri cezalandırılmıştır.⁴⁸ Yine aynı kanun 213 ve 214 maddeleri, mala karşı suç işlemek için oluşturulan birleşmeleri ve silahlı çeteleri açıkça suç saymış ve zamanla kapsamı genişletilerek, kamu otoritesine direnmek biçimindeki eylemler de bu kapsama dâhil edilmiştir.⁴⁹ Fransız devrimi ile birlikte suç çetelerinin daha az kontrol edilen diğer bölgelere özellikle, Balkanlara ve Güney İtalya’ya göç etmeleriyle yeni bir süreç başlamıştır.⁵⁰ İtalyan Birliği öncesi Ceza Kanunları da 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu sitemini benimsemiş, genellikle mala, kişiye ve topluma karşı suçları ve özellikle yağma suçları gibi, suçları işlemek maksadıyla birlik kurulmasını suç olarak öngörmüştür. 1860 yılında yapılan devrim sonrasında Güney İtalya’nın da içinde bulunduğu alanda İtalyan Birliği temin edilmiştir. Birliğin tesis edilmesi, anılan alanda göç nedeniyle oluşan sorunların yanında sadece baskı yapan unsurun kişiliğini değiştirmiş, yabancılar yerine bu kere İtalyanlar’ca yerel halka baskı uygulanır olmuştur. Baskı nedeniyle oluşan, öfke ve nefret İtalya’da doğan bir gizli toplum anlayışına yol açmıştır.⁵¹ İtalyan Birliği’nin kurulması sonrasında 1889 sayılı İtalyan Ceza Kanunu (Zanardelli Kanunu) 248.maddesinde “*beş ya da daha fazla kişinin adliye*

---

⁴⁶ Kocasakal, a.g.e s.130.

⁴⁷ Meşe, a.g.e s.82.

⁴⁸ Evik, a.g.e s.365.

⁴⁹ Meşe, a.g.e s.82.

⁵⁰ Üney, a.g.e s.47.

⁵¹ Dursun, Hasan, *Organize Suçun Temelleri Ve Anılan Suçla Mücadelenin Özel Zorlukları*, 2003, TBBD Ankara, S.49 s.84

veya kamu güveni veya kamunun selametini veya genel adap, aile düzeni aleyhine veya kişilere veya mal varlığı aleyhine suç işlemek için bir araya gelmelerini” cezalandırmıştır.⁵² Ancak anılan kanunda siyasal düzeni değiştirmek kapsamında algılanan eylemler, “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturma Suçu” kapsamında değil, ayrı bir başlık altında “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” adı altında düzenlenmiştir.

Ancak “örgütlü suç” (organize suç biçiminde) terimi ilk kez 1920 ‘li yıllarda “organize suç” adı altında ABD’de sosyal ekonomik, hukuki ve siyasi açıdan bir fenomeni tanımlamak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. 1960’lı yıllardan sonra ise mafya örgütleri ile eşanlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tarihsel kökeni açısından baktığımızda kökenleri çok eskilere dayanmış olsa da aslında modern bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵³

Ülkemizde “örgütlü suçluluk” batılı anlamda ilk kez “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurma Suçu” biçiminde 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunundan esinlenerek, Ceza Kanunname-i Hümayunu’nun 58.maddesinde düzenlenmiştir.⁵⁴ Sonrasında 765 sayılı TCK ‘nun 313.maddesinde tanımlanan, “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurma Suçu” ise bu kanunun 1926’da yürürlüğe girmesiyle uygulama alanı bulmuş, ancak pek çok değişikliğe uğrayarak 5237 sayılı TCK’ nun yürürlüğe girmesine değin uygulanırlığını sürdürmüştür. İlk değişiklik 1936 yılında 3038 sayılı yasa ile yapılan değişiklik olup, burada ceza artırımı cihetine gidilmiştir. Daha sonra ise 2254 sayılı kanun ile “Cürüm İşlemek İçin Kurma Suçu”, “Suç İşlemek İçin Teşekkül Meydana Getirme” biçimine dönüştürülmüştür.⁵⁵ En son halini ise, 06/06/1991 tarihinde 3756 sayılı kanunla yapılan değişiklikle almıştır.⁵⁶

Aslında ülkemizde “örgütlü suçluluğun” modern anlamda ilk kez 1960’lı yıllardan sonra ortaya çıktığı, gerçek faaliyetlerini 1970 ve sonrasında sürdürür olduğunu söylemek mümkündür. 1960 sonrasında büyük kentlere göçün varlığı, terörizmim artması sonucu silah ve benzeri gereksinimlerin karşılanması, yaşanan ekonomik krizler

---

⁵² Evik, a.g.e s.365.

⁵³ Üney, a.g.e s.47.

⁵⁴ Evik ,a.g.e., s.366.

⁵⁵ Değişiklikler için Bkz;Köroğlu, a.g.e s.96., ; Evik, a.g.e.,s366, ;Meşe, a.g.e., s.85-86.

⁵⁶ Uyap Mevzuat İçtihat Programı 10.00 sürümü

etken olmuştur.⁵⁷ Bu amaç ve gerekçelerle artan “örgütlü suçla” mücadele zımında, “örgütlü suçlulukla” (Ekonomik Çıkar Amacı Taşıyan) mücadele amacıyla, 30 Temmuz 1999 tarihinde 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 01 Ağustos R.G ‘de yayınlanarak yürürlüğe konulmuş, kanun yürürlüğü 23/05/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlük ve şekli Hakkındaki Kanununun 18.maddesi ile sona ermiştir.

Anılan her iki kanun belli bir süre beraber uygulama alanı bulmuştur.

765 sayılı TCK 313’de İki ya da daha fazla kişinin cürüm işlemek için birleşmesi ile oluşan bu suçta her ne surette olursa olsun, cürüm işlemek için teşekkülün oluşturulması suç olarak kabul edilmiştir. Teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle, kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse, bu hal ağırlatıcı neden olarak kabul edilmiştir.

4422 Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu 1.maddesinde çıkar amacıyla örgütlenmeyi suç olarak kabul etmekte genel amacın yanı sıra özel amaç da öngörmektedir. Bu özel amaçlar ÇASÖMK 1’de,

“Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla”

denilmek suretiyle düzenlemekteydi. O halde TCK 313 ve ÇASÖMK 1 arasındaki ilk temel fark amaç noktasında toplanmadır. Öte yandan TCK 313 temel suç tipinin oluşması için yöntem şart öngörülmemekteydi. Oysa ÇASÖMK 1’de

---

⁵⁷Gökçegöz ,Fazlı, *Organize Suç Kavramı ,Terör Suçları ile Bağlantısı Ve Etkin Mücadele Yöntemleri*, Organize Suçlarla Mücadele Ve Polis, 2003,Seçkin Yay,Ankara., s.108.

“zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak”

örgüt kurulması, yönetilmesi cezalandırılmaktaydı. İkinci temel fark ise yöntem noktasında öngörülmekteydi.⁵⁸

Yine “*örgütlü suçluluğun*” en acımasız ve özel öneme sahip olan, bu nedenle özel düzenlemeye ihtiyacı bulunan türü olan terör fiilleri ve örgütleri ile mücadele için 12/04/1991 tarihli 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir.

---

⁵⁸ Ünver, a.g.e., s.5.

5. ÖRGÜTLÜ SUÇLULUĞUN GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulan örgüt kapsamında işlenen suçlar olarak anılabilecek örgütlü suç⁵⁹ bir üst kavram olup, çok yönlü bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁰ Oldukça geniş bir kavram olan örgütlü suçlulukta, güdülen amacın ekonomik ya da siyasi olması bakımından tasnifine gidildi ise de bunun ancak kriminolojik açıdan mümkün olabileceği, suç teorisi ve kanun yapma tekniğine uygun olmadığı ileri sürülmüştür.⁶¹ Yine bu suçluluk türü içinde yer alan örgütler esasında isim olarak birbirlerinden ayrılmalarına rağmen, sosyal hayatta iç içe geçtiklerinden birbirlerinden kati çizgilerle ayrılmaları güçlük arz etmektedir.⁶² Ancak, buna rağmen örgütlü suçluluğu üç ana görünüş şekli olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar; “*Ekonomik Çıkar Amaçlı Suç Örgütü*”, “*Mafya Tipi Suç Örgütü*”, “*Terör Örgütü*” olarak tasniflenebilmektedir.

5.1 TERÖR ÖRGÜTÜ

Dilimize Latineden gelen, “*terör*” kelimesinin Türkçe anlamı, “*Yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma, tedhiş*” dir.⁶³ “*Terörizm*” ise ifade ettiği anlam bakımından farklılık taşımaktadır. Bu anlamda terör örgütünü tanımlamadan önce “*terör*” ve “*terörizm*” kavramları üzerinde durulmak gerekmektedir. Literatürde genellikle, kontrolsüz kitlelerin yarattığı aşırı şiddet ve katliamlar “*terör*”, terörün iradi kullanımını ise “*terörizm*” olarak adlandırılmaktadır. Altuğ, “*terör ve terörizm*” arasındaki farklılığı;

“Terör çok kez gayri iradi olarak ortaya çıkabilir. Birçok savaş, terör ve kitle terörünün veya ihtilal amacıyla ayaklanmanın kontrol edilemez olduğu bilinmektedir. Terörizm ise siyasi maksatlarla iradi olarak terör yaratmaktır. Terörü sistematik ve hesaplı kullanmaktır, ne kadar ham olursa olsun bir felsefe, teori veya ideolojiye dayanır.”

⁵⁹ Özek; Nak ;Köroğlu, a.g.e., s.20

⁶⁰ Meşe, a.g.e., s.4.

⁶¹ Özgenç, İzzet, *Suç Teşekkülü ,Düşünceyi Açıklama Ve Örgütlenme Hürriyeti*, 1997, Türkan Rado Armağanı İstanbul s.54. ; <http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukumecmua/article/viewFile/3901/3478> E.T 16/01/2012 s.53.

⁶² Meşe, a.g.e., s.5.

⁶³ Bkz; <http://www.tdksozluk.com/s/teror/> E.T 27/01/2012

biçiminde açıklayarak ortaya koymaktadır.⁶⁴ Bu tanımdan hareketle “*terör*” amaçsız olarak, dar alanlı istem dışı sistematik olmayan, bireysel bir davranış olabilir. Ancak “*terörizm*” siyasal amaçla bilinçli olarak terörü sistematik ve hesaplı olarak kullanmaktadır.⁶⁵ Günlük kullanımda, “*terör ve terörizm*” kavramları birbirinin yerine kullanılmakta ve genel olarak, belirli bir siyasi yapıyı değiştirmek maksadıyla belirli bir örgüt tarafından sistematik olarak uygulanan ve kitleleri paniğe sokan, şiddet eylemleri kısaca “*terör yahut terörizm*” olarak adlandırılmaktadır.⁶⁶

Öte yandan “*terörizmin*” herkes tarafından kabul görmüş net bir tanımı olmamakla⁶⁷ birlikte büyük çoğunluk kavramın siyasal amaçlarla sivillere yönelik şiddet kullanımını içerdiği konusunda hemfikirdir. Ancak “*terörizmin*” kaynağı, çıkış nedenleri gibi diğer

---

⁶⁴ TBB, *Türkiye Ve Terörizm Raporu*” 2006,TBB Yayınları ,Ankara., s.1. ; Üney,a.g.e., s.8

⁶⁵ Üney, a.g.e.,s.9.

⁶⁶ Üney, a.g.e., s.8.

⁶⁷“Terörizm kavramı konusunda Üzerinde uzlaşılmış bir tanım bulunmamaktadır. Politik Terörizm adlı kitabında Schmidt ve Youngman kendi aralarında önde gelen akademisyenlerin çalışmalarını inceleyerek yaptıkları araştırmada 109 farklı Terörizm tanımı elde etmiştir. Bkz; Aydın ,Süleyman, *Kara Para Aklama Ve Terörizm Finansmanı*,2008, Adalet Yay,Ankara., s.343. ; “Terörizm konusunda ortak bir tanım yapılamaması, tanımın zamandan zamana toplumdan topluma ,devletten devlete ve hatta akademisyenden akademisyene farklılık arz etmesi ;terör ve terörizm kavramlarının birbiri yerine kullanılmasından ,siyasi suç kavramı ile içe içe geçmiş olmasından, kavramın yarattığı duygusal ortamdan kaynaklandığı söylenebilir.” Bkz; Uyar ,T ,*Terörle Mali Ve Hukuki Mücadele*, 2008,Adalet Yay., Ankara.,s.6-7 Yine aynı doğrultuda tanım konusunda zorluklar için ; “Terörizmin pek çok tezahürünün hepsini tek bir teoriyle açıklamak mümkün olmamakta, tek eksenli indirgemeci yaklaşımlar da ya fazlasıyla belirsiz ya da yanıltıcı olmaktadır. Zaten her örnek ve uygulamasında ortak bir takım özelliklere rağmen; her örneğe uygun, değişmez tek bir terörizm yoktur, ‘terörizmler’ vardır. Bu nedenle de, global ya da bölgesel nitelikli 19 civarı uluslararası sözleşme olmasına rağmen, hala standart bir tanımı yapılamamıştır. Terörizmi ifade etme amaçlı akademik ya da günlük spesifik tanımlamalar, bir takım paradoksları bünyesinde barındırdığından dolayı daima bir takım itirazlara sebep olmakta ve dolayısıyla kusurlu addedilmektedir. Çünkü ‘gerçeklik’, şartlara bağlı olarak herhangi bir genellemeden daha zengin ve daha karmaşık olabilmekte, bu da farklılık yaratmaktadır.” Bkz; Beşe,Ertan ; ,*Terörizm Literatürü Üzerine*, 2004, Polis Dergisi,S.40 Ankara.,s.39. ;“Terörizmin, zaman ve mekana göre değişen bir içeriği vardır ve siyasi cinayet, gerilla savası, anarşizm gibi komsu kavramlarla kolayca karıştırılabilir. Pek çok siyasi grup, muhalif oldukları devletin eylemlerini terörizm olarak vasıflandırarak itibarlarını düşürmeye çalışmakta, kimi devletler ise, destek verdikleri dış siyasi örgütlerin (örneğin bir başka devlette faaliyet gösteren yasadışı örgütler) eylemlerini terörizm kapsamında ele almaktan kaçınarak bu örgütlere uluslararası meşruiyet sağlamayı hedeflemektedirler¹⁰. Hukukun üstünlüğün reddi anlamına gelen "Birine göre terörist olan kişi, bir başkasına göre özgürlük savaşçısıdır" deyimini, terörizmle ilgili incelemelerde sıkça tekrarlanmaktadır. Bu anlamda temel sorun terörizmi milli bağımsızlık hareketlerinin eylemlerinden ayırmanın güçlüğüdür.”Bkz;Öktem ,E, *Uluslar arası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu Ve Milli Bağımsızlık Hareketleri* s.137., <http://www.iticu.edu.tr/yayin/dergi/d5/M00068.pdf> E.T 27/12/2012

unsurları üzerinde ve hangi hareketlerin “terörizm” kavramı içerisine girdiği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır.⁶⁸

Dönmezer, “Şiddetin, sosyal, ulusal, ırkı, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma ve savaşı tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasını” terör olarak tanımlamaktadır.⁶⁹ Bassioni, “şiddetin gerçekleştirdiği fiiller ile toplumda korku, heyecan, tedirginlik meydana getirmekte ve sonuçlar en geniş anlamda iktidara sahip olabilmek için gerçekleştirilmesidir.” biçiminde terörü tanımlamaktadır.⁷⁰ Keleş/ Ünsal, “başlıca amacı siyasi iktidarı ele geçirmek isteyen güçlerin, onu yıpratmak ve bu arada sindirdikleri yığınları da sahipsiz kaldıkları inancına yöneltmek için şiddet eylemlerinden yararlanan bir oluşum” olarak tanımlarken, ⁷¹ birçok terör tanımını inceleyen Tiefenburn, “hangi halde olursa olsun şiddete başvuran, masum sivillerin hedef alındığı, şiddete sebep olma kastının bulunduğu, düşmanı korkutma, zorlama veya bastırma amacını taşıyan, siyasi, askeri, ideolojik ve dinsel amaçların başarılmasını hedefleyen oluşum” olarak ortaya koymaktadır.⁷² Wilkinson’a göre ise “bireyleri, grupları, toplulukları ya da hükümetleri, teröristlerin siyasi amaçlarına hak versinler diye düzenli olarak yıldırmaya dönük öldürme ve yok etme eylemleri ya da öldürme ve yok etme tehdidine başvurulması”dır.⁷³

Aslında “terör” hangi biçimde ele alınırsa alınsın, şiddet unsuru içeren, ideolojik yönü olan, halkı korkutmaya ve sindirmeyi hedefleyen özelliğinin yanında devlet otoritesini yıpratmayı amaçlayan, sosyal yapıyı tahrip etmeyi ve hedef aldığı toplum içindeki karşıt kutupların oluşmasını arzulayan bir kavram olarak anlaşılmaktadır. Bu anlamda terör, politik, ideolojik hedeflere ulaşabilmek amacıyla planlı şiddet uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁴

---

⁶⁸Urhal ,Ömer, *Kamu Güvenliği Açısından İstihbarat Ve Örgütlü Suçlar*, 2008,Adalet Yay., Ankara., s.334.

⁶⁹Üney, a.g.e.,s.13. ; Gök,Aybala, *Türk Ceza Hukukunda Terör Suçları Ve Terörizm*,2005,Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, s.14., <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 05/09/2011 ;TBB “Türkiye Ve Terörizm Raporu “Ankara 2006 s.5 ; Uyar,a.g.e.,s.7.

⁷⁰Uyar, a.g.e.,s.8.

⁷¹Gök,a.g.e., s.14.

⁷²Üney a.g.e s.14.

⁷³TBB “Türkiye Ve Terörizm Raporu, s.5.

⁷⁴ Uyar, a.g.e., s.9.

Ortak “*terörizm*” tanımı için, tanımda bulunması gereken unsurlar ideoloji, şiddet, örgüt unsurları. Buna göre “*terörizm*” örgütlü bir grup tarafından gerçekleştirilen, şiddet tehdidi veya şiddet hareketleridir. Tanımlanmış bir düşman nezdinde veya toplumun belli bir kesimi içinde korku yaratmayı hedefler. Korku “*terörizmin*” istenen amacıdır. Diğer bir ifadeyle “*terörizm*” sindirme ve /veya baskının aracıdır. Normalde politik amacı değiştirmeye dönük bir girişim olan “*terörizm*” önceden belirlenmiş bir politik, ideolojik amacı gerçekleştirmek için kullanılır. “*Terörizmin*” politik doğası olduğundan genellikle isteğe bağlıdır. Bu yüzden teröristler hedeflerini, çoğunlukla vermek istedikleri mesaja göre seçerler. “*Terörizmin*” nihai hedefi rakiplerini yok etme olsa da, çoğu biçimi için “*terör*”, düşmanın dirençlerini kırmak ve bazı taleplerini kabul ettirmeye zorlanmaktadır.⁷⁵

Unsurları arasında belli bir örgütsel oluşum içerisinde işlenmesinin bulunması ve bu yöndeki tanımlama dolayısıyla, “*terör örgütü*” örgütlü suçluluk kapsamında değerlendirilebilir. Ancak literatürdeki genel yaklaşımın, “*örgütlü suçluluk*” denilince genellikle ekonomik çıkar amaçlı suçları algılamak yönünde olduğu, uluslararası belgelerde terör ve terörle mücadelenin ayrı olarak düzenlenmesi gerçeğinden yola çıkarak, terör örgütlerinin “*örgütlü suçluluk*” kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışmalı hale gelmektedir.⁷⁶

Terör örgütlerinin, “*örgütlü suçluluk*” içinde yer almakla birlikte diğer örgütlü suç biçimlerinden ayrı noktaları da bulunmaktadır; İlk olarak terör örgütlerinde siyasi, ideolojik⁷⁷ bir örgütlenme söz konusudur. Yani bu örgütler ideolojik bir dayanak ve hareket noktası ile hedefe varmaya çalışmaktadırlar. Terör örgütlerinde görülen amaç tercih edilen ideolojinin kurumsallaşması ve hayata geçirilmedir. Oysa “*örgütlü suçluluğun*” diğer biçimlerinde esasen hedeflenen temel amaç ekonomik amaç olup, gerek ekonomik çıkar amaçlı suç örgütlerinde gerekse mafya örgütlenmelerinde haksız kazanç elde etmek amaçlanmaktadır. Ancak, bu terör örgütlerinin maddi kaynağa

⁷⁵Urhal, a.g.e., s.337.

⁷⁶Kavlak ,Cihan, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, 2011, Seçkin Yay., Ankara ., s.186.

⁷⁷Tanım İçin Bkz; “Siyasi veya toplumsal bir öğreti oluşturan ve bireysel veya kolektif hareketlere yön veren düşünce ve görüşler sistemi ,döneme özgü bir toplumsal durumu yansıtan düşünceler bütünü” <http://www.tdksozluk.com/s/ideoloji/> E.T 27/12/2012

ihtiyacı olmadığı biçiminde algılanmamalıdır. Çünkü terör örgütleri ideolojik asıl amaçlarını gerçekleştirebilmek için, maddi kaynak elde etmek gibi hedeflere de yönelmek durumundadır.⁷⁸ Öte yandan terör örgütlerinde yasallık ve yasa dışılık kavramları net bir biçimde ayrılabilir niteliktedir. Oysa özellikle ekonomik çıkar amaçlı örgütlenmelerde yasadışı faaliyet alanı ile yasal alan birbirine karışmıştır. Tespiti için ise özel bir çalışma gerekmektedir.⁷⁹ Diğer bir farklılığa baktığımızda, terör dışındaki “*örgütlü suç*” biçimlerinde, suç işleyenlerin genellikle işlemiş oldukları suçları reddettiği, karışmış oldukları suçları halktan gizleyebilmek için her türlü savunma aracına başvurduğunun görüldüğü, zira bunun halk nazarında saygın bir görüntüye sahip olmaları için önemli olduğu, terör örgütlerinin ise, kamunun maksimum dikkatini hedeflemekte, kamusal dikkati örgüte ve örgütsel ideolojiye çekmek amacıyla, örneğin üyeleri yakalandıklarında mahkeme salonlarını politik görüşlerini açıkladıkları birer propaganda mekânı olarak kullanmaları gibi, bazı propaganda yöntemlerini uygulamaya gayret ettikleri gerçeğini görmekteyiz.⁸⁰ Örgütlü suçlarda kullanılan şiddet, ortak olsa da şiddetin yöneldiği unsurlar bakımından farklılık bulunmaktadır. Zira terör örgütleri için, şiddetin doğurduğu psikolojik etki son derece önemlidir. Bu nedenle yöneldiği kişilerin güvenlik gücü yahut masum olması bakımından fark bulunmamaktadır. Bu anlamda vahşet içeren çok ölümlü eylem tarzı dahi benimsenmektedir. Oysa diğer örgütlü suç türlerinde kullanılan şiddetin yöneldiği unsur daha ziyade fiziksel olup, somut olarak örgüt içi disiplini sağlamaya ya da olayın mağduru tanığına yahut rekabet içinde bulunan farklı suç gruplarına dönüktür. Yine lidere yüklenen fonksiyon bakımından da farklılık bulunmaktadır. Terör örgütlerinde örgüt lideri daha önemli görülmektedir.⁸¹

Ancak ortak noktalarının bulunmadığını da söylemek mümkün değildir. Salt örgütlerle ilgili boyutundan hareketle, gerek yapısal bir unsur olarak örgüt kavramı çerçevesinde şekillenmeleri, gerek yönetsel olarak baskı, tehdit, şiddet ve diğer korkutma, yıldırma eylemlerini kullanmaları⁸², gizli faaliyet yürütmeleri, örgüt içi disiplini sağlayacak

---

⁷⁸Urhal, a.g.e., s.498.

⁷⁹Meşe, a.g.a., s.8.

⁸⁰Ersoy, a.g.a.,s.40.

⁸¹Urhal, a.g.a.,s.500.

⁸²Meşe, a.g.a., s.8.

mekanizmaların bulunması, hücre yapılanması, kara para aklama konusunda yasal işletmelerden faydalanmaları⁸³ bakımından benzerlikleri ortaya konabilmektedir.

Her ne kadar örgütlü suçluluk teriminin yalnız örgütle ilgili boyutu ortaya koyması ve hangi suçların, bu suçluluk alanına girdiği vurgulamaması yönünde eleştiriler bulunsada⁸⁴ anılan unsurun suçların, temel niteliğini belirlemede üstlendiği rolün önemi nedeniyle bu biçimde bir tasnifin isabetli olduğunu düşünmekteyiz. Öte yandan, her ne kadar kendine has özellikleri nedeniyle farklı bir başlık açılmasına neden olan terör örgütü kavramın diğer örgütlü suç türleri ile bağlantısı ve özellikle ekonomik çıkar amaçlı suçlar ile girmiş olduğu yakınlaşma sürecinde oluşturdukları ittifaklar nedeniyle bu bağlamda ve fakat özel önem atfedilerek incelenmesi gerekmektedir.

5. 2 EKONOMİK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTÜ

“*Örgütlü suçluluğun*” tümünde esasen örgüt, suç işlemek amacıyla kurulmaktadır. “*Ekonomik çıkar amaçlı örgütlerde*”, ana gaye doğrudan veya dolaylı olarak mali yahut diğer maddi çıkarları elde etmek olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında, ulusal yahut uluslararası alanda örgütlü suç denildiğinde “*ekonomik çıkar amacı güden örgütler*” ilk olarak akla gelmektedir.⁸⁵ Ancak haksız ekonomik menfaat teminini ilke edinen bu örgütler, örgütlü suçluluğun bir türü olmakla beraber diğer örgütlü suç tiplerinden kendine özgü nitelikleri nedeniyle ayrılmaktadır. Ne pahasına olursa olsun, maddi kazanç sağlamayı ilke edinen bu örgütler, daha çok yasal alanda faaliyet gösteren firmalar gibi aynı ilkeler çerçevesinde hareket etmektedirler.

“*Ekonomik Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri*” kişisel ilişkilerin rol oynamaması, işlenecek fiili faillerin değil, müşterilerin belirlemesi, sıkı örgüt yapısı, suçun işlenmesinde sonra dağılmanın gündeme gelmemesi, oluşumun süreklilik arz etmesi bakımından “*çete suçlarından*” farklılık gösterdiği gibi⁸⁶ “*mafya tipi suç örgütlerinden*” de farklıdır. Esasen belirli bir alt kültürü, kendine özgü gelenekleri ve davranış kodları olan mafya,

---

⁸³ Ersoy, a.g.a., s40

⁸⁴ Ceylan, a.g.a., s.7

⁸⁵ Kavlak, a.g.e.,s.119.

⁸⁶ Üney, a.g.e.,s.59. ; Demirbaş, a.g.e., s.313.

yardıma muhtaç olan veya herhangi bir konuda hakkını arayamayan bir kişi için, kendisine yardımı olacağına inanmadığı yasalara ve resmi kurumlara başvurmak yerine şiddeti ve acımasızlığı ile kısa sürede işi çözme gücüne sahip bulunan, bir yapılanma olmuş ve bu yöndeki gelişmeler söz konusu yapılanmaları gittikçe güçlendirmiş ve toplumun meşru bir unsuru haline getirdiğinden etkinliğini artırmıştır.⁸⁷ Bu durum kavramsal olarak uygulamada birbiri yerine kullanılmalarına neden olmakla beraber, “ekonomik çıkar amaçlı örgütler” ile aynı yapıyı ifade etmemektedirler. “Mafya”, mensupları ile yasama yürütme üzerinde nüfus oluşturmaya çalışmakta, gerektiğinde bizzat devlet yönetimine müdahale anlamında eylemler gerçekleştirmektedir. Öte yandan, her ülkede oluşan suç örgütlerinin “mafya tipi suç örgütlerinde” olduğu gibi aynı yöntemlere başvurusu, profesyonel olması mümkün olmadığı gibi, bu örgütlerin yapılarının ülkeden ülkeye farklılaşması da söz konusudur.⁸⁸

Değindiğimiz gibi “ekonomik çıkar amaçlı örgütlerde” ilk plandaki amaç ve söz konusu olan kazanç, kural olarak ekonomik kazançtır. Ekonomik kazancın yanında bazı siyasi kazançların da hedeflenmesi mümkündür. Ancak bunlarda ilk hedef ekonomik kazanç olmaktadır. Siyasi bazı çevrelerin temin edilmesinden bütünüyle sarfinazar edilmez; ancak bu ikinci derecede önemlidir.⁸⁹ Bu anlamda “mafya tipi örgütlerde” olduğu gibi yasama, yürütme, yargı üzerinde nüfuz elde etme ana karakterlerden değildir.

5.3 MAFYA TİPİ SUÇ ÖRGÜTÜ

İtalya’ya özgü bir fenomen olan “mafya”⁹⁰, öznel olarak bir suç örgütünü tanımlamaktan çok belirli bir alt kültürü, kendine özgü gelenekleri ve davranış kodları olan olgu ve oluşumu ifade etmektedir. Bu anlamda “mafya” Sicilya’nın sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkilerinin yansıttığı bir anlayış ve uygulamanın adı

⁸⁷Geleri ,Aytekin, *Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi İtalyan Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma* ”Organize Suçlar Ve Polis, 2003, Seçkin Yay, Ankara., s.23.

⁸⁸Kavlak, a.g.e .,s.121.

⁸⁹Bozlak,A,*Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler Ve Başlıca İlkeler*, http://www.pa.edu.tr/APP_DOCUMENTS/D478B2AD-3813-4555-9629-6332F8CF8D33/cms_statik/dergi/2009/3/4-Makale-61-93.pdf s.69 E.T 27/01/2012

⁹⁰Ceylan, a.g.e.,s.5.

olarak karşımıza çıkmaktadır.⁹¹ Ancak her ne kadar kökleri İtalya'nın tarihi geçmişi, sosyolojik, kültürel, siyaset ve hukuki değer yargılarıyla bütünleşmiş, oralara ait bir anlayış ve faaliyet türü olsa da günümüz dünyasına da yansımaktadır.⁹²

“*Mafya*” kavramı, günümüzde, doğup büyüyüp geliştiği İtalya ve Amerika’da, Sicilya kökenli özelliklerinden dolayı, “*geleneksel veya ailevi suç örgütleri*” anlamında kullanılmaktadır.⁹³ İlk kez İtalyan resmi dilinde 1865 yılında ortaya çıkan⁹⁴ “*mafia*”nın kelime anlamı ve ortaya çıkışı konusunda pek çok varsayım bulunmakla birlikte⁹⁵, sosyolojik olarak yerel gücün merkezi otoriteye karşı direnişi olarak tanımlanabilir. “*Omerta*” denilen, “*susma yasası*” ise yereldeki insanların merkezi otoriteye direnişinin yansımasıdır.⁹⁶

“*Susma yasası*” mutlak itaat ister ve ihlaller ölüm getirir. “*Mafya*” kanunu “*Omerta*’dır.” Herhangibir diğer kanunu devlet kanunu dâhil, “*Omerta*” gibi bağlayıcı ve yükümlülük yükleyici görmek yasaktır. “*Mafya*” üyeleri kendi adaletleri üzerinde hakka sahiptir. Herkes hakkını “*Omerta*’nın” talimatlarına göre alır, her mafya üyesi için bütün şartlarda yardım isteyen, ihtiyaçta bulunan kardeşine yardım etme zorunluluğu vardır. Her üye ölünceye kadar “*mafya*ya” sadık kalmak zorundadır. Ayrılma mümkün değildir. Anlaşma ölünceye değin sürer. “*Mafya*” özgür ve zengin olma hakkına, suç işleme hakkına sahiptir. Mafya nüfuz sahibi, varlıklı güçlü insanların

---

⁹¹Meşe, a.g.e.,s.8.

⁹² Ersoy, a.g.e.,s.30.

⁹³ Bozlak, a.g.e

⁹⁴ Demirbaş, a.g.e .,s..310.

⁹⁵ Kavram aşında Sicilya –Arap kökenlidir ve muhafız gibi hareket etmek ve korumak, arkadaş, savunmak, güç onur, sorun veya zararı gidermek için oluşturulan durum olarak kullanıldığı gibi, 1860 öncesinde güzellik ve mükemmellik ,üstün cesaret anlamında kullanılmıştır. Öte yandan erkeklik bilinci, gurur, cesaret gibi vasıfları kullanmak suretiyle erkekliği tarif etmek amacıyla da kullanılmıştır. Ancak Çulcu, kelimenin kökenin Arapça’ dan geldiğini, 1860 yılında İtalya’ya yerleşen ve sonrasında saklanan eşkıya ve isyankarların saklandıkları yerlere “*mafie*” denilmesinden kaynaklandığını ifade etmektedir. Tanımlar Konusunda Bkz;Geleri, a.g.e .,s.22. ; Cana ,Erkan, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları*, 2005 Vedat Yay., İstanbul.,s.19-20 ; Ersoy, a.g.e .,s.31. ;Kahya,Yahya /Özerkmen ,Necmettin, *Bir Gülyabani Organize Suç Örgütleri*“*Mafya*, 2007, Adalet Yay, Ankara.,s.50 ;Pek,A, *Mafya Nedir*, <http://www.cagipolisi.com.tr/72/index.htm> E.T 27/01/2012

⁹⁶Meşe, a.g.e.,s.9. ; Prof.Dr Henner Hess tarafından yapılan bu tanımlamanın doğruluğunun yanında Murat Çulcu tanımın 25 yıl kadar önce yapılması nedeniyle günümüzde mafyayı “yasadışı sivil toplum örgütü” olarak tanımlamanın yerinde olacağını savunmaktadır.Ancak buna rağmen yine de mafyanın temelini merkezi otorite ve yerel gücün zıtlaşmasında olduğunun kabulü gerekir.Bkz: Beşe,Ertan,*Sosyoloji Temelli Suç Teorileri Ve Organize Suçlar*,Organize Suçlar Ve Polis ,2003,Seçkin Yay,Ankara., s.95. ; Kahya/Özerkmen, a.g.e ., s.45.

dostluğunu kazanmak zorundadır. Kim konuşursa ölür. Susana “mafya” yardım eder, en kötü suç, hainliktir.⁹⁷

“Mafya’da” patron, danışman teğmenler, askerler şeklinde bir hiyerarşik yapılanma bulunmakta ve bu yapı hiyerarşik yapı katı kuralara tabi, tek amaç olarak azami derecede kazanç sağlamaya yönelik, piramit yapılanma şeklinde oluşmakta, sıkı tek parça bir birlik görünümü arz etmektedir.⁹⁸

“Mafya”, örgütlü suçluluğun dünyada ortaya çıkış biçimlerinden ilklerden olması ve bu anlamda örgütlü suçluluğa örnek oluşturması açısından önemli olup, örgütlü suçluluğun bir türü olarak anlamak gerekir. “Mafya” örgütlü suçluluktur; fakat örgütlü suçluluk “mafyanın” ibaret değildir. Örgütlü suçluluk, “mafya” ve benzeri örgütleri de içine alan daha geniş bir anlama sahiptir.⁹⁹ Bu anlamda örgütlü suçluluk, “mafyanın” da içine alan bir anlam taşımaktadır. “Mafyanın”, örgütlü suçlar içinde daha az sayıda olan geniş ve süreklilik arz eden suç oluşumları olduğu, birçok alanda faaliyet gösterdiği ve yasal ekonominin dışında politik hayata da nüfuz ettiğini söylemek mümkündür.¹⁰⁰

---

⁹⁷ Demirbaş, a.g.e ., s.311.

⁹⁸ Kocasakal, a.g.e .,s.135.

⁹⁹ Erdem ,a.g.e .,s.164.

¹⁰⁰ Ersoy, a.g.e .,s.32.

6. SINIRAŞAN ÖRGÜTLÜ SUÇLULUK

20.yüzyılda Soğuk Savaş sürecinin sona ermesi ile birlikte, küreselleşmenin bir sonucu olarak suç örgütleri de kendi aralarında küreselleşmişlerdir.¹⁰¹ Bunun sonucu olarak esasen terör sorunlarına ağırlık veren ülkeler “sınıraşan örgütlü suçlar” kavramıyla tanışmışlardır. İhtimal odur ki 21.yüzyılda ülke gündemlerinde “sınıraşan örgütlü suçlar” terör örgütlerinden de tehlikeli mahiyete bürünecektir, bürünmektedir.¹⁰² Zira anılan suç örgütleri faaliyette bulanacakları ülkelerde organizasyonlar kurarak, ulusal sınırları kaldırmışlardır. Bunun yanı sıra teknolojik gelişmeleri kullanarak faaliyet göstermeleri de tehlikeliliklerini artıran bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Sınıraşan örgütlü suçluluğun, karargâhları bir olan, iyi pazar sağlayan, iki veya daha fazla devlette faaliyet gösteren suç örgütüdür.” biçiminde tanımlandığı görülmekle birlikte, unsurlarından yola çıkarak da tanımları yapılmaktadır. Buna göre; Liderler tarafından yayımlanan amaçların birden çok kişiyi etkilemesi, işlenen suçların bir ülkede başlayıp, diğer ülkede sona ermesi, faal gurubun desteğinin ve /veya kaynaklarının yurtdışından gelmesi, mağdurların değişik ülkenin vatandaşları ya da uluslararası bir topluluğa ait olması, verilen hasarın ve kayıpların değişik ülkeleri veya milletlerarası teşkilatları etkilemesi, birer unsur olarak karşımıza çıkmakta ve unsurları

¹⁰¹Meşe, a.g.e.,s.36. ;“Williams, çalışmalarında Soğuk Savaş’ın bitimi ve Berlin Duvarının yıkılışı ile sınırlamaların kalkmasının, Rusya’daki adalet sistemi ve politik düzenin çökmüş olmasının, uyuşturucu piyasasının giderek büyümesinin ve Avrupa ve Kuzey Amerika merkezli ekonomik küreselleşmenin örgütlü suç grupları için elverişli bir ortam hazırladığını da vurgulamaktadır. Örgütler ulusal nitelikte faaliyet gösterirken bu ortamda birbirleriyle ilişki içerisine girerek kârını en üst seviyeye ulaştırmayı amaçlayan ticari girişim tarzında yeniden yapılanmışlardır. Kurulan sistemlerde stratejik bir işbirliği mevcuttur.” Bkz; Özdemir, a.g.e .,s.9. ; Benzer Görüş için ; Küreselleşme ve artan ekonomik özgürlükler suçun tüm dünyada sınırların ötesinde dönüşümünü sağlamış ve desteklemiştir. Sürekli gelişen iletişim ve bilgi teknolojileri, ülke sınırlarının gittikçe belirsizleşmesi, artan ulaşım imkanları, insan, mal ve hizmetlerin artan mobilitesi ve global ekonominin ortaya çıkışı suçun yerelden küresele hareket etmesini sağlamıştır. Bu yüzden modern dünyada organize suç yapısı, küreselleşme kavramından ayrı olarak anlaşılabilir. Hızlı değişim süreci hemen her şeyi geri dönülemez bir biçimde dönüştürmektedir. Organize suç olgusu; sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir fenomen olarak ortaya çıkmakta, lokal ve global toplumun bütününe ilgilendiren bir niteliğe bürünmektedir.” Parlak, B /Argun-U, *Küreselleşme Süreci Bağlamında Organize Suç Örgütlerinin Karşılaştırmalı*

Analizi” http://www.utsam.org/images/upload/attachment/utsas_2009_secilmis/K%C3%BCreselle%C5%9Fme%20S%C3%BCreci%20Ba%C4%9Flam%C4%B1nda%20Organize%20Su%C3%A7%20Yapısı%20ve%20Organize%20Suç%20Örgütlerinin%20Karşılaştırmalı%20Analizi.pdf E.T 27/01/2012 S.1

¹⁰²Cengiz ,Mahmut /Şen ,Bilal, *Sınıraşan Suçlar :Tanımı ,Ortaya Çıkış süreci ve Gelişmesi*, Sınıraşan Organize Suçlar Kavramlar ,Yöntemler ,Eğilimler ,2011 ,Adalet Yay.Ankara., s.1.

barındıran örgütlü suç biçimi “*sınırşan örgütlü suç*” olarak kabul edilmektedir.¹⁰³ Bu suçlar klasik, geleneksel örgütlü suçların dönüşmüş biçimidir. Geleneksel örgütlü suçlardan farklıdır. Shelley, bu farklılığı;

“çıklarlarının devlet çıkarları ile örtüşmemesi, etkili yönetimin olmadığı, zayıf devletlerde daha hızlı büyür, sistematik ve kurumsallaşmış yolsuzluğa bağlıdır, terör gruplarıyla durumuna göre bağlantı kurabilir, kısa süreli hedefler koyarlar, temelde yasal olmayan ekonomiden beslenmektedirler, gelişmiş bankacılık sisteminden faydalanırlar, havale ve ticarete dayalı aklama dayalı sistemleri kullanırlar.”

şeklinde ifade etmektedir.¹⁰⁴ “*Sınırşan örgütlü suçların*”, temel özelliği onun yasal ve uluslararası sisteme sızabilme potansiyeli olup, yasal ticaretin gölgesinde gelişen ve rekabet eden uyuşturucu madde ve göçmen kaçakçılığı gibi suçları da kapsayan yasadışı küresel ticaret, yine yasal politikaların gölgesinde gelişen ve rekabet eden yasadışı terörizm, uçak kaçırma, çevre suçları gibi küresel politikalar, ulusal kaynakların politikacılarca yağmalanmasını içeren ve küresel sisteme bağlı yolsuzluk ile uluslararası bankacılık sistemi aracılığıyla işlenen kara para aklama suçlarını işlemekte olduğu gerçeğidir.¹⁰⁵

İşlenen bu suçların nitelikleri nedeniyle “*sınırşan örgütlü suçluluğun*” yarattığı tehlikenin giderek artması, mücadelenin güçlüğü, devletleri birlikte hareket etmeye ve bu amaçla yasal düzenleme yapmaya sevk etmiştir.¹⁰⁶ Değindiğimiz gibi, küresel ölçekte gelişen suç örgütlerinin faaliyetleri çok hızlı artış göstermekte ve farklı alanlara taşınmaktadır. Bir çok alanda etkili biçimde faaliyet göstermektedirler. İlk olarak “*sınırşan suç örgütlerinin*” yaygın biçimde uyuşturucu kaçakçılığı¹⁰⁷ alanında faaliyet gösterdikleri gözlemlenmektedir. İkinci olarak insan ticareti, büyüyen bir şekilde “*sınırşan suç örgütleri*” için bir faaliyet alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir faaliyet alanı ise silah kaçakçılığı olup, nükleer ve radyoaktif maddelerin kaçakçılığı da

¹⁰³ Meşe, a.g.e .,s.36.

¹⁰⁴ Nak; Cengiz/Şen, a.g.e .,s.6.

¹⁰⁵ Cengiz/Şen, a.g.e .,s.2. ; “Günümüzde gayri safi suç gelirleri dünya ticaretinin %15 ‘ine karşılık gelmekte olup, 1000 milyar dolar rakamını göz önüne alırsak ABD,Japonya ,Almanya ,İngiltere,Faransa ,Çin ,İtalya gibi ülkelerin ardından dünyanın sekizinci güce sahiptir” Bkz;Ergül,Ergin, *Küresel Köyde Suç Ve Adalet*, 2008, Adalet Yay,Ankara., s.73.

¹⁰⁶ Ceylan, a.g.e.,s.42.

¹⁰⁷ Akgül ,A-/Akyay,İ ,*Sınırşan Organize Suçlar Kavramlar ,Yöntemler ,Eğilimler*, Uyuşturucu Maddeler Ve Sınırşan Uyuşturucu Kaçakçılığı,2011, Adalet Yay, Ankara s.41. ;Nitekim son yıllarda yayınlanan UNODC değerlendirmelerinde uyuşturucu piyasasının ,parasal değeri itibariyle dünya petrol piyasasının önünde ,dünya silah ticaretinin hemen ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

bu kapsamda ele alınması gereken kaçakçılıktır. Son olarak ise kaçakçılık ve ticaret bağlantılı “sınraşan suç faaliyetleri” bu kapsamda değerlendirilmelidir. Zira ticarete dayalı kara para aklamaktadırlar.¹⁰⁸ Bu nedenle anılan suç örgütlerinin, deşifre edilmesi, ekonomik olarak çökertilmesi, suçluların sınır ötesinde takip edilmesi, yakalanması, bunların yargılanması ve iadesi gibi konularda ülkeler arasında birlikte hareket edilmesi zorunluluk arz etmektedir.¹⁰⁹ Anılan zorunluluk, etkin mücadele için çeşitli uluslararası sözleşmeler hazırlanmasını gerekli kılmıştır. Küresel ölçekli sorunu çözenin en güvenilir yolu, yine küresel işbirliği ve çözüm önerilerinden geçmektedir.¹¹⁰

Bu konuda temel uluslararası sözleşmeleri, “*BM Uyuşturucu ile Mücadele Sözleşmeleri (1961 tarihli Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi), 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 tarihli (Viyana) Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM sözleşmesi, 1990 tarihli Avrupa Konseyi Stazburg Sözleşmesi, 2002 tarihli Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi, 2003 tarihli Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi, 2000 tarihli Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 2003 tarihli Yolsuzluğa Karşı BM Sözleşmesi*” olarak sıralamak mümkündür.¹¹¹

Konumuz açısından özellikle önemi olan, “*Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*” (Palermo Sözleşmesi), 12-15 Aralık 2000 tarihinde BM Milenyum Zirvesinde kabul edilmiş ve imzaya açılmıştır. Sözleşmenin yanında ise “*Özellikle Kadın Ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretinin Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılması Protokolü*”, “*Göçmenlerin, Kara Deniz, Hava Yolu İle Kaçakçılığı İle Mücadele Protokolleri*” olmak üzere iki adet ek protokol düzenlenmiştir. Türkiye, “*Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine*” ve eki protokollere taraftır.¹¹²

---

¹⁰⁸Cengiz/Şen, a.g.e .,s.22.

¹⁰⁹Meşe ,a.g.e .,s.38.

¹¹⁰Bal/Özcan, a.g.e.,s.193.

¹¹¹Ersoy, a.g.e.,s.102-105.

¹¹²Bkz; 30/01/2003 tarih ve 4800 sayılı “Sınraşan Örgütlü suçlara karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” R.G 04/02/2003 S. 25014 <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html> E.T 27/01/2012 ; 30/01/2003 tarih ve 4804 sayılı “Özellikle Kadın Ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretinin Durdurulmasına cezalandırılmasına İlişkin Ek Protokolün Uygun Bulunmasına Dair Kanun” R.G 04/02/2003 S.25014 <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html> E.T 27/01/2012 ; 30/01/2003 tarih ve 4803 sayılı

Uluslararası alanda “sınıraşan örgütlü suç” ve bununla mücadelede atılmış olan en önemli adım olan bu sözleşme, mücadelenin önünde engel olarak duran, ulusal mevzuatlardaki farklılıkları ortadan kaldırdığı gibi, ulusal alanlarda sözleşmeyle benzer düzenlemeler ile bir standart getirmeyi amaçlamaktadır.¹¹³

Bu bakımdan sözleşme öncelikle tanımlar başlığında madde 2’de, “örgütlü suç grubunu” tanımlamaktadır. Anılan maddede ;

“örgütlü suç gurubunun”, “doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına geldiği”

düzenlemektedir.¹¹⁴ Buradaki “ağır suç” kavramı, “üst sınırı dört yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç” anlamına gelmektedir. “Sınıraşan Örgütlü Suç” ise anılan sözleşmenin, kapsamı belirleyen 3.maddesine göre;

“Suç birden fazla devlette işlendiğinde, suç tek bir devlette işlendiğinde ancak, hazırlanma, planlama, idare veya kontrolünün önemli bir kısmının başka bir devlette gerçekleşmesi halinde, suç tek bir devlette işlendiğinde ancak, birden fazla devlette suç teşkil eden faaliyetlerde bulunan örgütlü bir suç grubu suça karışığında veya suç tek bir devlette işlendiğinde, ancak başka bir devlette önemli etkileri olduğunda”

söz konusu olacaktır.Sözleşmeye göre; taraf devletler herhangi bir “örgütlü suç grubuna” katılmaktan başka, ayrıca suç gelirlerinin aklanmasını ve bunun suç haline

---

“Göçmenlerin Kara,Deniz,Hava Yolu ile Kaçakçılığı ile Mücadele protokolünün uygun bulunduğu Dair Kanun” R.G 04/02/2003 S.25014 http://syb.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/syb/kanun%20no-4803.pdf E.T 27/12/2012

¹¹³Ceylan, a.g.e.,s..43. ; Sözleşmedeki tanımlar konusunda Bkz;“Sözleşmenin hazırlanmasında katılımcıların genel bir tanım yapmayı tercih ettikleri görülmektedir. Hiyerarşik bir yapılanmaya sahip ya da mafia tipi organizasyonlar yerine sınıraşan özellikte ağır suçları işleyen gruplar nitelemesi ile algılamaların genişletilmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde genel bir tanımın yapılması yaklaşım farklılıklarından doğan karmaşıklığı giderme açısından mantıklı görünmektedir. Fakat bu geniş tanımlama uluslararası düzeyde bilgi toplama ve takip etme konularında zorluklara yol açabilmektedir (UNODC, 2002: 5). Bu durumu engellemek ve sınıraşan suç üzerine yapılan çalışmaları daha verimli hale getirebilmek için 2004 yılında New York’da “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesinin Uygulanmasına Yönelik Rehber” hazırlama toplantısı yapılmıştır.” ; Özdemir, a.g.e s.9.

¹¹⁴ Metin İçin Bkz; <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html> E.T 27/01/2012

getirilmesini, kara paranın aklanmasını ve mücadele yöntemlerini, yolsuzluğun suç haline getirilmesini ve önlenmesini, örgütlü suç gruplarının karıştığı ağır suçlara tüzel kişilerin iştirak etmeleri halinde, tüzel kişilerin de sorumlu tutulmaları için gerekli hükümleri ihdas etmeyi, suçun ağırlığına göre yaptırım öngörmesini, kovuşturmanın etkin biçimde yürütülebilmesi için gerekli tedbirleri en üst düzeyde almasını ve şartlı tahliye dâhil, zamanaşımı gibi kavramları düzenlerken, işlenen suçların ağırlığına göre düzenleme yapmayı, suçlardan elde edilen gelirler yahut suçlarda kullanılmış veya kullanılması amaçlanan malvarlığı, malzeme, teçhizat veya diğer araç, gereçlerin müsaderesini, el konmasını, müsadere konusunda işbirliği yapılmasını, suçluların iadesini, hükümlülüklerin naklini, adaletin engellenmesinin suç haline getirilmesini, ifade veren tanıklara, gerektiğinde, akrabalarına ve onların yakınları olan diğer kişilere yönelik olabilecek öç alma veya sindirmelere karşı, etkin koruma sağlamak için imkânları dâhilindeki gerekli önlemleri almayı, suç mağdurlarını korumaya ilişkin kuralların düzenlenmesi kararlaştırmıştır. Yine taraf devletler suç gruplarında yer alan kişileri belli biçimde davranmaya teşvik edecektir. Taraf devletlerin yetkili makamları, kurumlan ve kuruluşları arasında, gerektiğinde başka suç faaliyetleri ile bağlantılar dâhil, bu sözleşmede belirtilen suçların bütün yönlerine ilişkin güvenli ve hızlı bilgi alışverişini kolaylaştırmaya yönelik uygun görülebilecek iletişim kanalları kuracak ve bunlar geliştirecektir.

Öte yandan BM'nin yanı sıra “*Sınırşan Örgütlü Suçlarla*” mücadelede uluslararası yürütülen faaliyetler kapsamında, Avrupa Birliği nezdinde çalışmalar da yürütülmekte, bu doğrultuda Birlik ülkeleri pek çok önlem ve karar almaktadır. Zira Avrupa Birliği'nde de “*Sınırşan Örgütlü Suç*”, siyasi, kültürel ve ekonomik değişimlerin etkisi ile uluslararası güvenliğe yönelik önemli bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Bu konuyla ilgili düzenlenen Stockholm (1996), Zaragoza (1996), Noordwijk(1997) ve Londra (1998) konferansların da “*örgütlü suçun*” sınırşan bir tehdit olduğu ve mücadelenin vakit kaybetmeksizin başlatılması gerektiği vurgulanmıştır. Siyasi olarak en önemli atılım, 1997 yılı “*Avrupa Birliği Eylem Planı'nda*”, “*örgütlü suçla*” mücadeleye bir bölüm ayrılmasıyla gerçekleşmiştir. Bu bölümde tehdidin önlenbilmesine dair, detaylı tavsiyelerde bulunulmuştur. 1999 yılına gelindiğinde

Avrupa Birliği nezdinde, “*örgütlü suç*” önlemeye yönelik ilk resmi belge olarak nitelendirilebilecek Amsterdam Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Avrupa Birliği’nin üç temel dayanağından biri olan adalet ve içişlerinde, işbirliği kavramı çerçevesinde büyük önem verilen özgürlük, güvenlik ve adalet alanlarında yeni standartlar belirlenmiştir.¹¹⁵ Örgütlü suçlulukla mücadelede Avrupa Birliği bünyesinde ortak tutum, hareket, eylem planı, karar gibi değişik biçimlerde adlandırılan pek belgeden bahsedilebilir. Ancak 21 Aralık 1998 tarihli 98/733/JAI sayılı “*Avrupa Birliği’ne Üye Devletlerde Bir Suç Örgütüne Katılmanın Cezalandırılmasına Dair Ortak Hareket*” mücadele bakımından en önemli belge niteliğindedir. Zira bu belgede, “*en az dört yıllık bir hürriyeti bağlayıcı ceza ve önleme yaptırım altına alınan bir suç için anlaşan ikiden fazla kişinin uzunca süreli olarak kurduğu organize birlik*” olarak suç örgütü tanımı yapılmakta ve bu örgüte katılım suç haline getirilmektedir.¹¹⁶

---

¹¹⁵ Özdemir, a.g.e.,s.15.

¹¹⁶ Kocasakal ,Ümit, *Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları*,2004,İstanbul., s.210.

7. SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda özel olarak düzenlenen, “Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma Suçu”, Kanunun İkinci Kitabının, Üçüncü Kısımının, “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlıklı beşinci bölümünde düzenlenmiş olup, anılan madde ile;

“Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar ve yönetenler, örgüte üye olanlar, örgüte üye olmamakla birlikte örgüte üye olanlar, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek isteyerek yardım edenler ve örgütün veya amacının propagandasını yapan kişilerin”

cezalandırılacağı öngörülmüştür. Yine cezalandırılabilme için örgütün yapısının, sahip bulunduğu üye sayısının ve araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması koşulu öngörülmüştür. Öte yandan örgütün varlığı için asgari üye sayısı öngörülmüş ve üye sayısının en az üç kişi olması gerektiği hükme bağlanmıştır. Üye sayısı bakımından “örgütlü suç grubunu” tanımlayan, “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM (Palermo) Sözleşmesi” ile eş bir düzenleme yapılmıştır.

O halde söz konusu suçun oluşabilmesi için, evvela suç işlemek amacıyla bir araya getirilmiş, bir örgütün varlığı gerekmektedir. Suç işlemek amacı, örgüt mensuplarının ortak amacı olarak belirlenmiş olmalıdır.¹¹⁷ Örgütün varlığı bakımından ise asgari bir organizasyon gerekmektedir. Ancak organizasyonun biçimi önemli değildir. Esasen meşru olmayan bir örgüt söz konusu olduğundan, bunların tipik örgüt biçimlerinden herhangi birine uyması gerekli değildir.¹¹⁸ Burada suçun oluşabilmesi için, bir organizasyonun oluşabilmesi bakımından, gerekli olan belirli niteliklerin asgarisi mevcut olmalıdır.¹¹⁹ Öte yandan örgüt, soyut bir birleşme değildir. Bünyesinde hiyerarşik yapıyı, altlık üstlük ilişkisinin, emir komuta zincirinin olduğu, bir yapıyı ifade etmektedir. Nitekim bu durum, madde gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir.¹²⁰ Yine örgütün varlığından bahsedebilmek için, örgütün devamlılık arz ettiğinin de saptanması gerekmektedir. Devamlılık arz eden ve suç işleme amacına yönelik ortak

¹¹⁷ Özgenç, a.g.e.,s.20.

¹¹⁸ Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2010, Savaş Yay, Ankara.,s.461.

¹¹⁹ Sancar, Türkan, *Çok Failli Suçlar*, 1998, Seçkin Yay, Ankara., s.149.

¹²⁰ Özgenç, a.g.e.,s.20. s.14.

iradeye dayalı devamlı bir oluşumun bulunması gerekir.¹²¹ Örgütün amacı tek bir suç işlemek değil, bir suç programını gerçekleştirmek ve belirsiz sayıdaki suçları işlemek olmalıdır.¹²² Dolayısıyla, suçun oluşumu için doğrudan kast gerekmektedir.¹²³

5237 sayılı TCK 220’ de ifadesini bulan, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, 765 sayılı TCK 313 ve 314’de yer alan, düzenlemeler ile 4422 sayılı ÇASÖMK‘ da yer alan çıkar amaçlı suç örgütlerine ilişkin düzenlemelere karşılık olarak ihdas edilmiştir.¹²⁴

Her ne kadar 5237 sayılı TCK 220’de yer alan düzenleme, 765 sayılı TCK 313 ile paralellikler içermekte ise de aslında aralarında önemli farklılıklar da bulunmaktadır. Örneğin;

En temel farklardan biri düzenlemelerdeki üye sayısı bakımından karşımıza çıkmaktadır. TCK 220’de “en az üç kişinin” varlığı aranmakta iken, 765 sayılı TCK 313’de yer alan “*Suç İşlemek Amacıyla Teşekkül Oluşturma Suçunda*” asgari “iki kişinin” varlığı gerekmektedir.

Yine 5237 sayılı TCK 220’de “*örgütün gerek üye sayısı, gerek araç gerek yönünden amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması*” koşulu aranmakta iken, 765 sayılı TCK’da “*elverişlilik koşulu*” aranmış değildir.¹²⁵ Bu anlamda, 5237 sayılı TCK 220 somut tehlike suçu olarak öngörülmüş iken, 765 sayılı TCK 313, soyut tehlike suçu olarak öngörülmüştür.¹²⁶

5237 sayılı TCK 220/7 ile 765 sayılı TCK 313’den farklı olarak müstakilen “*örgüte yardım ve yataklık*” suçu ihdas edilmemiş, “*örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin*”, örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

¹²¹ Alacakaptan ,Uğur,*Genel Olarak Ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt(Teşekkül) Meydana Getirme Suçu*,2004, Çetin Özek Armağanı, İstanbul.,s.26.

¹²² Soyaslan,Doğan, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2005,Yetkin Yay, Ankara.,s.452.

¹²³ Özgenç, a.g.e.,s.20.

¹²⁴ Akkaya,Çetin,*Örgüt Suçu & Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Suçları*,2010, Adalet Yay,Ankara.,s.3.

¹²⁵ Toroslu, a.g.e.,s.461.

¹²⁶ Evik, a.g.e.,s.372.

765 sayılı TCK 313/5'de “teşekkül mensuplarının teşekkülün amacına yönelik cürüm işlemleri halinde, verilecek cezaların toplamı en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami haddini geçemez” denilerek, gerçek içtima kuralının uygulanmasının öngörüldüğü halde, faile verilecek toplam ceza açısından bir sınırlama getirilmiştir.¹²⁷ 5237 sayılı TCK 220 bakımından ise bu biçimde bir sınırlama söz konusu değildir.

Yine 765 sayılı TCK 313/3'de örgütün silahlı kabul edilmesi bakımından en az iki kişinin silahlı olması veya buluşma yerlerinde veya emin yerlerde silah saklaması ağırlatıcı neden olarak öngörülmüş iken, 5237 sayılı TCK 220 bakımından, silah sayısı, saklanma gibi ölçüte yer verilmeden, silah ağırlatıcı unsur olarak kabul edilmiştir.

Aynı zamanda, 5237 sayılı TCK 220 ile 765 sayılı TCK 313 ve 314'de hiç yer almayan bir düzenleme de getirilmiştir. Buna göre TCK 220/8 ile “örgütün veya amacının propagandasının yapılması” suç olarak ihdas edilmiştir.

Öte yandan yine TCK 220/5'de öngörülen düzenleme ile örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, işlenen suçlardan ayrıca fail olarak sorumlu olacağına dair kural getirilmiştir.¹²⁸

---

¹²⁷Özgenç, İzzet, *Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar*,2002,Seçkin Yay, Ankara s.281.

¹²⁸Akkaya, a.g.e.,s.8. ;Gökçen ,Ahmet, *Kamu Barışına Karşı Suçlar*, s.19. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc E.T 05/01/2010

8. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

5237 sayılı TCK'nun 220.maddesiyle getirilen “Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma Suçu” ile korunan hukuki menfaat, kamu güveni ve barışıdır.¹²⁹ Kamu güveni ve barışının bozulması durumunda kişilerin barış içinde ve güvenli bir biçimde yaşama hakkı ihlal edileceğinden, kanun koyucu tarafından ihdas edilmiştir.¹³⁰

Suçun, 5237 sayılı TCK' da düzenleme yeri “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabın, “Topluma Karşı Suçlar” ı düzenleyen üçüncü kısmının, “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlığını taşıyan, beşinci bölümüdür. 765 sayılı TCK' da ki “Amme Nizamı Aleyhine Cürümler” başlığı, 5237 sayılı TCK' da “Kamu Barışına Karşı Suçlar” olarak değiştirilmiştir. “Kamu Barışına Karşı Suçlar”, 765 sayılı Kanunun ikinci kitabının “Ammenin Nizamı Aleyhine Cürümler” in yer aldığı beşinci babında “Suç İşlemeye Tahrik, Korku ve Panik Yaratma Amacıyla Tehdit” ve “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Meydana Getirenler” başlığıyla iki fasıl halinde düzenlenmiştir. Eski Ceza Kanununun başka baplarında düzenlenen bazı suç tiplerinin Yeni Ceza Kanununda “Kamu Barışına Karşı Suçlar” bölümüne alındığı görülmektedir¹³¹ Ancak suçun, 5237 sayılı TCK 'daki düzenleme yeri, kamu düzeni bozulduğunda doğal olarak kamu barışının bozulacağı gerekçesiyle eleştirilmektedir.¹³²

“Kamu barışı” kavramından ne anlaşılması gerekmektedir.? sorusunun cevabı yine beşinci bölümde düzenlenen, “Halk Arasında Korku Ve Panik Yaratmak Amacıyla Tehdit” suçunu düzenleyen, 213.maddenin gerekçesinde¹³³ açıklanmıştır.

¹²⁹Parlar, Ali /Hatipoğlu, Muzaffer, *Türk Ceza Kanunu Yorumu*” 2008, Seçkin Yay, C.3, Ankara., s.3246. ; Gültaş, Vedat, *Açıklamalı İçtihatlı 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Ve Etkin Pişmanlık*, 2008, Bilge Yay, Ankara., s.18.

¹³⁰Akkaya, a.g.e., s.8.

¹³¹Gökçen, a.g.e., s.1.

¹³²Hafizoğlu, Zeki/Kurşun, Günal, *Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk*, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-71-334.pdf TBBB S.71 s.35 E.T 05/01/2010 ; Aslında bireyin barış ,toplumsal huzur ,disiplin ,hukuka bağlı bir toplumda yaşama hakkı diğer bir deyişle huzur ve güven ortamında yaşama hakkı bu suçla tehlikeye düşmekte olduğundan kamu düzeni ihlal edilmektedir” Bkz; Alacakaptan, a.g.e., s.25.

¹³³5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gerekçeleri” s. 252. ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 10/10/2011

Buna göre “*Kamu Barışı*” kavramından, bireyler arasındaki ilişkilerde hukukun egemen olduğu toplum düzeni anlaşılmalıdır. Ayrıca bireylerin taşıdığı, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duygunun da “*kamu barışı*” kavramı içerisinde düşünülmesi gerekmektedir. Yine gerekçeye göre bu kavram, “*kamu güvenliği*” kavramından daha geniş bir anlam içeriğine sahiptir. O halde gerekçeden hareketle “*kamu barışı*” kavramının; “*kamu güvenliği*” kavramından daha geniş, “*kamu düzeni*” kavramından daha dar manaya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada “*kamu düzeni*” kavramından ne anlaşılması gerekmektedir. Bayraktar’a göre; “*kamu düzeni*” kavramından, geniş anlamıyla “*toplumun sosyal ve siyasal yapısını kurmasını, uyumlu şekilde gelişmesini ifade eden ve toplumun barış ve güven içerisinde yaşamasını*”, dar anlamıyla ise “*toplumun huzurunu bozan en önemli fiil olan suçun işlenmemesini*” anlamak gerekir.¹³⁴ Kapani ise, “*kamu düzenini*” “*toplum hayatında maddi bir karışıklığın olmaması, kaba kuvvetin, kaos ve anarşinin hüküm sürmemesi aksine belli bir düzenliliğin ve barışın hâkim olmasıdır.*” biçiminde tanımlamaktadır. Tanör’ün, başka bir anlatımla ifade ettiği üzere “*kamu düzeni*”, toplumun sosyal ve siyasal yapısını kurmasını, karışıklık içinde bulunmamasını, barış ve huzur içerisinde yaşamasını, düzenli ve uyumlu bir biçimde gelişmesini belirtmektedir.¹³⁵

“*Kamu güvenliği*” ise “*kamu düzeni*” içerisinde bireylerin her türlü çatışmadan uzak huzur içinde yaşayabilmelerinin devlet eliyle sağlanması anlamını taşımaktadır.¹³⁶

Tüm bu açıklamalar sonrasında inceleme konusu suç bakımından, “*kamu barışı*” kavramı “*kamu düzeni*” kavramıyla beraber değerlendirilmelidir. Bireylerin barış içinde yaşamalarının “*kamu düzenin*” sağlanmasında gerekli koşul olduğundan, “*kamu barışını*” tehdit eden bir halin aynı anda *kamu düzeni* bakımından da tehlike oluşturduğu ve aynı şekilde “*kamu güvenliğini*” de tehdit ettiği kabul olunmalıdır.¹³⁷

---

¹³⁴Çoban, a.g.e.,s.80.

¹³⁵Duman, Hasan,İlker, *Kamu Düzeni Ve Bu Gerekçe İle İnsan Haklarının Sınırlandırılması*, 2006, Legal Hukuk Dergisi, İstanbul S.42., s.1698.

¹³⁶Bkz ;Erdem ,F,H, *TCK’ nun 312.maddesinin Koruduğu Hukuksal Değerin Kısa Bir Analizi : Türk Devlet Düzeni Demokratik Kamu Düzeni*, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/283/2583.pdf> s.45 E.T 10/10/2010

¹³⁷Kavlak, a.g.e.,s.291.

Esasen tüm suçlar, “*kamu düzenine*” dolaylı olsa da yönelen bir tehdit olmakla beraber bazı suçlarda tehdit, doğrudan hissedildiğinden bu tür tehdit içerikli suçlarda gelecekteki suç ihtimali ayrıca kanunda suç olarak düzenlenmiştir.¹³⁸ İnceleme konusu suç da bu tür suçlardandır. Zira örgüt teşkili, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından sadece araç niteliğindedir. Suç işlemek için örgüt kurmak, teşekkül meydana getirmek, toplumda hâkim olan düzeni tehlike maruz bırakmaktadır.¹³⁹ Yine suçun niteliği gereği süreklilik arz eden bir birleşmeyi zorunlu kılması da “*kamu barışının*” tehlikeye girmesine neden olmaktadır.¹⁴⁰

---

¹³⁸ Soyaslan, a.g.e.,s.438.

¹³⁹ Özgenç, a.g.e.,s.12.

¹⁴⁰ Kavlak, a.g.e., s.291.

9. SUÇUN ÖZELLİKLERİ

9. 1 SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA ÇOK FAİLLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR

Kanun koyucu tarafından, davranış normları ile koruma altına alınan, hukuki değerlere tecavüz teşkil eden ve bu nedenle de haksızlık niteliği arz eden bazı insan fiilleri suç olarak tanımlanmakta¹⁴¹ ve normu ihlal edici fiilin, bazen tek kişi tarafından, bazen de birden fazla kişi tarafından ihlal edilebileceğini öngörmektedir. Bazen, doğal bazen hukuksal nedenlerle birden çok kişinin faaliyeti sonucunda ortaya çıkan “çok failli suçlarda”, tek bir kişinin hareketi norm tarafından korunan hukuki değeri ihlal etmeye yeterli gelmez. Mutlaka normda sözü edilen sayıda ve nitelikte kişilerden her birinin varlığı gerekmektedir.

“Çok failli suçlar” doktrinde çeşitli tasniflere tabi tutulmaktadır. Bu tasnifler açısından inceleme konusu suç bakımından özellik arz eden “yapısal olarak çok failli suçlar” tasnifi üzerinde duracağız. Bu tasnif farklı hareketlerin niteliğini dikkate alarak, çeşitli alt tasnifler oluşturmuştur. Buna göre “çok failli suçları” “aynı yönlü çok failli suçlar” ve “karşılaşma suçları” olarak ayırmak mümkündür. “Aynı yönlü çok failli suçlarda”, iradi faaliyet aynı yönde, eşit neticeye doğru yönelmektedir. “Karşılaşma suçlarında” ise, hareket faillerden birisine doğrudur ve failleri ortaklaşa bir faaliyetle bir araya gelmektedirler. Hareketler karşılıklı yönere sahiptir. Bu suçlar, “hareketin birinden diğerine doğru”, “müşterek amaçla ve işbirliği halinde” veya “birbirlerine karşı işlenmeleri” gibi ayırımlara tabi tutulabilirler. Birinci hale giren ve birden çok hareket ya maddi davranış ya da irade açıklaması şeklinde ortaya çıkan, “müşterek amaçlı karşılaşma suçları” olarak tasniflediğimiz suçları kendi arasında “anlaşma suçları”, “sözleşme suçları”, “örgüt suçları” olarak alt ayırımlara tabi tutmak mümkündür.

O halde “örgüt suçları”, “anlaşma suçlarının” bir alt türüdür. Grispigni’ye göre, “örgüt oluşturma fiili özünde birden çok iradenin uyuşmasıdır”. Bu suçlarda karşılıklı olarak

---

¹⁴¹Özgenç, İzzet, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2007, Seçkin Yay, Ankara., s.441.

iradeler açıklanmakta ve iradelerin uyuşması ve müştereken açıklanması ile suç oluşmaktadır. Öte yandan bu suçlarda belirli bir şekilde hareket etmek üzere devamlı surette birbirine bağlanmak yani birlikte hareket etmek unsuru da bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında “örgüt suçları” daima ve zorunlu olarak mütemadi nitelikte taşımaktadır.¹⁴²

“Suç işlemek için örgüt kurma suçu” niteliği itibariyle çok faili bir suçtur. Zira TCK 220’de örgütün varlığı için en az üç kişinin varlığını aramaktadır. Yani suç zorunlu olarak birden fazla failin katılımı gerçekleşebilir. Çok faili bir suç olan, “suç işlemek için örgüt kurma suçu” yakınsama suçudur.¹⁴³ Yakınsama suçlarında zorunlu olarak suçun katılımında bulunan kişiler, aynı yönden aynı gayenin gerçekleşmesini hedeflemektedirler. Bu tür suçlarda cürümün işlenmesine zorunlu olarak katılması gereken kişilerin hepsi, işlenen suçtan fail olarak sorumlu tutulmaktadır.¹⁴⁴ O halde “örgüt” kavramından ne anlaşılması gerektiği burada önem taşımaktadır. “Örgüt” kavramını çok katı yapılaşma olarak anlamamak ancak üç ya da daha fazla kişinin işbölümüne dayalı surette sürekli işbirliğini ve belli bir disiplini aramak gerekmektedir. Buna göre yetki ve işlev açısından ilkel de olsa bir organizasyonun varlığı gerekmektedir.¹⁴⁵ 765 sayılı TCK’ 313’de düzenlenen “cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu” da “çok faili suç” olarak kabul edilmekte ise de bu suç bakımından aranan asgari kişi koşulu iki iken 5237 sayılı TCK 220’de asgari kişi koşulu üçe çıkarılmıştır. Her iki madde arasında fail sayısı bakımından bir farklılık karşımıza çıkmaktadır. Bu, yani örgütün varlığı için gerekli olan üç kişiden anlaşılması gereken, örgüte katılma iradesi olan, örgütlenmeye dâhil olma saiki ile hareket eden ve örgüt tarafından kabul gören, örgüt disiplinine ve hiyerarşisine bağlı ve bu konumda belli, makul süre geçiren kişileri yahut örgütü kuran ve/veya yönetenlerdir.¹⁴⁶

---

¹⁴²Sancar, a.g.e., s.137.

¹⁴³Özgenç, *Ekonomik*, s.276 ; Özgenç,İzzet/ Şahin,Cumhur, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, 2001,Seçkin Yay,Ankara s.319. ; Özgenç, *Ceza Hukuku*, s.442.

¹⁴⁴Artuk,Mehmet,Emin /Gökçen,Ahmet-Yenidünya ,Caner, *Ceza Hukuku Genel Hükümler I*, 2006 ,Turhan Yay, ,Ankara., s.784.

¹⁴⁵Sancar, a.g.e.,s.144.

¹⁴⁶Karcıoğlu, Kaan ,*Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları*,2011 Suç Ve Ceza, TCHD S. 1 İstanbul.,s.9.

Çok failli bir suç olan, “suç işlemek için örgüt kurma suçu” nun ” yakınsama suçu olduğuna yukarıda değinmiştik. Yakınsama suçlarında suçun işlenişine zorunlu olarak katılması gereken tüm kişiler, suç teşkil eden haksızlığın gerçekleşmesi üzerinde müşterek hâkimiyet kurmaktadır. Yani bu suçlar ancak birden çok kişinin katılımıyla gerçekleşebilmektedirler. Yakınsama suçlarında var olan birden çok failin katılımıyla işleme özelliği, bu suçlara ayrıca şerik olarak iştirakin mümkün olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu suçlara azmettiren ve yardım eden biçiminde iştirak mümkündür. Ancak nazara alınması gereken, azmettiren yahut yardım eden olarak iştirak eden kişilerin, suçun oluşması için yani örgütün oluşması için katılımı zorunlu olan kişiler dışında kişilerden olması gereğidir.¹⁴⁷ Gerçekten de çok failli suçun zorunlu faillerinin tipik hareketlerine atipik ve harici hareketlerle katılmak mümkündür. Kanuni tip tarafından öngörülen zorunlu faillerden farklı olan, başka olan, zorunlu faillerin dışında yer alan, kişi suça azmettirebilir, suçu kolaylaştırabilir veya çok failli suçun gerçekleşmesine değişik katkılarda bulunabilir.¹⁴⁸ Ancak burada ifade etmek gerekir ki kural olarak örgüte yardım edenin şerik olarak cezalandırılması mümkün ise de öncelikle yardım edenin hukuki durumunun örgüt üyesinden farklı düzenlemesi gerekmektedir. Zira şerik örgüt üyesi değildir. Örgüte geçici olarak katkı sağlayan kişidir. Örgüt üyesi gibi örgütün cürmi programını benimseyerek, organik yapısına dâhil kişi değildir. TCK 220/7’nin getirdiği “örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek isteyerek yardım eden kişiler, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.” hükmü karşısında iştirak hükümlerinin uygulanması mümkün olmayacaktır.¹⁴⁹

Adalet Bakanlığı tarafından 23/01/2012 tarihinde Başbakanlığa sunulan, “Yargı Hizmetlerinin daha etkin süratli, verimli şekilde sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısının” 65.maddesinde, anılan TCK 220/7’de değişikliğe gidilmesi öngörülmekte ve değiştirilmesi önerilen bu hükümle ilgili olarak;

“söz konusu maddede, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişilerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı hüküm altına alınmış; böylelikle, örgüte yardım ve yataklık sayılan fiillerin nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirdiği vurgulanmıştır. Örgüt üyesi olmaksızın, örgütün niteliğini bilerek

¹⁴⁷ Özgenç, *Ceza Hukuku*, s.442.

¹⁴⁸ Sancar, a.g.e.,s.230.

¹⁴⁹ Kavlak, a.g.e.,s.312.

örgütün yararına herhangi bir iş, görev veya hizmet yapılması örgüt üyeliği ile eşdeğer kabul edilmekte ve örgüt üyeliği ile benzer şekilde cezalandırılmaktadır. Mevcut düzenlemeler göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olarak, bu örgütün amaçları doğrultusunda diğer üyelerle birlikte veya tek başına aktif olarak suç işleyen örgüt üyelerine verilecek ceza ile söz konusu hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgütün çağrısı üzerine herhangi bir eyleme katılana örgüt üyesi gibi ceza verilmesi, ceza adaleti yönünden uygun görülmemiştir. Bu itibarla maddede yapılan değişikliklerle bu adaletin sağlanması amaçlanmaktadır.”

denilmektedir. Ancak öngörülen değişiklikle dahi anılan kişilerin örgüt üyesi olarak cezalandırılması gerektiğine ilişkin hükümden dönülmüş değildir. Değişiklikle sadece ceza indirimine gidilmektedir. Bu bakımdan hükmün adaletsizliği vurgulanırken, ceza indirimine gidilmesi ile bir nebze olsun sonuçları hafifletilen kişilerin durumunun, geçici yardımlar bakımından özel bir düzenleme getirilmemesi ve dolayısıyla iştirak hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmaması yine eleştirilecek mahiyettedir.

9. 2 SUÇ İŞLEMENİN İÇİN ÖRGÜT KURMA TEHLİKE SUÇU NİTELİĞİNDEDİR

Hareketin niteliği zarar yahut tehlike şeklinde gerçekleşmektedir.¹⁵⁰ Hareketin yöneldiği konunun objektif olarak zarara uğrama tehlikesi ile karşılaşmış olması halinde “*tehlike suçu*” söz konusu olmaktadır. Yani kanun koyucu bazı fiillere henüz zarar doğmadan müdahale etmeyi uygun bulmaktadır. Burada tehlike aslında, yöneldiği fiilleri zarar gibi tahrip etmez ancak, ceza hukukunda toplum açısından değer taşıyan bazı hukuki değerlerin daha etkin şekilde korunması için, suçun konusunda sadece zarar verenler değil, tehlikeye sokan fiilleri de cezalandırılmaktadır. Söz konusu suçlar, “*soyut ve somut tehlike suçları*” olarak ikiye ayrılmaktadır. “*Somut tehlike suçlarında*”, korunan hukuki konu üzerinde objektif olarak gerçek nitelikte bir tehlikenin meydana gelmesi şarttır. Failin eylemi ile ortaya çıkan tehlike arasında nedensellik bağı kurulmalıdır. “*Soyut tehlike suçlarında*” ise, hareketin suç konusu üzerinde tehlike yaratıp yaratılmadığına bakılmamakta, hareketin yapılması ile suçun gerçekleştiği kabul olunmaktadır.¹⁵¹ Bu bakımdan TCK 220, 765 sayılı TCK’ dan farklı olarak “*somut tehlike suçu*” olarak tanımlanmıştır.¹⁵² Zira cezalandırmanın mümkün olabilmesi için

¹⁵⁰Demirbaş, Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2006, Seçkin Yay, Ankara., s.231.

¹⁵¹Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s.471.

¹⁵²Özgenç, *Ceza Hukuku*, s.205.

salt bir araya gelmek yetmemektedir. Bir araya gelişin gerek yapı gerek araç gereç bakımından işlenecek suçlar yönünden elverişli olması gerekmektedir. Nitekim madde gerekçesinde açıkça;

“Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımaz; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir.”

denilmek suretiyle, suçun “*somut bir tehlike suçu*” olduğu ve “*elverişlilik unsuru*” vurgulanmıştır. “*Elverişlilik unsuru*” eleştirilebilirse de ¹⁵³ bizce salt en az üç kişinin belli suçları işlemek üzere devamlı surette birleşmeleri yani örgüt kurmaları cezalandırma bakımından yeterli görülmemelidir. Bunun düzenlemenin korunmak istenen hukuksal yararlarla çeliştiği söylenemez. Aksinin kabulü aranan nitelikleri taşımasa bile, gerek yapı gerek araç gereç bakımından işlenecek suçlar yönünden elverişli yapılanma olmasa bile, her en az üç kişinin bir araya gelişinin başlı başına cezalandırılması sonucu doğuracaktır ki bu da teşebbüsün genişlemesini sonuçlayacağı gibi adil sonuçlara da neden olmayacaktır.¹⁵⁴ Bu bakımdan her somut olayda hâkim tarafından örgütün “*elverişlilik unsuru*” başlı başına değerlendirilmelidir¹⁵⁵.

Hazırlık hareketleri suçun işlenmesinde düşünce aşamasıdır. Fail suç işlemeyi düşündüğü için cezalandırılmaz, cezalandırılabilmesi için failin düşüncesini toplumun düzenini bozacak ve bir suç tanımını ihlal edecek biçimde bir hareketle dışa yansıtması

¹⁵³Örgütü ki kuranların işlemeyi hedefledikleri suçların muayyen ve belirli olması gerekmediğinden ve örgüt oluşturmak suçunun gerçekleşmesi için amaçlanan suçların işlenmesi aranmadığından kurulan örgütün üye sayısı ve araç gereç yönünden elverişli olup olmadığının neye göre belirleneceğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Bkz; Toroslu, a.g.e., s.261.; Kavlak, a.g.e s.317.

¹⁵⁴Özellikle silahlı çete suçlarında olduğu gibi bazı örgüt suçlarının Devletin Şahsiyetine Karşı cürümler arasında yer alması nedeniyle devlete karşı işlenen suçların hukuki konularının niteliğinin bir sonucu olarak ,özel sorunların çözümlenmesinde izlenen yöntemler kişi haklarının sınırlandırılması tehlikesini doğurmaktadır. Genel kurallar dışında özel bir takım kurallarla çözüm aranması ve bu suç tipleri açısından söz konusu olan özelliklerin ,bu suçların kabul edilmiş sebeplerinin ve mantığının göz önünde bulundurulmaması ve bunun uzantısı olarak ceza sorumluluğunun çok genişletilmesi ,temel anayasal kurallarla bağdaşmayan ,demokratik düzenler açısından geçerli olmayan yargı kararlarının verilmesine neden olabilecektir.” Bkz; Özek, Çetin, Silahlı Çete –Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları, s.357 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/465/5339.pdf> E.T 30/01/2012

¹⁵⁵Özgenç, *Ekonomik*, s.272.

gerekir.¹⁵⁶ Bu doğrultuda ceza hukukunda kural olarak hazırlık hareketleri cezalandırılmamaktadır. Böylelikle insanlara geniş bir serbesti alanı tanımaktır. Ayrıca hazırlık hareketlerinin gayelerinin her zaman açık oldukları da söylenemez.¹⁵⁷ Yani iradenin zayıflığı görüşü gereğince, bu hareketlerin neticeye uzak olmaları sebebiyle failin iradesinin hangi suça yönelik olduğunun saptanamaması cezalandırmama nedeni olarak görülmektedir. Öte yandan hazırlık hareketlerinin neticeye uzak olmaları nedeniyle işlenmesi kast edilen suç yönünden tehlike oluşturmadıkları da söylenmektedir.¹⁵⁸ Ancak hazırlık hareketleri ile de suç tipiyle korunan hukuksal yararın tehlikeye düşürülebileceği ayrıca korunan hukuksal yarara yönelik olarak bir tehlikenin meydana getirilmesini, suçun tamamlanması için yeterli gören “*tehlike suçlarında*” bu teoriden yararlanma olanağı bulunmamaktadır.¹⁵⁹

Hazırlık hareketlerinin cezalandırılması ancak bizatihi cezalandırılabilir nitelikte kanunda düzenlendiklerinde ve müstakil bir suç oluşturduklarında mümkündür.¹⁶⁰ “*Suç işlemek için örgüt kurma suçu*” bu türden bir suçtur. Suç işlemek için örgütlenme esasta hazırlık hareketi niteliğindedir. Ancak kanun koyucu söz konusu hazırlık hareketlerinin toplum açısından yarattığı tehlikeyi, dikkate alarak yaptırım altına almış ve hazırlık hareketlerinin cezalandırılmayacağı kuralına istisna getirmiştir. Böylelikle kanun koyucu benimsediği suç siyaseti gereğince bir tercihte bulunmuştur. İleri de işlenmesi muhtemel suçları cezalandırma cihetine gitmiştir. TCK 220, gelecekte işlenecek olan suçlar bakımından hazırlık hareketinin cezalandırılmasıdır. Salt örgütün kurulması hazırlık hareketi niteliğinde kabul edilmekte bağımsız olarak cezalandırılmaktadır. Anılan suç, bireyin barış toplumsal huzur, disiplin, hukuka bağlı bir toplumda yaşama hakkı, bir başka ifadeyle bireyin huzur ve güven ortamında kuşkusuz yaşama hakkını hakkı açısından somut bir tehlike olduğu için genel kurala yani hazırlık hareketlerinin cezalandırılmayacağı kuralına istisna getirmektedir. Bu istisnayı haklı kılan ise, birden fazla kişinin örgütlü şekilde bir araya gelmesinin bireyin toplumsal barış ve huzur ve

---

¹⁵⁶ Centel,Nur /Zafer,Hamide /Çakmut,Özlem, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 2005, Beta Yay, İstanbul.,s.459.

¹⁵⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e .,s749.

¹⁵⁸ Demirbaş, *Ceza Genel*, s.411.

¹⁵⁹ Öztürk,Bahri/Erdem,Mustafa,Ruhan ,*Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Emniyet Tedbirleri Hukuku*, 2005, Seçkin Yay, Ankara.,s.209.

¹⁶⁰ Özgenç / Şahin, a.g.e .,s.297.

güven ortamında yaşamasına yönelik değerler açısından yaratmış olduğu tehlikedir.¹⁶¹ Öte yandan suç örgütü, amaçlanan suçları işlemeye bir kolaylık sağlamaktadır. Bu nedenlerle, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından hazırlık hareketi niteliğinde olan bu fiiller, ayrı suçlar olarak tanımlanmıştır.¹⁶²

“Suç işlemek için örgüt kurma suçu”, amaç suçlardan bağımsız olarak cezalandırılmaktadır. Örgüt teşkili, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından araç niteliğini taşımaktadır¹⁶³. Yani henüz hiçbir amaç suç işlenmemiş olsa bile TCK 220’ de yer alan şartlar var ise salt örgütün varlığından ötürü failer cezalandırılacaktır.¹⁶⁴

Burada örgütü kuranların ki, işlemeyi hedefledikleri suçların muayyen ve belirli olması gerekmemektedir, amaç suç ifadesinden “örgütün işlemeyi amaçladığı suçların” mı yoksa “örgütün amaçları” nın mı anlaşılması gerektiği soruları cevaba muhtaçtır.

Birinci ihtimalde örgütlenme fiillerinin başka suçların hazırlık hareketi olarak kabul edilmesinden, yola çıkarak “amaç suçların” örgüt kurmak suretiyle işlenmesine hazırlık yapılan suçlar, olarak anlaşılması ileri sürülebilir. Bu anlamda TCK 314,315,315 “amaç suç, araç suç” kavramlarının kanunda ayrıca düzenlendiği suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci ihtimalde ise “amaç suç” kavramı önceden somutlaşmış tipte suçları işlemeyi öngören asıl suçlar bakımından değerlendirilecektir. Bu tip örgütlerde, örgütün belli bir hedefe ulaşmak için, önceden belirlenmiş (uzmanlaşmış) suçları işlenmesi söz konusudur. Bu halde örgüt asıl işgal alanını belirlemekte ve bu çerçevede ikincil nitelikte suçlar işlense de anılan suçlar tali nitelikte olmaktadır. Örneğin, göçmen kaçakçılığı veya insan ticareti konusunda uzmanlaşmış örgütün bu eylemleri gerçekleştirmesi gibi. Burada asıl işgal alanı olarak belirlenen suç, “amaç suç” olarak kabul edilip, bunlar açısından elverişli yapı, üye sayısı ve araç gereç değerlendirmesi yapılabilir.

---

¹⁶¹ Alacakaptan, a.g.e .,s.25

¹⁶² www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc

¹⁶³ Özgenç, *Ekonomik...*, s.272.

¹⁶⁴ Soyaslan, a.g.e .,s.451.

Üçüncü ihtimalde ise örgüt ekonomik çıkar ya da siyasi kazanım gibi hedeflemiş olabilirler. Ancak bu hedeflere ulaşmak için pek çok farklı türden suç işleyebilir.

Meydana getirilen organizasyonun konu bakımından somutlaşmasa da tür bakımından belirgin hale gelmiş suçları işleme amacını ortaya koymuş olması gerektiğini kabul edilerek sorunun çözümü denenebilir. Zira örgütü meydana getirenlerin, bir takım suçları işleme konusunda niyetlerini somutlaştırmış olmaları, bu somutlaşmasının dışı yansıması ve hareketlerin belli suçların işlenmesine yönelmiş olması gerekecektir.¹⁶⁵

9.3 SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU MÜTEMADI (SÜREKLİ) BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.

Neticenin gerçekleşmesi ile biten suçlara ani, neticenin meydana gelmesinden sonra hemen bitmeyip, bir süre devam eden suçlara “*mütemadi suç*” denilmektedir. Netice devam ettiği müddetçe suç işlenmeye devam olmaktadır. “*Mütemadi suçlarda*” neyin devam ettiği konusu tartışılmıştır. Burada devam eden sadece netice değildir.¹⁶⁶ Neticenin, failin hareketi ile devam etmesi gerekmektedir. Yani, neticeyi devam ettirme iradesinin failin elinde fiilen olması gerekir. TCK 220 bu anlamda kabul edilmelidir.¹⁶⁷

Doktrin ve içtihatla “*sürekli bir suç*” olarak kabul edilen, “*suç işlemek için örgüt kurma suçu*”, suçun oluşumu için sürekli bir organizasyonun varlığı arandığı için sürekli suç olarak kabul edilmektedir.¹⁶⁸ “*Suç işlemek için örgüt kurma suçunda*” failer, birden fazla “*amaç suçu*” işlemek için bir araya gelmektedirler. Bu durumda “*amaç suçları*” işlemek maksadıyla örgütün varlığını devam ettirdiği müddetçe, temadinin devam ettiğini kabul etmek gerekecektir. O halde temadi ne zaman sona erecektir sorusuna verilecek yanıt, örgütün niteliğinde yatmaktadır. TCK 220 maddesince cezalandırılabilir bir örgütün varlığı için, en az üç kişi ya da daha fazla failin amaçlanan suçların işlenmesi bakımından örgütün yapısı, üye sayısı, araç gereç bakımından amaç suçları

¹⁶⁵Karcıoğlu ,a.g.e., s.120-122.

¹⁶⁶Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e .,s.265.

¹⁶⁷Demirbaş ,“*Türk Ceza...*,s.229,

¹⁶⁸Evik.a.g.e.,s.373

işlemek için elverişli olması gerekmektedir. Eğer gerek üye sayısı gerek araç, gerek gerekse yapı bakımından elverişli olamayan, bir örgütün var olması durumunda cezalandırma gündeme gelmeyecektir. Bu halde sayılan bu niteliklerden birinin süreç içerisinde kaybedilmesi halinde artık TCK 220 anlamında örgütten söz edilmeyecektir. Örgüt sona erecektir. İşte örgütün aranan nitelikleri kaybetmesi halinde artık mütemadi nitelikte bir suçtan söz etmek mümkün olmayacaktır.

Öte yandan doktrinde “*mütemadi suçlarda*” temadinin ne zaman sona erdiği konusunda yani devam eden neticenin ne zaman sona ereceği konusunda değişik ihtimaller söz konusu olup; bu sona eriş, failin ölümü gibi doğal bir nedenden kaynaklanabileceği gibi, üçüncü kişilerin müdahalesi ile de temadi sona erebilir.¹⁶⁹ Üçüncü kişilerin müdahalesi ile sona erme hallerinden birisi, failin söz konusu suç ile ilgili olarak kesin olarak mahkûm olmasıdır. Failin mahkûmiyete rağmen, neticeyi sürdürmesi yeni bir suç olarak kabul edilecektir. İkinci ihtimal faile karşı söz konusu fiilden dolayı dava açılmışsa temadinin sona ereceği görüşüdür. Üçüncü ihtimal ise failin yakalanması yahut özgürlüğünden yoksun bırakılması halinde temadinin kesilmiş olacağı ihtimalidir.¹⁷⁰ TCK 220 bakımından aslında yukarıda izah ettiğimiz üzere esasen failin, fiili iktidarı bulunmalıdır. Anılan üç ihtimalde de failin, fiili iktidarı bulunmamaktadır. Temadi, fail hakkında kendi elinde olmayan bir nedenle sona ermektedir. Failin fiile son verebilme iktidarını kaybetmesi temadinin bitmesine neden olmaktadır. Ancak burada anılan hallerin varlığı için aynı zamanda failin, temadiye son verme iktidarına sahip olup, olmasına bakmak gerekmektedir.¹⁷¹ Bu takdirde kesinleşmiş mahkûmiyetin artık temadiye son verme iktidarını da kaldırdığını kabul etmek gerekeceğinden, TCK 220 bakımından kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünün temadiyi sona erdirdiğini kabul etmek gerekmektedir.

Zincirleme suç ile “*kesintisiz (mütemadi) suç*” birbirine benzetmekle birlikte aralarında çok önemli bir fark bulunmaktadır. “*Kesintisiz suçta*”, kanun hükmü bir kez ihlal edilir ve bu ihlal (netice)devam eder. Ancak, bu suçlarda önemli olan husus, failin neticeyi sonra erdirme iradesine sahip olmasıdır. Oysa “*zincirleme suçta*”, bir suç, hukuki

¹⁶⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e .,s.436.

¹⁷⁰ Demirbaş, *Ceza Hukuku*, s.230.

¹⁷¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.437

konuyu birden çok kez ihlal etmektedir. “Kesintisiz suçlarda” zincirleme suçun kabul edilip, edilmeyeceği konusunda, öğretilerde görüş birliği bulunmamaktadır. Manzini’ye göre, “kesintisiz suçlarda zincirleme suç mümkün değildir”. Pannain’e göre, “kesintisiz suçlarda zincirleme suç, çok az bir ihtimal de olsa, aynı suç işleme kararının varlığı tespit edilmek koşuluyla, mümkündür”. “Kesintisiz suçlarda” neticenin uzun süre devam etmesi (zaman aralığının uzaması), genel olarak, bu suçlarda suç işleme kararında birliğin bulunmadığı söylenebilir. “Kesintisiz suçlarda” istisna da olsa zincirleme suç kabul edilebilir.¹⁷²

9. 4 SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU GENEL VE TAMAMLAYICI NİTELİKTEDİR

Doktrinde hâkim olan görüş, “suç işlemek için örgüt kurma suçunun” genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suç olduğu yönündedir.

Belirli bazı suçların işlenmesi için örgütlenme başka ceza normları tarafından ayrıca özel olarak düzenlenmiş ise genel tamamlayıcı hüküm niteliğinde suç işlemek için örgüt kurmaya ilişkin hükümler değil, özel hüküm uygulanacaktır.¹⁷³ TCK ‘ da özel olarak düzenlenmekte olan, bu suçlarda bazen örgütün kurulması, yönetilmesi, üye olunması özel olarak cezalandırılmakta bazen ise suçun, örgütlü olarak işlenmesi cezalandırılmaktadır. Değindiğimiz gibi, birinci halde bu suçun işlenmesi için örgüt kurulması, yönetilmesi, üye olunması halleri suça verilen önem nedeniyle¹⁷⁴ özel olarak cezalandırılmaktadır.

Örneğin, TCK 314’de ifadesini bulan “silahlı örgüt” suçunda durum böyledir. Burada kanun koyucu belli suçların işlenmesi maksadıyla oluşan, silahlı örgütü cezalandırmaktadır. Düzenleme “amaç suçlar” bakımından sınırlama getirmiş, sayma yöntemi ile TCK’ nun “dördüncü ve beşinci kısmında” yer alan suçları, işlemek için örgütlenmeyi suç olarak kabul etmiştir. Bu suçlar, Dördüncü bölümde yer alan,

¹⁷²Özen, Mustafa, *Suçların İctimai, Zincirleme Suç- Fikri İctima –Bileşik Suç*, 2008, Yüksek Lisans Tezi, Ankara s.262. <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 22/01/2012

¹⁷³Evik, a.g.e., s.373. ;Toroslu, a.g.e., s.260. ;Soyaslan, a.g.e.,s.455.

¹⁷⁴Bu suçun özel suç tipi olarak kabul edilmesinin nedeni ,devlete karşı “ağır zarar tehlikesi” yaratacak nitelikteki hareketlerin cezalandırılmasını sağlamaktır. Bkz; Akkaya, a.g.e.,s.209.

“Devletin Güvenliğine Karşı Olan Suçlar Başlığında Toplanan ve Beşinci Bölümde Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı İşlenen” suçlardır.¹⁷⁵ Bu amaçları taşıyan bir örgütün varlığı halinde uygulanacak madde TCK 314 olacaktır.

Ancak TCK 314 /3’de yer *“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.”* hükmü gereğince TCK 220’nin tamamlayıcı niteliği ortaya çıkmaktadır.

Yine, 3713 sayılı TMK’da düzenlenen *“terör suçları”* ve *“terör amacıyla işlenen suçların”* yani TMK kapsamında özel olarak düzenlenen suçların işlenmesi için *“terör örgütünün”* varlığından bahsedileceğinden, artık burada da özel düzenleme bulunduğundan, TCK 220 uygulama alanı bulamayacaktır. Ve fakat TMK 3’de sayılan *“terör suçları”* içerisinde, TCK 314 de zikredilmekte olduğundan ve TCK 314/3, TCK 220’ye yollama yapmakta olduğundan, bu konuya ilişkin hüküm bulunmayan hallerde yine TCK 220’ye ilişkin düzenlemelerin tamamlayıcı olarak uygulanması mümkün olacaktır.

TCK 76’da düzenlenen *“soykırım suçunda”* ve TCK 77’de düzenlenen *“insanlığa karşı suçlarda”* bu suçların işlenmesi için, oluşturulan örgütün cezalandırılması TCK 78’de özel olarak düzenlendiğinden özel hüküm uygulanacaktır.

O halde anılan suçların işlenmesi için örgüt kurulması, yönetilmesi, üye olunması halinde uygulanacak hüküm TCK 220 değil, TCK 78 olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak TCK 78 madde metni incelendiğinde ve gerekçesinde;

“Gerek soykırım suçunun gerek insanlığa karşı suçların örgüt şeklindeki bir yapılanmayla da işlenmesi hâlinde madde, bu tür suçları işlemek amacıyla örgüt kurulmasını ve bu örgütlere katılmayı ayrıca cezalandırmaktadır. Örgütün faaliyeti

¹⁷⁵ Bu suçlar ; Dördüncü bölümde yer alan ; TCK 302 ‘de Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak, TCK 303 ‘de “Düşmanla İşbirliği Yapmak”, TCK 304 ‘de “Devlete Karşı Savaşa Tahrik”, TCK 305’de “Temel Milli Yararlara Karşı Hareket”, TCK 306 ‘da “Yabancı Devlet Aleyhine Asker Toplama”, TCK 307 ‘de “ Askeri Tesisleri Tahrip Ve Düşman Askeri Hareketleri Yararına Anlaşma”, TCK 308’de “Düşman Devlete Maddi Mali Yardım” suçları ve Beşinci bölümde yer alan ; TCK 309’da “Anayasayı İhlal”, TCK 310 ‘da “Cumhurbaşkanına Suikast ve Fiili Saldırı” ,TCK 311’de “Yasama Organına Karşı Suç”, TCK 312’de “Hükümete Karşı Suç”, TCK 313’de “Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine Karşı Silahlı İsyân” suçlarıdır.

çerçevesinde suç işlenmiş olması hâlinde ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunacağı gözden uzak tutulmamalıdır.”

denilerek hem örgütten hem de işlenen suçlardan ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı ifade olunmaktadır. Öte yandan TCK 78’de yukarıda açıklanan, TCK 314’den farklı olarak TCK 220’ye atıf bulunmamaktadır. O halde bu suç bakımından, örgüt kavramının içeriği nasıl doldurulacaktır. TCK 220 bu suçlarda uygulama alanı bulacak mıdır.?

Öncelikle; “*Soykırım Suçu*” uluslararası alanda düzenlenmiş olup, bu konudaki en temel metin “*Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair BM Sözleşmesi*” dir. Türkiye Sözleşmeyi 23/03/1950 tarihinde onaylamış, 29/03/1950 gün ve 7469 sayılı R.G’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁷⁶ Bu anlamda “*soykırım suçu*” ile ilgili değerlendirmeye alınacak temel nitelikli belge anılan belgedir. Söz konusu sözleşmenin 5.maddesi doğrultusunda iç hukukumuzda düzenleme yapılması cihetine gidilmiş ve TCK 76’da soykırım suç olarak ihdas edilmiştir. “*İnsanlığa karşı suç*” ise ilk defa “*Nürnberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Statüsünde*” (md. 6/c) yer almıştır. “*İnsanlığa karşı suçlar*”, uluslararası teamül hukukuna göre de cezai sorumluluğu gerektirmektedir. Eski “*Yugoslavya İçin UCM Statüsü*” (md. 5) ile “*Ruanda UCM Statüsü*” (md. 3) de uluslararası teamül hukukuna göre insanlığa karşı suçların cezalandırılabilirliğinden hareket etmektedir. “*UCM Statüsü*” md. 7 ise “*insanlığa karşı suç*” oluşturan fiilleri ve tanımlarını içeren, kapsamlı bir düzenleme getirmiştir.¹⁷⁷ Anılan belgeler “*örgüt*” kavramına dair herhangi bir tanım vermiş değildir. Öte yandan “*Sınıraşan Örgütlü Suçlara ilişkin BM Sözleşmesi*” de “*örgütlü suç gurubunu*” tanımlarken “*doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla*” kurulmasından bahsetmektedir. Soykırım suçunda amaç “*ulusal (milli), etnik, ırki veya dini bir grubu kısmen veya tamamen yok etmek*” olup, “*insanlığı karşı suçlarda*” fail tarafından “*siyasi, felsefi, ırki veya dini saiklerle*” işlenmektedir. Bu anlamda her iki suça bakıldığında da dolaylı veya doğrudan bir maddi menfaat ile işlenmedikleri görülmektedir. Bu bakımdan bu suçlarda “*örgüt*” kavramı bakımından “*Sınıraşan Örgütlü Suçlara ilişkin BM Sözleşmesi*” de anılan örgütlü suç grubu

¹⁷⁶Sözleşme Metni İçin Bkz; <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/33-36.pdf> E.T 01/02/2012

¹⁷⁷Turhan ,F,*Yeni Türk Ceza Kanununda Uluslararası Suçlar*,www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/101.doc ,s.5

kavramının kullanılması mümkün değildir. Bu doğrultuda anılan sözleşmelerden hareketle “örgüt” kavramının iinin doldurulması mümkün değildir.

Ceza hukukunun temel ilkelerinden biri “suç ve cezada kanunilik” ilkesidir. Bu ilke, “suç ve cezanın yasayla konulması” alt ilkesini, “kıyasın yasak olması” alt ilkesini, “aleyhe yasanın geriye etkili olmaması” alt ilkesini ve “suçta ve cezada belirlilik” alt ilkesini bünyesinde barındırmaktadır.¹⁷⁸ Kanun tarafından suç olarak düzenlenmemiş bir davranışın, kanundaki hükümlerden birisini uygulayarak cezalandırılması olarak tanımlanabilecek “kıyas yasağı”¹⁷⁹ TCK 2’de açıkça düzenlenmiş ve buna göre “Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz” amir hükmü öngörülmüştür. Bu doğrultuda söz konusu suçlarda TCK 220’nin uygulama olanağı bulunmamaktadır. O halde “örgütün” varlığı için gerekli asgari şartlar; (Zira TCK 220 örgütün varlığı için en az üç kişinin varlığını aramakta, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulma, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olma unsurları” nı aramaktadır.) TCK 78’de ki suç bakımından farklılaşacaktır.¹⁸⁰ Ancak örgüt tanımı için, genel hüküm olan TCK 220 ‘den yararlanılabileceğini ifade eden yazarlar da bulunmaktadır.¹⁸¹

İkinci halde ise söz konusu suçlara yine özel önem verilmekte ancak müstakilen cezalandırılmak yerine örgütlü olarak işlenmesi ağırlatıcı neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örneğın, TCK 79’da “Göçmen Kaçakçılığı” suçunun örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı öngörülmüştür ve bu hal ağırlatıcı neden olarak düzenlenmiştir. Esasen bu madde metninde TCK 220’ye atıf yapılmış değildir. O halde burada “örgüt” kavramının içi nasıl doldurulmalı “örgütten” ne anlaşılması gerekmektedir.? “Kara Deniz Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokolün Eki olduğu Sınraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, “örgütlü suç grubunu” tanımlamıştır. Buna göre daha öncede

¹⁷⁸ Centel-Zafer-Çakmut, a.g.e.,s.56.

¹⁷⁹ Demirbaş, *Ceza Hukuku*, s.119.

¹⁸⁰ Kavlak, a.g.e.,s.328 ;

¹⁸¹ Tezcan, Durmuş, Erdem, Mustafa Ruhan , Önok,Murat , *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yay ,2008 Ankara s.87.

değindiğimiz üzere “örgütlü suç grubu” doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelmektedir. Bu tanımlama karşısında ve Yargıtay’ın somut uygulaması ışığında söz konusu ağırlatıcı nedenin uygulanması için yukarıda zikredilen koşullar aranmalıdır. Ancak TCK 220’de “Sözleşmeden” farklı olarak “doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer maddi çıkar elde etmek amacının varlığı aranmadığı” gibi TCK 220’de yer alan “sahip olduğu üye sayısı ile araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişlilik ölçüsü” yer almamaktadır. Bu durumda “Sözleşme” Anayasamızın 90.maddesi uyarınca “Usulüne uygun olarak yürürlüğe konmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hüküm içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” şeklindeki düzenleme karşısında en azından “sınır aşan örgütlü suçluluk” bakımından uygulama alanı bulacak, bunun dışında diğer hallerde ise, TCK 220’nin kriterleri esas alınarak çözüm bulunacaktır.¹⁸²

Yine, TCK 91’de “Organ Ve Doku Ticareti Suçunun” örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi ağırlatıcı neden olarak kabul edilmiştir. Madde gerekçesinde;

“Dördüncü fıkraya göre, bir ila üçüncü fıkralarda tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, daha ağır cezalara hükmedilecektir. Ancak, bu hüküm, ayrıca suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılmaya engel teşkil etmemektedir.”

denilmektedir.

TCK 106’da tehdit suçunun, “var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanarak işlenmesi” halinde “ağırlatıcı neden” öngörülmüştür. Gerekçede “Gizli veya açık, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları tehdit gücünün de, kişileri paniğe kapılacak surette korkutabilmesi dolayısıyla, suçun nitelikli hâli olarak sayılması uygun görülmüştür” denilmektedir.

TCK 119’de;

---

¹⁸²Doğan ,Koray, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*,2008,Seçkin Yay,Ankara, s.161. ;Benzer mahiyette görüş için Bkz; Tezcan/ Erdem/ Önok ,a.g.e., s.97.

“Eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarının; var olan veya var sayılan örgütlerin korkutucu güçten yararlanarak işlenmesi”

hali de “ağırlatıcı neden” olarak öngörölmüştür. Gerekçede “Gizli veya açık, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu etkiden yararlanılarak söz konusu suçlar daha kolay bir şekilde işlenebilirler.” Denilmekle, suçun örgüt çerçevesinde daha kolay işleneceğine vurgu yapılmaktadır.

TCK 142’de “nitelikli hırsızlık suçunun”, “sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi hâlinde, ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.” denilmekle, bu fiilin bir “örgütün” faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, ağırlatıcı neden öngörölmüştür.

TCK 149’da “suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla yağma suçunun” işlenmesinde “örgüte yarar sağlama amacı” ağırlatıcı neden olarak düzenlenmiştir. TCK 174’de “tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirilmesi suçunun, suç işlemek için teşkil etmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” yine “ağırlatıcı neden” olarak karşımıza çıkmaktadır.

TCK 188’de, “Uyuşturucu madde imal ve ticareti suçunun, suç işlemek için teşkil etmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” de “ağırlatıcı neden” olarak öngörölmektedir. Madde gerekçesinde;

“Beşinci fıkraya göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal veya ticareti suçlarının suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezaların artırılması gerekmektedir. Dikkat edilmelidir ki, bu durumda, suç işlemek amacıyla örgüt teşkil etmekten, kurulmuş örgütü yönetmekten, bu örgüte üye olmaktan dolayı ayrıca cezaya hükmedilmelidir.”

denilmektedir. Bu doğrultuda ve Yargıtay uygulamaları karşısında fail TCK 220 uyarınca “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan” cezalandırılacak hem de ayrıca

TCK 188/5 'deki nitelikli hal uygulanacaktır. Faillerin hem TCK 220'den hem de TCK 188/5' deki nitelikli halden ötürü ağırlaştırılarak cezalandırılması yoluna gidilmesi “suçun ağırlığı ile orantılı cezaya hükmedileceğini” öngören TCK 3 ile bağdaşmadığı gerekçesi ile eleştirilmektedir.¹⁸³

TCK 227 'de ifadesini bulan fuhuş suçlarının; yani;

“çocuğu fuhuşa teşvik etmek, bunun yolunu kolaylaştırmak, bu maksatla tedarik etmek ve barındırmak, çocuğun fuhşuna aracılık etmek; bir kimseyi fuhşa teşvik etmek, bunun yolunu kolaylaştırmak ya da fuhuş için aracılık etmek veya yer temin etmek; fuhuş amacıyla ülkeye insan sokmak veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan; cebir tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa teşvik etmek” suçlarının, “suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi”

hali de cezayı “ağırlatıcı bir neden” olarak düzenlenmiştir.

TCK 265'de, “görevi yaptırmamak için direnme suçunun, suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi” hali bir “ağırlatıcı neden” olarak karşımıza çıkmaktadır.

TCK 282'de, “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri aklama suçunun, teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek cezanın bir kat artırılabacağı öngörülerek, bu hal “ağırlatıcı neden” olarak kabul edilmiştir. Madde gerekçesinden hareketle belirtilebilir ki, bu suçtan dolayı verilecek artırılmış ceza, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı ayrıca cezalandırılmaya engel teşkil etmemektedir.

Kanunda münferiden “ağırlatıcı neden” olarak düzenleme yapılan hallerde, madde gerekçeleri de dikkate alındığında müstakilen örgüt kurma, yönetme, üye olma suçlarından da failin cezalandırılması cihetine gidileceği anlaşıldığından, kanun koyucunun iradesinin bu suçlar bakımından, TCK 220'nin uygulama alanı bulacağı

---

¹⁸³ Tezcan/ Erdem/ Önok ,a.g.e., s.652.

doğrultusunda olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Anılan tüm hükümler bu doğrultuda yorumlanmalıdır. Nitekim Yargıtay, vermiş olduğu bazı kararlarda “*örgüt kurmanın ağırlatıcı neden*” olarak öngörüldüğü ahvalde TCK 220’de var olan ve aranmakta olan şartları hükmünde tartışmaktadır.¹⁸⁴

9.5 SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU SEÇİMLİK HAREKETLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR

“*Seçimlik hareketli suç*”, suçun gerçekleşebilmesi için yasa da birkaç hareketin gösterildiği, ancak bunlardan herhangi birinin yapılması durumunda, neticenin gerçekleştiğinin kabul edildiği suç türünü anlaşılmaktadır.¹⁸⁵ Bu doğrultuda anılan suçlarda, suçun gerçekleştiğinin kabulü için birden fazla hareket alternatif olarak kanun koyucu tarafından öngörülmüştür.¹⁸⁶

“*Seçimlik hareketli suçlarda*”, kanunda gösterilen hareketlerden birinin yapılması ile suçun oluşacağı kabul edilmektedir. Bu nedenle fail, bir yerine birkaç hareketi

¹⁸⁴ YCGK 03.04.2007 T- 2006/10-253 E- 2007/80 K ; “Sanıkların eyleminin suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenip, işlenmediğinin belirlenmesi noktasında toplanmaktadır. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Yasanın 188. maddesinde uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları yeniden düzenlenmiş, maddenin (5.) fıkrasında, diğer fıkralarda gösterilen suçların, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hali, ağırlatıcı bir neden olarak öngörülmüş, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ise anılan Yasanın 220. maddesinde düzenlenmiştir. 5237 sayılı Yasanın 220. maddesi anlamında bir örgütün varlığından bahsedebilmek için; en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki içerisinde, devamlı bir şekilde amaç suçları işlemeye elverişli araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir. Tanımdan da görüleceği üzere suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedilebilmesi için, a- Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.b- Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır. c- Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır. d- Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir. e- Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde, sanıkların sayısının örgüt kurmaya yeterli olduğu ve uyuşturucu ticareti yapma suçu yönünden elverişli üye, araç ve gerece sahip bulunduğu saptanmış ise de, toplanan kanıtlar, özellikle teknik takip sonucu elde edilen bilgi ve belgeler, sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ bulunduğu veya suç işleme iradelerinde devamlılık bulunduğunu kabule elverişli değildir.” Bkz; <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlight/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2006-10-253.htm&query=%225237/m.188%22%F6rg%FCt#fm> (Çevirimiçi) E.T 02/02/2012

¹⁸⁵ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.258.

¹⁸⁶ Özgenç, *Türk Ceza Genel* ,s.175.

gerçekletirse bile ortaya tek bir suç çıkacak ve faile tek ceza verilecektir. Çünkü hareketlerden birkaçı yapıldığında da kanun hükmü birkaç kez değil, sadece bir kez ihlal edilmiş kabul olunmaktadır.¹⁸⁷ Yani seçimlik hareketin birkaçının yahut hepsinin gerçekleşmesi halinde dahi, suç bir defa işlenmiş kabul edilecektir. İnceleme konusu suç, “*seçimlik hareketli bir suçtur*”. “*Suç işlemek için örgüt kurma suçunda*”, örgütte gerçekleştirilen görevlere göre farklı ceza öngörülen “*seçimlik hareketli bir suç*” söz konusudur.¹⁸⁸

Buna göre;

TCK 220/1 ‘de “*örgüt kurmak yahut örgüt yönetmek*” fiilleri gerçekleştirildiğinde, failin cezalandırılması öngörülmektedir. Ancak bazen fail, aynı anda hem örgütü kuran hem de yöneten sıfatını taşıyabilir ve bu eylemleri gerçekleştirebilir. Bu durumda suçun tek bir kez gerçekleştiği kabul edilmelidir. “*Seçimlik hareketli suçta*”, kanunda gösterilen hareketlerden bir kaç yapıldığında cezalandırılmayan hareketin hangisi olacağı konusundaki tartışmada, cezalandırılmayan hareketin son hareket olduğu, cezalandırılanın ilk hareket olduğunu, kabul etmenin doğru olacağını söylemek mümkündür.¹⁸⁹ Bu anlamda failin, “*hem örgüt kurması hem de yönetmesi*” durumunda gerçekleşen ilk hareket “*örgüt kurmak*” olduğundan, failin sadece “*örgüt kurmaktan*” cezalandırılması gerekmektedir. Ancak örgütü kuranın, aynı zamanda örgütü yöneten kişi olmasına gerek yoktur. Bazen kişi, salt “*örgütü yöneten*” kabul edilecektir. Bu halde, kişi salt yönetici olması sebebiyle TCK 220/1 uyarınca cezalandırılacaktır.

TCK 220/2’ de, ise “*kurulan örgüte üye olunması*” cezalandırılmaktadır. Kişi burada, salt “*üye olmaktan*” ötürü cezalandırılmaktadır.

“*Seçimlik hareketli suçlarda*”, seçimlik hareketlerden birinin tamamlanmış, diğerinin ise teşebbüs aşamasında kalmış olması durumunda, tamamlanmış olan harekete itibar edilecek suçun tamamlanmış olduğunu kabul etmek gerekecektir.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.258.

¹⁸⁸ Evik, a.g.e., s.260.

¹⁸⁹ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.259.

¹⁹⁰ Özgenç, *Türk Ceza Genel*, s.174.

Öte yandan “*seçimlik hareketli suçlarda*”, seçimlik hareketlerden her birinin aynı konuya ilişkin olması gerekmektedir. Suç tanımına ilişkin kanun maddesinde birden fazla seçimlik hareket öngörülmesine rağmen, bunların konularının farklı olması halinde artık “*seçimlik hareketli suçtan*” söz etmek mümkün değildir. Suçun işlenmesi ile zarar verilen yahut tehlikeye maruz bırakılan şey, suçun konusu olduğu ahvalde inceleme konusu suç bakımından suçun konusu kamu barışıdır. Dolayısıyla seçimlik hareketlerin her birinin konusu kamu barışının ihlalidir.

TCK 220/6 ve TCK 220/7’de, “*örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen*” failin ve “*örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek isteyerek yardım edenlerin*”, “*örgüt üyesi*” olarak cezalandırılacağı düzenlenmiş olmakla, esasen burada da seçimlik hareket öngörülmüştür.

Ve fakat TCK 220/ 8’de, müstakilen “*örgütün veya amacının propagandasının*” yapılması suç olarak öngörülmüş olmakla, bu suç bakımından da “*örgütün yahut amacının propagandasının yapılması*”, “*seçimlik hareketli suç*” olarak ihdas edilmiştir. Bu ahvalde kişinin hem “*örgüt üyesi olması*” hem de “*örgütün amacının propagandasını yapması*” halinde her iki suç bakımından ayrıca ceza tayini cihetine gidilecektir.

9.6 SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU SERBEST HAREKETLİ BİR SUÇ NİTELİĞİNDEDİR.

Bir suçun kanuni tarifinde, o suç oluşturana fiilin ne tarz bir fiil olduğu konusunda özelleştirmenin yapılmadığı, suçlara “*serbest hareketli suçlar*” denilmektedir. Kanunda belli bir suçun temel şekli tanımlanırken, hareketin icra tarzı konusunda herhangi bir özelleştirmeye gidilmemektedir.¹⁹¹ Bu tasnif, hareketin önemine göre yapılan bir tasnif olup, kanun koyucu hareketin niteliği ile ilgili herhangi bir açıklık getirmemektedir.¹⁹²

---

¹⁹¹Özgenç, *Türk Ceza*, s.174.

¹⁹²Demirbaş, *Ceza Hukuku*, s.213.

Bir başka tanımla, yasadaki sadece neticenin belirtilip, hareketin belirtilmediği, belirlenmediği suçlar “*serbest hareketli suçlardır*”.¹⁹³

“*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda*”, “*örgüt kurmak*” veya “*yönetmek*” veya “*örgüte üye olmak*” suçları cezalandırılmaktadır. Bu anlamda önemli olan, örgütün kurulması, yönetilmesi veya örgüte üye olunması olup, bu hareketlerin herhangi bir icra tarzı ile gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin önemi bulunmamaktadır. Önemli olan kanunda belirtilen hareketlerden birinin gerçekleştirilmiş olmasıdır.

---

¹⁹³ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.258.

10. SUÇUN UNSURLARI

10.1 FAİL

Ceza Hukukunda hareket yeteneği, insana özgü bir özelliktir. Tipiklikte suçun failini göstermek için genellikle “her kim”, “kimse”, “bir kimse”, “kişi” terimleri kullanılmaktadır. Bu ifade tarzının iki sonucu vardır. Birincisi suç tiplerinde suçun faili, “çok failli suçlar” dışında daima tek kişi olarak düzenlenmiştir. İkincisi bu ifade tarzı, ilgili suçun herhangi bir kimse tarafından işlenebileceğini göstermektedir.¹⁹⁴ Böyle suçlar, herkes tarafından işlenebilen suçlardandır. Buna karşılık, bazı suçlar özel bir yükümlülük altında bulunan ve belli faillik vasfını taşıyan kimseler tarafından işlenebilirler. Kanuni tarifinde faille ilgili olarak, herhangi bir insan olmanın ötesinde, belli özel ve objektif vasıflardan söz edilen suçlara, “özgü (mahsus) suç” denilmektedir.¹⁹⁵ Bu anlamda “suç işlemek için örgüt kurma suçu”, herkes tarafından işlenebilecek nitelikte bir suç olup, “mahsus suç” niteliği bulunmamaktadır. “Suç işlemek için örgüt kurma suçunun” kanun metninde; “suç işlemek için örgüt kuranlar veya yönetenler ve bu örgüte üye olanlar” biçiminde ifade kullanılmakta olduğundan, söz konusu suçun herkes tarafından işlenebilecek suçlardan olduğu, failin sıfatının, konumunun, niteliğinin suçun ortaya çıkması bakımından herhangi bir önemi olmadığı söylenebilir.

Bu anlamda 765 sayılı TCK’nun “Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Kurma” suçunu düzenleyen 313. maddesi ile 5237 sayılı TCK’nun “Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma” suçunu düzenleyen 220.maddesi birlikte değerlendirildiğinde, salt herkes tarafından işlenen suç olarak düzenlenmiş olmaları yönünden benzerlik gösterdiklerini söylemek mümkündür. Ancak 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu” 1/3 ‘de “Suç faili, memur veya kamu hizmetiyle görevli kimse ise yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarıdan bir katına kadar artırılır.” hükmü bulunmakla ve “failin memur veya kamu görevi ile görevli olması” haline yani failin sıfatına sonuç bağlanarak, bunu

¹⁹⁴ Artuk / Gökçen /Yenidünya, a.g.e.,s.452,453.

¹⁹⁵ Özgenç ,*Türk Ceza*, s.188.

cezada artırım nedeni olarak öngördüğü görülmektedir. Oysa 5237 sayılı TCK 220’de anılana benzer hiçbir düzenlemeye yer verilmemiştir.

TCK 220’nin madde metninden hareketle söylenebilecek faile dair en temel söz, fail sayısının “suç işlemek için örgüt kurma suçu” bakımından önemli olduğudur. Zira, TCK 220/1 madde metninde açıkça “örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.” denilmekte ve örgütün varlığı için “en az üç kişi” sayısal olarak zorunlu tutulmaktadır. O halde suçun faili, iradeleri örgüt kurma, yönetme ve üye olma yönünde birleşmiş üç veya daha fazla kişidir. Bu düzenleme aynı zamanda ülkemizin taraf olduğu, 30/01/2003 tarihinde TBMM tarafından 4800 sayılı kanun ile kabul edilen, “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”¹⁹⁶ ile aynı doğrultuda bir düzenlemedir. Anılan “sözleşmenin” tanımlar başlığını taşıyan ikinci maddesi “örgütlü suç grubunu” tanımlarken “üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir gruptan” bahsetmektedir. Bu durumda “suç işlemek için örgüt kurma suçunda”, en az üç kişinin zorunlu olduğunu ve ancak en az üç kişinin fail olarak katılımıyla gerçekleşebilen, “çok faili bir suç” olduğu tespitini yapmak mümkündür.¹⁹⁷ Nitekim Yargıtay¹⁹⁸ TCK 220’de düzenlenen “suç işlemek için örgüt kurmak” suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, ...” gerektiği vurgulamıştır.

TCY 220’ de “örgütün” varlığı için, üye sayısının en az üç kişi olması gerektiği belirtilmiş olduğundan, en az üç kişinin suç örgütü kurmak yönündeki iradelerinin uyuşması ile suç oluşur. Şüphelilerin açıkladıkları iradelerinin uyuşması ile müşterek bir irade ortaya çıkar ve iradelerinin birleşmesi anında da sonuç alınmış olur. Yani suç oluşmuş olur.¹⁹⁹ Bu anlamda faillerin iradeleri, “örgüt oluşturma” fiili özünde anlaşmış olduğundan, bu suçu “çok faili suçlar içinde yer alan anlaşma suçu” olarak nitelemek

---

¹⁹⁶ Sözleşme Metni İçin Bkz ; http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_45.pdf
E.T 10/11/2011

¹⁹⁷Parlar/Hatipoğlu, a.g.e ., s.3246.

¹⁹⁸Çalışır Kurtuluş, Tayanç ,*Suçun Vebası Suç Örgütlerinin Anatomisi*,2009, Ankara s.300 Bkz ; 10.CD. 27.11.2006 T – 3435 E -13152 K

¹⁹⁹Çalışır, Kurtuluş, Tayanç ,a.g.e.s.300.

mümkündür. Grisipigni ‘ye, göre bu suçlarda “*karşılıklı olarak iradeler açıklanmakta ve iradelerin uyuşması ile suç oluşmaktadır.*”²⁰⁰

Yine en az üç kişinin iradelerinin birleşmesi koşulu aranmakta olduğundan, iki kişinin bir araya gelerek “*suç işlemek için örgüt kurma suçunu*” oluşturması mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla bu biçimde iki kişinin bir araya gelmesiyle işlenen suçlara iştirak hükümleri uygulanacaktır.²⁰¹

Birden fazla failin bulunduğu bu suçta; failer örgütün içindeki konumlarına, rollerine göre daha az ya da çok yaptırım ile karşılaşacaklardır. Kişilere verilecek cezalar da “*örgüt*” içindeki rol ve konumlarına göre belirlenecektir. “*Örgüt yöneticileri*”, örgütün işlediği tüm suçlardan ötürü ayrıca cezalandırılırken; yalnızca “*örgüt üyeleri*” değil, “*örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenler*”, “*örgüt adına suç işleyenler*”, “*örgütün propagandasını yapanlar*” dahi cezalandırılmaktadır. O halde suçun kanuni tanımındaki hareketlerden birisini gerçekleştiren herkes, en az üç kişiden oluşan ve maddenin aradığı elverişlilikte örgütün ortaya çıkması halinde bu suçun faili olarak nitelendirilecektir.²⁰²

TCK 220’de örgütün varlığı için, “*örgütün üye sayısının en az üç kişi olması*” gerektiğini ifade edilmektedir. Ancak bu konuda sözü edilen, üç üyeye “*örgütün kurucusu veya yöneticilerinin*” dâhil olup, belirli değildir. TCK 220/1, “*örgütü kuran veya yönetenlerin cezalandırılacağını*”, TCK 220/2 ise, “*örgüte üye olanların*” cezalandırılacağını hükme bağlamıştır. “*Örgütün üyesi olanlar*” ile “*örgütü kuran ve yönetenlerin*” farklı olarak düzenlendiği görülmektedir. Bu ayırımın varlığı nedeniyle, maddede bahsedilen örgütün varlığı için gerekli üye sayısında sadece örgüte “*üye*” konumunda olanlar mı hesaba katılmalıdır? Yoksa örgütü, “*kuran, yönetenler*” de “*üç üye sayısı*” kavramı içinde mi değerlendirilmelidir.? Gerek 765 sayılı TCK 313/6 maddesindeki “*iki veya daha fazla kişi*” olarak belirlenen düzenleme gerekse Yargıtay’ın “*fail sayısının üç kişi olması gerektiği*” yönelik uygulamaları ve Doktrin’in

²⁰⁰Sancar,a.g.e., s.137.

²⁰¹Ünver, a.g.e., s.15.

²⁰²Kavlak,a.g.e.,s.333. ;Akyıldız,N, *Fikri Mülkiyet Aleyhine İşlenen Suçlar*, s.8. www.izmir.adalet.gov.tr/Eklemeler/makale/makale1.doc 02/11/2009

konuya dair yorumları esasen burada “üye sayısı” olarak belirtilen hükmün, salt “fail sayısı” olarak anlaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır.²⁰³

Kanunun, “örgütün” oluşabilmesi için aradığı üç kişi asgari üç kişidir. Ancak, örgütü oluşturacak asgari kişi sayısı kanunda bu biçimde belirtilmiş olmakla beraber söz konusu suç somut bir tehlike suçu olduğundan, oluşturulan örgütün gerek üye sayısı gerekse malzeme donanımı itibariyle güdülen amaç suçları işleme açısından somut bir tehlike arz edip etmediği her somut olayda hâkim tarafından değerlendirilmelidir.²⁰⁴ Bu anlamda sadece üç ya da daha fazla kişinin suç dizisini birlikte işlemelerinden, derhal örgüt suçundan ötürü cezalandırılabilirlik sonucu çıkarılmamalıdır. Her şeyden önce örgütün kurucu unsurlarının varlığı saptanmalıdır.²⁰⁵

Örgütü oluşturan faillerin birinin “isnat yeteneğinin” bulunmaması halinde, sayısal olarak üç kişinin bulunması, örgütün var olması için yeterli sayılacak mıdır ? İsnat yeteneği²⁰⁶ kişinin durumu olarak kabul edildiğinde, üç kişiden bir tanesinin isnat yeteneğinin olmaması, örgütün var olmasına engel değildir. Zira kişiye ceza verilmemesi başka, kişinin fail olmaması başka durumlardır. O halde bu kişiye ceza verilmese dahi fail olabilecektir. Bu durumda isnat yeteneği olmasa dahi “örgüt” var olacak, isnat yeteneği olmayan faile ceza verilebilecek ancak hakkında güvenlik tedbiri uygulanabilecektir. Örneğin 12 yaşın altındaki çocukların dilendirilmesi amacıyla ya da kapkaç fiillerini işletmek amacıyla örgüt kurulmasında çocukların isnat yeteneği olmasa dahi örgütün varlığı kabul edilecektir.²⁰⁷ Her ne kadar bazı yazarlar²⁰⁸ asgari sayıyı

---

²⁰³Karcılıoğlu, a.g.e., s.93. ; Artuç, Mustafa /Akkaya, Çetin /Gedikli, Cemil, 2006-2007-2008 *İçtihatları İle Türk Ceza Kanunu*,2008,Adalet Yay,Ankara., s.1175.

²⁰⁴Özgenç,a.g.e., s.17.

²⁰⁵Alacakaptan, a.g.e., s.29.

²⁰⁶Hafizoğulları’ na göre İsnat Yeteneği ;“ Suçun İşleyen kişiye Yüklenebilmesidir.” Bkz ; Eminağaoğlu ,Ömer,Faruk, *Ceza Hukukunda İsnat Yeteneği Ve Yaş Küçüklüğü*, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/1991-19912-1008.pdf E.T 03/12/2011

²⁰⁷Hafizoğulları/Kurşun, a.g.e.,s.36.

²⁰⁸Soyaslan, a.g.e., s.454. ; Erem,Faruk, *Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak*, 1955, AÜHFD, C.12, s.51. <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1955-12-03-04/AUHF-1955-12-03-04-Erem2.pdf> E.T 01/01/2011

oluşturacak kişilerde, “*isnat yeteneğinin*” aranması gerektiğini ifade etmekte ise de bu görüşe yukarıda anılan gerekçe ile katılmak mümkün değildir.²⁰⁹

10. 2 MAĞDUR

Suçun maddi konusunun ait olduğu kimse mağdurdur. Yani işlenen suçun kişiyi doğrudan bir haksızlığa uğratması durumunda kişi, “*suçun mağdurudur*”. Bu kişi aynı zamanda suçtan zarar görendir. Bir suçun işlenmesi ile hukuken korunan menfaatleri, doğrudan yahut dolaylı olarak ihlal edilen kişi ise, “*suçtan zarar görendir*”. Sadece suçun, dar anlamda “*mağduru*” gerçek kişiler olabilecektir. Tüzel kişiler ise, “*suçtan zarar gören*” konumundadır.²¹⁰ Bu itibarla, “*suçtan zarar gören*” ile “*mağdurun*” aynı şey olmadığını, “*zarar görenin*” daha geniş bir anlam taşıdığını belirtmek gerekir.²¹¹ Aslında işlenen her suç bakımından devletin doğal olarak mağdur olduğu, toplum düzenini bozan suçun her zaman genel menfaati ihlal ettiği belirtilmektedir. Soyaslan’a²¹² göre, “*mağdur*” suçun pasif süjesidir. Pasif süje, kişi olabileceği gibi kurumda olabilir. Örneğin devlet, “*Devlet Aleyhine İşlenen Suçlarda*”, “*Kamu İdaresinin Güvenliğine Karşı Suçlarda*”, “*Adliyeye Karşı Suçlarda*” suçun pasif süjesi yani “*mağdurudur*”. Bunun yanı sıra dar anlamda gerçek kişilerin, “*mağdur*” olduğu kabul olduğunda dahi tüm suçlarda toplumu oluşturan ve barış esasına dayalı hukuk toplumunda yaşama hakkına sahip olan herkes “*mağdur*” konumundadır.²¹³

İnceleme konusu “*suç işlemek için örgüt kurma suçu*” 5237 sayılı TCK’ nun, “*Toplum karşı Suçlar*” başlığını taşıyan, üçüncü kısmının “*Kamu Barışına Karşı Suçlar*” başlığını taşıyan, beşinci bölümünde yer almaktadır. O halde burada, kanun koyucu bilinçli bir düzenleme yapmış ve mağdurun aslında toplum yani herkes olduğu

---

²⁰⁹ Benzer Görüş İçin Bkz; Aydın, Devrim, *Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak*, 2009, Seçkin Yay, Ankara., s.85. ;İsnat yeteneğinin olmaması kişinin davranışları yönlendirme yeteneğine sahip olmaması anlamına gelmekte ve cezayı ortadan kaldıran kişisel neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin isnat yeteneğine sahip olmaması suç işlemesine ve suç faili olması engel değildir. Çünkü Suçu varlığı için objektif olarak hukuka aykırı olması yeterli olup ,bunun için failin isnat edilebilir olması yada ceza sorumluluğuna sahip olması aranmaz. Kaldı ki isnat yeteneğine sahip olmayanlara ceza verilmesi de bunlar hakkında güvenlik tedbiri uygulanabilmektedir.

²¹⁰ Özgenç, *Türk Ceza Genel* ,s.207.

²¹¹ Artuk, M/Gökçen/Yenidünya, a. g. e., s.473.

²¹² Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2005, Yetkin Yay, Ankara., s.225

²¹³ Özgenç, *Gazi Şerhi*, 2006, Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası, Ankara ., s.220.

düşüncesinden hareketle suçu bu bölümde düzenlemiştir. Çoban'ın da ifade ettiği gibi bir diğer söyleyişle suçta muhatap, kamu olduğuna göre bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkes ve toplumun tüm fertleridir.²¹⁴

TCK 220.maddenin gerekçesinde açıkça;

“örgüt kurmak, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından sadece bir araç niteliğindedir. Suç işlemek için örgüt kurmak, toplum düzenini tehlikeye sokmaktadır.....Bu suç tanımı ile korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise bireyin güvenli ve barış içinde yaşama hakkını da zedeleyecektir. Bu nedenle söz konusu düzenleme aynı zamanda bireyin, Anayasal güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunmasını amaçlamaktadır.”

biçimindeki ifade tarzı ile görüşümüzü desteklemektedir. Buna göre, “suç örgütü” doğrudan bireyin haklarına zarar vermese dahi birlikte yaşama koşullarını, hak ve özgürlüklerini ihlal etmekte olduğundan, kamu düzenini ihlal etmekte ve toplumsal bir zarar oluşturmakta²¹⁵ kamu barışını tehdit etmektedir.

“Suç işlemek için örgüt kurma suçunda” kurulan örgütün işlediği suç nedeniyle, geniş anlamının yanı sıra somut olarak “mağdur” olan veya “suçtan zarar gören” kişiler de bulunabilir. Bu durumda örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen herhangi bir tehdit, yaralama gibi suçta gerçek “mağdur” bizzat bu eylemlerin üzerinde gerçekleştiği kimselerdir. Ancak henüz gerçekleşen eylem söz konusu değilse yalnızca bir tehlike gündemde ise bu kere tehlikeye maruz kalan kişiler, “suçtan zarar gören” kabul edilmelidir.²¹⁶

Suçun mağduru, “davaya katılma” kavramı bakımından önem taşımaktadır. “Suçtan zarar görenin” yahut “mağdurun” kamu davasına katılarak, savcının yanında yer almasına “kamu davasına katılma” denilmektedir.²¹⁷ CMK 237’de “kamu davasına katılma” kurumu düzenlenmiş ve “mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her

²¹⁴Çoban, a.g.e., s.83.

²¹⁵Kavlak, a.g.e., s.335.

²¹⁶Kavlak, a.g.e., s.336.

²¹⁷Centel,Nur /Zafer,Hamide ,*Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2011,Beta Yay, İstanbul., s.804.

aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.” biçiminde hüküm öngörülmüştür. Bu düzenlemeye göre “davaya katılma hakkı” olanlar, mağdur ve suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlardır.

“Suç işlemek için örgüt kurma suçunda” “davaya katılma” mümkün müdür.? Bu sorunun yanıtını iki biçimde vermek gereklidir. Öncelikle “suçun mağduru” olarak özellikle kamu barışını sağlamakla yükümlü olan devlet ve toplumun tüm bireyleri kabul edildiğinde, “mağdur” herkes kabul edildiğinden, “davaya katılma” mümkün kabul edilmemektedir.²¹⁸ Yargıtay, bu halde suçun mağdurunu devlet ve toplum kabul etmekte ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle zarar gören kişinin mağduriyetini dolaylı olarak yorumlamaktadır. Ancak Yargıtay bazı kararlarında ise örgüt suçu bakımından doğrudan doğruya zarar görenler bakımından davaya katılmayı mümkün kabul etmiştir. Özellikle 8.Dairenin bazı kararları bu yöndedir.²¹⁹ O halde örgütün gerçekleştirdiği eylemler nedeniyle hakları doğrudan zarara uğrayan gerçek yahut tüzel kişiler bakımından ve ortaya konulmuş bir eylem bulunmasa dahi tehlikeye maruz kalan gerçek yahut tüzel kişiler ve hakları manen zarara uğrayanlar davaya katılabileceklerdir.

10.3 KONU

Ferde veya topluma ait muayyen bir varlık veya menfaati ihlâl ettiği için, her suç kendisine mahsus özel bir hukukî konuya sahiptir.²²⁰ Bu anlamda her suçun bir konusu olmakla, konusuz suç olmayacaktır. Suçun maddi konusu eşya veya şahsın fiziki yapısı, bünyesidir. Örneğin, hırsızlık suçunda “Taşınır mal”, zimmet suçunda “Mal”, mala zarar verme suçunda, “Taşınır yahut Taşınmaz Mal”, gibi bazı suç tanımlarında konuyu nesnenin oluşturduğu açık bir biçimde anlaşılmaktadır. Bazı suçlarda “konu” ile “mağdur” iç içe olmakla birlikte aynı şey değildir. Örneğin, yaralama suçunda

²¹⁸ Bkz; Y9CD 27/05/2011 T-2006/8692 E-2010/6425 K Bkz;Kazancı İçtihat Bankası Programı Güncelleme 31/07/2011 ; Y10CD 26/02/2008 T- 2006/8169 E- 2008/3249 K <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>

²¹⁹ Akkaya, a.g.e.,s.11.

²²⁰ Toroslu, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, s.221., <http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/nevzat-toroslu/curumlerin-tasnifi/ikinci-kisim.pdf> E.T 05/01/2012

“mağdur” yaralanan kişi, “konu” ise kişinin vücududur. Hakaret suçunda ise “mağdur” hakaret edilen kişi, “konu” ise bu kişinin şerefidir. Yine suç teşkil eden fiilin ihlal ettiği “hukuki değer, yarar” kavramı ile “suçun konusu” birbirinden farklıdır. Örneğin kasten yaralama suçunda, “suçun konusu” belli bir şahsın hayatı, ihlal edilen “hukuki değer” ise kişinin yaşam hakkıdır. Yine hakaret suçunda, “suçun konusu” hakaret edilen kişinin şerefi, “hukuki değer ya da yarar” kişilerin şerefli onurlu saygın olmasıdır. “Korunan hukuki değer,yarar” suçun işlenmesi ile ihlal edilmektedir. Oysa suçun işlenmesiyle, “suçun konusuna” zarar verilmekte ve tehlikeye maruz bırakılmaktadır.²²¹

Maddi konunun yanı sıra suçun “hukuki konusu” da bulunmaktadır. Hukuki konu ile ilgili benimsenen “suçun konusu, kanunun yasak hükmü ve müeyyide ile açıkça koruduğu bir hak olabilir” görüşüdür. Başka deyimle, “suçun hukukî konusu”, ceza kuralı ile korunan ve bir suçun ihlâl ettiği (zarar verdiği veya tehlikeye maruz bıraktığı) menfaat (ferdî, toplumsal, maddî veya maddî olmayan menfaat) tir.²²² “Suçun maddî konusu” ile “hukukî konusunu” suçta aynı kolaylıkla ayırt edilmesi mümkün olmamaktadır. Maddî konu ile hukukî konunun birbirleri ile hiç bir ilgisi bulunmayan iki kavram olarak kabulü imkânsızdır. Aralarında hiç olmazsa bir bağlantı mevcuttur. Pek çok suçta hareketin konusunu teşkil eden şey veya insanın (ve hattâ cismi olmayan şeylerin) aynı zamanda ceza kuralının koruduğu menfaati de belirttiği söylenebilir. Fakat bunun her zaman böyle olduğu iddia edilemez. En azından iki kavram arasında “doğrudan doğruya olmayan ilgi” mevcuttur. “Maddî konu” üzerindeki bir etkinin, “hukukî konuda” yansımadığı iddia edilemez.²²³

Doktrin, münferit suçların konularının hangi ölçülere göre ve nasıl tesbit edileceği hususunda kesin kriterler ortaya koymamıştır. Ancak Toroslu²²⁴ “hukuki konunun” tespiti için, suçun kanuni tipine özelliğini veren neticeye dair unsurları veya fiilin normatif anlamda zararlı olma unsurunu dikkate almak gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre “suçun konusu” suç ile zarara uğratılan veya tehlikeye konulan varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Varlığın normatif olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

²²¹ Özgenç, *Türk Ceza*, s.203-204.

²²² Erem,Faruk, *Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin*,s.25., <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1968-25-01-02/AUHF-1968-25-01-02-Erem.pdf> E.T 13/01/2012

²²³ Erem, *Suçun Konusu*, s.25.

²²⁴ Toroslu, *Cürümlerin Tasnifi*, s..225 .

Suçun konusu, “zarar suçu” ve “tehlike suçu” olarak ayırma neden olması bakımından özellik arz etmektedir. “Zarar suçlarında” bizatihi haksızlık teşkil eden fiilin işlenmesi ile suçun konusu üzerinde zarar meydana gelmekte, “tehlike suçlarında” ise icra edilen fiilin suçu konusu üzerinde zarar meydana getirme tehlikesi söz konusu olmaktadır. “Tehlike suçlarında” kanun koyucu failin cezalandırılabilmesi için herhangi bir zararın gerçekleşmesini aramamaktadır.

Tehlike suçlarının ise “somut tehlike suçları” ve “soyut tehlike suçları” olarak ayırma tabi tutulduğu gözlemlenmektedir. Buna göre “soyut tehlike suçlarında” suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icra edilmesi yeterlidir ve ayrıca suçun konusu üzerinde bir tehlikenin gerçekleşip gerçekleşmediği aranmamaktadır. Yani Terk (TCK 97), İftira (TCK 267) gibi bazı suçlarda hareketin yapılması ile tehlikenin gerçekleştiği kanun koyucu tarafından kabul olunmaktadır.”Somut tehlike suçlarında” ise suçun kanuni tarifinde belirlenen fiilin icra edilmesinin yanında fiilin, suç konusu bakımından somut bir tehlike meydana getirip getirmediğinin hakimce tespit edilmesi gerekmektedir.

Bu anlamda inceleme konusu “suç işlemek için örgüt kurma” gerekçede de açıkça belirtildiği üzere suçu “somut bir tehlike suçudur”.²²⁵ Zira TCK 220’de anılan suçtan cezalandırılabilmek için salt örgütün kurulmuş olması yeterli görülmemiş ayrıca somut tehlikenin getirilip, getirilmediği konusunda elverişlilik koşulu da aranmıştır.

10. 4 SUÇUN MADDİ UNSURLARI

10. 4. 1 Hareket

Hareket, Türk Hukukunda “*fiil*”, “*eylem*”, “*davranış*” gibi çeşitli terimlerle ifade edilmektedir. İnsanın dış dünyada belirlenen iradi davranışı olarak tanımlanan bu unsur ihmali ve icrai olarak ortaya çıkabilir. Kişinin düşüncesi dış dünyaya yansımadıkça

---

²²⁵Özgenç,*Türk Ceza Hukuku...*, s.205.

hareket kavramına girmez.²²⁶ Ancak dış dünyaya yansıyan hareket, ister icra ister ihmal şeklinde olsun, daima iradi olmalıdır. Bu bakımdan irade dışı davranışların, hareket olarak kabul edilmeleri mümkün değildir. O halde hareket, insanın iradi olarak gerçekleştirdiği icrai ya da ihmali bir davranışıyla kanuni tipi ihlal etmesi olarak tanımlanabilir.²²⁷

Demirbaş, icrai suçları olumlu hareketle işlenebilen suçlar olarak tanımlamakta, kanun tarafından yasaklanan bir hareketin yapılması suretiyle gerçekleştirileceğini ifade etmektedir.²²⁸ Bu tanıma göre 5237 sayılı TCK 220'de ifadesini bulan “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun” hareket unsurunu, failin kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla “örgüt kurması” veya “yönetmesi” veya “suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olması”, “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemesi”, “örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmesi”, “örgütün veya amacının propagandasının yapması” yönündeki fiilleri oluşturmaktadır. O halde hareketin şekline göre yapılacak tasnifte bu suç icrai hareketle işlenecek suçlardandır.

Hareketin önemine göre anılan suça bakıldığında; “serbest hareketli bir suç” olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanunun bir suçun gerçekleşmesi bakımından, hareketle ilgili herhangi bir düzenleme getirmediği; yani suçun hangi hareketlerle işlenebileceğinin belirtilmediği durumlarda, “serbest hareketli suçlardan” söz edilir. Gerçekten önemli olan, neticenin gerçekleşmiş olmasıdır.²²⁹ “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna” baktığımızda failin, örgütü ne şekilde kurduğu, yönettiği yahut örgüte hangi biçimde üye olduğu önem taşımadığından neticelerin gerçekleşmiş olması yeterli bulunduğundan, inceleme konusu suçun, “serbest hareketli suç olduğunu” söylemek mümkündür.

---

²²⁶Benzer görüş için ; Alacakaptan,Uğur ,*Suçun Unsurları*,1975,Ankara, s.39., <http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/ugur-alacakaptan/sucun-unsurlari/sucun-unsurlari-kitabin-tamami.pdf> E.T 05/01/2010

²²⁷Artuk/Gökçen/Yenidünya,a.g.e.,s.421.

²²⁸Demirbaş,*Ceza Hukuku*...,s.216.

²²⁹Demirbaş, *Ceza Hukuku* ...,s.213.

Öte yandan, bu suçun hareket sayısına göre yapılacak tasnifinde ise birden fazla hareketli suçlar içerisinde, “seçimlik hareketli suç” olarak kabulü gereklidir. Zira, kanuni tipte birden fazla hareketin birbirinden bağımsız olarak gösterildiği hallerde “seçimlik hareketli suçun” varlığı kabul edilmelidir.²³⁰ Bu anlamda, seçimlik hareketlerden herhangi birinin gerçekleşmesi halinde suç tamamlanmış olur. Suçun tamamlanması için seçimlik hareketlerden herhangi birinin gerçekleşmesi yeterlidir. Seçimlik hareketlerden birkaçının veya hepsinin gerçekleşmesi halinde dahi suç bir defa işlenmiş kabul edilmelidir. Bu hareketlerden birkaçının veya hepsinin gerçekleşmiş olması dolayısıyla, suçun birden fazla işlenmiş olduğu ileri sürülemeyecektir.²³¹ TCK 220’de;

“suç işlemek için örgütün kurulması veya yönetilmesi veya suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olunması, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlenmesi, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım edilmesi, örgütün veya amacının propagandasını yapılması”

biçiminde birbirinden bağımsız, birden fazla hareketten bahsedilmekte olduğundan, bu kabul gereğince “suçun seçimlik hareketli bir suç” olduğu kabul olunmaktadır.

Anılan seçimlik hareketler şöyledir;

10. 4. 1. 1 Örgüt kurmak

“Örgüt kurmanın” anlamı, örgütün oluşumuna sevk edici veya belirleyici davranışlarla katılarak, birleşmenin meydana getirilmesidir. Örgüt soyut bir birleşme olmayıp, bünyesinde hiyerarşik bir ilişkinin hâkim olduğu yapılanmadır. Bu anlamda “suç işlemek için örgüt kurmak”tan bahsedebilmek için sanıkların, aralarında belirsiz sayıda suçu işlemek için önceden anlaşıp, işbölümü ve hiyerarşik bir yapı içerisinde, süreklilik gösterecek planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışta birleşmesinin var olması gerekmektedir.²³² Yani “örgüt kurmak” kanuni tanımında yer alan özellikleri taşıyan örgütün, somut olarak meydana getirilmesidir. Anılan nitelikteki bir “örgütü kurma fiili”, örgütün kurulmasına katılma biçiminde olabileceği gibi, öncülük etme, örgüt

²³⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s.473.

²³¹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku...*, s.175.

²³² Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s. 3248. ; Meşe, a.g.e., s.93 .

kurma iradesiyle örgütün kurulma sürecinde etkide bulunma ve buna yönelik davranışlar sergileme biçiminde de olabilir.²³³

TCK 220/1'de “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek maksadıyla örgüt kuranlar*” cezalandırmaktadır. Suçun oluşması için salt “*örgüt kurma*” fiili yeterlidir. Örgütün kurulması ile suç tamamlanır. Bundan sonra, “*örgüt kurma*” fiili mütemadi nitelik kazandığından, temadinin az yahut çok olmasının sonuca etkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle örgütün kapsamında suç işlenmesi halinde yani “*amaç suçlar*” bakımından gerçek içtima kuralları çerçevesinde hüküm kurulacaktır. Zira burada “*örgüt kurma*” işlenmesi amaçlanan suçlar bakımından araç niteliğindedir.²³⁴ Ancak, örgütün amaç suçu ya da suçları işlemeye elverişli bir yapı veya güç kazanıp kazanmadığı öncelikle belirlenmesi gereken meseledir.²³⁵ “*Örgütün kurulması*” ile suç tamamlanacağından, kurulma öncesinde kurulmaya yönelik hareketlerin hazırlık hareketleri olarak ve teşebbüs içinde nitelenmesi gerekir.²³⁶

Örgüt, tek kişi tarafından kurulabileceği gibi²³⁷ birden fazla kişinin bir araya gelmesi ile de kurulabilir. Ancak sonrasında örgütün varlığı için üç kişinin bulunması yasal zorunluluktur. Suç örgütünün kurulmasının sonrasında, örgütün var olmasını sağlayan kişi ya da kişiler üç kişilik sayı sınırında aynı zamanda örgütün üyesidirler. Ancak bu durumda olan örgüt kurucuları ayrıca örgüt üyesi olmaktan ötürü cezalandırılmayacaklardır.²³⁸

Kurulan örgütün yenilik mahiyeti taşıması gerekir. Yani daha evvelden bulunmaması gerekir ki yenilik vasfı taşıyabilsin, mevcut bir örgütü yepyeni bir veçhe sevk eden kişi, yönetici sayılabilecek ise de “*örgüt kuran*” olarak anılması mümkün değildir.²³⁹ Ancak daha önceden yasal biçimde kurulan örgütün, sonradan amaçlarından saparak, suç işlemek amacını taşıyan bir örgüte dönüşmesi mümkündür. Bu durumda eğer somut

---

²³³Ceylan, a.g.e.,s.105.

²³⁴Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e.,s. 3249.

²³⁵MALKOÇ,İsmail,*Açıklamalı İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu*, 2007, Malkoç Kitapevi,Ankara ,C.2., s.1559. ; Soyaslan, a.g.e.,s.453.

²³⁶ Evik, a.g.e.,s.382.

²³⁷ Evik, a.g.e.,s.382.

²³⁸Karcılıoğlu, a.g.e., s.93.

²³⁹Çalışır, a.g.e .,s.304.

koşullar var ise olayın TCK 220 kapsamında değerlendirilmesi olasıdır.²⁴⁰ Ve fakat burada örgütün amacının yasal amaçlar dışına çıktığı, suç işlemek amacına dönüştüğü anda, örgütün kurulduğu kabul olunmalıdır.Öte yandan örgütün yasal ve yasadışı amaçları aynı anda yürütmesi halinde asıl amacın suç işlenmesi olduğu tespit edilebildiğinde özel düzenlemede bulunmuyor ise TCK 220/1 kapsamında uygulama yapılmalıdır. Ancak yasal örgütler kapsamında, münferit işlenen suçların suç örgütü olarak mütalaası doğru değildir.²⁴¹

10. 4. 1. 2 Örgüt yönetmek

“Örgütü yönetmeyi”, örgütün işbölümünü, faaliyet planlarını yapma, koordinasyonunu ve yönetimini sağlama gibi örgütü yönlendirici davranışlar olarak algılamak gerekir.²⁴² “Suç işlemek için kurulan örgütün yöneticisi”, amaç suçları gerçekleştirmek için belli bir organizasyon etrafında üç veya daha fazla kişiyi bir araya getiren, organize ederek, örgüt disiplini içerisinde hiyerarşiyi sağlayan kişidir. Yani yönetici hiyerarşik yapı içinde, örgütün amacına yönelik olarak ve amacına uygun biçimde işleyişini sağlayan, örgüt üyelerine görev veren, genel stratejiyi belirleyen kimselerdir.²⁴³ Yönetmekten maksadı, kurulmuş örgütte karar verme yetkisini haiz olmak biçiminde de anlamak mümkündür. Bu anlamda bu yetki tek kişinin elinde olabileceğinden, tek kişi tarafından işlenmesi mümkündür.²⁴⁴ Ancak buna mukabil, örgütün birden fazla yöneticisinin de bulunması da olasıdır. Bu halde hiyerarşik yapı içinde en başta örgütün lideri ve ona bağlı diğer yöneticilerin olması söz konusudur. Önemli olan üst pozisyonda olan yönetenlerin, kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyen, nizama koyanlardan olmasıdır.²⁴⁵ Birden fazla yöneticinin olabileceği geniş kapsamlı örgütlerde, bölge, il, semt, mahalle sorumluları gibi bir yapılanma olabilmekte ve bu faaliyetlerle ilgilenenlerin ayrı yönetici olması mümkün olabilmektedir. Ancak Yargıtay, bir

---

²⁴⁰Kavlak, a.g.e., s.359.

²⁴¹Özgenç, İzzet, *Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama Ve Örgütlenme Hürriyeti*, 1997, Türkan Rado Armağanı, İstanbul, s.62 ;

<http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmeczua/article/viewFile/3901/3478> E.T 16/01/2012

²⁴²Ceylan, a.g.e., s.105.

²⁴³Akkaya, a.g.e., s.16.

²⁴⁴Çalışır, a.g.e., s.305.

²⁴⁵Soyaslan, a.g.e., s.454.

kararında açıklananın tam aksi yaklaşımla faillerin eylemlerini yasadışı örgüte yardım ve yataklık olarak değerlendirmiştir.²⁴⁶

“Örgütü kuran” aynı zamanda “yönetici” konumunda da olabilir. Nitekim Yargıtay, Öcalan kararında sanığın kurucu olmasının yanında lider konumunda olduğuna da vurgu yapmaktadır.²⁴⁷ O halde, örgütün devamlılığını ve etkinliğini korumaya yönelik talimat veren ve bu talimatları yerine getirilenin, örgüt lideri olduğunu kabul etmek gerekmektedir.²⁴⁸

“Örgüt kurma” fiilinde olduğu gibi “örgüt yönetmek” fiilinin de gerçekleşmesi ile anılan suç oluşacağından bunların “neticesi hareket bitişik suç” olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu nedenle örgüt herhangi bir eylem gerçekleştirilmemiş olsa bile, örgütün varlığı faaliyetin devamlılığını gerektirdiğinden mütemadi suç olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁴⁹

TCK 220/5, “örgüt yöneticilerinin” örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacağı düzenlenmektedir. Kanun koyucu bu hükümle örgüt yöneticilerinin sorumluluklarını genişletmekte, örgüt yöneticisinin bu suçlardaki etkisini araştırmaksızın yahut tartışmaksızın cezalandırılmalarını öngörmektedir. “Örgüt yöneticisi” işlenen suçtan haberdar olmasa bile cezalandırılacaktır. Bu hal ise objektif sorumluluk hali olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵⁰ Ancak eleştirilecek mahiyette olmasına rağmen Yargıtay uygulaması da örgütün faaliyeti çerçevesinde bütün suçlardan fail olarak cezalandırılmanın gerekli olduğu yönündedir.²⁵¹ Gerekçede bu düzenlemenin nedeni;

---

²⁴⁶YCGK 12.07.5005T-2005/9-6 E-2005/95 K sayılı kararında oluşturulan grubun yönetim şekli başlığında Edirne İl Sorumlusu, Trakya Üniversitesi Öğrenci Kesimi Sorumlusu ,Öğretmen Kesimi Sorumlusu ,Esnaf kesimi Sorumlusu ,Cami Görevlileri sorumlularından bahsetmekte ve bu eylemleri örgüte yardım ve yataklık olarak nitelenmektedir. Kazancı İçtihat Programı Programı Güncelleme 31/07/2011

²⁴⁷ Y.9CD 22.11.1999 T. - 1999/1296 E -199/3623 K sayılı kararı Bkz; Sanığın örgüt içindeki yeri başlığı altında Kazancı İçtihat Programı Programı Güncelleme 31/07/2011

²⁴⁸Akkaya ,a.g.e.,s.17.

²⁴⁹Parlar/Hatipoğlu a.g.e.,s.3249.

²⁵⁰Hafizoğulları/Kurşun, a.g.e.,s.10; Kavlak, a.g.e.,s.362.; Soyaslan, a.g.e.,s.453.

²⁵¹ Y.9CD 05.05.2010 T. - 2009/18816 E -2010/4964 K sayılı kararı Bkz; Kazancı İçtihat Programı Güncelleme 31/07/2011

“Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevini yerine getirmese, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar.”

biçiminde açıklanmaktadır.²⁵² Oysa kanun koyucu burada “örgüt yöneticilerini” örgüt işleyişini elinde bulundurmaları nedeniyle “*dolaylı fail*” olarak sorumlu tutmaktadır.²⁵³ Öngörülen bu objektif sorumluluk hali sebebiyle her somut olayda dikkatle inceleme yapılmalı, “şüphe sanık lehine yorumlanır ilkesi” gereğince, sanığın örgüt yöneticisi olduğu yönündeki şüphede “*örgüt yöneticisi*” olması sebebiyle değil “*örgüt üyesi*” olması nedeniyle hüküm kurulmalıdır.²⁵⁴

10. 4. 1. 3 Örgüte üye olmak

Örgüt adına faaliyete bulunmak veya bilerek hizmet yüklenmek şeklindeki hareketler örgüt disiplini çerçevesinde, örgütün amacına ulaşması yönünde çeşitli faaliyetlerde bulunmayı gerektiren²⁵⁵ “*örgüte üye olma*” fiilinde, fail örgüte sonradan katılmakta, diğer üyelerle birlikte örgütün amacı doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla “*üye olan*” kişi, örgütteki mevcut işbölümü gereği belli görevleri üstlenmeyi kabul eden kişi olarak, karşımıza çıkmaktadır.²⁵⁶

Yargıtay, suçun oluşumu için hiyerarşik yapıya dâhil olma unsurunu aramaktadır.²⁵⁷ “*Örgüte üye olanlar*” açısından, üyeliğin gerçekleşmesi ile suç tamamlanır.²⁵⁸ Ancak örgüte katılma iradesinin herhangi bir biçimde ve somut bir davranışla ortaya konulmasının²⁵⁹ yanında örgüte üye olmak iradesinin, örgütün organları tarafından da kabulü gerekmektedir. Bu anlamda tek taraflı irade açıklaması yeterli olmayıp, üye olma iradesinin kabulü gerektirmektedir.²⁶⁰ Ancak madde gerekçesinde tam tersi bir yaklaşım benimsenerek, “*Örgüte üye olmak, fiilî bir katılmadır. Örgüte üye olmak için*

²⁵²Özgenç, *Gazi Şerhi*, s.957

²⁵³ Özgenç ,a.g.e., s.23.

²⁵⁴ Kavlak, a.g.e.,s.367

²⁵⁵ Ceylan, a.g.e.,s.106.

²⁵⁶ Soyaslan, a.g.e.,s.456.

²⁵⁷ Akkaya ,a.g.e.,s.18.

²⁵⁸ Soyaslan, a.g.e.,s.454.

²⁵⁹ Ceylan, a.g.e.,s.106.

²⁶⁰ Evik, a.g.e.,s.384.

örgüt yöneticilerinin rızasının varlığına gerek yoktur. Tek taraflı iradeyle de katılmak mümkündür.” denilmektedir.²⁶¹ Ve fakat, “*örgüt üyesi*” olma bakımından failerin irade açıklamalarının şekil şartına veya merasime bağlı olduğunu söylemek mümkün değildir.²⁶²

“*Örgüte üyelikte*” manevi unsur, örgütün amaçlarını gerçekleştirme gayesini bilerek ve isteyerek örgüte katılma iradesi oluşturmaktadır. Buna göre failin konumunun her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi ve failin durumunun, “*örgüt üyesi*” konumuna ulaşmış, ulaşmadığının araştırılması gerekmektedir. Öte yandan “*örgüt üyeliği*” varlığı için failin eylemlerinde belirli bir süre devam eden yoğunluk aranmaktadır. Üyeliğin oluşabilmesi açısından, makul bir süre geçmeli ve failin örgütle belirli bir süre eylemli birlikteliğinin olması gerekmektedir.²⁶³

“*Örgüte üye olmak*” fiilinden anlaşılması gereken, örgütü kuran, yönetenler dışında kalmakla beraber örgütün amaçlarını ve araçlarını benimseyerek verilecek olan emirleri yerine getirmeye hazır olmaktır. Bunun için sadece örgüt faaliyetlerinin benimsenmesi yeterli olmayıp, ayrıca failin katkısı aranmalıdır. Ancak burada anlaşılması gereken, salt maddi katkı olmayıp, örgüt açısından failin kullanılacağını bilmesi gibi bir manevi katkıda olabilir. Zira failin örgütün emrine amade olduğunu ve ihtiyaç halinde onu kullanabileceğini bilmek örgüt açısından, örgütü kuvvetlendiren bir katkıdır.²⁶⁴ Yargıtay, failin silahlı örgüt ile organik bağ içine girip, kod adı almak, iki ayrı camide örgütsel ders vermek, ders verirken yakalanmak şeklinde sübut bulan ve süreklilik, çeşitlilik arz eden eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyeliği suçunu oluşturduğunu kabul etmekle²⁶⁵ aslında katkının çeşitli olabileceğine vurgu yapmıştır.

---

²⁶¹ Özgenç, *Gazi Şerhi*”, s.957.

²⁶² Ceylan, a.g.e.,s.106.

²⁶³ Akkaya ,a.g.e.,s.19.

²⁶⁴ Evik, a.g.e.,s.382.

²⁶⁵ Y9CD 20.06.2007 T-2007/5744 E-2007/5430 K sayılı kararı için Bkz :<http://www.kazanci.com/cgi-bin/ara.cgi E.T 25.01/2012> ; Benzer nitelikte ;Sanığın örgütsel nitelikli ders alma, ders verme, silahlı nöbet tutma örgütün kitapevi sorumlusu olma gibi süreklilik ve çeşitlilik gösteren eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyesi olma suçunu oluşturduğu yönündeki kararı için Bkz; Y9CD 09.06.2008 T-2007/9258 K-2008/7446 K sayılı kararı <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/9cd-2007-9258.htm&query=%22kitapevi%20sorumlusu%20olma%22#fm> E.T 25/01/2012

Yani failin, “*örgütün üyesi*” olarak bilerek ve isteyerek örgüte ve dolayısıyla örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sunmuş olması gerekmektedir. Ancak bu katkı önemsiz bir katkı olmamalıdır. Örneğin, katkı örgütün hayatta kalmasını sağlama amacına dönük olmalıdır.²⁶⁶ “*Örgüt üyesi*” failin varlığı, örgütün başlı başına var olmasını sağlayan unsur değildir. “*Örgüt üyesi*”, örgüt için bu anlamda vazgeçilmez olmamakla birlikte örgütün önemli parçalarıdır.²⁶⁷

“*Örgüt üyesinin*” örgüte katkısı ile ilgili olarak; TCK 220’de düzenleme yapılarak, katkının niteliğine (önem veya önemsizliğine) göre veya failin kusurunun niteliğindeki azlık ya da çokluk nedeniyle “*örgüt üyesine*” verilecek ceza miktarında indirim yapılması yahut hiç ceza verilmemesi, bu konuda hakime takdir hakkı tanınması savunulmaktadır.²⁶⁸

“*Örgüt üyeliğinin*” kabulü için ayrıca örgütün kapsamında suç işlenmesi gerekli değildir. Bu anlamda “*örgüt üyeliği*” müstakil nitelik taşımakta, fail örgütün kapsamında herhangi bir suç işlenmese dahi salt örgüte üye olmasından dolayı sorumlu kabul edilmektedir. Lakin örgütün amacı kapsamında suç işlenmesi söz konusu ise bu kere failin hem işlenen suç bakımından, hem de örgüt üyeliğinden ayrı ayrı cezalandırılması gerekmektedir.

“*Örgüt üyelerinin*” birbirlerini tanımaları gerekli değildir. Esasen burada gerekli olan failin, aynı amacı taşıyan kendisinin dışında en az iki kişinin mevcut olduğunun bilincinde olmasıdır. Yani fail kendisi ile birlikte başka kişilerin de olduğu bilgisiyle, “*örgütün üyesi*” olduğunun bilincinde olmalı ve örgüte üye olmayı istemelidir.²⁶⁹

TCK 220/2’ de düzenlenen, “*örgüte üye olma*” fiili, “*örgüt kurmak*” ve “*yönetmek*” eylemlerinden ayrı olarak müstakilen düzenlenmiş ve yaptırımı TCK 220/1’de öngörülen “*örgüt kurma ve yönetmek*” fiillerinden daha az olarak öngörülmüştür. Bu

---

²⁶⁶Evik, a.g.e.,s.384.

²⁶⁷Kavlak,a.g.e.,s.369.

²⁶⁸Özgenç, a.g.e.,s.21.

²⁶⁹Alacakaptan, a.g.e., s.28.

düzenleme ile “örgüt üyesi” olan failin “bir yıldan üç yıla kadar” cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

“Örgüt kurucusu” veya “örgüt yöneticisi” aslında aynı zamanda “örgüt üyesi” iseler de, “örgüt üyeliğinden” ayrıca cezalandırılmayacaklardır. Bu kişiler örgütün içinde var olan konumları nedeniyle, daha ağır bir yaptırım ile karşı karşıyadırlar. Zira TCK 220/1 kurucu ve yöneticiler bakımından “iki yıldan altı yıla kadar” yaptırım öngörmektedir.

10.4.1.4 Örgüt üyesi olmayan kişinin örgüt adına suç işlemesi

Kişiler, örgüt bünyesindeki hiyerarşik yapı içinde yer almamakla birlikte, örgüte duydukları sempatinin etkisiyle, örgütün adını kullanarak çeşitli suçları işleyebilirler. Böyle bir durumda “örgüt üyesi olmayan kişinin örgüt adına suç işlemesinden” söz edilir.²⁷⁰ TCK 220/6, bu kişilerin örgüt üyesi olmamakla, birlikte örgüt üyesi olarak sorumlu olacaklarını düzenlemektedir. Gerekçede²⁷¹ “örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgüt adına suç işleyen kimsenin örgüt üyesi olarak kabul edilmesi ve bu nedenle de sorumlu tutulması gerekir.” denilmekte ve örgüt adına suç işlenmesi nedeniyle örgüte üye olmayan failin, örgüt üyesi ile aynı statüde bulunması kabul olunmaktadır.²⁷²

Esasen bu düzenleme örgütlü suçlarla etkin mücadele amacıyla getirilmiştir. Ancak söz konusu hüküm uygulamada ağır sonuçlar getirmesi bakımından eleştirilmekte, “örgüte üye olmamakla birlikte örgütün korkutucu gücünden yaralanarak suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır.” biçiminde değiştirilmesinin, daha adil olacağı savunulmaktadır.²⁷³ Bu görüş ve önerinin varlığına rağmen, Adalet Bakanlığı tarafından Başbakanlığa 23/01/2012 tarihinde sunulan “Yargı Hizmetlerinin daha etkin süratli, verimli şekilde sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısının 65.maddesinde”, TCK 220/6’da değişiklik öngörülmüş ve madde metninin, “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak

²⁷⁰Özgenç, a.g.e.,s.25.

²⁷¹Özgenç, *Gazi Şerhi*” s.957.

²⁷² YCGK 04.03.2008 T-2007/9-282 E-2008/44 K; Bkz; <http://www.kazanci.com/cgi-> E.T 25/01/2012

²⁷³Özgenç, a.g.e.,s.26.

suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarı oranında indirilir.” biçiminde olması önerilmiştir.²⁷⁴ Bu öneriyi yukarıda anılan eleştirilere tam olarak cevap vermemekle birlikte, örgüte üye olmayan fail bakımından, içinde bulunduğu konum itibariyle bir fark yaratması dolayısıyla olumlu bir düzenleme olarak görmek gerekmektedir. Zira TCK 220/6’da örgüt üyesi olmayan ancak örgüt adına suç işleyen fail, örgüte üye olmadığından tıpkı örgüt üyesi gibi cezalandırılması adil değildir.

Örgüt üyesi olmayan kişinin salt örgüte duyduğu sempatinin dışında da örgüt adına suç işleyebilmesi olasıdır. Örneğin, kişinin örgüt adına tetikçilik yapması durumunda eylemi yine anılan nitelikte olmakla birlikte²⁷⁵ eylemi gerçekleştirme nedeni olarak maddi çıkar söz konusu olabilir. Aslında failin esasen hangi saikle örgüt adına suç işlediğinin bir önemi yoktur. Önemli olan failin “örgüt adına suç” işlemesidir. Kanun örgüte üye olmamakla birlikte bu kişiye üye sıfatı vermemekte ancak yerine getirdiği eylem, katkı gerekçesi ile örgüt üyesi gibi cezalandırmaktadır.²⁷⁶

Yargıtay, TCK 220/6 gereğince yapmış olduğu uygulamalarda ve verdiği emsal kararlarda aslında “örgüt adına suç işlemekten anlaşılması gerekenin”, işlenen suçun örgütün bilgisi ve istemi ile işlenmesi olduğunu vurgulamaktadır.²⁷⁷ Yukarıda

---

²⁷⁴Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava Ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ;<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisi/tasari.htm> E.T 27/01/2012

²⁷⁵Toroslu, a.g.e., s.265.

²⁷⁶Kavlak, a.g.e., s.373

²⁷⁷YCGK 04.03.2008 T-2007/9-282 E-2008/44 K sayılı kararında “; sanığın silahlı terör örgütü PKK’nın amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen 26.2.2006, 21.3.2006 ve 28-31.3.2006 tarihlerindeki korsan gösterilere katılmak, örgüte ait amblem ve işaretlerle Abdullah Öcalan’ın posterlerini taşıyan göstericilerin önünde yer alıp polise saldırmaları için talimat vermek ve bizzat polise saldırmak, örgütçe yapılan çağrıya uygun olarak güvenlik güçlerinin operasyonlarında öldürülen örgüt mensuplarının cenazelerini teslim alan grup içerisinde yer almak, zafer işareti yapıp "Öcalan siyasi irademizdir" "Başkan siyasi irademizdir" "Gerilla vuruyor, Kürdistanı kuruyor" şeklinde sloganlar atmak, ateş yakarak yolu trafiğe kapatan grubu yönlendirmek suretiyle, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği” kabul etmiştir. Bkz;<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlight/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2007-9-282.htm&query=%22220/6%22#fm> E.T 26/01/2012 (Çevirimiçi) ; YCGK 30.06.2009 T-2008/9-169 E-2009/186 K sayılı kararında ; “ Örgütün genel çağrısı, örgüte ait yayın organlarının yayınları ve çağrıları ile somutlaşmış olup, bu çağrının belirli bir kişiye yapılmış olmasına gerek bulunmamaktadır. Örgütün bilgisi ve istemi doğrultusunda gerçekleştirilen korsan gösteri, yasadışı örgüt ve lideri lehine slogan atmak, güvenlik güçlerine taşlı ve Molotof kokteyli saldırı, kamu ve özel şahıslara ait mallara zarar verme eylemlerinin, örgüt adına gerçekleştiği sabittir. Örgüt adına gerçekleştirilen bu eylemlere katılımı, yakalama tutanağı, olay tutanakları, teşhis tutanağı ve tanık anlatımlarıyla sabit olan sanığın cezalandırılması gerekmesi bozma

değindiğimiz 23/01/2012 tarihinde Başbakanlığa sunulan tasarının 65.maddesinin gerekçesinde aynen;

“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında, "Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı" cezalandırılacağı hükmüne yer verilmiştir. Esasen "örgüt adına suç işlemek" ibaresi, üyelik kavramına dâhil edilerek bu tür eylemlerde bulunanların davranışları örgüt üyeliğinin tipik hareketlerine eşdeğerde kabul edilmiştir. Bu hüküm doğrultusunda, hiyerarşik ilişki içerisinde örgüt üyesi olmasa bile örneğin örgütün talimatı ile düzenlenen bir gösteriye katılıp örgütün propagandasını yapan yahut güvenlik güçlerine taş atıp yaralayan ya da molotofkokteyli atan veya mala zarar veren kişi, hem örgüt üyeliğinden, hem de 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin dördüncü fıkrası nedeniyle suç teşkil eden diğer tüm eylemlerinden dolayı ayrıca cezalandırılmaktadır.”

denilmekle aslında örneksime yoluyla, örgütün talimatı ile hareket etmekten yine failin örgütün bilgisi ve istemi doğrultusunda hareket ettiğinin dolaylı olarak ifade edildiğini söyleyebiliriz. Ancak yapılan bu değişiklik ile dolaylı anlatım yerine açıkça örgütün bilgisi ve isteminin varlığı unsurunun kanun hükmüne koyulmaması eleştirecek mahiyettedir.

Failin örgütün genel çağrısı üzerine yahut salt örgüte katılma amacıyla suç işlemesi mümkündür. Failin örgütün çağrısı üzerine veya örgüte girme amacıyla olması nedeniyle katılım iradesini göstermek maksadıyla suç işlemiş olması açısından “örgüt adına suç işleme” anlamından fark bulunmamaktadır.²⁷⁸

“Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kimseler” ile ilgili değinilmesi gereken bir diğer konu ise TCK 220/1’de öngörülen ve oluşumu için en az üç kişinin varlığı aranan örgüt üye sayısına bu kişilerin dâhil olup olmadığı meselesidir. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyenler, örgütün varlığı için gereken üç kişi hesabında dikkate alınmayacaktır. Zira burada kanun koyucu bilinçli olarak örgütün gerçek üyeleri ile örgüt adına suç işleyenler açısından fark yaratmıştır. Anılan fıkra

---

nedeni kabul edilmiştir.Bkz;<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2008-9-169.htm&query=%22220/6%22#fm> E.T 26/01/2012 (Çevirimiçi)

²⁷⁸Kavvak,a.g.e., s.373. ; Akkaya,a.g.e.,s.20

mevcut bir örgüt adına suç işlenmesi cezalandırıldığından, bu kişiler hesaba dâhil değildirlir.²⁷⁹

10.4.1.5 Örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan kimsenin örgüte bilerek isteyerek yardım etme

“Suç işleme amacıyla kurulmuş örgüte bilerek isteyerek yardım etmesi” meri TCK 220/7 ‘de öngörülmüş olup, “suç işlemek için örgüt kurma suçu” içinde düzenlenmiştir. Bağımsız bir suç olarak düzenlenmemiştir. Bu anlamda yürürlükten kaldırılan, 765 sayılı TCK’da düzenlenen “cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçundan” farklı bir sistematik benimsemiştir.²⁸⁰

765 sayılı TCK 314’de²⁸¹ “teşekkül mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım”, müstakil bir suç olarak düzenlenmiştir.²⁸² TCK 220/7’de ise “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.”denilmek suretiyle “örgüte bilerek isteyerek yardım” edilmesi cezalandırılmıştır. İkinci fark ise bu noktadadır.

Diğer bir fark ise 765 sayılı TCK 314’de öngörülen “hafifletici”²⁸³ ve “ağırlatıcı nedenler” konusundadır. Meri TCK 220/7’de “ağırlatıcı veya hafifletici” bir nedene yer

²⁷⁹Karcılıoğlu, a.g.e., s.95.

²⁸⁰ Özgenç, a.g.e.,s.31.

²⁸¹“Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır.

Bu suretle usul ve fiuundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır.” Bkz; Uyap Mevzuat İçtihat Programı 10 Sürüm

²⁸²Canak, a.g.e.,s.203.

²⁸³Erem,Faruk;“Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak” [Http://Auhf.Ankara.Edu.Tr/Dergiler/Auhf-Arsiv/Auhf-1955-12-03-04/Auhf-1955-12-03-04-Erem2.Pdf](http://Auhf.Ankara.Edu.Tr/Dergiler/Auhf-Arsiv/Auhf-1955-12-03-04/Auhf-1955-12-03-04-Erem2.Pdf) E.T 01/01/2011 ;AÜHFD 1955 C.12 S.51.

verilmiş değildir. Sadece örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan failin, örgüt üyesi gibi cezalandırılacağı düzenlenmiştir.²⁸⁴

Gerekçede;

*“örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgütün amacına bilerek ve isteyerek hizmet eden kişinin, örgüt üyesi kabul edilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Bu nedenle, “örgüte yardım ve yataklık” adıyla ayrı bir suç tanımlaması yapılmamıştır. Bu kavram altında söz konusu edilen fiiller, nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirmektedir.”*²⁸⁵

denilerek müstakil düzenlenmesinin nedeni ortaya konulmuştur.

Yasanın, amaç ve kapsamı ve de gerekçesi bir arada değerlendirildiğinde en hafif yardım eyleminin dahi örgüt üyesi gibi cezalandırıldığı, bu nedenle *“hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı”* örgütlü suçla etkin mücadelede adına yapıldığı düşünülebilir.²⁸⁶

Ancak uygulamada karşılaşılan adalet duygusunu zedeler mahiyette sonuçlar, anılan düzenlemede değişikliğe gidilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Bu ihtiyaç Adalet Bakanlığı tarafından 23/01/2012 tarihinde Başbakanlığa sunulan, *“Yargı Hizmetlerinin daha etkin süratli, verimli şekilde sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısının 65.maddesi gerekçesinde”*;

“Öte yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 inci maddesinin yedinci fıkrası, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesinde yer alan örgüt mensuplarına bilerek ve isteyerek yardım ve yataklık etme suçuna karşılık gelecek şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişilerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı hüküm altına alınmış; böylelikle, örgüte yardım ve yataklık sayılan fiillerin nitelik bakımından örgüte üye olmak dolayısıyla sorumluluğu gerektirdiği vurgulanmıştır. Örgüt üyesi olmaksızın, örgütün niteliğini bilerek örgütün yararına herhangi bir iş, görev veya hizmet yapılması örgüt üyeliği ile eşdeğer kabul edilmekte ve örgüt üyeliği ile benzer şekilde cezalandırılmaktadır. Mevcut düzenlemeler göz önüne alındığında, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olarak, bu örgütün amaçları doğrultusunda diğer üyelerle birlikte veya tek başına aktif olarak suç işleyen örgüt üyelerine

²⁸⁴Kavlak , Cihan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu” Ankara 2011 s.375.

²⁸⁵Özgenç ,İ ; “Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi” Ankara 2006 s.957.

²⁸⁶Akkaya Ç ; “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Suçları ”Ankara 2010 s.21.

verilecek ceza ile söz konusu hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgütün çağrısı üzerine herhangi bir eyleme katılana örgüt üyesi gibi ceza verilmesi, ceza adaleti yönünden uygun görülmemiştir. Bu itibarla maddede yapılan değişikliklerle bu adaletin sağlanması amaçlanmaktadır.”

biçiminde ortaya konulmakta ve TCK 220/7'nin değiştirilmesi öngörülmektedir. Buna göre madde metninin; “*Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte ikiye kadar indirilir.*” biçiminde değiştirilmesi önerilmektedir.²⁸⁷

Bu düzenleme ile her ne kadar “*örgüte bilerek isteyerek yardım eden örgüt üyesi gibi cezalandırılır.*” biçiminde hüküm muhafaza edilmekte ise de örgüt üyesi gibi organik bağ ile örgüte bağlı olamayan, arızı olarak yardım eden ve eylemlerinde süreklilik taşımayan, bilerek isteyerek yardım eden bakımından fiili ile orantılı olacak bir yaklaşım ve bu manada adalete uygun bir tutum sergilenmektedir.

Aslında örgüt içinde “*hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla örgüte yardım eden kişi*” örgüt üyesi değildir. Bu nedenle örgütün oluşumu için gerekli üye sayısının belirlenmesinde hesaba katılmayacaktır. TCK 220/7 metni aslında bunu dolaylı olsa da ifade etmektedir.²⁸⁸ Buna göre kişi örgüt üyesi değildir ancak, örgüt üyesi gibi cezalandırılmaktadır. O halde örgüt üyesi olan failin, dışındaki kişilerin bu fiili işlemesi halinde cezalandırılması mümkün olacaktır.

Failin, örgüt ile “*örgüt üyeliğinde*” olduğu üzere organik bir bağı bulunmamaktadır. Zira üyelikte aranacak unsur arızilik değil devamlılıktır. Yardımda bulunma fiilinde fail bakımından eylemlerinde devamlılık söz konusu değildir. Ancak üyelikte de mutlak surette üye olan failin suç faaliyetinde bizzat yer alması bazen gerekmediğinden, örneğin sürekli bilgi temininde olduğu gibi, her somut olayda failin hiyerarşik yapıya dâhil olup olmadığı araştırılmalı fail hiyerarşik yapının içinde olmakla birlikte bizzat örgütsel eylem gerçekleşme bile önemli katkı sunuyorsa üye olarak değerlendirilmelidir.²⁸⁹

²⁸⁷ Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava Ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisi/tasari.htm> E.T 27/01/2012

²⁸⁸ Karcılıoğlu, a.g.e., s.95.

²⁸⁹ Kavlak, a.g.e., s.376.

Burada suç işlemek için oluşturulmuş örgüte failin bilerek isteyerek yardım etmesi gerekmektedir.²⁹⁰ Doğrudan örgüte değil de örgüt mensuplarına yardım edilmesi halinde, failin yardım ettiği kişilerin örgüt mensubu olduğunu bilmesi gerekmektedir.²⁹¹ Bilmemesi halinde failin TCK 220/7 gereğince cezalandırılması mümkün değildir. Ancak “suç ve cezada kanunilik ilkesi” gereğince maddede açıkça “örgüte yardım” fiilinden bahsedildiğinden esasen örgüt mensubuna yardım edilmesi halinin kapsam dışında kabul edilmesinin doğru olacağı söylenebilirse de örgüt mensubunun aslında suç işlemek amacıyla kurulan örgütün bir anlamda eli olduğu da kabul edilmektedir.²⁹² Örgüt mensubuna yardım aynı zamanda örgütün faaliyetlerinin devamına etki edecektir. Bu anlamda mensuba yardım, örgüte yardıma yönelik olmalıdır. Bundan örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet eden yardımları anlamak gerekmektedir. Ancak tüm bunlara rağmen metinde açıkça düzenleme yapılması ve “örgüte yardımın” yanı sıra açıkça “örgüt mensubuna yardımın da” metne eklenmesi isabetli olacaktır.

Sırf insani gerekçelerle yapılacak yardım esasen suç oluşturmayacaktır. Bunların yardım etme suçunu oluşturduğunu kabul etmemek gerekir. Ve fakat insani gerekçelerle yapılan yardımda bulunma eylemi sonrasında kişinin yardım ettiği kimsenin örgüt mensubu olduğunu bilmesi durumunda bunu yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir.²⁹³ Buna aykırı davranışın gerekçesi aslında suç işlemek için örgüte üye olma suçunun mütemadi suç olması nedeniyle. Zira kişi örgüt mensubu olduğu müddetçe suç devam etmektedir. Öte yandan TCK 278/1’de “işlenmekte olan suçu yetkili makamlara bildirmeme” müstakil bir suç olarak öngörülmüştür. Bu nedenle sırf insani gerekçelerle

²⁹⁰Özgenç, a.g.e.,s.32 ; YCGK 24.02.2009 T -2008/9-78 E-2009/39 K sayılı kararında “Dosya kapsamında sanıkların örgüt üyesi olduklarına ilişkin, İstanbul Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürlüğü’nün mücerret iddiadan öteye gitmeyecek yazısı dışında herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Ancak, sanıkların evinin kömürlüğünde suça konu patlayıcı madde ve malzemelerin yapılan arama sonucunda bulunduğu ve yakalanan bu malzemelerin yasa dışı PKK/KONGRA-GEL örgütüne ait olduğu konusunda kuşku yoktur. sanıkların savunmalarından da, bu örgütün amacını bildikleri açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu nedenle sanıkların, amacını bildikleri yasa dışı silahlı örgüte ait vahim miktardaki patlayıcı maddeleri saklamak eylemleri, silahlı örgütler bakımından "yardım eden" kavramı ile ilgili özel bir düzenleme olan 5237 sayılı TCY’nin 315. maddesinde düzenlenen suça uymaktadır.” denilmektedir.Bkz;<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2008-9-78.htm&query=%22220/7%22#fm> E.T 26/01/2012 (Çevrimiçi); Özgenç, *Suç Teşekkülü...*, s.53.

²⁹¹YCGK 14.12.2010 t-2010/9-88 E-2010/255 K sayılı kararında ; “Sanığın örgüte katılmak için ilçeye gelen ve önceden tanımayıp karşılaştığı kişiye cep telefonunu kullandığı , sanığın aleyhine şüpheden uzak başka bir delil tespit edilemediğinden beraatına karar verileceği hakkında, Bkz;<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2008-9-78.htm&query=%22220/7%22#fm> E.T 26/01/2012 (Çevrimiçi)

²⁹²Özgenç, a.g.e.,s.33.

²⁹³Özgenç, *Suç Teşekkülü...*,s.55.

örgüt mensubuna yardım etmiş olduğunda bile kişinin, haber verme yükümü bulunmaktayken²⁹⁴, (anılan madde 30/06/2011 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nin 2010/52 E – 2011/113 K sayılı kararı ile Anayasanın 38.maddesine aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir.)²⁹⁵ Bu kanuni yükümlülük hali hazırda bulunmamaktadır. Ancak kanundan kaynaklanmasa da genel kural gereği yükümlülük devam ettiğini kabul etmek gerekmektedir.

Yine “örgüte yardımın” cezalandırılabilmesi için failin, yardım ettiği kişinin örgüt mensubu olduğunun bilmesinin yanı sıra isteyerek yardım etmesi gerekmektedir. Kişinin iradesi cebir ve tehdit ile fesada uğradığı noktada yahut fail yardıma mecbur edildiğinde kusurlu kabul edilmemelidir.²⁹⁶

Örgüte yardım maddi olabileceği gibi maddi nitelikte olmayabilirde. Örneğin fail, örgüte yahut üyelerine malzeme temin etmek, para vermek, örgüt üyelerine kalacak yer temin etmek gibi eylemler gerçekleştirebilir. Ancak Yargıtay bir kararında TCK 220/7'nin niteliğinin belirlenmesinde ayırıcı unsurun yardımın niteliğinin maddi olmasında toplandığını ifade etmiştir.²⁹⁷

Yardım kapsamında anılan bazı fiillerin ayrıca kanunda suç olarak öngörülmesi de mümkündür. Bu anlamda 5237 sayılı TCK 315'de, *silahlı örgüt kapsamına giren örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere silah cephane ve benzeri maddelerinin*

---

²⁹⁴Özgenç, a.g.e.,s.33.; TCK 278/1'de anılan “işlenmekte olan suç” aslında meşhut suçtur.5271 sayılı CMK 2/j 'de suçüstü halini tanımlamaktadır. Esas olarak işlenmekte olan suç suçüstü halini oluşturmaktadır. Yani fail aslında suçu işlerken görülmektedir. Yani suç işlenmiş bitmiş değildir.Örgüt mensubu olma bakımından anlaşılması gereken aslında suçun ,örgüt üyeliğinin devam ettiğidir. Bkz; Döner ,İ,Suçu Bildirmeme Suçu,2005, AÜEHFD, C.9, S.3-4,Ankara., s.73. http://hukuk.erzincan.edu.tr/dergi/makale/2005_IX_2.4.pdf E.T 26/01/2012

²⁹⁵ Karar Metni İçin Bkz ; <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111015-15.htm> E.T 27/01/2012

²⁹⁶Özgenç, a.g.e.,s.32.

²⁹⁷ YCGK 03.03.2009 T- 2008/9-184 E-2009/43 K sayılı kararında ;“Türkiye Cumhuriyetinin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; Türkçe ve Kürtçe, "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" cümlelerini içeren dilekçeleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alındığında *maddi yardım niteliğinde görülmediğinden*” TMK 7/2 'de düzenlenen propaganda suçunun oluştuğuna hükmetmiştir. Bkz; <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/cgk-2008-9-184.htm&query=%22220/7%22#fm> E.T 26/01/2012 (Çevirimiçi)

sağlanması, imal veya icat veya bunların nakli, hazırlanması, ülkeye sokulması, saklanması, taşınması veya depolanması ayrıca suç olarak düzenlenmektedir. Söz konusu fiiller TCK 315 kapsamında düzenlendiğinden, özel hüküm nedeniyle salt bu suçtan ötürü hüküm kurmak gerekecektir.²⁹⁸

10.4.1.6 Örgütün veya amacının propagandasını yapmak

TCK 220/8’de düzenlenen bu suçta çeşitli biçimlerde propaganda yapılması suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır. Çeşitli biçimlerde yapılan propaganda suçun “seçimlik hareketli suç” niteliğinde olduğunun göstergesidir. Seçimlik hareketli bu suç için belirlenen herhangi bir hareketin yapılması yeterli olup, anılan suçun oluşabilmesi için “örgütün propagandası” veya “örgütün amacının propagandası” yapılmış olmalıdır.²⁹⁹ “Propagandanın” doktrinde bir geniş bir de dar anlamı olduğunu; geniş anlamı ile “propagandanın” düşüncenin açıklanışını ifade etmekte olduğunu, dar anlamıyla ise belli bir düşüncenin yahut dünya görüşünün bireylere benimsetilmesi, taraftar kazanılması ya da taraftarlarının inançlarının kuvvetlendirilmesi amacı ile herhangi bir vasıta ile açıklanması, yayılması anlamak gerektiği savunulmaktadır.³⁰⁰

“Propagandanın” sözlük anlamı “bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz yazı ve benzer yollarla gerçekleştirilen çalışma” olarak ifade olunmaktadır.³⁰¹ Yargıtay ise bir kararında propagandayı, “Sözlük anlamı yayma, çoğaltma olan propaganda; ceza hukukunda bir düşünceyi yandaş kazanmak için birden fazla kişinin bilgisine duyurmak, iletmek, ulaştırmak amacıyla yayma hareketi” olarak tanımlamakta ve şekli bir tehlike suçu olarak” kabul etmektedir.³⁰² Bir başka kararında ise “propagandayı”, “Belli bir düşüncenin toplum içinde yayılmasını ve yerleşmesini sağlamak amacıyla bu görüşün yayılması ve birden fazla kişinin bilgisine ulaştırılması ve onlar üzerinde etkili olunmasıdır” biçiminde tanımlamaktadır.³⁰³

²⁹⁸Canak, a.g.e.,s.206.

²⁹⁹Çoban, a.g.e.,s.130.

³⁰⁰Bayraktar, Köksal; “Suç İşlemeye Tahrik Cürmü” 2010 İstanbul, s.33 Bkz; Yenisey-Kazancı DoktrinBank

³⁰¹ Tanım İçin Bkz ; <http://www.tdksozluk.com/s/propaganda/> E.T 03/01/2012

³⁰²Y8CD 06.04.1994 T-1994/1227 E-1994/3479 K sayılı kararı için Bkz; <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> E.T 03/01/2012

³⁰³ YCGK 18.02.1991 T- 1990/9341 E -1991/34 K için Bkz ; Akkaya,a.g.e .,s.22.

Esasında düşünce açıklaması olarak kabul edilmesi gereken, “*propaganda*” ancak meşru olmayan yollarla, amaca ulaşmak için kullanıldığında suç kabul edilmelidir.

Şiddet içeren araçlar ile amaca ulaşmayı hedeflenen “*örgütlerin propagandasını*” yapmak TCK 220/8 anlamında suç olarak öngörülmüştür. TCK 220/8 iki tür hareketi suç kabul etmiştir.

Bunlardan ilki “*örgütün propagandasının*” yapılması, ikincisi “*örgütün amacının propagandasının*” yapılmasıdır. Örgüt propagandası yapmak fiilinden anlaşılması gereken meşru olmayan araçlar ile amaca ulaşmak isteyen, şiddet vasıtalı örgütlenmelerin propagandasının yapılmasıdır. Uygulamada propagandası yasaklanan örgütlerin tespiti konusunda sıkıntılar yaşanmakta ve mahkemeler bakımından kesin bir ölçütün varlığından bahsedilememektedir. Mahkemeler önlerine gelen davalarda örgütün varlığı ya da yokluğu yahut niteliği konusunda Emniyet Genel Müdürlüğü ya da İç İşleri Bakanlığında bilgi talep etmektedirler. Ancak aslında örgütün belirlenmesi mahkemelere bırakıldığı halde, örgütün mahiyetini belirleyen idari makamlar olması bakımından eleştirilmektedir.³⁰⁴

TCK 220/8’de suç olarak ihdas edilen ikinci hareket “*örgütün amacının propagandasının*” yapılmasıdır. Bu düzenlemenin muğlak olması sebebiyle TMK 7/2 maddesinin de gerekçesinden yola çıkarak örgütün amacının, “*örgütün suç işlemek yönündeki amacı*” şeklinde anlaşılması gerekmektedir.³⁰⁵ Bu anlamda “*örgütün amacı*” hukuka ve yasalara aykırı olmalıdır. Örneğin hukuka bağlı toplum düzeninin hâkim olduğu, hukuk devletinin insan ve toprak unsurları itibariyle bölünmesi amacına yönelik veya genel olarak suç işlemek için kurulmuş bir örgütün meşru bir faaliyet icra ettiği konusunda toplum nezdinde kanaat oluşturulmasına yönelik propaganda yapılması, “*amaç propagandası*” olarak mütalaa edilmelidir.³⁰⁶ Mahkeme önüne gelen her olayda, örgütün amacını ayrı ayrı nitelemeli ve buna göre karar verirken, “*amacın meşru olup,*

---

³⁰⁴Çoban, a.g.e.,s.110.

³⁰⁵Çoban, a.g.e.,s.110-115.; Taştan,Mehmet “*Terörle Mücadele Kanununun 7/2 Maddesi*”,*Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu*, 2008, CHD S.6, Seçkin Yay,Ankara, s.106.; Akkaya, a.g.e., s.22

³⁰⁶Özgenç, *Suç Teşekkülü*...,s.62.

olmadığını” tartışmalıdır. Zira meşru amaçla kişilerce gerçekleştirilen düşünce açıklamalarının, suç örgütünün propagandası olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Aksinin kabulü düşünce özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına gelecektir ki bu durum ülkemizin taraf olduğu, AİHS’nin “*ifade özgürlüğü*” başlıklı 10.maddesine de ayrılık teşkil edecektir.³⁰⁷ O halde sınır, amacın meşru olup olmamasıdır; bu bakımdan demokratik düzenin yapısı işleyişi, kapsadığı özgürlükler ve haklar ve bunların kullanım açısından toplumsal barışın korunabilmesi bakımından, korunması gerekli görülen hukuksal yararın ihlali elverişli sayılan düşünce açıklamalarının meşru kabulü mümkün olmayacaktır.³⁰⁸ Ancak TCK 220/8’de yer alan “*amacın propagandası*” her yöne çekilebilecek, içi net olarak doldurulmamış bir kavramdır. Bu düzenleme siyasi irade tarafından dilendiği şekilde kullanılmaya açıktır. Aynı zamanda ifade özgürlüğü, suç ve cezada kanunilik ilkelerini de ihlal eder mahiyette olup, bu nedenle eleştirilecek mahiyettedir.³⁰⁹

TCK 220/8’de “*örgütün veya amacının propagandasını yapma*” olarak düzenlenen suç, TCK 215’de düzenlenen “*suç ve suçluyu övme suçundan*” farklıdır.

“*Propaganda suçunun*” işlenmiş sayılması için, “*yayma eyleminin gerçekleşmesi gerekirken*”, “*suç ve suçluyu övme suçunda*” övme ve suçun iyi görüldüğünü söyleme ile suçun maddi unsuru tamamlanmaktadır. Öte yandan “*propagandanın*” suç sayılması için “*yasaklanan düşüncenin iki yahut daha çok kişiye iletilmesi gerekirken*”, “*suç ve*

³⁰⁷ AİHS 10/2 maddesinde düşünce özgürlüğünün sınırlanabileceğini kabul etmekte ve buna göre “kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen özgürlükler, demokratik, bir toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak,ulusal güvenliğin toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması ,asayışsızlığın ve suç işlenmesinin önlenmesi ,sağlığın veya genel ahlakın,başkalarının şöhret ve haklarının korunması veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı formalitelere,şartlara yaptırımlara ve sınırlamalara bağlanabilir.” Hükmü ile sınırlamanın ancak “kanunla belirlenmiş olması gerektiğini”, “Müdahalenin amacının meşru olması gerektiği”, “Müdahalenin demokratik bir toplum için gerekli olmasını” üç ana koşul olarak belirlemiştir. Bkz; Sunay ,Reyhan, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü ve Türkiye*, s.70-75., <http://www.belgeler.com/blg/tbo/avrupa-insan-haklari-mahkemesi-kararlarinda-ifade-ozgurlugu-ve-turkiye-freedom-of-speech-on-european-human-rights-court-and-turkey> E.T 13/01/2012

³⁰⁸ Alacakaptan,Uğur, *Fikir Ve Düşünce Özgürlüğü ve Tehlike Suçları* ,Çağdaş Batı Hukukunda bu konudaki Düşünce Ve Uygulamalar ,Türk Uygulamaları ve Değerlendirmesi, 2000,Hukuk Kurultayı, C.2, Ankara.,s.30. ; Özgenç ,*Suç Teşekkülü...* s.60.

³⁰⁹ Eleştiriler İçin Bkz; Gündel, Ahmet, *TMY Tasarısı Skandal*, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=185813> E.T 14/12/2012 ; Human Rights Wach Kasım 2010 ,*Protestoyu Terör Suçu Sayma ,Göstericileri Yargılamak ve Hapsetmek İçin Terörle Mücadele Yasalarının Keyfi Kullanımı* ,<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/turkey1110tuwebwcover.pdf> E.T 14/12/2012 ; *Düşünce ve İfade Özgürlüğü*, konulu 18/11/2006 tarihinde düzenlenen Panel Metni <http://www.bgst.org/keab/panel20070128.asp> E.T 14/12/2012

suçluyu övmeye” suçun oluşması için *“bir kişiye iletilmesi”* yeterlidir. Yine *“propaganda”* başkalarını caydırıcı, yönlendirici, etki altına alıcı icra hareketleri gerektirdiği halde *“suç ve suçluyu övmenin”* niteliği pasiftir.³¹⁰

“Örgütün amacının propagandası” ile ilgili olarak Hafizoğulları, *“madem örgütün amacı suç sayılan fiil veya fiilleri işlemektir bu, her halde “suçu övme” suçunun özel şeklidir.”* demektedir.³¹¹ Ancak TCK 215’de yer alan *“suç ve suçluyu övme suçu”* karşısında esasen TCK 220/8’de düzenlenen *“örgütün veya amacının propagandasını yapma suçunun”* ayrıca düzenlenmesine gerek olmadığı yönünde görüşler de ileri sürülmektedir.³¹² Oysa TCK 220/8, *“suç ve suçluyu övme suçundan”* farklıdır. Kanun, TCK 215’de işlenmiş olan bir suçu övmeyi cezalandırırken, TCK 220/8’de işlensin yahut işlenmesin, işlenmesi amaçlanan suçun propagandasının yani övülmesinin iyi görüldüğünün söylenmesini suç olarak kabul etmiştir.³¹³ Nitekim Yargıtay emsal kararlarında, TCK 215 ile ilgili olarak *“işlenmiş olan suçu övmeye”* yönelik değerlendirme yapmaktadır.³¹⁴ O halde her iki suç bakımından temel farklılık, işlenmiş olan suç noktasında toplanmakla beraber, *“propagandada”* temel amaç örgüte ideolojik yahut siyasi veya örgütün amacına yönelik fikirsel destek sağlamaktır. Yani *“propagandada”* desteğin nedeni belirli iken, *“övmeye”* fail herhangi bir nedenden hareketle bu eylemi gerçekleştirebilmektedir.³¹⁵

TCK 220/8 maddede düzenlenen *“örgütün veya amacının propagandasını yapma suçu”* ile TMK 7/2 maddesinde düzenlenen *“terör örgütünün propagandasını yapma”* suçu ile ilgili olarak;

---

³¹⁰Çoban,a.g.e., s.70.

³¹¹Hafizoğlu/Kurşun ,a.g.e.,s.10.

³¹²Toroslu, a.g.e., s.268.

³¹³Akkaya,a.g.e., s.22.

³¹⁴Y8CD 13.04.2010 T -2008/5295 E -T-2010/5826 K ; Y9CD 23.03.2011 T- 2009/8644 E- 2011/1839 E ; Y8CD 26.03.2009 T-2007/7162 E-2009/4809 K ; YCGK 17.04.2007 T -2007/9-69 E- 2007/99 ; <http://www.kazanci.com/cgi-bin/ara.cgi> E.T 14/01/2012

³¹⁵Çoban, a.g.e., s.71.

TCK 220/8'in herhangi bir örgütün propagandasının yapılmasını yasaklamakta olduğunu, TMK 7/2'in ise salt "terör örgütünün propagandasının yapılmasını" yasaklandığını³¹⁶ görmekteyiz.

TCK 220/8'de korunan hukuki değer "kamu barışı" iken, TMK 7/2'de "devletin güvenliğinin" korunan hukuki değer olduğunu söyleyebiliriz.

TMK 7/2'de spesifik olarak farklı bir propaganda suçuna yer verildiğini ve anılan suçun "Terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesi amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması" biçiminde ihdas edildiğini, her iki suç açısından farklılık olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır.³¹⁷

TCK 220/8 genel nitelikte bir düzenleme olup, tüm örgütlerin propagandasının yapılması halinde uygulanacaktır. TMK 7'de yer alan düzenleme ile TCK 314'e atıf yapılmakta, anılan atıfta ise "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır." denilmek suretiyle TCK 220'ye yollama yapılmaktadır. Bu durum bazen uygulamada karışıklığa neden olmaktadır. Eğer olayda silahlı yahut silahsız terör örgütünün varlığı söz konusu ise "Terör örgütlerinin propagandasını yapmak" biçiminde TMK 7/2 'de özel suç ihdas edildiğinden, bu maddenin uygulanması gerekmektedir.³¹⁸ Ve fakat "suç örgütünün propagandasının" değil de "suç örgütünün amacının propagandasının" yapılması halinde, amaç propagandası TMK'da özel olarak düzenlenmiş olmadığından, TCK 314'ün yollaması ile TCK 220/8 uygulama alanı bulacaktır.³¹⁹

10.5 SUÇUN MANEVİ UNSURU

Failin suçtan sorumlu tutulabilmesi için, suç tipin uygun (kanuni unsur), hukuk düzenine aykırı (hukuka aykırılık unsuru) bir fiilin (maddi unsur) gerçekleştirilmesi yetmez. Bu objektif unsurlara ilaveten sübjektif nitelikte bir unsurun mevcudiyeti de

³¹⁶Taştan, a.g.e.,s.107.

³¹⁷Çoban, a.g.e.,s.77.

³¹⁸Özer, Apdurrahim /Doğan, Ayşe, *Yargıtay 9.Ceza Dairesinin Görevi Kapsamındaki Suçlar*,2010,Ankara, s.17.

³¹⁹Kavlak, a.g.e.,s.404.

aranır ki bu suçun “*manevi unsur*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir anlatımla, “*manevi unsur*” işlenen fiil ile fail arasında ki bağlantıdır³²⁰ Fiil ile fail arasındaki manevi bağı ifade eden bu unsur tesis edilmeden, gerçekleştirilen davranış fiil niteliği taşımaz ve dolayısıyla suçun varlığından söz edilemez. Ancak “*manevi unsur*” ve kusurluluk birbirinden farklıdır. Kusurluluk suç teşkil eden fiilin bir vasfı değil, haksızlık teşkil eden fiili gerçekleştiren şahsın bu fiili gerçekleştirmesi nedeniyle muaheze edilmesi gerektiği konusundaki yargıdır. Bu itibarla işlenen fiilin suç teşkil etmesi ile kişinin bu suçtan dolayı kınanıp kınanamayacağı ayrı hususlardır. Bu itibarla kusurluluk fiille irtibatlı olan kişi açısından bir değerlendirme yargısı olup, suçun unsuru olarak kabul edilemez. Başka bir söyleyişle, kişi işlediği fiilden ötürü kusurlu bulunmasa bile fiil suç olma özelliğini muhafaza eder. Buna karşılık, kanuni tanımda aranan manevi unsur gerçekleşmediği takdirde, suç oluşturan bir haksızlığın varlığından söz edilemez³²¹.

Kast ve Taksir olarak somutlaşan “*manevi unsur*” inceleme konusu suçta ancak ve ancak kast olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle inceleme konusu “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun*” taksir ile işlenmesi mümkün değildir. Zira taksir subjektif sorumluluğun bir türü olup ve kasta göre ayrıksı bir durumdur, ancak yasal tanımdaki suç tipinde suçun taksirle işlenebileceğinin açık bir şekilde gösterildiği hallerde geçerli olması mümkündür. Taksirden doğan sorumlulukta fail, kendisine hukuk düzeni tarafından yüklenmiş bir objektif özen yükümlülüğe uymamakta, yani gerçekleştirdiği hareketlerinin sonucunda öngörülebilir bir neticeyi öngörmemekte ve kendi iradesiyle hareketini yaparak, ortaya çıkardığı ancak gerçekleşmesini istemediği sonuçtan sorumlu olmaktadır.³²² İnceleme konusu suç bakımından gerek kanunda açık bir düzenleme bulunmadığından gerekse failin TCK 220’de düzenlenen suçların her birinde neticeyi istemesi bakımından bu suçların taksirle işlenmesi mümkün değildir.

---

³²⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.549.

³²¹ Özgenç, *Türk Ceza...*, s.223.

³²² Dülger ,M,V,5237 sayılı YTCK’ da *Kastın Unsurları ve Türleri ve Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi*, s.11., <http://www.dulger.av.tr/assets/pdf/kastinunsurlariturleri.pdf> E.T 10/01/2012

“Suç işlemek için örgüt kurma suçu”, kasten işlenebilecek bir suçtur³²³ ancak bu suçun kasten işlenebileceği söylerken, kastın kavramsal olarak ne ifade ettiğini de açıklamamız gereklidir. Kast, TCK 21/1 2 cümlede “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.” denilmek suretiyle tanımlanmıştır. O halde kanuni tanım gereğince kastın bilme ve isteme olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır. Failin kasten hareket ettiğinin kabul olunması için kanuni tanımda yer alan maddi unsurları öngörmüş, yani onları bilmiş olması ve istemiş olması gerekir. Kast, göre kural olarak suçun bütün aşamalarında bulunmalıdır.³²⁴ O halde TCK 220’de düzenlenen suçta, suçun oluşabilmesi için failin suç yolunda tüm aşamalarda kanuni tanımda yer alan unsurları bilmesi ve istemesi gereklidir. “Suç işlemek için örgüt kurma suçu” kasten işlenebilen bir suçtur. TCK 220 madde metninde belirtilen hareketler ancak kasten gerçekleştiği takdirde suçun meydana gelmesi söz konusu olabilecektir. O halde failin “örgüt kurma” ya da “yönetme”, “örgüte üye olma”, “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme”, “örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte yardım etme”, “örgütün veya amacının propagandasını yapma” fiillerini bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi ve failce örgütün bir parçası olduğu iradesine sahip olunması gerekmektedir. Buna göre fail, kendisinden başka en az iki kişinin daha var olduğunu bilerek bu suçları işlemelidir.³²⁵

Failde olması gereken, suç işleme kasdı olup, hareketin ve sonucun fail tarafından bilinmesi ve istenmesi olarak tanımlanan genel kast mı yoksa suçun oluşabilmesi için failin belli bir saikle hareket etmesinin suçun kanuni tanımında arandığı özel kast³²⁶ mı “suç işlemek için örgüt kurma suçunda” aranacaktır. Anılan suçta failde “genel kast” ile birlikte “özel kastının” bulunması gereklidir. Doktrinde var olan bu ayırım uyarınca “suç işlemek için örgüt kurma suçu” özel kast ile işlenebilecek bir suçtur. Zira bu tür suçlarda suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesinin yanı sıra failin cezalandırılabilmesi için fail ayrıca bir saik ya da amaçla hareket etmesi gerekir ki bu “özel kast”tır. Burada faili harekete geçiren bir nedene

³²³ Alacakaptan, a.g.e.,s.27.

³²⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.555.

³²⁵ Toroslu, a.g.e., s.263 ,Soyaslans.455.

³²⁶ Özbek, Veli, Özer, *İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı*, 2006, Seçkin Yay, Ankara, s.283.

(saike) ihtiyaç vardır. Kanun koyucunun “*özel kast*” aradığı suçlarda suçun kanuni tanımında failin eylemi gerçekleştirmesindeki amacına işaret eden bir terim bulunmaktadır. Bu saik ve amaç bazen suçun temel şeklinin gerçekleşmesi için aranan bir unsur olduğu gibi bazen de suçun nitelikli şekli açısından aranan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. TCK 220/1 “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla....*” biçiminde bir düzenleme ile suçun temel şeklinin gerçekleşmesi açısından aradığı amacı vurgulamıştır.³²⁷

Her ne kadar TCK 220 kapsamındaki suçlar bakımından aranan kastın özel kast olduğu kabul olunmakta ise de ve fakat TCK 220/8‘de düzenlenen “*örgütün propagandasını yapma suçu*” bakımından genel kastın yeterli olduğunu kabul eden görüşler bulunmaktadır.³²⁸

Kastın tasnifi açısından bir diğer ayırım ise “*doğrudan kast*” ve “*dolaylı kast (olası kast)*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Failin, düşünüp öngördüğü bir neticeyi gerçekleştirmeye yönelik iradeyle hareket ettiği durumlarda “*doğrudan kast*” vardır. Bir başka deyişle “*doğrudan kastta*” fail, hareketinin neticeyi gerçekleştireceğini kesinlikle bilmekte ve istemektedir.³²⁹ Oysa “*olası kastta*”, fail asıl gerçekleştirmek istediği netice yanında başka netice veya neticelerin de meydana gelmesi ihtimalini görmekte ve bunu göze alarak hareketini yapmaktadır. TCK 21/1‘de olası kastı “*kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurlarının gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlemesi*” şeklinde tanımlamıştır. Bu anlamda yasal tanımında “*özel kastın*” arandığı suç tiplerinin, “*olası kastla*” işlenemeyeceğini ifade etmek gerekir.³³⁰ “*Suç işlemek için örgüt kurma suçu*” değindiğimiz üzere, ancak “*doğrudan kast*” ile işlenebilecek bir suçtur. Öte yandan Özgenç, Centel, Zafer, Çakmut gibi³³¹, yazarlar suçun kanuni tanımında “*bilerek*”, “*bildiği halde*”, “*bilmesine rağmen*” gibi ifadelere açıkça yer verilen suçların “*olası kastla*” işlenemeyeceğini söylemektedirler. İnceleme konusu suça bu açıdan da bakıldığında ve özellikle TCK 220/7 madde metni değerlendirildiğinde, metin açıkça “*örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi*”

³²⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.569.

³²⁸ Çoban ,a.g.e., s.130.

³²⁹ Centel/Zafer, a.g.e.,397.

³³⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.569.

³³¹ Özgenç,*Türk Ceza ...*,s.238 ; Centel/Zafer, a.g.e., s.400.

ifadesini kullanıldığından bu suçun yine “*olası kastla*” işlenmesinin mümkün olamayacağı söylenebilecektir. Öte yandan TCK 220’nin gerekçesinde “*Bu suç, bir amaç suç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu suç, ancak doğrudan kastla işlenebilir. Kişiler, suç işlemek amacıyla bir örgütlenme yapısı içinde bulunmalıdırlar.*” Biçiminde, suçun “*doğrudan kast*” ile işleneceğine dair açıklamalarda bulunulmuştur. Gerekçeden de yola çıkarak inceleme konusu suçun, “*olası kast*” ile işlenemeyeceğinin kabulü gerekmektedir.

TCK 220, açıkça “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla yani sürekli ve belirsiz sayı ve türdeki suçları işlemek amacıyla bir araya gelmekten*” bahsetmektedir. Bu manada faillerde “*doğrudan kastın*” varlığının kabulü için, niteliği ne olursa olsun, işlen suçla suç işlemek için kurulmuş örgüt amacının gerçekleştirilmesinin hedeflenmesi, diğer bir mana ile üç veya daha fazla kişinin birleşmedeki amaçlarının TCK 220 deki suçları işlemeye yönelik olması, kanunda suç olarak tanımlanmış olan, belli bir eylemin işlenmesinin kararlaştırılmış ve bu eylemin günlük yaşam deneyimlerine göre mutlak suretle neden olabileceği sonuçların, öngörülmüş olması gerekmektedir. Bu husus failin somut olaydaki davranış tarzı, örgütün diğer mensuplarıyla olan ilişkisi gibi hususlar değerlendirilerek, hâkim tarafından tespit olunabilecektir.³³²

10. 6 SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Suçun oluşması için bulunması gereken bir diğer kurucu unsur, eylemin “*hukuka aykırı*” olmasıdır.³³³ Hukuka aykırılık, Dönmezer Erman’a göre “*işlenen ve kanundaki tarife uygun bulunan fiile hukuk düzenince ceza verilmemesi, bu fiilin mubah sayılmaması, yalnız ceza hukuku ile değil tüm hukuk düzeni³³⁴ ile çelişki ve çatışma halinde bulunmasıdır*”.³³⁵ Yine aynı yazarlara göre, “*hukukça korunmuş hak ve yarara*

³³²Parlar /Hatipoğlu ,a.g.e., s.3253. ; Canak, a.g.e.,s.93.

³³³ Hukuka aykırılığın suçun unsuru olup olmadığı konusunda tartışmalar için Bkz; Centel,Nur /Zafer,Hamide /Çakmut,Özlem s.286.

³³⁴Hukuka aykırılığın tüm hukuk düzeni için geçerli bir değerlendirme olduğu ,bağımsız ve ayrı bir cezai hukuka aykırılıktan bahsedilemeyeceği görüşü kaynağını esasen Binding’in norm kuramında bulmaktadır.Buna göre suç ,ceza kanunların değil ,ceza kanunları ile korunan asli özellikteki kural normların ihlalidir.Bkz; Kotoğlu,Tuğrul, *Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık*, 2003, Seçkin Yay., Ankara.,s.25.

³³⁵Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.479. ; Alacakaptan, *Suçun...*s.95. ; Öztürk /Erdem, a.g.e., s.134.

saldırı yani fiilin hukuk düzenine uygun olmaması” demektir.³³⁶ Eylem hukuka aykırı değilse, başka bir anlatımla, eylemi hukuka uygun hale getiren bir neden varsa, suç oluşmayacaktır.³³⁷ Bu demektir ki, yapılan hareketin yasadaki bir suç tanımına uygun olması her zaman bunun, *“hukuka aykırı”* olduğunu göstermez. Ayrıca eylemin hukuka uygun sayılması sonucunu doğuran bir nedenin bulunmaması gerekir. *“Hukuka aykırılık”*, hareketin yasak koyan veya emir veren hukuk kuralı ile çelişmesidir.

5237 sayılı TCK’nun *“Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Ve Azaltan Nedenler”* başlıklı ikinci bölümünde *“Hukuka Uygunluk Sebepleri”*, *“Kusurluluğu Ortadan Kaldıran Ve Azaltan Nedenler”* bir arada düzenlenmiştir. Hukuka uygunluk nedeni olarak; *“Kanun hükmünü yerine getirme”* (TCK 24/1), *“meşru savunma”* (TCK 25/1), *“hakkın icrası”* (TCK 26/1), *“ilgilinin rızası”* (TCK 26/2) yer almakta iken, 765 sayılı TCK döneminde hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilen *“yetkili merciin emrini yerine getirme”* (TCK 24/2) ve *“zorunluluk hali”* (TCK 25/2) 5237 sayılı yasada *“hukuka uygunluk sebebi”* olarak değil, *“kusurluluğu etkileyen bir hal”* olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK’nun kabul ettiği bu yeni suç teorisine göre *“hukuka aykırı fakat bağlayıcı emri yerine getirme ile zorunluluk halinde”* işlenen fiiller hukuka uygun değildir. Bununla birlikte böyle hallerde faile kusur yüklenemeyeceğinden bu iki kurum yeni TCK’ da *“kusurluluğu kaldırان bir sebep”* olarak kabul edilmiştir. Buna göre, üstünden almış olduğu hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı emri yerine getirmiş olan kişinin fiili, hukuka aykırı olmakla birlikte, emri yerine getiren kişi, üstünün emrini yerine getirmiş olduğundan kusurlu kabul edilmeyecektir. Ancak hukuka aykırılık ve kusurluluk farklı kavramlar olup, *“hukuka aykırılık, fiil ile hukuk düzeni arasında bir çelişki, kusur ise haksızlık teşkil eden fiili gerçekleştiren şahsın işlediği fiil nedeniyle kınanabilmesi konusunda ki yargıdır.”*³³⁸.

Genel olarak, *“hukuka uygunluk nedenleri”* inceleme konusu suç ile bağdaşmamaktadır. Ancak zorla örgüte sokulmada, koşulları var ise kusurluluğu etkileyen bir hal olarak *“zaruret halinin”* uygulaması mümkün olabileceği gibi, (TCK 25/2) *“cebir, şiddet ve*

³³⁶Demirbaş, *Ceza Hukuku...*, s.247.

³³⁷Centel,Nur /Zafer,Hamide /Çakmut,Özlem, a.g.e., s.286.

³³⁸Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s.482; Özgenç,*Gazi Şerhi...*, s.243.

tehdit” halinde (TCK 28) örgüte girmek durumunda kalan kimse de kusurlu kabul sayılmamalıdır.³³⁹

Özgenç, ülkemizdeki çoğu ceza hukukçusundan farklı olarak,³⁴⁰ “*zorunluluk halini*” kusurluluğu etkileyen bir hal olarak kabul etmek gerektiğini ifade etmekte ve fiilin haksızlık teşkil etme niteliğinin korunduğunu, haksızlığı gerçekleştiren failin, zaruret halinin varlığı dolayısıyla kusurlu kabul edilmeyeceğini ifade etmektedir.³⁴¹ Yine CMK 223/3-b de var olan düzenleme ile yüklenen suçun zorunluluk hali nedeniyle işlenmesi haline, kusurluluğun bulunmaması nedeniyle fail hakkında “*ceza verilmesine yer olmadığına*” karar verileceği ifade olunmakla esasen “*zorunluluk halinin kusurluluğu kaldıran bir neden*” olduğu kabul edilmektedir.³⁴²

TCK 25/2’de “*zaruret hali*”;

“Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”

hükmü ile düzenlenmiştir.

Suç örgütlerinin tehlikeliliği ve güçleri dikkate alındığında, kişinin zorla örgüte sokulması mümkündür. Bu halde “*örgüt kurma veya yönetme*” fiilleri dışında “*örgüte üye olma, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme*”, “*örgüte bilerek isteyerek yardım etme*” fiilleri bakımından failin, hukuka uygunluk nedeninden faydalanması mümkündür.

“*Örgütün veya amacının propagandasının yapılması suçunda*” ise, “*hukuka uygunluk nedeni*” propagandanın, ifadenin bir tarzı olması açısından ifade özgürlüğüdür.

³³⁹Hafizoğlu/Kurşun a.g.e.,s. 39.

³⁴⁰Örneğin, TCK’nın esinlendiği Alman Kanunda hukuka uygunluk sebebi olan zaruret hali ile (&34) kusurluğu ortadan kaldıran zaruret hali (&35) farklı düzenlenmiştir. Bkz; Jescheck, Hans,Heinrich, *Alman Ceza Hukukuna Giriş*, 2007, Beta Yay,İstanbul., s.36.

³⁴¹Özgenç, *Türk Ceza...*,s.376.

³⁴²Gülşen ,Recep ,*Ceza Hukukunda Sorumluluğu Kaldıran Nedenlerden Kaza ,Mücbir Sebep ,Cebir Ve Tehdit* 2007,Ankara ., s.205.

Propaganda hukuk düzeninin izin verdiği sınırları aşmıyor ise ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilecekse, yapılan faaliyetin hukuka aykırılık yönü bulunmadığı kabul olunmalıdır. Zira burada kişi anayasal hakkını kullanmaktadır.³⁴³

TCK 28’de “*cebir ve şiddet, korkutma tehdit başlığı*” ile

“Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hâllerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır”

hükmü getirilmiş ve bu durum yukarıda değindiğimiz gibi kusurluluğu kaldıran bir hal olarak düzenlenmiştir. Bu hüküm kişiden, içinde bulunduğu durumda yaptığı davranıştan başka bir davranışta bulunmasının istenememesi veya beklenememesini olarak tanımlanabilecek, “*istenemezlik ilkesi*” kapsamında TCK’ da yer almıştır. Ancak kanun anılan maddede “*maddi cebir*” kavramı ile “*manevi cebir*” kavramını birbirine karıştırmıştır. Kanunun, “*karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet*” hükmünden, “*maddi cebir*” anlaşılmalıdır. Tersini düşünmek, kanunun “*maddi cebir*” ile “*manevi cebri*” aynı şey saydığını kabul etmek olur ki, bu mümkün değildir. Buna karşılık, “*muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit*” hükmünden ise “*manevi cebir*” anlaşılmalıdır.³⁴⁴ Gerek maddi cebirin, gerekse manevi cebirin, söz konusu olduğu koşulların bulunduğu hallerde, suç örgütlerinin özel tehlikelilikleri ve güçleri dikkate alındığında “*örgüt kurmak veya yönetmek*” fiilleri dışında “*örgüte yardım etme, üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme*” hallerinde uygulama olanağı bulacağını söylemek mümkündür.³⁴⁵

5237 sayılı TCK’ da bazı suç tanımlarında açıkça “*hukuka aykırılık*” özellikle vurgulanmıştır. “*Hukuka aykırı olarak*”, “*hukuka aykırı başka bir davranışla*”, “*hukuka aykırı yolla*”, “*hukuka aykırı yollarla*” gibi ifadelerle bu vurgu yapılmıştır. Bu durumda suç tanımında “*hukuka aykırılığa*” özellikle işaret edilmekte olduğundan, bu tür suçların ancak “*doğrudan kast*” ile işlenebileceğini kabul etmek gerekmektedir. Bu tip fiillerde ceza sorumluluğu için, failin işlediği fiil ile ilgili olarak suçun hukuka aykırılığının da

³⁴³Çoban, a.g.e.,s.130.

³⁴⁴ Hafizoğulları,Zeki, *Kusurluluğu Kaldıran Bir Neden olarak Ceza Hukukunda İstenemezlik İlkesi* 2008, AÜHFD.,s.338., <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1498/16522.pdf> E.T 10/01/2012

³⁴⁵Kavlak, a.g.e., s.387.

ayrıca bilincinde olduğunun araştırılması gerekmektedir.³⁴⁶ TCK 220 bakımından kanunun, özellikle “*hukuka aykırılığı*” aradığını, kullanmış olduğu dil bakımından söylemek mümkün değildir. Bu nedenle kanunun TCK 220’ de ifadesini bulan “*örgüt kurmak veya yönetmek*”, “*örgüte üye olmak*”, “*örgüt adına suç işlenmek*”, “*örgüte yardım etmek*” ve “*örgütün propagandasını yapmak*” suçlarında faillerin sürekli olarak belirsiz sayıdaki suçları işlemek maksadıyla kanunun aradığı koşulları taşıyan örgütü kurmaları ya da yönetmeleri, örgüt adına suç işlemeleri, örgüte üye olmaları, yardım etmeleri veya propagandasını yapmaları halinde hukuka aykırılık gerçekleşmektedir. Bu hareketlerin hukuka aykırı olduğu yönünde ayrıca bilincin varlığını aramaya gerek bulunmamaktadır.³⁴⁷

---

³⁴⁶Özgenç, *Gazi Şerhi...*,s.242.

³⁴⁷Kavlak, a.g.e., s.396.

11. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ

11.1 ÖRGÜTÜN SİLAHLI OLMASI

Suçta etki eden nitelikli hallerden birinin bulunması, faile suçun basit şeklinden daha ağır bir cezanın verilmesini sonuçlamaktadır.³⁴⁸ İnceleme konusu suç bakımından, TCK 220/3’de nitelikli hale yer verilmiş, “*örgütün silahlı olması halinde verilecek cezanın dörtte birinden yarısına kadar artırılacağı*” hükme bağlanmıştır. Madde gerekçesi, örgütün silahlı olmasının nitelikli hal olarak öngörülmesini;

“Üçüncü fıkraya göre, örgütün silahlı olması, bir ve ikinci fıkrafta tanımlanan suçların daha ağır ceza ile cezalandırılmasını gerektiren nitelikli unsurunu oluşturmaktadır. Suç örgütünün silahlı olup olmaması veya sahip olunan silâhların cins, nitelik ve miktarı, somut tehlikenin belirlenmesi veya var olan somut tehlikenin ağırlığı bakımından dikkate alınmalıdır.”

biçiminde izah etmektedir.³⁴⁹ Ancak bu açıklamalardan örgütün bütün mensuplarının silahlı olması gerektiği sonucu çıkarılmamalıdır. Örgütte var olan silahların ve silahlı kişilerin sayısı, amaçlanan suçların işlenmesini sağlayacak nitelikte olmak üzere salt bazı üyelerin silahlı olması bu nitelikli halin uygulanmasının kabulü için yeterlidir. Ancak her somut olayda hâkim silah sayısının yeterli olup olmadığını, silahların cins nitelik ve miktarını, bunların somut tehlike oluşturacak mahiyette olup olmadığını ve amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadığını değerlendirmelidir.³⁵⁰

³⁴⁸Soyaslan,Doğan,*Ceza Hukuku Genel Hükümler*,2005,Yetkin Yay,Ankara., s.456.

³⁴⁹5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde gerekçeleri ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 10/10/2011

³⁵⁰Parlar/Hatipoğlu, a.g.e., s.3250. ; Çalışır, a.g.e.,s.310; Y8CD 03/12/2007 T -2007/9222 E-2007/8495 K sayılı kararında “Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanıklar Hacı ve Şahin liderliğinde kurulan örgüt çatısı altında, sanıklar Ayşe, Muzaffer, Ufuk, Serkan, Şeref, Doğan’ın biraraya gelerek, tam bir işbirliği, eylemli paylaşım anlayışı ve disiplinli biçimde hareket ederek, hayat kadını olarak geçimini temin eden mağdureleri baskı ve tehditle kendilerine tabi olarak çalışmaya zorladıkları, kendilerinden ayrılmak isteyen veya haklarında resmi mercilere şikayete bulunan mağdureleri, yine baskı ve tehdit kullanmak suretiyle yıldırıp ayrılmalardan ve şikayetlerinden vazgeçirdikleri, mağdureleri müşterilere örgüt üyeleri aracılığı ile götürüp getirdikleri, işe çıkan mağdurelerin çıktıkları iş hakkında örgüt üyelerine bilgi verdiği, kimin ne kadar işe çıktığı ile ilgili kayıt bulunduğunu; yine bu alanda kendilerine rakip olarak gördükleri kişileri ve evlerini kurşunlayarak onları da yıldırma, korkutmaya ve sindirmeye çalıştıkları, örgüte yönelik yapılan operasyon kapsamında yakalanan örgüt üyeleri ve evlerinde, ruhsatsız tabanca, pompalı tüfek, değişik miktarlarda mermi ele geçtiği gibi, bir kısım örgüt üyelerinin öncesinde ruhsatsız tabanca yakalattıkları ve haklarında 6136 Sayılı Yasaya aykırılıktan işlem de yapıldığı ve bu şekli ile örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı, araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olduğu anlaşılmalı: biçiminde hüküm kurmakla esasen amaç suçları işleme bakımından elverişliliği aramaktadır.Bkz; Kazancıbilisimiçtihatbilgibankası -Güncelleme Tarihi 31/07/2011

TCK 220/3'de ifadesini bulan nitelikli hal olarak kabul edilen, örgütün silahlı olması durumunda silahtan anlaşılması gereken, TCK 6/1-f'de yer alan silah tanımıdır. Bu tanıma göre;

“silâh deyiminden; Ateşli silâhlar, Patlayıcı maddeler, saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler”

anlaşılmalıdır.

Örgütün silahlı sayılması için, silahın örgütün amaçları doğrultusunda bulundurulması yeterli olup, bunların somut olarak kullanılması yahut görünecek şekilde taşınmalarına gerek yoktur.³⁵¹ Örgütün gerektiğinde kullanılmak üzere bunları bulundurması örneğin ulaşabileceği yerde muhafaza etmesi, depolaması halinde örgüt silahlı sayılmalıdır. Silahların ruhsatlı olup, olmamasının da bu bakımdan herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Yine örgüt mensuplarının kendi kişisel ihtiyaçları için silah bulundurmaları halinde nitelikli halden söz etmek mümkün olmayacaktır.³⁵² Burada önemli olan, örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik özgülünen silah varlığıdır.

TCK 220/3 uygulama alanı bulduğu hallerde, silah zaten unsur olarak karşımıza çıktığından faillere ayrıca yasak silah bulundurmaktan suçundan ayrıca ceza verilmeyecektir.³⁵³ Görüşü savunulduğu halde Yargıtay aksi görüşte olup, silah ruhsatsız ise örgütün silahlı sayılarak cezanın artırılmasının yanı sıra ayrıca ruhsatsız silah bulundurmaktan dolayı faile ceza verilmesi gerektiğini içtihat etmiştir.³⁵⁴

Ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletlerin memlekete sokulması, yapılması, satılması, satın alınması, taşınması veya bulundurulması ile ilgili kuralları düzenleyen, “6136

³⁵¹ Ateşli silahın atışa uygun olmasının şart olmadığı, silahın görünür şekilde olmasının kafi olduğu zira korkutuculuğun görülmekle gerçekleşeceği yönünde görüşleri için Bkz ; Soyaslan, a.g.e.,s.455.

³⁵² Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s.3250.

³⁵³ Malkoç, a.g.e.,s.1564. ; Gündel, Ahmet, *Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması,2009*, Sözkese Matbaacılık, C.4 Ankara., s.4415.

³⁵⁴ Y8CD 22.01.2001 T-2000/23680 E-2001/1432 K Bkz; Kazancıbilşimiçtihtatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi

sayılı Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar ile diğer Aletler Hakkındaki Kanunu” birinci maddesi, kanunun uygulama alanının;

“ateşli silahlar, mermi, bıçak, salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere imal edilmiş kama, hançer, saldırma, şişli baston, sustalı çakı, pala, kılıç, kasatura, süngü, topuz, topuzlu kamçı, boğucu tel veya zincir, muşta ile salt saldırı ve savunma amacıyla imal edilmiş aletler olduğunu”

ifade etmektedir. Buna göre anılan yasak silahları bulundurmak ve ticaretini yapmak 6136 sayılı 12. ve 13 maddesinde düzenlenmiş ve suç kabul edilmiştir.

Bunun dışında yetkili makamlardan gerekli izni almaksızın, patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeyi imal, ithal veya ihraç eden, ülke içinde bir yerden diğer bir yere nakleden, muhafaza eden, satan, satın alan veya işleyen kişi ile ilgili olarak TCK 174. madde düzenlenmiştir. Bomba, dinamit gibi maddeler söz konusu olduğunda uygulama TCK 174. madde uyarınca yapılmalıdır. Ancak kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda; Silâhla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan, kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüş olmakla, molotof kokteyli yapma, bulundurma, taşıma söz konusu olduğunda TCK 170 uygulama alanı bulacaktır.³⁵⁵

TCK 220/3 maddede düzenlenen nitelikli hal ile TCK 314’de düzenlenen “silahlı Örgüt kurma, yönetme, ve üye olmak” suçu birbirinden farklıdır. TCK 220/3’de, “ağırlatıcı neden” olarak örgütün silahlı olması öngörülmüş iken, TCK 314. maddesinde “örgütün silahlı olması” suçun kurucu unsuru olarak kabul edilmiştir. TCK 314’de yer alan düzenleme, “Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhli örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” biçiminde olup, “Devletin Güvenliğine Karşı suçlar ile Anayasal düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Karşı Suçların”³⁵⁶ işlenmesi maksadıyla, silahlı örgüt kurulmasını cezalandırmaktadır.

³⁵⁵ Akkaya, a.g.e., s.30.

³⁵⁶ TCK 314 ‘de anılan dördüncü ve beşinci bölümlerde yer alan suçlar ;Devletin Birliğini ve Bütünlüğünü Bozmak ,Düşmanla İşbirliği, Devlete Karşı Savaşa Tahrik, Temel Milli Yararlara Karşı

TCK 314/1-2’de “*örgüt kurma, yönetmek ve üye olmak suçları*”, TCK 314/3’de ise, TCK 220.maddeye yapmış olduğu yollama nedeniyle “*örgütsel diğer suçlar*” (örgüte yardım, örgütün ve amacının propagandasını yapma, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek) suçları düzenlenmiştir.

“*Silahlı örgüt kurmak*”, örgütü meydana getirmek, ortaya koymak, oluşturmak olup, maddede tahdidi olarak (TCK 302-313) sayılan amaç suçları işlemek için, üç veya daha fazla sayıda kişiyi bir araya getirmek ve organizasyonu sağlamak, örgütsel hiyerarşiyi ve disiplini temin ederek bizzat örgütün oluşturulması anlamına gelmektedir.

“*Örgüt yönetmek*” ise, örgütün genel stratejisini belirlemek, örgüt faaliyet planlarını yapmak, iş bölümünü belirlemek, üyelerine görev için talimat vermek, koordinasyonu sağlamak biçimindeki davranışlardır. Yöneten kavramının içine sadece lider girmeyecektir. Örgütün birden fazla yöneticisi olması mümkündür. Uygulamada Y9CD’si failin yöneten olduğuna karar verirken, örgüt içindeki konumuna, etkinliğine, faaliyetlerine, yaşına ve diğer şahsi hallerine bakarak karar vermektedir.

“*Örgüt üyesi*” ise örgüte amacını benimseyerek katılmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emri altına girmeyi ifade etmektedir. Yani fail örgüte sonradan girmeli, sevk ve yönetime katılmamalıdır ve örgüt ile organik bağ kurmalıdır.³⁵⁷

TCK 314’de, suç türü bakımından bir sınırlama getirildiğinden, bu madde metninde sayılan suçlar dışındaki örgütlü suçlar bakımından, örgütün silahlı olması halinde TCK 220/3. madde uygulanacaktır.

Terör örgütü kapsamına giren, suç örgütleri bakımından ise özel bir yasa olan TMK hükümleri söz konusu olduğundan, silahlı terör örgütleri bakımından cezalandırma,

---

Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama, Yabancı Devlet Aleyhine Asker Toplama , Askerî Tesisleri Tahrip Ve Düşman Askerî Hareketleri Yararına Anlaşma , Düşman Devlete Maddî Ve Malî Yardım , Anayasayı İhlâl, Cumhurbaşkanına Suikast Ve Fiilî Saldırı , Yasama Organına Karşı Suç, Hükümete Karşı Suç , Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine Karşı Silâhli İsyân”

³⁵⁷Taşan, Mehmet, *Silahlı Örgüt Kurmak , Yönetmek ve Silahlı Örgüte Üye Olmak Suçu*, 2008, Seçkin Yay, THD S.20, Ankara ., s.113-114.

29/06/2006 tarihinde 5532 sayılı TMK' da değişiklik yapılmasına dair kanunun 6.maddesiyle yapılan değişiklik öncesinde uygulama alanı bulacaktır. Ancak TMK 7.maddede, 5237 sayılı TCK ile paralellik arz etmesi amacıyla yukarıda anılan değişiklik sonrasında yapılan düzenleme;

“cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.”

biçiminde olduğundan ve maddede, TCK 314.'e yollama yaptığından cezalandırma TCK 314.madde gereğince olacaktır.³⁵⁸ Ancak bu atıf salt yaptırıma dair olmayıp, söz konusu suçun unsurlarının terör örgütü bakımından da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yine TCK 314/3 'de yapılan gönderme dikkate alınmalı, terör örgütleri ile ilgili bu maddede ve TMK da yer alamayan hallere TCK 220 uygulamalıdır.³⁵⁹

11.2 ÖRGÜTÜN VEYA AMACININ PROPAGANDASININ BASIN VE YAYIN YOLU İLE YAPILMASI

TCK 220/8 maddesinde öngörülen, “*örgütün veya amacının propagandasını yapma suçunda*” nitelikli hal, “*Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır*” biçiminde olup, TCK 220'de ifadesini bulan diğer suçlardan farklı ve bağımsız olarak düzenlenen örgüt veya örgütün amacı mahiyetindeki propaganda faaliyetlerinin basın yayın yolu ile işlenmesi noktasında suçun temel şekline göre daha ağır bir şekilde cezalandırmayı öngörmüştür.³⁶⁰

³⁵⁸Özer/Doğan, a.g.e.,s.16 ; Özenç, a.g.e., s.36.

³⁵⁹Taşan ,*Terörle Mücadele ....*, s.98.

³⁶⁰Çoban, a.g.e., s.127.

12. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

12.1 TEŞEBBÜS

Failin işlemek istediği suçun, icra hareketlerinin tamamlanamaması veya neticenin meydana gelmemesi nedeniyle yarıda kalmasına “suça teşebbüs” denilmektedir.³⁶¹ Bir başka tanım ise bir cürmün icrasına elverişli vasıta ile başladıktan sonra, failin elinde olmayan nedenlerden icra hareketlerinin veya neticenin tamamlanmaması olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁶² Öztürk ve Erdem teşebbüsü “failin suç yoluna girmiş ve icra hareketlerine girmiş ve icra hareketlerine başlamış olmasına rağmen elinde olmayan nedenlerle suç tipinin objektif nitelikteki unsurlarını kısmen veya tamamen gerçekleştirmemesi”³⁶³ olarak tanımlamaktadır.

Dönmezer ve Erman, Alacakaptan, Önder, Öztürk ve Erdem’e göre failin, suç işleme kararını gerçekleştirmek için izlediği suç yolunun düşünme, hazırlık hareketleri, icra hareketleri, ve suç tipinde öngörülmüş olması halinde netice olmak üzere dört aşaması bulunmaktadır.³⁶⁴ Suç yolunun ilk aşaması olan “düşünce aşaması”, yine aynı yazarlara göre düşünce ne kadar kötü olursa olsun, zihinde kaldığı herhangi bir hareketle dış dünyaya yansımadağı takdirde ceza hukukunu ilgilendirmemektedir.³⁶⁵ “Hazırlık hareketleri” ise, suç işlemeye karar veren failin, buna yönelik icra için planlar yapması, kullanacağı vasıtayı seçmesi, bilgi toplaması gibi eylemleridir. Söz konusu hareketin hedefi belirli bir suça yönelik olduğu itibasa meydan vermeyecek şekilde açığa çıkıyorsa bu “icra hareketi”, şüphe doğuruyorsa “hazırlık hareketi” olarak kabul etmek gerekmektedir.³⁶⁶ Önder’e göre fail, suçun hazırlık hareketlerinden de kural olarak sorumlu tutulmamaktadır. “İcra hareketleri” aşaması ise, suç yolunun üçüncü aşaması olup, işlenmesi amaçlanan suçun icrasına elverişli hareketlerle başlanması söz konusudur. Ancak “icra hareketlerine” başlayan fail, ya bu hareketleri elinde olmayan

³⁶¹Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e .,455.

³⁶² Demirbaş, *Türk Ceza...*,s.404.

³⁶³Öztürk/Erdem, a.g.e., s.202.

³⁶⁴ Suç yolunun aşamalarına dair doktrinde yapılan tasniflere ilişkin Bkz; İpekçioğlu,Aksoy,Pervin, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 2009, Ankara .,s.1-2. ; Pervin A ,*Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 2007, Yüksek Lisans Tezi,Ankara., s.14-15, <http://tez2.yok.gov.tr/> E.T 22/01/2012

³⁶⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e s.741.

³⁶⁶Kayanççek, M, Suça Teşebbüs, s. 5., www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/157.doc E.T 10/01/2012

engelleyici bir sebepten dolayı tamamlayamaz veya icra hareketlerini tamamlar ve fakat elinde olmayan nedenlerden dolayı netice meydana gelmez ise “suça teşebbüs” gündeme gelir.³⁶⁷ Teşebbüsün bir suça uygulanabilmesi için, kural olarak fiilin “icra hareketi” niteliğinde olması gerekmektedir. Yani “hazırlık hareketleri” cezalandırılmayacaktır. Suç işleme kararının alınmasıyla kişi suçu nasıl işleyeceğini düşünmekte ve bu düşüncesini plan yaparak somutlaştırmaktadır. Bunun gerekçesi olarak çeşitli yazarlar farklı düşünceler ileri sürmüşlerdir. Vidal, Mogno, insanlara olabildiğince geniş bir serbest alan bırakma düşüncesinin yattığını söylerken; Dönmezer, Erman tarafından gayelerin her zaman açık olamaması cezalandırmamanın etkeni olarak görmüştür.³⁶⁸ Öte yandan Önder’e göre bu hareketlerin, cezalandırılmama nedeni neticeye uzak olduklarından korunan hukuki değer açısından tehlike içermediği düşüncesidir. Jescheck’in fikrinde ise, “hazırlık hareketleri” neticeye uzak olduklarından, failin iradesini belirlemek ve bunun suça yönelik olduğunu kabul etmek güçtür.³⁶⁹

Kural “hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması” olmakla birlikte bazı suçlar bakımından, kanun koyucu bu kuraldan ayrılmıştır. İşte “suç işlemek için örgüt kurma suçu” da bu istisnalar arasında yer almaktadır. Bu istisnai, tehlikeli durumda hazırlık hareketleri cezalandırılmaktadır.³⁷⁰ Kanun koyucu, izlenen suç politikası gereğince bu istisnaya başvurmuştur.³⁷¹ Bu bağlamda hareketin tipik özelliği gereği failin, fiilin veya kullandığı aracın toplumda yarattığı tehlikelilik, huzursuzluk durumu hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasına neden olmaktadır. Hazırlık hareketlerinin objektif bir tehlikelilik taşıması halinde kanun koyucu tarafından, tamamlanmış suç gibi cezalandırılması gündeme gelmektedir.³⁷² İnceleme konusu suç bakımından, toplumda yarattığı özel tehlikelilik nedeniyle “hazırlık hareketleri” cezalandırılmıştır. Bu doğrultuda “örgüt kurmak” aslında amaçlanan suçların işlenmesi bakımından hazırlık

³⁶⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.742.

³⁶⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.749.

³⁶⁹ Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e.,s.455., s.461.

³⁷⁰ Hazırlık hareketlerinin kural olarak cezalandırılmayacağına dair karar için Bkz; YCGK 17.06.2003 T-2003/9-167 E-2003/193 K ; Kazancıbilisimiçtihtatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi ; Bkz Soyaslan,Doğan, *Teşebbüs Suçu*, 1994,Ankara., s.14, Yenisey-Kazancı Doktrinbank 1.2 sürüm

³⁷¹ Aksoy ,a.g.e.,s.65.

³⁷² Özek,Çetin, *Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri*, s.460, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmeczua/article/viewFile/4938/4478> E.T 03/01/2012 ; İpekçioğlu, a.g.e.,s.21.

hareketidir. “Suç işlemek için örgüt kurmak”, toplum düzenini tehlikeye soktuğu gibi, suç örgütü amaçlanan suçları işlemek de bir kolaylık sağlamaktadır. Bu nedenle de, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından “hazırlık hareketi” niteliğinde olan bu fiiller, ayrı suç olarak tanımlanmıştır.³⁷³

Öte yandan, bir kişinin tek başına verdiği suç kararından dönmesi kolaydır, belli bir suçun işlenmesinde birden fazla kişinin suça iştirak iradesinin oluşması durumunda da, bu iradeden geri dönmek tek başına verilmiş suç kararına göre biraz zor olsa bile, yine de mümkündür. Örgüt oluşturmakta ise suç işleme kararından dönülmesi, genellikle örgüte ihanet olarak kabul edildiğinden, bu karardan dönmek neredeyse imkânsızdır. Örgüt içinde hem bir disiplin ve hiyerarşik yapı, hem kendi içinde bir yaptırım sistemi, hem de örgüt adına suç işleyenlerin korunacağı (veya yakınlarının destekleneceği) vaadi vardır. Bu sebeple “örgüt kurmak” kamu düzeni bakımından tehlikeli, toplum bakımından heyecan (korku) verici olduğundan, böyle bir eylem suç olarak düzenlenmiş ve hazırlık hareketi olmasına rağmen cezalandırılmaktadır.³⁷⁴

Ancak inceleme konusu “suç işlemek için örgüt kurma suçu”, hazırlık hareketi niteliğinde olmasına rağmen, kanunda özel olarak düzenlendiğinden cezalandırılmaktadır. Bu suça dair örgüt kurma, yönetme, örgüte üye olma eylemleri zaten hazırlık hareketi kapsamında kaldıklarından, teşebbüsün mümkün olabilmesi için aranan şartlar arasında gerçekleştirilen fiilin icra hareketine başlanması gerektiğinden³⁷⁵ ayrıca teşebbüse olanaklı olduğunu kabul etmek olası değildir.

“Suç işlemek için örgüt kurma suçu”, bir tehlike suçudur. Bu nedenle tehlike suçlarında, korunan hukuki değer açısından sadece tehlikenin doğması yeterlidir.³⁷⁶ Doktrinde tehlike suçlarında teşebbüsün mümkün olup olmayacağı konusu tartışmalıdır.

Petrocelli, Montovani, Fiancada, Musco, Cadoppi, Veneziaiani, Palazzo gibi yazarlarca savunulan bir görüş, “bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı” yönündedir. Nedeni ise

---

³⁷³Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.955.

³⁷⁴Çalışır, a.g.e., s.311.

³⁷⁵Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.749.

³⁷⁶Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.260.

“tehlikenin tehlikeliliği”nin kabul edilmiş olacağı anlayışıdır. Bunun kabul edilmesi ile, cezalandırmanın başlangıcının çok öne alınması gündeme gelecek ve dolayısıyla ceza sorumluluğunun genişlemesi sonucu doğacaktır. Buna karşılık, Antolisei, Nappi, Pagliero, Manzini tarafından bu tür suçlarda da “teşebbüsün gerçekleşebileceği” ileri sürülmüştür. Tehlike suçlarında, hukuki konu zarara uğratılmaz, yalnızca tehlikeye düşürülür. Ancak suçun teşebbüs aşamasında sayılması için, gerçekleştirilen hareketin elverişli ve şüpheye yer vermeyecek olması yanında, failin niyetinin de kesin olarak ortaya konması gerekmektedir. O halde, “tehlike suçlarında hareket, bir oluşum sürecine sahip ve dolayısıyla bölünmeye uygun ve elverişli ise teşebbüs kabul edilmelidir”. Diğer bir yaklaşım ise, soruya “somut ve soyut tehlike suçu” ayrımı yapmak suretiyle çözüm aramakta “somut tehlike suçlarında”, hareket suç konusu bakımından gerçekte bir zarar tehlikesi yaratmakta olduğundan, tehlikeliliğin tehlikeliliği gündeme gelip cezalandırılacağından teşebbüsün mümkün kabul edilmemesi yönündedir. Somut tehlike suçu maddi bir suç olup, tehlike varsayımına dayanmamaktadır. Burada mutlaka tehlikenin gerçekleşmesi gerekmektedir. “Soyut tehlike suçlarında” ise suçun varlığı için somut tehlikenin gerçekleşmesine gerek yoktur. Soyut tehlike suçlarında hareketin, suç konusu üzerinde tehlike yaratıp yaratmadığı araştırılmaz. Tehlikenin varlığı bir varsayımdır. İcrai ve ihmali hareketlerin yapılması ile korunmak istenen suç konusunun tehlikeye maruz kaldığı kabul olduğundan ve hareket bölünebilir olduğundan burada teşebbüs mümkündür.³⁷⁷

Özgenç’e göre “suç işlemek için örgüt kurma suçu” somut tehlike suçudur.³⁷⁸ Bu manada yani “suç işlemek için örgüt kurma suçu” somut tehlike suçu olduğundan, teşebbüsün varlığının kabulü “ceza sorumluluğunun genişlemesi” sonucunu doğuracaktır. O halde teşebbüsün mümkün olmadığını kabul etmek gerekir. Diğer yandan örgüt kurma, örgütü yönetme ve örgüte üye olma eylemlerinin de bölünebilir nitelikte olmadığı açıktır. Bu durumda hareketin yapılması ile suç tamamlanmış olduğundan ve hareketin bölünmesi de mümkün olmayacağından burada teşebbüsü mümkün değildir.

---

³⁷⁷ İpekçioğlu, a.g.e., s.278-279.

³⁷⁸ Özgenç “Ceza Hukuku...”, s.205.

Ancak, Aksoy tam tersi görüşle tehlike suçlarına teşebbüsün mümkün olduğu ve fakat hareketin bir oluşum sürecine sahip olması veya parçalara bölünebilmesi gerektiğini, tehlike suçlarının, şekli suçlardan olduğunu bu durumda mülga Kanunun ifadesiyle bu suçlara eksik teşebbüs kabul edilebileceğini tehlike suçlarında, hareketin yapılması ile suç tamamlandığından, tam teşebbüsün gerçekleşmesi mümkün olmadığını ifade etmektedir.³⁷⁹

Öte yandan “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” sürekli (mütemadi) suçtur. Dolayısıyla suçun oluşması, tamamlanması, örgütü kuranlar açısından kurma fiilinden başlayıp, örgütün dağılmasına kadar (bütün üyelerin yakalanması ya da yakalanmalar sonucunda örgüt yapısını oluşturamayacak kadar kişinin kalması) veya kişinin örgütten ayrılmasına ya da çıkarılmasına kadar devam eder. İddianame veya her ne surette olursa olsun ceza davasının açılması da temadiyi sona erdirecektir. Örgütün kurulması ile suç tamamlanacaktır. Bazı yazarlar anılan suçun teşebbüse uygun olduğunu söylemekte ancak teşebbüsün ya “örgüt kurmaya” teşebbüs biçiminde yani (örgütün kurulma anından öncesine denk gelmesi gerektiğini) ya da önceden kurulmuş örgüte üye olma biçiminde olacağını kabul etmektedirler. Ancak “örgüt üyeliğine” teşebbüsü mümkün kabul etmek hukuken doğru değildir. Zira kişinin, “örgüte üye olması” için salt üye olma iradesi ile hareket etmesi yeterli değildir. Bunun yanında söz konusu örgütün, failin üyeliğini kabul etmesi gereklidir. Bazı yazarlar ise teşebbüsün mümkün olmadığını ifade etmektedirler. Bu görüş taraftarlarına göre birden fazla kişi (en az üç kişi) kanunun suç saydığı filleri işlemek için yani birden fazla suçu işlemek için örgütlü yapıyı oluşturacak elverişli hareketleri yaptığı anda örgüt, dolayısıyla suç oluşmaktadır.³⁸⁰

Aslında kesintisiz (mütemadi) şekilde işlenen suç tek bir suçtur. Bu tür suçlarda ihlalin gerçekleşmesi ile suç tamamlanmaktadır. Kesintisiz suçun varlığı için, ihlalin asgari bir süre devam etmesi gerekmektedir. İşte bu andan önce teşebbüs durumu mümkün olabilmektedir. Bu suçlara mülga TCK ’nın ifadesiyle eksik teşebbüs mümkündür.³⁸¹ Ancak 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı TCK’da var olan eksik teşebbüs, tam teşebbüs

---

³⁷⁹ Pervin, a.g.e.,s.279.

³⁸⁰ Evik, a.g.e., s.389-390.

³⁸¹ İpekçioğlu, a.g.e .,s.192.

ayırımı ortadan kaldırılmış, 5237 sayılı TCK 35.madde ile “*Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*” hükmü ihdas edilmiştir. Bu durumda kurumsal olarak eksik teşebbüs ortadan kalkmış ancak meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığı nazara alınarak hakime cezada indirim oranını belirleme imkanı mümkün kılınmıştır. Anılan düzenleme ile eksik ve tam teşebbüs ayırımı ortadan kaldırılmış olduğundan, kesintisiz suçlarda ve dolayısıyla inceleme konusu suçta, teşebbüsün uygulama olanağı bulması olası değildir³⁸²

Kanun bazı suçların gerçekleşmesi bakımından sadece hareketin yapılmasını yeterli görmektedir. Ayrıca hareketten bir sonuç doğmasını aramamaktadır. Kanun koyucunun, suçun varlığı ve failin cezalandırılabilmesi açısından aradığı unsur, salt hareketin yapılmasıdır. Bu tür suçlara “sırf hareket suçları” olarak adlandırılmaktadır. “*Sırf hareket suçlarında*”, suç hareketin yapılması ile tamamlanacağından artık bu suçun teşebbüsten bahsetmek mümkün değildir.³⁸³ “*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu*” aynı zamanda “*sırf hareket suçu*” (neticesi harekete bitişik suç) mahiyetindedir. Yapılan hareketle birlikte suç tamamlanmış olur. Eğer suç tek bir davranışın yapılması ile tamamlanıyorsa bu suça teşebbüs mümkün olmayacaktır. “*Suç işlemek için örgüt kurma*”, “*yönetme*”, “*üye olma*” fiilleri bu yapıları gereği de teşebbüse uygun değildir.³⁸⁴

“*Suç işlemek için örgüt kurmak*”, “*yönetmek*” fiillerinde suçun maddi unsuru olan eylemler neticeyi içinde barındırdıklarından, örgüt kurulmamışsa teşebbüs uygulanmayacaktır. Suç örgütün kurulması ile tamamlanacaktır. Bu nedenle örgütün kurulması için yapılan planlar, müzakereler hazırlık hareketi kabul edilecek dolayısıyla faile ceza verilmeyecektir.³⁸⁵ Ancak bu durumda dahi Soyaslan, kurucuların örgütü kurma girişimlerinin iradelerinden bağımsız nedenlerle neticesiz kalması halinde suça eksik teşebbüsün mümkün olduğunu kabul etmektedir.³⁸⁶

---

³⁸² Kavlak, a.g.e., s.391.

³⁸³ İpekçioğlu, a.g.e., s.185-186.

³⁸⁴ Parlar/Hatipoğlu, a.g.e., s.3253.

³⁸⁵ Kavlak, a.g.e., s.391.

³⁸⁶ Soyalan, a.g.e., s.454.

Örgüte “*olmak bakımından*” ise örgüte üye olmanın tek taraflı bir irade ile olunması mümkün olmadığından ayrıca örgüt tarafından iradenin kabulüne gerek olduğundan, kabul ile suç tamamlanacağından, salt fail tarafından irade açıklaması hazırlık hareketi mahiyetinde olup, bu suça teşebbüs mümkün değildir.³⁸⁷

“*Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına bilerek ve isteyerek suç işleyenler*” (TCK 220/6) ile “*Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişiler*” (TCK 220/7) bakımından teşebbüs mümkündür.³⁸⁸

Örgütün ve amacının propagandasının yapılması suçu (TCK 220/8) hareket açısından neticenin hareketten ayrılmadığı suçlar olarak kabul edilen, neticesi harekete bitişik suçlardandır. Bu suçlar icra hareketlerinin yapılması ile tamamlanır dolayısıyla teşebbüse elverişli değildir. Ancak doktrindeki genel yaklaşım uyarınca eğer hareket kısımlara ayrılabilir ise teşebbüsün TCK 220/8 ‘de varlığı kabul olunmalıdır.Örneğin propaganda amacını taşıyan mektup, broşür, herhangi bir dijital ortam, kısaca yazılı ve görsel propaganda malzemelerinin muhataplara ulaşmadan evvel ele geçirilmesi, halinde icra hareketlerine başlanılmıştır ve fakat bu icra hareketlerinin tamamlanmaması gündemdedir.³⁸⁹Nitekim Yargıtay propaganda suçunda eksik teşebbüsün varlığını kabul etmektedir.³⁹⁰

12.2 İŞTİRAK

Kanunen ve nitelikleri gereği tek kişi tarafından işlenebilen suçun, birden fazla kimsenin aralarında yaptıkları anlaşma gereği fiilin oluşumuna illi değeri haiz katkıda bulunarak, birlikte işlenmesi halinde failer arasında iştiraktan söz edilir ve bu suretle işlenen suçlara iştirak halinde işlenen suçlar adı verilir.³⁹¹ Erem, Danışman, Artuk; Dönmezer, Erman gibi yazarlara göre;

---

³⁸⁷ Evik, a.g.e., s.392.

³⁸⁸ Çalışır, a.g.e., s.314.

³⁸⁹ Çoban, a.g.e.,s.131.

³⁹⁰ Y9CD 18.11.1993 T-1993/3975-1993/4898 K ;Y8CD ; 06.04.1994 T -1994/1227 E-1994/3479 K Bkz;Kazancıbilşimiçtihatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi

³⁹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.780. ; Hakeri, Hakan, Ceza Hukuku,2005,Seçkin Yay, Ankara .,s.287 .

*“fîilin iştirak halinde işlenmiş olması için, normda öngörülenden fazla kişinin suça katılması, birden fazla fail tarafından yapılmış suç sayılan hareketlerin bulunması, bu hareketlerin nedensellik değeri taşıması, şerikler arasında iştirak iradesinin bulunması ve bütün suç ortakları için aynı olan suçun icra hareketlerine başlanmış olması gerekir.”*³⁹²

Ancak kanunda yer alan bazı suçlar, yukarıda açıklamış olduğumuz ferdi suçlardan ve bunlara iştiraktan farklı özellik arz etmektedir. Bu suçlar kanun hükmü gereği yahut nitelikleri gereğince zorunlu olarak birden fazla kişi tarafından işlenmektedir. Yani burada fail çokluğu, kurucu unsur olarak kanuni tipte karşımıza çıkmaktadır. Kanuni tipe göre işlenebilmeleri için, birden fazla failin bulunmasının şart olduğu suçlara “*toplu suçlar yahut çok failli suçlar*” denilmektedir.³⁹³ “*Çok failli suçlara*”, “*zorunlu iştirak*” de denilmektedir.³⁹⁴ Bu tür suçlarda “*çok faillilik*”, bir kurucu unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda “*çok failli suçlar*”, özünde birden fazla kişinin faaliyete bulunmasının zorunlu olduğu suçlar olup, özel kısma ait norm, suçun varlığı için birden çok aktif süjenin varlığını zorunlu gördüğünde, bu tür suçun var olduğu kabul olunmalıdır. Bir başka deyişle suça iştirakteki gibi birden çok kişinin suçun işlenmesi için basit katkısından değil, birden çok failin zorunlu faaliyetlerinin birleşmesi aranmaktadır.³⁹⁵

“*Çok faillilik*” suçun özel görünüş şekli değildir. Ancak “*çok failli suçlara*” iştirak edilebileceği genel olarak kabul edilmektedir. “*Çok failli suçlarda*” iştirake dair temel durum “*yakınsama suçları*” ve “*karşılaşma suçları*” biçiminde yapılan tasnifle ilgilidir. “*Çok failli suçlar*”, “*yakınsama ve karşılaşma suçları*” olarak ikiye ayrılmaktadır. “*Yakınsama suçlarında*” zorunlu olarak suçun işlenişine katılımda bulunan kişiler, aynı yönde hareket etmekte ve aynı amacın gerçekleşmesini hedeflemektedirler. “*Karşılaşma suçlarında*” ise zorunlu olarak suçun işlenişine katılan kişiler, aynı gayeyi gerçekleştirmeyi hedeflemekte ve fakat farklı yönlerden hareket etmektedirler yine bu nedenle buldukları katkılar, birbirinden farklı mahiyettedir.³⁹⁶

---

³⁹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.780.

³⁹³ Özgenç, *Ceza Hukuku* ..., s.441. ; Sancar, a.g.e.,s.32 -33. ; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.783. ; Demirbaş, *Ceza Hukuku* ...,s.437. ;Soyaslan ,D ; “ *Ceza Genel Hükümler*” Ankara 2005 s.496

³⁹⁴ Sancar, a.g.e.,s.30. ; Özgenç, *Ceza Hukuku* ..., s.441. ; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.511.

³⁹⁵ Sancar, a.g.e.,s.32.

³⁹⁶ Özgenç, *Ceza Hukuku* ..., s.443. ; Demirbaş, *Ceza Hukuku* ... s.438-439. ; Parlar,Ali / Hatipoğlu, *Muzaffer Suça Teşebbüs İştirak İctima Ve Yaptırımlar*, 2010,Seçkin Yay,Ankara., s.65.

Önder'e göre, suçta birden fazla failin bulunması kanun koyucunun suç tipini ihdas ederken tayin ettiği özelliktir. Bu açıdan “suç işlemek için örgüt kurma suçu” tipe uygun olarak işlenebilmesi için birden fazla faile yani en az üç faile ihtiyaç olan bir suçtur. Dolayısıyla “çok failli bir suçtur”.³⁹⁷ Bu nevi suçlarda suçun işlenmesine zorunlu olarak katılan kişilerin hepsi, işlenen suçtan fail olarak sorumlu tutulacaktır. Bunlar arasındaki ilişki “müşterek failliğe” benzer mahiyettedir. Ancak müşterek failliğin olduğu suçlar bir kişi tarafından işlenebileceği halde “yakınsama suçları” zaruri olarak birden fazla kişi ile işlenebilecektir. Bu yönden, “müşterek faillikten” farklılık taşımaktadırlar. Fakat, yakınsama suçlarının bu özelliği kural olarak bu suçlara şerik olarak iştirak etmeye mani değildir. Önemli olan husus şudur ki; “yakınsama suçlarının” işlenişine şerik (azmettiren veya yardım eden) olarak iştirak eden kişiler, suçun oluşması için katılımı mecbur olan failer haricindeki kişilerdir.³⁹⁸ O halde “çok failli suçlarda” iştirak, ancak normda asli failer arasında öngörülme-yen kişiler için mümkündür. Suç tipinde zorunlu failer dışında kalan kişi, atipik bir hareketle suçun işlenmesine değişik biçimlerde katkıda bulunabilir yahut bir başkasını suça azmettirebilir.³⁹⁹

Örgütlü suçlarda suç örgütünün temel özellikleri; bunların uzun zamanı hedefleyen bir yapılarının varlığı, genellikle şiddeti yaygın olarak kullanmaları ve belli işbirliğine dayanan hiyerarşik yapılarının olmasıdır.⁴⁰⁰ Örgüt içinde birleşme geçici amaçlarla değil, süreklilik arz edecek biçimde olmalıdır. Yani örgütün hedef suçları muayyen ve geçici olmamalıdır.⁴⁰¹ Yargıtay'da örgütün varlığı için “süreklilik gösterecek şekilde, planlı bir ortaklık, işbölümü ve paylaşım anlayışıyla bir araya gelmeyi, önceden belirlenmemiş sayıda ve süreklilik anlayışı içinde suç işlemeyi”,⁴⁰² kurucu unsur olarak aramaktadır. Disiplini, sürekliliği ve hiyerarşik yapısı nedeniyle “örgütlü suç”, “iştirak”

³⁹⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.786.

³⁹⁸ Özgenç, *Ceza Hukuku* ..., s.442. ;

³⁹⁹ Evik, Vesile, Sonay, *Suçta İştirakte Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu*, 2011, XII Levha Yay, İstanbul ., s.335.

⁴⁰⁰ Devrim, Aydın, *Suçta İştirak*, 2009, Seçkin Yay, Ankara s.276 .

⁴⁰¹ Alacakaptan, a.g.e., s.26.

⁴⁰² CGK ; 10.06.2008 – 2008-8-68 E -2008/168 K ; Kazancıbilşimiçtihtatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi

kurumundan farklılık arz etmektedir.⁴⁰³ Suça iştirakte, şerikler arasındaki anlaşmaya konu olan suç veya suçlar, net bir biçimde belirlenmiştir. İşlenmesi karşılaştırılan suçlar işlendikten sonra anlaşma tükenir. Oysa “suç işlemek için örgüt kurmada”, evvelce belirlenmiş cürmi program çerçevesinde işlenmeleri ihtimal dâhilinde olan suçlar işlendikten sonra da, örgütsel bağ devam eder.⁴⁰⁴ İştirakte ise salt işlenmekte olan suç için devamlı bir işbirliğinin varlığı gerekmektedir. Gerçekleştirilen fiil, suç ortaklarının neden ve ne kadar sorumlu olacağını da gösterir. Oysa örgütte örgüt ilişkisi ve dolayısıyla dayanışma ve süreklilik olduğu gibi işlenmesi tasarlanan ve işlenen eylemle örgüt arasında bir bağ ve bütünlük vardır. Önder’e göre örgüte suç işlemek için katılanların iradeleri, somut suç ve suç işlemek için birleşmiş olmalıdır. Eğer anlaşma, belli sabit bir bağın yarattığı bir konu için yapılmışsa zaman içinde devam ediyorsa ve bundan dolayı da zorunlu olarak belirlenmemiş bir dizi suçun işlenmesine yönelmişse, örgütten söz edilir. Bütün bunlar, daha başlangıçta tamamen programlanmışsa, yani süreklilik veya örgütsel bağın devamlılığı belli bir katı programla tamamlanmışsa, örgütün varlık nedeni kalmaz. Antolisei, “iştirak” halinde işlenen suçlar ile “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” arasındaki farkı açıklarken, işlenecek suçların açık şekilde saptanmış olmasını iştirak kapsamında görürken, örgüt suçunda gayri muayyen bir suçluluk programının söz konusu olduğuna işaret etmektedir.⁴⁰⁵

“İştirakte”, belirli bir suçun işlenmesine yönelik olarak iradelerin birleşmesi halinde, işlenmesi istenen suçun “icra hareketlerine” başlanmadıkça, iştirake ilişkin kurallar uygulanamaz. Oysa örgütün meydana gelmiş olması için herhangi bir icra hareketlerine başlanmış olması aranmaz; iradelerin birleşmesi ile suç oluşur.⁴⁰⁶

Değindiğimiz gibi örgütün amacı, birden çok suçun işlenmesi olmalıdır. Başka bir deyişle, örgüt bir cürmi programı gerçekleştirme, yani belirli olmayan bir dizi suçun tamamlanması amacını taşımalıdır. İşlenmeleri program dâhilinde olan cürümlerin aynı veya farklı türde olmaları önem taşımadığı gibi tümü veya bazıları şikâyete bağlı da olabilir. Ancak Antolisei’ye göre, birden çok kişinin hukuka aykırı, serkeş ve asi bir

---

⁴⁰³Devrim, a.g.e.,s.276 .

⁴⁰⁴Evik, *Suçta İştirakte...*,s.336.

⁴⁰⁵Canak, a.g.e., s.79.

⁴⁰⁶Canak, a.g.e., s.78.

yaşam sürdürmek için bir araya gelmeleri, bir haydut çetesi oluşturmaları, başlı başına cezalandırılabilir bir örgüt sayılmaz .TCK. 220, “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” fiilini cezalandırmaktadır. Oysa bu ifade, amacı yeterince açıklamaktan uzaktır. Yasal bir örgüt, zaman içinde amacını saptırmışsa, yasa dışı amacın belirlenmesi ve bu amaç doğrultusunda iradelerin birleşmesi anından itibaren TCK 220’de belirtilen örgütün varlığı kabul edilebilir. Yasal görünüşün altında faaliyette bulunan bir örgüt, yasa dışı davranışları da aynı anda gerçekleştirilebilir.⁴⁰⁷ TCK 220 anlamında bir örgüt halini alabilir. Ancak bu konuda, zımni de olsa bir anlaşmanın olup olmadığı araştırılmalıdır.⁴⁰⁸

“İştirak” ve “çok failli suçlar” bakımından yapılan genel ayrıma rağmen, şunu belirtmeliyiz ki tek kişi tarafından işlenmesi mümkün olmayan, “çok failli suçlar” kural olarak iştirak halinde gerçekleşebilir ve iştirake ilişkin hükümler bu suçlar bakımından da uygulanır. “Çok failli suçlarda”, “iştirakin” söz konusu olabilmesi için, bu suçlar yönünden zorunlu olan faillerin dışında bir veya daha çok kişiye ihtiyaç bulunmaktadır. Bu itibarla örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçların işlenişine, suçun oluşması için katılımı zorunlu olan failler haricindeki kişi veya şerik (azmettiren veya yardım eden) konumunda iştirak mümkündür. Ancak “suç işlemek için örgüt kurma suçunda” bu kurum özellik arz etmektedir.⁴⁰⁹

O halde, “çok failli suçların” türü olan “suç işlemek için örgüt kurma suçunda” örgütün dışında kalan (harici kişiler) açısından iştirak kuralları uygulanabilecektir. Burada tartışmayı manevi ve maddi iştirak⁴¹⁰ yönünden ikili bir ayrıma tabi tuttuğumuzda bir kişiyi suç örgütü kurmaya, yönetmeye, örgüte üye olmaya azmettirme veya teşvik etme, suç işleme kararını kuvvetlendirme yol gösterme, vaade bulunma şeklinde “manevi iştirak” mümkündür.⁴¹¹ “Maddi iştirak” yönünden ise kimi yazarlar, örgüt üyesinin hareketini, şerikin hareketinden ayırmanın mümkün olmadığı, zira her ikisinin de aynı amaçla hareket ettiğini, bilerek isteyerek katkı sunuldu ise bunun zaten örgüt üyeliği olduğunu ileri sürerek maddi iştirakin mümkün olmadığını savunmaktadırlar. Kimi yazarlar ise, bu suç tipinin şekli ve esası açısından bir sorunun olmadığı, örgüt üyeliği

---

⁴⁰⁷Canak,a.g.e., s.80.

⁴⁰⁸ Sancar, a.g.e., s.15.

⁴⁰⁹Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e.,s.3254.

⁴¹¹Evik, *Suçta İştirakte...*,s.337.

ile şerikliğin ayrılabilceğini, şerikliğin esasen örgütün üyesi olmayan ve örgütün organik bünyesine katılmayan ancak tek bir müdahale ile de olsa örgütün hayatta kalmasına geçici katkı sağlayan kişi olduğunu, dolayısıyla iştirakin mümkün olduğunu savunmaktadırlar. Yargıtay sürekli örgütlenme ve dayanışma içine girmeden, diğer sanıkların oluşturduğu örgüte bir kereye özgü olmak üzere maddi çıkar karşılığında yardımda bulunmaktan ibaret eylemi, örgüt üyeliği olarak nitelememiş⁴¹² ancak yapılan eylemin örgüt üyeliği olarak kabul edilmesi konusunda, failin silahlı örgüt ile organik bağ içine girip kod adı almak, kırsaldaki örgüt mensuplarına erzak ve giyecek malzemesi temin edip götürmek, eylemlere katılan suç faillerini evinde barındırmak şeklinde oluşan ve süreklilik, çeşitlilik gösteren eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyeliği suçunu oluşturacağını içtihat etmiştir.⁴¹³

O halde örgütlenmeye iştirak için örgüte katkıda bulunan şerikin örgütün organik yapısına dâhil olmaması, şerikin katkısı ile örgütün kurulması, muhafazası ve güçlenmesi açısından nedensellik bağının bulunmaması, örgüte sunulan kişisel katkının devamlılık taşıması, şerikin hareketi ile örgüte katkı sağladığını bilmesi ve istemesi⁴¹⁴ örgüte yardım niteliğinde olan hareketleri cezalandırmaya yönelik, özel bir hükmün de olmaması gerekmektedir.⁴¹⁵

Ancak TCK 220/1-2 'de hükme bağlanan "örgüt kurma", "örgüt yönetme", "üye olma" fiilleri açısından maddi iştirakin fiili birlikte gerçekleştiren, bir başkasını araç olarak kullanan (TCK 37-38 anlamında) bakımından uygulanması mümkün değildir. Yani TCK 220 anlamında bu suçlara "asli maddi iştirak" mümkün değildir. Ve fakat bu suçlara "azmettirme" gibi "manevi iştirak" mümkündür.⁴¹⁶ Yukarıda sayılan koşullar bulunduğu takdirde, TCK 39 anlamında "araçları sağlamak, suçun icrasını kolaylaştırmak gibi maddi, teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, vaatte bulunmak, suçun işlenmesine yol göstermek gibi manevi iştirak" mümkündür.

---

⁴¹²Evik, *Suçta İştirakte*...,s.339.

⁴¹³Kazancı Mevzuat ve İctihat Programı (çevirimiçi) E.T 15/01/2012

<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/9cd-2007-5744.htm&query=%22%F6rg%FCt%20ile%20organik%20ba%F0%20i%E7ine%20girip%22#fm>

⁴¹⁴Özgenç,*Suç Teşekkülü*..., s.54. ; Devrim, a.g.e.,s.278.

⁴¹⁵Evik, *Suçta İştirakte*...,s.342.

⁴¹⁶Evik,*Cürüm*...,s.393.

TCK 220/6'da, “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin örgüte üye olmak suçundan cezalandırılacağı”, TCK 220/7'de ise, “örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı” düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu hükümlerle aslında “suça iştirakin” özel bir düzenlemesini öngörmüştür. Kanun bu düzenleme ile “yardım etme” bakımından “suça iştirak” hükümlerinin uygulanmasının önüne geçmiştir.⁴¹⁷ Eğer bu düzenleme olmasaydı, “örgüt üyesi olmayan kişinin bilerek veya isteyerek yardım etmesi” halinde iştiraka dair genel hükümler gündeme gelebilecekti ve bu kişilerin daha az ceza alması söz konusu olacaktı. Ancak kanun koyucu, özel düzenleme ihdası ile korunan hukuksal değer ihlali açısından nedensel değerleri farklı hareketleri eş değer kabul etmiştir. Bu durum örgüt üyesi olmayan kişilerin, hareketlerinin değerleri örgüt üyesi olanlardan farklı olmasına rağmen, örgüt üyesi ile eş tutularak cezalandırılması hukuk mantığına aykırılığı nedeniyle eleştirilecek mahiyettedir.⁴¹⁸

TCK 220/8'de ifadesini bulan “örgütün veya amacının propagandasını yapma suçu” iştirak konusunda diğer fiillere göre özel bir durum göstermemektedir. Anılan suç, zorunlu olarak iştirakle işlenmesi gereken bir suç olmadığı gibi ferden yahut toplu olarak işlenmeye uygundur. Bu suç faillik, azmettirme ve yardım etme biçiminde karşımıza çıkan “iştirakin” sayılan biçimlerine uygundur.⁴¹⁹

Burada tartışılması gereken bir başka konusu ise TCK 220/5'de ifadesini bulan “örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.” hükmü nedeniyle örgüt yöneticilerinin sorumluluklarıdır.⁴²⁰ Bu konuda bir görüş, örgütü kuran ve yöneten kişilerin örgütün amaçları doğrultusunda her ne kadar tüm suçlara maddi olarak iştirak etmemiş olsalar da manevi iştiraklerinin olduğunu, dolayısıyla tüm işlenen fiillerden sorumlu olduklarını ifade etmektedir. Diğer

⁴¹⁷Kavlak, a.g.e., s.397.

⁴¹⁸Evik, *Suçta İştirakte...*,s.343.

⁴¹⁹Çoban, a.g.e., s.133.

⁴²⁰Özek; Silahlı çete kurma suçuna ilişkin olarak yapmış olduğu değerlendirmede ; “Askeri Yargıtay’ca silahlı çete’nin üst düzey yöneticilerinin, şiddet eylemlerine doğrudan iştiraki olmasa bile, örgütün hiyerarşik yapısı içindeki durumları ve fonksiyonlarına önem verilerek, alt birimlerin "merkez yönetim kararları" doğrultusunda gerçekleştirdikleri eylemler açısından "azmettiren" sayılması gerekeceği görüşü benimsenmiştir. Kamusal veriler, bilimsel doğrular çerçevesinde bu görüş geçerlilik payından yoksundur.” demekle bu suçta yöneticilerin azmettiren olarak sorumlu tutulmalarının isabetli olmayacağına vurgu yapmıştır. Bkz:Özek,Çetin, *Silahlı Çete Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları*,s.9, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/465/5339.pdf> E.T 30/01/2012

görüşteki bazı yazarlar ise, örgüt yöneticilerinin tüm üyelerini kontrol edemeyeceklerini ve bu nedenle sadece işlenmesini emrettikleri suçlardan ötürü sorumlu olmaları gerektiğini savunmuşlardır. Zira aksinin “*objektif sorumluluk*” anlamına geleceğini savunmaktadırlar. Ancak TCK 220/5’de ifadesini bulan bu düzenleme ve madde gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde kanun koyucu tarafından esasen birinci görüşün benimsendiğini söylemek mümkündür. Buna göre örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi, bu görevini yerine getirmezse, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebildiğinden yönetici konumunda olanlar, örgüt kapsamında işlenen tüm suçlardan sorumlu tutulmakta ve fail olarak cezalandırılmaktadırlar.⁴²¹

Burada değinmek istediğimiz bir diğeri husus ise “*iştirakin genişlemesi*” meselesidir. Kural olarak “*hazırlık hareketleri*” cezalandırılabilir mahiyette değildir. Ancak kamu düzenine karşı suçlarda ve anayasal düzene karşı bazı suçlarda cezalandırılan bazı hareketlerin nitelik itibariyle hazırlık hareketleri olduğu kabul edilmektedir. Bilindiği üzere TCK 40/3 gereğince suçun cezalandırılması için en azından suçun “*teşebbüs*” aşamasına varması gerekmektedir. “*İştirak*” hükümlerinin uygulanabilmesi için icra hareketlerine başlanılmış olması kuraldır. Ancak “*örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi*”nin anlaşılması gerektiği biçiminde tanım veren, TCK 6/J ve TCK 220 de, yukarıda anılan “*iştirake*” ait kuralın genişlediği kabul edilmelidir. Zira burada salt toplanma, bir suçun icra hareketlerine başlanmadan üç kişinin bir araya gelmesi cezalandırılmaktadır. TCK 220’de düzenlenen “*suç işlemek için örgüt kurma suçunun*” yanı sıra “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun*” özel halini teşkil eden ve TCK 314’de düzenlenen “*silahlı örgüt*” suçunda da benzer biçimde iştirak genişlemektedir. Yine TMK 7’nin TCK 314’e yapmış olduğu yollama nedeniyle, TMK da düzenlenen suçlarda bu kapsamdadır. TCK 220 bu anlamda genel düzenleme ve suçtur. Burada “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması hâlinde*” cezalandırılmaktadırlar. TCK 220’nin özel hali olan “*silahlı örgüt*” ve “*suç için anlaşma*” suçlarında, “*devlete karşı suçları*

---

⁴²¹Devrim, a.g.e., s.279.

işlemek için örgüt kuranlar, idare edenler, üye olanlar ve elverişli vasıtalarla anlaşılanlar” cezalandırılmakta ve böylece aslında iştirak özelliğini taşıyan eylemler iştirak ve amaç suç ilişkisinin dışında tutulmaktadır. Öte yandan TMK 7’de, “*Terör, yıldırma, korkutma cebir ve şiddet yolu ile eylemlerde bulunmak üzere örgüt kurmak, yönetmek ya da örgüte üye olmak ve propagandasını yapmak*” cezalandırılmaktadır.⁴²²

TMK/7’nin yollaması ile uygulama alanı bulan TCK 314’ün ve dolayısıyla hüküm bulunmayan hallerde TCK 220’nin, hukukumuzda terör suçları ile ilgili olarak ayrıca iştirake ilişkin özel yer verdiği gözlemlenmemektir. Gerek TMK’da gerekse TMK’nın yollamada bulunduğu TCK’da “*terör suçlarında*” iştirake ilişkin özel düzenleme bulunmamaktadır. Ancak “*terör örgütlerine üye olmak*” fiili bu halin istisnası kabul edilebilir, çünkü gizli, kanuna aykırı terör örgütüne üye olmak bir çeşit iştirak hali olarak kabul edilebilir. TMK 6/4 maddesinde istisnai ve ilginç iştirak kuralları ile bağdaşmayan, fiile iştirak etmemiş yayınevi sahiplerinin ve yayın sorumluluklarının ayrıca cezalandırılmaları kuralına rastlanmaktadır. Burada “*objektif sorumluluk*” yaklaşımı ile fiile iştiraki olmayanlar cezalandırılmaktadırlar. Anılan düzenleme “*iştirakin genişlediğini*” göstermektedir.⁴²³

12.3 İÇTİMA

İşlenen suçta tek fiille birden çok hukuki yararın ya da bazı koşullarla farklı fiillerle aynı hukuki yararın ihlal edilmiş olması, “*suçların içtimai*” olarak adlandırılır.⁴²⁴ “*Suçların içtimai*” (toplanması) birkaç şekilde gerçekleşebilir. Örneğin fail tek fiille birkaç suç işlemiş olabilir (fikri içtima) veya failin işlediği suç, diğer suçun unsur veya ağırlatıcı sebebini teşkil edebilir (bileşik suç) yahut fail kanunun aynı hükmünü birkaç defa ihlal etmesine rağmen, bu suç tek suç sayılabilir. (müteselsil suç)⁴²⁵ TCK’nın esasen benimsediği, “*kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza*

⁴²²Yarsuvat,Duygun /Bayraktar,Köksal, *Teşebbüs ve İştirak Kurallarının Genişlemesi*,2009,İstanbul.,s.28-29.

⁴²³Yarsuvat /Bayraktar,a.g.e.,s.40.

⁴²⁴Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.488 ; Özbek, *Tck İzmir Şerhi...*,s.505 ; Gündel,Ahmet ,*Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması*,2009, C.1,Ankara .,s.1131.

⁴²⁵Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s.818.

vardır.” yaklaşımıdır. Yani esas olan “*gerçek içtimadır*”.⁴²⁶ Nitekim Yargıtay’da TCK’da “*ıçtima*” yönünden temel ilkenin bu olduğuna vurgu yapmaktadır.⁴²⁷ Temel kural bu olmakla birlikte kuralın istisnaları “*suçların içtimai*” bölümünde belirlenmiştir. Değindiğimiz gibi istisnalar dışında işlenen her suçta ayrı ceza kuralı uygulanacaktır.⁴²⁸

“*Cezaların içtimai*” ise 765 sayılı TCK’da olmasına rağmen 5237 sayılı TCK’ da genel bir kurum olarak düzenlenmiş değildir. Konuya ilişkin genel hükümler Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da düzenlenmiştir. Ancak kanunumuzda bazı suçlar bakımından “*cezaların içtimai*” hükümlerinin uygulanacağına dair özel düzenlemeler bulunmaktadır. Bunlardan biri TCK 220/4’de yer alan düzenlemedir.⁴²⁹ “*Suçların içtimai*” suretiyle çeşitli ihlallerin kaynaşmaması, yani faile birden fazla ceza verilmesinin gerekli bulunduğu bir durumun ortaya çıkması halinde “*cezaların içtimai*” söz konusu olur. Nitekim, birden fazla ihlal söz konusu olup da, bunların suçların içtimai hallerinden biriyle kaynaşmaması durumunda, kural, gerçekleşen ihlal sayısına ceza verilmesidir. Bir kimsenin birden fazla cezaya hükümlülüğü durumu, cezanın infazı aşamasında göz önünde bulundurulacak ve buna özellikle koşullu salıverme bakımından birtakım sonuçlar bağlanacaktır.⁴³⁰

Kanunda bazı suç tanımlarında, suçun unsurlarına ilişkin kastın yanı sıra, failin belli bir amaç doğrultusunda hareket etmesi, bir manevi unsur olarak aranmaktadır. Bu anlamda amaç, suçun temel şekline ilişkin bir unsur teşkil etmektedir. Kanunun suç saydığı filleri işlemek amacıyla “*örgüt kurmak veya yönetmek*” suçu bu türden bir suçtur.⁴³¹ Amaçlanan fiilin işlenmesi halinde ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükümlenacaktır. Başka bir anlatımla amaç suç –araç suç ilişkisinde amaçlanan suçun ayrıca işlenmesi

⁴²⁶ Özgenç, *Ceza Hukuku*..., s.493.

⁴²⁷ Bkz; “5237 sayılı TCK’nın suçların içtimai bakımından gerçek içtima kurallarını benimsediği, suç oluşturan kaç eylem varsa o kadar suç ve kaç suç varsa o kadar ceza vardır ilkesi doğrultusunda düzenlendiği anlaşılmaktadır.” YCGK 06.07.2010 T- 2010/8-51 E- 2010/162 K <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> E.T 11/01/2012 ;Y9CD, 02.04.2007 T- 2007/2728 E- 2007/2182 K Kazancibilisimiçtihtatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi ; 25.03.2010 T- 2010/8760 E -2010/3568 K ; Parlar/Hatipoğlu, *Suçta Teşebbüs* ..., s.123.

⁴²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s.818.

⁴²⁹ Yücekul, Kurt, Gülşah, *Türk Ceza Kanununun 220/4.Maddesinin ,Bileşik Suçu Düzenleyen 42.Madde Karşısında Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme*, 2010, İstanbul., s.1027.

⁴³⁰ Yıldırım, Kemal, *Ytck’ da Cezanın Belirlenmesi Ve Bireyselleştirilmesi* ,http://www.turkhukusitesi.com/makale_437.htm E.T. 30/01/2012

⁴³¹ Özgenç, *Ceza Hukuku* s.493, Özgenç, *Gazi Şerhi*...,s.540.

halinde “gerçek içtima” kuralları uygulanacaktır.⁴³² “Kanunun suç saydığı filleri işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek”, TCK 220/1’de bağımsız bir suç olarak tanımlanmaktadır. Bu örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, kişi ayrıca bu suçtan dolayı TCK 220/4 uyarınca cezalandırılacaktır.⁴³³ Bu anlamda “suç işlemek için örgüt kurma suçu” değerlendirildiğinde “suç işlemek için örgüt kurmak”, “yönetmek”, “üye olmak” fiilleri kendi başına ayrı bir suçtur. Suç, örgütün kurulması ile tamamlanır, ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde suç veya suçların işlenmesine gerek bulunmamaktadır. Kurulan örgütün yapısı gereği olarak ve bundan faydalanarak birçok suç işlemesi ihtimaldir. Ancak örgüt bünyesinde ve amaçları için türlü suçların işlenmesi noktasında, her biri eylem ayrı suç kabul edilecek ve bu suçlar gerçek içtima kurallarınca ayrı ayrı cezalandırılacaktır.⁴³⁴ Nitekim 220/4 ‘ün;

“dördüncü fıkraya göre, örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi hâlinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunacaktır. Bir veya ikinci fıkrafta tanımlanan suçlardan dolayı cezaya hükmedilebilmesi için, ayrıca örgütün amacı çerçevesinde bir suçun işlenmesi gerekmez. Örgütün faaliyeti çerçevesinde ayrıca suç işlenmesi hâlinde, hem bir veya ikinci fıkrafta tanımlanan suçtan hem de amacı oluşturan suçtan dolayı gerçek içtima kurallarına göre cezaya hükmedilmelidir.”

biçimindeki gerekçesi açıkça “gerçek içtima” kurallarına göre cezaya hükmedileceğini ifade etmektedir.⁴³⁵

Ancak burada kanunda yer alan “gerçek içtima” kuralına ilişkin ayrıksı bir düzenlemeye değinmek gerekmektedir. TCK 220/4’de yer alan genel kurala karşın, TCK 214/1’de düzenlenen “Suç İşlemeye Tahrik Suçunda” suç işlemeye tahrik ceza yaptırımı bağlandıktan sonra TCK 214/3 ‘de, “tahrik konusu suçun işlenmesi durumunda tahrik eden hakkında azmettirme hükmünün uygulanacağı” ifade olunmuştur. Böylece amaç suçun gerçekleşmesi halinde iki ayrı suçun iki ayrı cezası değil, bir tek tahrik edilen suçun yani işlenmesi istenilen suçun cezası verilecektir.⁴³⁶

⁴³² Özgenç, *Ceza Hukuku...*, s.495.

⁴³³ Özgenç, *Ceza Hukuku...*, s.496.

⁴³⁴ Kavlak, a.g.e., s.394.

⁴³⁵ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde gerekçeleri ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 10/10/2011

⁴³⁶ Yarsuvat /Bayraktar, a.g.e., s.39.

Hafizoğlu ve Kurşun, “suç işlemek için örgüt kurma suçunda” “gerçek içtimanın” söz konusu olması⁴³⁷ ;

“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, kendine özgülüğünden ötürü, suçların içtimasına konu olması zordur. Gerçekten, Kanun, ne bu suçu başka bir suçun unsuru veya ağırlatıcı nedeni, ne başka bir suçu bu suçun unsuru veya ağırlatıcı nedeni saymaktadır. (m. 42 . Örneğin hırsızlık suçunun ağırlatıcı nedeni olan hırsızlığın, ...bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi, bu suçun ne unsuru ne de ağırlatıcı nedenidir.”

biçiminde açıklamaktadır. Ancak Yücekul bu görüşün tam aksi yaklaşımla TCK’da bir suçun “örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin” daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal öngörüldüğü suçlar bakımından, ilgili suç ile “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” fiili arasında bileşik suç ilişkisi olacağını ifade etmektedir.(TCK 42) Yazara göre, bileşik suç kuralı gereğince, bu suçun içinde eriyecek ve bağımsızlığını kaybedecektir. Bu halde, tek bir suçtan söz edilecektir.O halde TCK 220/4 hükmünün “bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olma hali” biçiminde belirtilen bir ağırlatıcı nedene yer verilmeyen suçlar bakımından uygulanması daha adil olacaktır.⁴³⁸

Öte yandan TCK 220/5, yukarıda açıklanan halin dışında, “suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılacaktır”.⁴³⁹ kuralı uyarınca özellik taşımaktadır. Kanun “örgüt yöneticilerini”, örgütün amacı doğrultusunda işlenen suça iştirak etmeseler de sorumlu tutmuştur. Yöneticileri cezalandırırken, kurucuları cezalandırmamanın mantığı olmadığı gibi, örgüt yöneticilerini, örgütün amacı doğrultusunda işlenen tüm suçlardan sorumlu tutmak “sübjektif sorumluluk” ilkesine aykırı olduğundan eleştirilecek mahiyettedir.⁴⁴⁰

Yine örgüt yöneticisi veya üyelerinin işlediği her suçu, örgütün amacı doğrultusunda ve faaliyeti çerçevesinde işlenmiş suç olarak kabul etmek mümkün değildir. Kişi suç

⁴³⁷Hafizoğlu /Kurşun, a.g.e.,s.9.

⁴³⁸ Yücekul, a.g.e.,s.1031.

⁴³⁹Özgenç, *Ceza Hukuku*..., s.497.

⁴⁴⁰Soyaslan,a.g.e., s.453.

işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün yöneticisi veya üyesi olmakla birlikte, örgütün amacı ile ve örgütle ilgisi olmayan bir suç da işlemiş olabilir.⁴⁴¹

TCK 43/3’de hangi suçlar yönünden zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu anlamda kural olarak TCK’da düzenlenen kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçları dışındaki tüm suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilecektir.⁴⁴² Öte yandan inceleme konusu suçu oluşturan, “*örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak*” kesintisiz suç olmasına rağmen, aynı suç işleme kararıyla yasanın aynı hükmünün birden fazla ihlali olarak tanımlan⁴⁴³ “*zincirleme suç*” olarak işlenmesi imkânsız değildir, çünkü “*kesintisiz suçların*” “*zincirleme suç*” olarak işlenmesi doktrinde mümkün görülmektedir.⁴⁴⁴ Örgüt üyeleri tarafından işlenen amaç suçlar arasında, “*zincirleme suç*” kuralları, eğer örgütün amaç suçları açısından “*aynı suç işleme*” kararı ile kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlali söz konusu ise uygulanabilecektir.⁴⁴⁵ “*Zincirleme suç*” karakteristik özelliğini veren kurucu ve en önemli unsur TCK 43/1’de “*bir suç işleme kararının icrası kapsamında*” ifadesiyle formüle edilen sübjektif şarttır. Bu unsur, birden çok suça tek ceza verilmesinin gerekçesini oluşturmakta ve “*zincirleme suçu*” yapısal olarak “*cezaların içtimai*” kurallarından ayırmaktadır. Ancak sübjektif unsurun yani “*aynı suç işleme kararının*” varlığının yahut yokluğunun tespiti de oldukça zordur. Çünkü “*karar*” insanın iç dünyasına ilişkin bir olgudur. İnsanın iç dünyasındaki düşünceleri, fikirleri, kararları da ancak dışa yansıyan davranışlarından, dışa yansıdığı kadarıyla tespit edilebilir ki, bu oldukça zor bir iştir. Bu sebeple bunun tespitine yönelik bir takım ilkelerin, kriterlerin araştırılması ve ortaya konulması gerekir. Aynı suç işleme kararının varlığını veya yokluğunu takdiri durumunda bulunan hâkim, gündelik hayat tecrübelerinin yanı sıra, suçların işlenişindeki benzerlik, suçların işlenme zamanları ve yerleri arasındaki ilişki, suçların işlenmesine hükümden sonra devam edilip edilmediği gibi ölçütlerden istifade edilebilir. Bu kıstasların hepsinin bir arada bulunması gerekmez⁴⁴⁶ Ancak yine de

⁴⁴¹ Özgenç, a.g.e., s.25.

⁴⁴² Artuç, Mustafa, *Zincirleme Suç*, 2008, Seçkin Yay, THD, S.28, Ankara., s.62.

⁴⁴³ Bkz ; TCK 43.madde metni ;Uyap Mevzuat İçtihat Programı 10.0 ; Centel/Zafer/Çakmut, a.g.e., s.497.

⁴⁴⁴ Hafizoğlu /Kurşun, a.g.e.,s.9.

⁴⁴⁵ Evik, a.g.e .,s.394.

⁴⁴⁶ Şeker ,İ , *Zincirleme Suç* ,<http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%C4%B1/idrisseker.pdf> E.T 13/01/2012 s.11 ;Benzer kriterler için Bkz ;Sancar,yalçın,Türkan, *Türk Ceza Hukukunda Zincirleme Suç*, 2007, TBBB, S.70,Ankara.,s.13., http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-70-322.pdf E.T

burada, örgütlü suç yönünden mutlak bir çözüm getirmek de mümkün değildir.⁴⁴⁷ Yargıtay'ın “*örgütün propagandasını yapma suçuna*” ilişkin “*zincirleme suçu*” kabul ettiği de bir vakadır.⁴⁴⁸ Kanuna göre propagandası yapılan şey, hem “*örgüt*” hem de “*örgütün amacı*” olabilir. Dolayısıyla seçimlik hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Seçimlik hareketli bu suçta, önemli olan birden fazla suç işlenip işlenmediğinin tespiti. Zira birden fazla suç olması halinde “*zincirleme (müteselsil) suç*” söz konusu olacak ve işlenen birden fazla suç ceza yönünden tek suç kabul olacak ve böylece faile artırılmış ceza verilebilecektir. Seçimlik hareketli suçlarda hareketlerden birkaçının birlikte yapılmış olması, birden fazla suç işlendiği anlamına gelmez. Dolayısıyla bu durumda ortada tek suç bulunmaktadır. Örneğin seçimlik hareketli suçun değişik hareketlerinin bir yazı içinde olması halinde onun tek suç olma vasfını ortadan kaldırmayacaktır. Yanı sıra seri ve birbirinin tamamlayan yazılara konu olan propaganda suçları da tek suç kabul edilecek “*zincirleme(müteselsil)*” suçta konu edilmeyecektir.⁴⁴⁹

İnceleme konusu suçta diğer fiiller bakımından uygulanması mümkün olmasa da TCK 220/8'de düzenlenen “*örgütün veya amacının propagandasının yapılması suçu*” açısından bakıldığında; bir fiil ile kanunun birden çok ve farklı hükümlerinin ihlal edilmesi ve faile en ağır cezanın verilmesi biçiminde tanımlanan⁴⁵⁰ “*fikri içtimanın*” gerçekleşeceğini kabul etmek mümkündür. “*Fikri içtimada*” kural olarak, faile ihlal ettiği çeşitli kanun hükümlerinden en ağır yaptırımı düzenleyen hükme göre ceza verilmesi gerekir.⁴⁵¹ Aslında bazı durumlarda örgüt ile ilgili açıklamalarda hem “*örgütün ve amacının propagandası*” yapılmakta hem de kanunun suç saydığı fiili “*övme ve suç işlemeye teşvik, tahrik*” gibi Türk Ceza Kanununda ayrı suç olarak düzenlenen fiillerin de işlendiği görülmektedir. Bu durumda “*fikri içtima*” uygulanacak ve faile en ağır yaptırımı düzenleyen maddeye göre ceza verilecektir.⁴⁵²

13/01/2012 ; Öte Yandan YCGK 27.03.1998 8-58/56 sayılı kararında zikredilen kriterleri aramaktadır.Bkz ; Parlar/Hatipoğlu, *Suçta Teşebbüs...*, s.132.

⁴⁴⁷ Evik, a.g.e., s.394.

⁴⁴⁸ 01.07.1993 T-1993/1213 E-1993/3258 K, Bkz; Kazancibilşimiçtihatbilgibankası 31/07/2011 Güncelleme Tarihi ; 25.03.2010

⁴⁴⁹ Çoban,a.g.e., s.132.

⁴⁵⁰ Özen,M, *Ceza Hukukunda Fikri İçtima*, 2007, TBBD, S.73, Ankara., s.4. http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-73-372.pdf E.T 13/01/2012

⁴⁵¹ Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel...*, s.249.

⁴⁵² Soyaslan,*Ceza Hukuku Özel...*, s.457. ; Çoban,a.g.e., s.132.

13. ETKİN PİŞMANLIK

Kanunda suç olarak tanımlanan bir fiilin işlenmesi ile cezalandırmaya müstahak bir davranış ortaya çıkmakta, ortada kusurluluğu kaldıran bir neden de bulunmuyorsa, cezaya hükmonulmaktadır.⁴⁵³ Kanun koyucu suçun unsurları dışında kalan suçun icrası sırasında mevcut bulunan, belirli kişisel özellikler, durumlar ve ilişkiler varlığı dolayısıyla haksızlık ve suç teşkil eden fiilden faalin ya hiç cezalandırılmamasını veya cezasından indirim yapılmasını düzenlediği bu haller ile olanaklı kılmakta ve bu duruma “*şahsi cezasızlık sebepleri*” veya “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebepler*” denilmektedir.⁴⁵⁴ “*Şahsi cezasızlık sebepleri*” suçun icrası sırasında yani failin, “*iter crimise*” girdiği andan itibaren mevcut olan sebepler iken, “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebepler*” suç tamamlandıktan sonra gerçekleşen, başka bir anlatımla suç teşkil eden fiil gerçekleşirken, kişiyi cezalandırılması gerektiren durumunun bulunmadığı hallerdir. Yani suç tamamlandıktan sonra ortaya çıkan bazı şartların varlığı durumunda, kişiye hiç ceza verilmemesi veya cezasından indirim yapılması hali “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebepler*” dir.⁴⁵⁵ “*Etkin pişmanlık*” bu anlamda “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebep*” olarak kabul edilmektedir.⁴⁵⁶

Öte yandan kanun koyucu malvarlığına karşı etkin pişmanlığı düzenlediği TCK’nun 168.maddesinin, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ya da kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçunda etkin pişmanlığı düzenlediği TCK’nun 192.maddesinin, Rüşvet suçunda etkin pişmanlığı düzenleyen TCK 254.maddesinin, Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunda etkin pişmanlığı düzenlediği TCK’nun 281/3 maddesinin, Muhafaza görevini kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK’nun 289/2 maddesinin, gerekçesinde açıkça anılan düzenlemelerin “*cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebep olduğu*” ifade etmiştir.⁴⁵⁷ Kanunun gerekçesinin, TCK’nun yorumlanmasında madde metninin

⁴⁵³ Baba,Yasemin, *Türk Ceza Kanununda Etkin Pişmanlık* ,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul., s.24.

⁴⁵⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s.721.

⁴⁵⁵ Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.259 ; Özgenç, *Ceza Hukuku...*,s.535,s.541; Özgenç/ Şahin, a.g.e., s.393,s.397.

⁴⁵⁶ Özbek, *İzmir Şerhi...*, s.458. ; Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.259 ; Özgenç, *Ceza Hukuku.....*s.540.; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e.,s.722.

⁴⁵⁷ Baba, a.g.e., s.25. ; Bkz, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde gerekçeleri ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 10/10/2011

ayrılmaz bir parçası olduğu⁴⁵⁸ gerçeği karşısında, “*etkin pişmanlığın*” “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebep*” olarak kabul etmek kanunun anlayışına uygun düşmektedir. Yine Yargıtay’da pek çok kararında “*etkin pişmanlığı*”, “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebep*” olarak kabul etmektedir.⁴⁵⁹

Her hangi bir durumda ortada “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebebin*” bulunması yukarıda da değindiğimiz gibi sebebin varlığı halinde işlenen fiilin suç niteliğinde ve haksızlık muhtevasında herhangi bir değişiklik ve azalma meydana getirmeyecektir.⁴⁶⁰ Dolayısıyla “*cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebep olarak etkin pişmanlık*” halinde fiilin haksızlık durumu dolayısıyla suç vasfı devam ettiğinden fail hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmesi mümkün olmaktadır.⁴⁶¹ Bu anlamda TCK’da güvenlik tedbiri olarak kabul olunan müsadere⁴⁶² hükümlerinin uygulanmasına hukuken engel bir bulunmamaktadır.⁴⁶³

TCK’da etkin pişmanlık ile ilgili olarak genel bir hüküm bulunmamakta, bazı suçlar bakımından özel hükümlerde etkin pişmanlığın düzenlendiği görülmektedir. İnceleme

⁴⁵⁸TBMM Adalet Komisyonu Tarafından Hazırlanan TCK Tasarısına dair rapor ; Bkz ,www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/komisyonrapor.doc.s.3 E.T 01/12/2011

⁴⁵⁹ YCGK 4/12/2007 T- 2007/2-247 - 2007/257 K ; YCGK 27/5/2008 T- 2008/11-87 E- 2008/150 K;Y9CD 18/03/2009 T -2008/21903 E – 2009/3152 K ;YCGK 10/2/2009 T -2008/9-265 E- 2009/22 K ; YCGK 28/4/2009 T-2009/6-35 E - 2009/103 K Bkz ; Kazancı Mevzuat Ve İçtihat Programı

⁴⁶⁰Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.267.

⁴⁶¹ Baba, a.g.e., s.25.

⁴⁶² 5237 sayılı Türk Ceza Yasası’nda suç karşılığında uygulanması öngörülen yaptırımlar ;cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak ikiye ayrılmıştır.Cezalar ,hapis ve adli para cezasından ibarettir.Güvenlik tedbirleri ise ,aynı Yasa’nın 53 ila 60 maddelerinde düzenlenmiştir.Yargıtay 5237 sayılı TCY’nin 54.maddesinde yer verilen eşya müsadere ve aynı Yasanın 55.maddesindeki kazanç müsadere hukuki niteliğini güvenlik tedbiri olduğunu ve yasa koyucunun iradesine göre ,bir eylemin yaptırımı olarak ceza öngörülebileceği gibi ,yaptırım olarak sadece güvenlik tedbirine hükmedilebileceğini kabul etmiştir. Bu nedenle de müsadereye hükmedilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı kişi hakkında cezaya hükmolunması koşul değildir.Bkz; Kurtuluş,Binboğa, S, *Yargıtay’ın Suçtan Kaynaklanan Mal Varlıklarının Müsadere ve El Koyma Hükümlerine İlişkin Uygulamaları*, s.2. ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale1-3.htm> E.T 01/12/2011

⁴⁶³Baba, a.g.e., s.25. ; Erdoğan, Yavuz, *Gönüllü Vazgeçme*, 2010,CHD,Seçkin Yay,S.13 Ankara.,s.120. ; Öte yandan etkin pişmanlığın uygulama alanı bulduğu örgütlü suçlarda müsadere kurumunun tatbiki anılan suçla mücadelede ayrıca katkı sağlamaktadır.Bilindiği üzere, uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı, yolsuzluk fiilleri dahil mali suçlar, mafya tipi örgütlü suçlar ile bilişim sistemlerinin kullanımıyla işlenen çıkar amaçlı suçlar başta olmak üzere yasadışı faaliyetlerden elde edilen haksız gelirlerin yüksekliği, bir taraftan bu suçların işlenmesini cazip kılarak yeni oluşumlar için finansman sağlamakta, öte yandan da toplumsal düzeni ve asayışı tehdit altına alarak sosyal ve ekonomik alanlarda onarılamaz yaralara neden olabilmektedir. Bu nedenle, temel işleme amacı haksız ekonomik menfaat elde etmek olan bu suçlarla mücadelede tam başarı, ancak söz konusu suçların işlenmesinin temel saiki olan suç gelirlerinin müsadere ile sağlanabilecektir. Bkz ; Yeni Türk Ceza Adalet Sistemini Tanıtım sitesi, *Müsadere Ve Elkoyma Alanında Kılavuz İlkeler*, s.1., <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/meaki.htm> E.T 01/12/2011

konusu “suç işlemek için örgüt kurma suçu” açısından da “etkin pişmanlık”, suç işlemek amacıyla “örgüt kuran”, “yöneten”, “kurulan bir örgüte üye olan, bakımından indirimli ceza veya hapis dışı yaptırımlar TCK’nun 221.maddesinde⁴⁶⁴ özel olarak düzenlenmiştir.

Zira kanun koyucu suç politikası gereği olarak, “etkin pişmanlığı” düzenlemiştir. Örgütlü suçlarda örgütün yaratması muhtemel zararları engellemeye dönük aktif bir amaç belirlemiştir.⁴⁶⁵ Bu hükümle suç örgütleriyle etkin mücadele edebilmek için örgütü yalnızlaştırmayı ve örgüt elemanlarını devletin yanına çekerek bir yandan zayıflatıp, diğer yandan da deşifre olmasını sağlayarak örgütün çöküşünü hızlandırmayı amaçlamaktadır.⁴⁶⁶

Bu düzenleme mülga “Pişmanlık Yasası” olarak bilinen 3419 sayılı Kanun, değişikliklerinin ve 4959 sayılı “Topluma Kazandırma Kanununun” özel bir şekli olarak, TCK’ ya alınmış olup, söz konusu hüküm bazı istisnalar dışında (TCK 302,309) tüm silahlı veya silahsız terör örgütleri ile bunların dışında kalan tüm suç örgütleri faileri hakkında uygulanabilecektir.⁴⁶⁷

“Etkin pişmanlıktan” yararlanma ancak hüküm verilinceye kadar olan süreçte talep edilebilir. Hüküm verildikten sonra etkin pişmanlık talebi ileri sürülmeyeceği gibi

---

⁴⁶⁴ Madde 221 - (1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.(2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. (3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi hâlinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi hâlinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır. (5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir. (6) (Ek fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.8.md) Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

⁴⁶⁵ Baba, a.g.e., s.40. ; Selçuk ,Sami, *Suç sonrası Etkin Cayma*, <http://www.stargazete.com/yazar/sami-selcuk/suc-sonrasi-etkin-cayma-1-haber-230267.htm> E.T 02/12/2011

⁴⁶⁶ Parlar / Hatipoğlu,a.g.e., s.3276.

⁴⁶⁷ Özer/Doğan, a.g.e ., s.170.

nazara alınmaz zira hüküm sonrasındaki açıklamaların cezadan kurtulma amacıyla yapıldığı gerçek anlamda pişmanlığı içermediği açıktır.⁴⁶⁸

Konun koyucunun belli suçlar bakımından kabul ettiği “*etkin pişmanlığın*” uygulanma sahasını, bazen “fiil” bazen de “fail” açısından sınırlandırmaktadır. TCK’nun 221.maddesindeki “*etkin pişmanlık*” hükmü bu bakımdan değerlendirildiğinde sınırlamanın fiil bakımından yapılmış olduğu görülmektedir. “*Örgüt kuran*”, “*yöneten*”, “*örgüte üye olan*”, “*üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen*” veya “*örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden*”⁴⁶⁹ bakımından “*etkin pişmanlığa*” dair uygulama yapmak mümkün iken, TCK 220/8’de düzenlenen “*örgütün veya amacının propagandasını yapma suçu*” yönünden uygulama yapmak mümkün değildir. Zira anılan suç, kapsam dışı bırakılmıştır. Ancak TCK 220/8 bakımından “*etkin pişmanlığa*” dair uygulama yapmanın mümkün olmaması eleştirilmektedir.⁴⁷⁰

Yine bununla birlikte değindiğimiz üzere TCK 221’de “*örgütün propagandasını yapma suçu*” etkin pişmanlığın uygulanmasında, kapsam dışı bırakıldığından ve 5532 sayılı kanunun tasarısının, çerçeve 6. Maddesiyle, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanun 7.maddesinin 4 fıkrası madde metninden çıkarıldığından⁴⁷¹ “*terör örgütünün propagandasını yapma suçu*” da kapsam dışında kalmıştır.

---

⁴⁶⁸ Özer/Doğan, a.g.e s.170.

⁴⁶⁹ Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenler bakımından etkin pişmanlıktan yararlanma olanağı 29/06/2005 tarihinde Türk Ceza Kanunda değişiklik yapılmasına dair 5377 sayılı kanunun 26.maddesi ile mümkün kılınmıştır.

⁴⁷⁰ “Yasa koyucunun örgütle ilgili hemen her suça sunduğu etkin pişmanlık imkânı propaganda suçu bakımından düzenlenmemiş olmasına anlam vermek zor görülmektedir. Zira bahsedilen suç grubunun en şüpheli düzenlemesi, muğlak olması hesabıyla propaganda yapılmış olması iddiasıdır. Kaldı ki suçun önkoşulu olan örgüt kurma ve bunun devamında gelen yönetme, kanunun ifadesiyle örgüt kuran ,yöneten veya örgüte üye olan yada üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin yaptığı fillerin propagandadan daha masum olduğunu iddia etmek güçtür.TCK 220.maddede düzenlenen suç fiillerinin belli bir eylemsellik derecesi kazanmasa bile o filer bakımından etkin pişmanlığa engel teşkil etmemektedir.Ancak taraflı fikir açıklaması olan ve çoğu zaman zarar verici bir eylemsellik durumu kazanmayan propaganda ,cezalandırılmak için TCK 220.maddeye dahil edildiği halde ,maddedeki diğer fiillerin aksine etkin pişmanlık bağlamında dışarıda bırakılması mantıklı görünmemektedir.” ; Çoban, a.g.e., s.130.

⁴⁷¹ Taştan, *Terörle Mücadele...*,s.104.

Öte yandan TCK'nun 221/6 hükmü gereğince, “*etkin pişmanlığa*” ilişkin uygulamanın sadece bir kez yapılacağı ifade olunması, uygulamanın sayı bakımından da sınırlandırıldığını göstermektedir.⁴⁷²

“*Etkin pişmanlığa*” TCK'da sonuç bağlanan suç tipine ve özelde ise “*suç işlemek için örgüt kurma suçunda*” “*etkin pişmanlığı*” düzenleyen, TCK 221 hükmüne baktığımızda suç yolunda soyut olarak durmanın yeterli olmadığını, failin suçun tamamlaması sonrasında icrai bir davranışta bulunması gerektiğini görmekteyiz.⁴⁷³ Hukuka aykırılığın meydana gelmesi ile tamamlanmayan ancak hukuka aykırılığın sona ermesiyle biten, yani kanuni tarifteki fiilin icrası süreklilik arz eden mütemadi⁴⁷⁴ nitelik taşıyan “*örgüt kurma*”, “*yönetme*”, “*üye olma*” suçlarında failin, temadiyi kesmesinin yanı sıra icrai bir davranışla hareket etmesi gerekir ki “*etkin pişmanlıktan*” faydalanabilsin. Bu anlamda sadece örgütten ayrılmak yeterli olmayıp, “*örgüt kuran ve yönetenler*” bakımından örgütü dağıtma yahut verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlama, (TCK 221/1) “*Örgüt üyesi*” bakımından ise gönüllü olarak örgütten ayrıldığını yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir.(TCK 221/2), “*yakalanan örgüt üyesi*” bakımından ise örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermek gerekmektedir. (TCK 221/3)⁴⁷⁵ Zira “*Suç işlemek için örgüt kurma suçu*” müstakbelde işlenecek suçlar bakımından yani amaç suçlar bakımından hazırlık hareketi, araç niteliğinde bir suçtur.⁴⁷⁶ Bu suç çerçevesinde kurulan örgütler toplumsal yaşamı zorlaştıran, bireylerin demokratik bir düzende huzur ve barış içinde yaşama haklarını ciddi biçimde tehlikeye sokan yapılanmalar olduğundan ve vatandaşlar açısından isimleri duyulduğunda dahi korku yaratan mahiyet taşıdıklarından, örgütsel yapılanmaların ortaya çıkarılmaları da zorlaştığından⁴⁷⁷ hazırlık hareketi olmasına rağmen cezalandırılmaktadır. Yarattığı tehlikenin ağırlığı ve örgütlü suç ile mücadelenin zorluğu karşısında “*cezayı kaldıran veya azaltan bir sebep*” olarak TCK 221'de ki “*etkin pişmanlık hükmü*” ile bir konun koyucu suçla mücadelede kendisine ve faile bir imkân tanımakta ancak basit bir katkıyı yeterli görmemektedir. Bu

---

⁴⁷² Baba, a.g.e., s.45.

⁴⁷³ Erdoğan, a.g.e., S.114.

⁴⁷⁴ Özgenç, *Türk Ceza...*,s.176.

⁴⁷⁵ Özgenç, *Suç ...*,s.30-31.

⁴⁷⁶ Özgenç, *Suç ...*,s.12.

⁴⁷⁷ Karcıoğlu, a.g.e., s.127.

anlamda sadece örgütten ayrılma iradesinin failce ifadesi, mücadele bakımından yeterince katkı sunmayacak sayılmış ayrıca icra bir davranış failden beklenmiştir.

Kanun koyucu tarafından “suç işlemek için örgüt kurma suçundan” dönme, örgütün ortaya çıkarılması için devlet ile işbirliği yapma, örgütün üyelerinin yakalanması sağlama fiilleri teşvik edilerek ödüllendirilmiştir. Bu ödüllendirme, işbirliğinin gerçekleştiği aşama ve işbirliğinin neticesine failin örgütün amacı doğrultusunda işlenen bir suça iştirak edip etmediğine, suçun ve failerin ortaya çıkarılarak yakalanmalarındaki katkılarına göre düzenlenmiştir.⁴⁷⁸

“Etkin pişmanlık” kurumu uygulanırken failin pişmanlık göstermesi kavramı ile ilgili olarak TCK 221/1-2-4 düzenlemeleri failin “pişman olması” kavramını doğrudan ve açıkça düzenlemiş değildir. Ancak madde başlığı “etkin pişmanlık” olduğundan, kurumun doğası gereği failin “pişman” olması esasen şarttır. Kanun koyucu TCK 221/1-2-4’de bahsedilen şartların yerine getirilmesini bizatihi “pişmanlık” olarak değerlendirmiştir. TCK 221/3 ise “yakalanan örgüt mensubunun” pişmanlığından açıkça bahsetmektedir. Ancak her halde failin pişmanlığın samimi olması, failin örgütten ayrılmasının pişmanlık dışında başkaca bir gerekçeye dayanmaması gerekmektedir.⁴⁷⁹

13.1 ÖRGÜT KURAN VEYA YÖNETEN FAİLİN ETKİN PİŞMANLIĞI

Kanun koyucu tarafından TCK 221/1’de ve gerekçesinde⁴⁸⁰ “örgüt kurucusu ve yöneticisi” bakımından, “etkin pişmanlık” düzenlemiş ve “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek” dolayısıyla haklarında soruşturma başlamadan önce ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kişiler hakkında cezaya hükmonulmayacağı⁴⁸¹ ifade olunmuştur.

⁴⁷⁸ Soyaslan, a.g.e., s.457.

⁴⁷⁹ Özer/Doğan, a.g.e., s.174.

⁴⁸⁰ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gerekçeleri, s. 252, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E T 10/10/2011

⁴⁸¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gerekçeleri, s. 252, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E T 10/10/2011

TCK 221/1, kişi bakımından sınırlama getirdiğinden, etkin pişmanlıktan koşulları oluştuğunda sadece “kurucu veya yönetici” sıfatını taşıyan failer istifade edebilecektir.

TCK 221/1’de düzenlenen etkin pişmanlığın “kurucu veya yönetici” bakımından uygulanması için bazı koşullar ihdas edilmiştir. Buna göre örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmemiş olması önkoşuldur. Diğer koşul ise yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden evvel yani soruşturmaya başlanmadan evvel pişmanlığa dair eylem gerçekleştirilmelidir. Son koşul da örgütü dağıtma veya verdiği bilgilerle dağılmasını sağlamaktır.⁴⁸²

Kanun burada basit bir katkıyı yeterli görmemekte “örgütü dağıtma veya verdiği bilgilerle dağılmasını sağlama” yönünde bir hareketi aramaktadır. “Örgütü dağıtmaktan” anlaşılması gereken, aslında örgütün tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Dağıtma sonucunda ortada bir örgüt kalmadığından, dağıtan faile ceza verilmemektedir.

“Örgütün dağılmasını sağlamaktan” ise failin verdiği bilgilerle örgütün araç gereçlerinin öğrenilmesi ve el konulması, elemanlarının bir kısmının yakalanması ile örgütün çalışmaz hale düşmesi anlaşılmalıdır. Dağılmanın bilgiler verildikten sonra süreç alacağı gerçektir. O halde dağıtma sonucunun alınabileceği, bir sürenin geçmiş olması yeterli olmalı yahut bu sürenin geçmesi beklenmelidir⁴⁸³ Ancak “örgüt kurucusunun” “etkin pişmanlık” göstererek ilgililere “örgütün dağılmasını sağlamak” üzere bilgi verilmesi ancak güvenlik güçlerinin örgütü dağıtamamış olması halinde, kurucu failin etkin pişmanlığı samimi olarak sergileyip sergilemediği belirleyici olmalıdır. Eğer fail samimi ise güvenlik güçlerinin başarısı yahut herhangi bir başka nedenden ötürü fiilen örgütün dağılmamış olması, etkin pişmanlığın uygulamasına engel olmamalıdır. Bu yaklaşım esasen “etkin pişmanlığın” düzenleme amacına da daha uygun düşeceği gibi, 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanununun 4.c maddesi ile de örtüşmektedir. Şöyle ki anılan madde;

“terör örgütü mensubu olup da bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmiş veya etmemiş olmakla beraber, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yakalanmış olanlardan, bu kanundan

⁴⁸² Malkoç, a.g.e.,s.1578.

⁴⁸³ Baba, a.g.e., s.68.

yararlanmak istediğini beyan etmeleri ve terör örgütü içindeki konum ve faaliyetiyle uyumlu şekilde bilgi vermek suretiyle; “terör örgütünün dağılmasına” veya meydana çıkarılmasına yardım etmeleri ya da verecekleri bilgi ve belgelerle yahut bizzat gösterecekleri çaba ile terör örgütünün amaçladığı suçun işlenmesine engel olmaları halinde”

faile ceza indirimi uygulanacağını düzenlemektedir. Yargıtay⁴⁸⁴ uygulamasında “örgütün dağılmasını sağlamasa bile verilen bilgilerin önemli olması, yer göstererek örgütün önemli derecede silahlarının ele geçirilmesinin sağlanması veya bazı örgüt mensuplarının yakalanmasının sağlanması” gibi eylemleri yeterli kabul etmektedir. O halde bu uygulamanın TCK 221/1’de, “örgütün dağılmamış olması” halinde de uygulanması gereklidir.⁴⁸⁵

Söz konusu “örgütü dağıtmaya yönelik bilginin” soruşturmaya başlanmadan evvel verilmesi gereklidir. Soruşturmada ne anlaşılması gerektiği CMK’ nun 2/1 maddesinde “kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre” olarak ifade olunmaktadır. Failin başka bir suçtan ötürü hakkında soruşturma yapılıyor olması, failin “etkin pişmanlık” kapsamındaki suçu açısından engel bir durum oluşturmayacaktır.⁴⁸⁶

TCK 221/1 metninde, “cezaya hükmonulmaz” ifadesi kullanılmış olduğundan bu düzenleme “cezayı kaldıran şahsi bir sebeptir”.⁴⁸⁷ Bu durumda “etkin pişmanlık” cezayı bütünüyle kaldırmış olduğundan, Cumhuriyet Savcısınca kovuşturmaya yer olmadığı kararı da verilebilecektir. Burada savcının takdir yetkisinin varlığı kabul edilmelidir.

⁴⁸⁴ Bkz YCGK 19/12/2006 T -2006/9-153 E -2066/310 K ; Y9CD 03/02/2005 T-2004/8355 E-2005/373 K ; Y9CD 24/03/2004 T - 2004/584 E-2004/867 K ; Y9CD 28/09/2004 T-2004/4656 E -2004/4745 K www.kazanci.com.tr E.T 13/12/2012

⁴⁸⁵ Özer/Doğan, a.g.e., s171.

⁴⁸⁶ Günay, Erhan, *Öğreti Ve Uygulamada Yeni Türk Ceza Kanunundaki Etkin Pişmanlık Ve Gönüllü Vazgeçme*, 2006, Seçkin Yay, Ankara., s.101.

⁴⁸⁷ Günay, a.g.e., s.101.

13.2 ÖRGÜT ÜYESİ FAİLİN ETKİN PİŞMANLIĞI

13.2.1 Cezayı Kaldıran Sebep Olarak Örgüt Üyesi Failin Etkin Pişmanlığı;

Kanun koyucu TCK 221/2 madde metninde ve gerekçesinde “suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olan” kişilerle ilgili “etkin pişmanlık” hükmüne yer vermiştir. “Örgüt üyesinin”, etkin pişmanlık hükmünden yararlanabilmesi için, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olması ve ayrıca, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi gerekir. Bu koşulların gerçekleşmesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmayacaktır. Bu koşullar gerçekleştikten sonra, kişi hakkında “örgüt üyesi” olmaktan dolayı soruşturma başlatılmış olmasının veya örgütün faaliyeti çerçevesinde başkaları tarafından suç işlenmiş olmasının, etkin pişmanlıktan yararlanma açısından bir önemi bulunmamaktadır”.

488

“Örgüt üyesi” failin maddenin bu fıkrasının tatbiki ile “etkin pişmanlıktan” faydalanabilmesi için önkoşul örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenmesine iştirak edilmemesidir. Yani “örgüt üyesi” örgüt faaliyeti kapsamında hiçbir suça iştirak etmemiş olmalıdır.⁴⁸⁹ Ancak herhangi bir suç ifadesinden ne anlamak gerektiği açık değildir. Madde gerekçesinde “kişi hakkında örgüt üyesi olmaktan dolayı soruşturma başlatılmış olmasının veya örgütün faaliyeti çerçevesinde başkaları tarafından suç işlenmiş olmasının, etkin pişmanlıktan yararlanma açısından bir önemi bulunmamaktadır” denilmekte ancak hangi suçların kapsam içinde olduğu belirtilmemektedir. Örgüt üyesinin hangi nitelikte olursa olsun herhangi bir suçun işlenmesine katılmakla, “etkin pişmanlıktan” yararlanma olanağını kaybedeceğini ifade etmek isabetli değildir.⁴⁹⁰ Suçun örgüt üyeliği ile bağlantısı olması, failin suçu işlerken örgüt üyeliği sıfatı takınmasıdır. Yoksa failin örgütle ilgisi olmayan salt şahsi suçundan

⁴⁸⁸5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gerekçeleri” s. 252 ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 0/10/2011

⁴⁸⁹ Yargıtay pek çok kararında kendiliğinden teslim olan ve pişman olduğunu beyan eden sanığın ,örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenmesine iştirak edip etmediği hususunun araştırılmasını ve açıklamalarının doğruluğunun Emniyet Genel Müdürlüğünden sorularak sonuca göre karar verilmesini içtihat etmiştir. Y9CD ;08/03/2007 T- 2007/ 1971 E- 2007/1930 K ; Bkz <http://www.kazanci.com/cgi-bin/ara.cgi>

E.T 02/12/2011

⁴⁹⁰ Baba, a.g.e., s.89.

ötürü etkin pişmanlıktan yaralanmayacağını kabul etmek, “*etkin pişmanlığın*” örgütlü suçla mücadelede öngörülen amacı ile çelişir mahiyette olacaktır. Bu nedenle Yargıtay’ca da kabul edildiği üzere, örgüt üyeliğinin unsuru haline gelmiş filler (Nöbet tutma, silahlı eğitim alma, silah kullanma) ayrıca suç teşkil etmediklerinden ⁴⁹¹ “*etkin pişmanlığın*” uygulanmasına mani olmayacaktır.

Diğer koşul ise “örgüt üyesinin” kendi istek ve iradesiyle ve kararıyla yani gönüllü olarak örgütten ayrılmasıdır. Bu anlamda failin yakınlarının veya çevresinin rica ve telkinleri sonucunda ayrılmada bu davranışlar baskı ve zorlama boyutuna ulaşmadıkça onun gönüllü olduğu yolunda mütalaa edilmelidir.⁴⁹²

Üçüncü koşul, “*örgüt üyesi*” failin gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesidir. Görüldüğü üzere burada yine kanun koyucu basit bir katkıyı yahut gönüllü olarak örgütten ayrılma biçiminde gerçekleşecek bir davranışı yeterli bulmamaktadır. Ayrıca teslim şartı öngörülmemektedir.

Zira TCK 221/6’de düzenlenen “*etkin pişmanlığa*” ilişkin, hükmün ancak bir kez uygulanabileceğine dair kural nedeniyle, fail üzerinde etkin pişmanlığa dair takip yapılmasının zorunluluğu ilgili makamlara bildirim yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.⁴⁹³ Bu anlamda herhangi bir biçimde kolluk güçlerince bulunan, direnmeyen ve silahını teslim eden yahut gönüllü olarak ayrıldığını söylemeden bazı davranışlar gösterenler ile ilgili olarak durumun takdiri olduğu, dolayısıyla kamu davasının açıldığı durumlarda yargıç, kamu davası açılmasına yer olmadığı kararı verildiği hallerde savcı, tarafından takdiri gerektiği ⁴⁹⁴ ifade edilmekte ise de takdir hakkının savcı yahut yargıç tarafından da yukarıda anılan TCK 221/6 hükmü karşısında, fail lehine yorumu mümkün değildir.

Bildirim “*ilgili makamlara*” yapılmalıdır. Ancak ne kanunda ne de gerekçe de “*ilgili makamdan*” anlaşılması gerektiği açıklanmamıştır. Maddenin konuluş amacından,

---

⁴⁹¹ Özer/Doğan, a.g.e., s.172.

⁴⁹² Malkoç, a.g.e.,s.1578.

⁴⁹³ Baba, a.g.e., s.69.

⁴⁹⁴ Malkoç,a.g.e., s.1578.

hareketle soruşturma ve kovuşturma yetkisi olan tüm birimlerin “*ilgili makam*” olarak kabulü mümkündür.⁴⁹⁵

TCK 221/2 hükmü yalnızca örgüt üyeleri bakımından uygulanabilecektir. Zira TCK 220/6-7 hükümleri nedeniyle örgüt üyesi olmasalar dahi örgüt üyesi gibi cezalandırılacak olan “*örgüt adına suç işleyen*” ile “*örgüte yardım edenlerin*” TCK 221/2 maddesinden faydalanması mümkün değildir. Zira öncelikte metinde açıkça örgüt üyesinden bahsedildiği gibi, anılan kişiler örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlemişlerdir. Örgüt adına suç işlemiş olmak TCK 221/2 önkoşul olarak belirlenmiş olduğundan, “*Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi*” ve “*Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi*”, TCK 221/2’den yararlanamayacaktır.⁴⁹⁶

TCK 221/3 ‘de ise, “*yakalanan örgüt üyesi ile ilgili etkin pişmanlık*” hükmüne yer verilmiştir. Yakalanmış olmasına rağmen, bu fıkrada belirlenen şartların gerçekleşmesi hâlinde “*örgüt üyesi*” cezalandırılmayacaktır. Bu şartlardan birisi, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olmak; diğeri ise, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermiş olmaktır. Verilen bilginin, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını takdir yetkisi mahkemeye aittir.”⁴⁹⁷ denilmiştir. Ancak gerekçe bahsi geçen takdir yetkisinin kamu davası açılmasına yer olmadığı kararı verildiği hallerde, Cumhuriyet Savcısınca yerine getirilebileceğinin kabulü gerekmektedir.

Bu halde “*örgüt üyesi*”, güvenlik güçleri ya da kolluk tarafından yakalanmıştır. Failin, kendiliğinden harekete geçmediğinden “*etkin pişmanlık*” hükmünden yararlanması daha sıkı koşula bağlanmış, örgütten ayrılmasını ilgili makamlara bildirmesi kâfi görülmemiştir.⁴⁹⁸

---

⁴⁹⁵ Baba, a.g.e., s.69.

⁴⁹⁶ Özer/Doğan, a.g.e., s.171.

⁴⁹⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gereçeleri” s. 252 ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 0/10/2011

⁴⁹⁸ Baba, a.g.e., s.70.

Maddenin bu fıkrasının tatbiki ile örgüt üyesinin “*etkin pişmanlıktan*” faydalanabilmesi için, önkoşul örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenmesine iştirak etmemiş olmasıdır. Yani yakalanan “*örgüt üyesi*” örgütsel faaliyet anlamında herhangi bir suça katılmamış olmalıdır.

İkinci koşul ise örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesidir. Yakalandıktan sonra ise pişman olduğunu söyleyerek, bazı bilgiler vermeli ve bu bilgiler örgütün dağılmasına yahut üyelerinin yakalanmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Burada elverişlilik niteliği yeterli olup, ayrıca örgütün dağılması yahut örgüt üyelerinin yakalanması aranmamaktadır. Failin dışında nedenlerden örneğin kolluk zamanında harekete geçmemesinden yahut geç harekete geçmemesinden kaynaklanan nedenlerle bilgilerden faydalanmayı olanaksız hale getirdiğinde dahi salt bilginin dağılmaya veya örgüt mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olması nedeniyle, failin TCK 221/3 hükmünden faydalandırılması olanaklı kabul olunmalıdır.⁴⁹⁹ Madde gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere verilen bilginin, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını takdir yetkisi mahkemeye aittir. Mahkemenin elverişlilik ile ilgili takdir yetkisini kullanırken, bilginin elverişlilik niteliğini İç İşleri Bakanlığından, Emniyet Genel Müdürlüğünden teyit edebilecektir. Zira Yargıtay bu hususu pek çok kararında içtihat etmiştir.⁵⁰⁰

Söz konusu davranış fail tarafından bizzat yerine getirilmeli yani örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi ilgili makamlara bizzat failce verilmelidir. Ancak herhangi bir engelleyici sebeple, yetkili makamlara bizzat bilgi veremeyecek durumda ise onun yönlendirmesi ve onayı ile bir başkasının bu bilgileri yetkili makamlara vermesi kabul olunmalıdır.⁵⁰¹

Kanun koyucu TCK 221/3 deki düzenlemede “*pişmanlık duyarak*” ifadesini kullanmak suretiyle özellikle failin “*pişmanlık*” unsurunu vurgulamıştır. Burada pişmanlık unsuru her somut olaya göre ayrı değerlendirilmelidir. TCK 221/6 hükmü, yani etkin

---

⁴⁹⁹ Malkoç, a.g.e., s.1578.

⁵⁰⁰ Özer/Doğan, a.g.e., s.172,191; Bkz; Y9CD 17/07/2008 T- 2008/376 E-2008/9118 K

⁵⁰¹ Baba, a.g.e., s.105.

pişmanlıktan faydalanabilme fail hakkında ancak bir kez uygulanabileceği kuralını koyduğundan, failin fiilden önce etkin pişmanlıktan yararlanıp yararlanmadığının araştırılmasının yanı sıra uygulama konusu fiil ve bu fiil sonrası failin davranışların sınırlı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.⁵⁰² Fail söz, tutum ve davranışlarıyla bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu anlamda bazen salt “*pişmanım*” demek yeterli kabul edilmez iken, bazen “*pişman değilim*” diyen failin davranışına etkin pişmanlık sonucu bağlanmıştır. Değindiğimiz üzere burada mühim olan etkin pişmanlığa dair olguların varlığıdır.

TCK 221/3 uygulamasında da “*etkin pişmanlıktan*” ancak “*örgüt üyesi*” failin faydalanması mümkün olup, “*örgüt adına suç işleyen*” ile “*örgüte yardım eden*” faillerin maddenin açıkça örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmemesini öngörmüş olması nedeniyle “*etkin pişmanlık*” uygulanmasından yararlanmaları mümkün değildir.

TCK 221/4 1.cümle metninde;

“suç işlemek için örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan cezaya hükmonulmaz.”

denilmektedir. Gerekçede ise;

“Kişi, suç işlemek için kurulmuş olan örgütün kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmakla birlikte, örgütün ulaştığı yapılanma itibarıyla dağılmasını sağlama imkânından yoksun olabilir. Bu durumda bile, söz konusu sıfatları taşıyan kişilerin belli şartlarda etkin pişmanlıktan yararlanması sağlanabilmelidir. Bu düşüncelerle maddenin dördüncü fıkrası düzenlenmiştir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi hâlinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır.”

ifadelerine yer verilmiştir.

Bu fıkra düzenlenen “*etkin pişmanlıktan*” faydalanılabilmemesi için önkoşul “*örgütün kurucusu, yöneticisi, üyesi veya üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya*

---

⁵⁰² Baba, a.g.e., s.107.

örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden” kişinin gönüllü olarak teslim olmasıdır. Gönüllü teslim olan fail güvenlik güçlerince yakalanan faile göre ödüllendirilmiştir.⁵⁰³

Aranan ikinci koşul ise örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesidir. Bilgi verme failin kendi iradesiyle gelerek bilgi verme şeklinde olmalıdır. Ancak bilebildikleri veya kısmen katıldıkları suçlarla ilgili bilgi vermeleri kâfidir. Madde metninde ve gerekçede bilginin niteliği ve etkinliği konusunda açıklama bulunmamaktadır. Lakin bilgilerin yararsız ayrıntılardan ibaret olmaması gerektiği⁵⁰⁴, daha önceden kovuşturma ya da soruşturma konusu yapılmayan yeni bilgi⁵⁰⁵ yahut kovuşturma, soruşturma konusu yapılmakla birlikte daha önce hiç haberdar olunmayan, o ana kadar bilinenden farklı içerikte olması gerektiği söylenebilir.

TCK 221/4 diğer fıkralardan farklı olarak *“örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden”* failden bahsetmektedir. Anılan fıkrada *“örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen”*, *“örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden”* failerin TCK 220/6,7 uyarınca *“örgüt üyesi”* olarak kabul edilmeleri sebebiyle örgüt üyesi ile aynı yaptırıma bağlandıkları gibi bu kişilerin de *“etkin pişmanlık”* hükmünden faydalanmaları olanaklı kılınmıştır.⁵⁰⁶

Öte yandan TCK 221/4 1.cümle hükmünün lafzından failin *“örgüt kurucusu, yöneticisi, üyesi”* olması sebebiyle sorumluluğunun bertaraf edildiğini aksi halde örgüt faaliyeti çerçevesinde işlediği diğer suçlardan sorumluluğunun devam edeceği anlaşılmaktadır.⁵⁰⁷ Yani örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar, kapsam dışı bırakmıştır. O halde işlenen bu suçlardan ötürü cezaya hükmolunacaktır.⁵⁰⁸

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş ve o zamana kadar ortaya çıkmayan, bilinmeyen suçlar ile ilgili olarak bilgi vermenin şart olduğu madde metninden açıkça anlaşılır mahiyette olup, evvelden bilinmekte olan kovuşturmaya ve soruşturmaya konu olmuş

---

⁵⁰³ Baba, a.g.e., s s.71.

⁵⁰⁴ Malkoç, a.g.e., s.1582.

⁵⁰⁵ Özer/Doğan, a.g.e., s.173.

⁵⁰⁶ Malkoç, a.g.e., s.s.1582.

⁵⁰⁷ Baba, a.g.e., s.71.

⁵⁰⁸ Günay, a.g.e.,s.104.

suçlarla ilgili olarak bu olayların ancak bilinmeyen yönleri yahut bilinmeyen faileri hakkında bilgi verilmesi halinde uygulama yapmanın mümkün olduğunu kabul etmek gerekir.⁵⁰⁹

“Cezayı kaldıran bir sebep olarak etkin pişmanlığın” söz konusu olduğu TCK 221/1-2-3-4 1.cümleinin bulunduğu hallerde; Cumhuriyet Savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir. Ancak bu karar yerine, dava açmayı tercih edilmiş ise bu kere CMK 223/4 fıkrası nedeniyle mahkemece “ceza verilmesine yer olmadığı” kararı verilecektir. Zira anılan madde “işlenen fiil suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen” etkin pişmanlık dolayısıyla faile ceza verilmesine yer olmadığı kararının verileceğini öngörmektedir.

Etkin pişmanlık dolayısıyla verilen ceza verilmesine yer olmadığı kararları adli sicil kayıtları bakımından Adli sicile kaydedilecek bilgiler başlığını taşıyan 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu 4/1 g maddesi uyarınca adli sicile kaydedildiklerinden ayrıca önem taşımaktadır.

13.2.2 Cezayı Azaltan Sebep Olarak Örgüt Üyesi Failin Etkin Pişmanlığı

TCK 221/4 2.cümle metni “cezaı indiren bir şahsi sebep” olarak öngörülmüştür. Buna göre “kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır” denilmektedir. Gerekcede ise;

“Kurucu, yönetici veya üyenin, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgileri yakalandıktan sonra vermesi hâlinde, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı hakkında verilecek cezada belli oranda indirim yapılması kabul edilmiştir.”

denilmektedir.

---

⁵⁰⁹ Özer/Doğan, a.g.e., s.174.

Burada TCK 221/4 1.cümleden farklı olarak, fail kendi iradesi ile gönüllü olarak teslim olmamakta, güvenlik güçlerince yakalanmaktadır. Failin iradesi dışı gelişen bu olaya “*cezayı kaldıran değil cezayı indiren*” etkin pişmanlık sonucu bağlanmıştır. “*Suç işlemek için örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden*” fail evvelce örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlara dair, ilgili makamlarca bilinmeyen yeni bilgileri vermek suretiyle bu indirimden yararlanacaktır.

“*Suç işlemek için örgüt kurma suçuna*” ilişkin hükümler TCK 314/3 maddesi gereğince “*silahlı örgüt suçuna*” dair de uygulanacağından, “*etkin pişmanlık*” ile ilgili hükümler “*silahlı örgüt suçu*” bakımından da geçerli olacaktır. Ancak TCK 314/1 her ne kadar “*Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümünde yer alan suçlar*” dan bahsetmekte ise de haklarında “*Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*” başlığı altında dördüncü kısımda yer alan, “*Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak*” suçunu düzenleyen TCK 302, “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine karşı Suçlar*” başlığı altında beşinci kısımda yer alan, “*Anayasayı İhlal*” suçunu düzenleyen TCK 309 maddesi bakımından etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayacaktır. Zira TCK 302 ve 309 maddede düzenlenen “*Devletin Birliğini ve Bütünlüğü Bozma*” ve “*Anayasayı İhlal*” suçları 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu 1.maddesi kapsamında kalan örgütlerin çerçevesinde işlenen ve vahim nitelikte suçlardan olup, TCK 220/4.fikrasında belirtilen öğretisi ve uygulamada “*artı suç*” olarak tanımlanan suçları aşan nitelikte suçlardır. Bu tür vahim eylemler nedeniyle haklarında TCK 302, 309.maddesi tatbik olanlar, “*örgüt kurucusu yahut yöneticisi*” olsa dahi haklarında “*etkin pişmanlık*” hükümleri tatbik olmayacaktır. Örgüt üyesi olup, ancak TCK 302,309 maddelerinde ifadesini bulan suçları oluşturmayan ve fakat başka suç teşkil eden, diğer eylemlerde bulunmaları halinde haklarında örgüt üyeliği ve suç teşkil eden “*artı suç*”tan ceza tayin edilecektir. Eylem TCK 302,309 maddeleri kapsamında ise haklarında doğrudan bu maddeler uygulanacaktır etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayacaktır.⁵¹⁰

---

⁵¹⁰ Özer/Doğan, a.g.e., s.174 ; Bkz;YCGK 07/04/2009 T -2008/9-223 E -2009/87 K sayılı kararı ;Y9CD 08/05/2007 T -2007/2572 E -2007/3890 K Kazancı Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı E.T 12/01/2012

Etkin pişmanlığın, “*cezayı azaltan şahsi bir sebep*” olarak düzenlendiği bu durumda failin ceza sorumluluğu üzerindeki etkisi, madde metninde ifade olunan indirim oranı ve cezanın belirlenmesinde temel norm olan TCK 61/5 dikkate alınarak belirlenmelidir. Sonuç ceza şahsi cezasızlık sebepleri ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak belirlenecektir. Yani sıralamada en son belirleme TCK 62.maddeye göre, takdiri indirim nedenleri bakımından yapılacaktır. Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulacaktır. Ve takdiri indirim nedenleri kararda gösterilecektir. Bu anlamda failin, “*etkin pişmanlık*” kapsamı dışında kalan fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları önem arz etmektedir.⁵¹¹ “*Etkin pişmanlık*” hükümlerinden sonra yine aynı sebeplerle bu kere TCK 62.madde uyarınca uygulama yapılması çifte değerlendirmeye neden olacağından TCK 62.madde bakımından uygulama yapılırken, etkin pişmanlık ile aynı gerekçelere dayanılmaması gerekmektedir.⁵¹²

13.3 ETKİN PİŞMANLIK VE CUMHURİYET SAVCISININ DAVA AÇMADA TAKDİR YETKİSİ

Bir fiilin işlendiği haberinin alınması üzerine, bu fiilleri takibe yetkili makamlar tarafından derhal hazırlık soruşturmasına başlanmasını, bunun neticesinde, ceza veya emniyet tedbiri gerektirecek hususlarda fiilin ve failin belli olması, yeterli emareler teşkil edecek vakıaların bulunması yani şüphelerin ciddi olduğunun tespit edilmesi ve dava şartlarının gerçekleşmiş olması durumunda yetkili makam tarafından kamu davasının açılmasını, nihayet açılan kamu davasının, muhakeme sonuçlanıncaya kadar savcılıkça yürütülmesini ifade eden ilkeye “*kovuşturma mecburiyeti*” ilkesi denir. Hukukumuzda kural olarak geçerli olan ilke bu olup, tanımdan da anlaşılacağı üzere 1-Araştırma Mecburiyeti ilkesi (CMK 160) 2-Kamu davası açma Mecburiyeti İlkesi (CMK 170/1) 3-Kamu davasını yürütme mecburiyeti ilkesi olmak üzere üç alt ilkeyi içermektedir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre bir suç işlendiğinde önce Cumhuriyet savcısı tarafından hazırlık soruşturması yapılır. Soruşturma evresinden

---

⁵¹¹ Baba, a.g.e., s.132.

⁵¹² Baba, a.g.e., s.133.

sonra mahkeme önünde yapılan son soruşturmaya (kovuşturma evresine) geçilir. Suçun ortaya çıkmasından hükmün kesinleşmesine kadar, sanık hakkında yapılacak bütün işlemlerin adli makamların görev ve yetkisi içinde bulunması genel kuraldır.⁵¹³

Ancak “*kovuşturma mecburiyeti ilkesi*” olarak benimsenen bu ilkenin karşısında, Bir suçun işlendiği haberinin alınması üzerine, bu fiilleri takibe yetkili makamlar tarafından derhal hazırlık soruşturmasına başlayıp başlamamakta; soruşturma neticesinde fiilin ve failin belli olması, yeterli suç şüphesinin bulunması durumunda Cumhuriyet Savcısı’nın kamu davası açıp açmamakta ve nihayet kamu davasını mahkeme sonuçlandırılmaya kadar yürütüp yürütmemekte takdir yetkisi olarak tanımlanan bir başka ilke daha bulunmaktadır ki bu ilke “*maslahat uygunluk ilkesi*” olarak adlandırılmaktadır.⁵¹⁴

Değindiğimiz üzere hukukumuzda esasen “*kovuşturma mecburiyeti ilkesi*” geçerli olup, bu ilkenin sonucu olarak Cumhuriyet savcısı kural olarak yeterli suç şüphesinin bulunması, fail ve fiilin belli olması ve dava şartların gerçekleşmiş olması durumunda kamu davası açmak zorundadır. Ancak bununla birlikte, CMK 171 maddede⁵¹⁵ kısmen de olsa “*maslahata uygunluk ilkesi*” nin düzenlenmekle hukukumuzda kovuşturma mecburiyeti ilkesinin istisnası olarak, bazı hallerin varlığı durumunda Cumhuriyet Savcısı kamu davasını açıp açmama konusunda takdir yetkisine sahip olduğunun kabulü mümkündür.⁵¹⁶

CMK 171/1 hükmü gereğince iki halin gerçekleşmesi durumunda Cumhuriyet Savcısı kamu davası açmayabilecektir. Bu haller “*etkin pişmanlık durumu*” ya da “*şahsi cezasızlık sebepleridir*”.⁵¹⁷ Ancak bu iki halden sadece “*cezaı ortadan kaldıran şahsi*

---

⁵¹³Uğur, Hüsamettin, *Ceza Muhakemesinde Kovuşturma Mecburiyeti İlkesinden Maslahata Uygunluk İlkesine*, s.2., www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/makale-1.doc E.T 26/11/2011

⁵¹⁴Özbek, Veli, Özer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2006, Seçkin Yay, Ankara., s.511.

⁵¹⁵Madde 171 - (Değişik madde: 06/12/2006 - 5560 S.K.21.md)(1) Cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsi cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir. Bkz Uyap Mevzuat Programı

⁵¹⁶Özbek, a.g.e., s.511. ; Özbek, Veli, Özer / Bacaksız, Pınar/ Doğan, Koray, *Ceza Muhakemesi Hukuku Açıklamalı Şemalı Çalışma Kitabı*, 2007, Seçkin Yay, Ankara., s.29. ; Kunter, Nurullah / Yenisey, Feridun/ Nuhoglu, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2006, Beta Yay, İstanbul., s.178.

⁵¹⁷Çolak, Haluk / Taşkın, Mustafa, *Açıklamalı Karşılaştırmalı Uygulamalı Ceza Muhakemesi Kanunu*, 2005, Seçkin Yay, Ankara., s.581.

sebeup olarak etkin pişmanlığın” düzenlenmiş olduğu hallerde Cumhuriyet Savcısı’nın kamu davası açmamakta takdir yetkisi bulunmaktadır.⁵¹⁸ Zira CMK 171/1 madde ve fıkrası çok açık biçimde “*Cumhuriyet Savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir*” demekte ve savcıya kamu yararını da dikkate alarak dava açılmamasına yahut dava açılarak takdirin mahkemeye bırakılmasına olanak tanımaktadır.⁵¹⁹

CMK 171. madde ile işlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen; Cumhuriyet savcısına CMK’nun 223/4. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde gösterilen “*etkin pişmanlık ya da şahsî cezasızlık sebebinin*” varlığı halinde kamu davası açmama yönünde takdir hakkı tanınmıştır. Aslında duruşmanın bitmesi ve hüküm başlığı altında düzenlenen bu madde duruşmanın sona ermesi sonucu mahkemece verilecek hükümleri düzenlediği halde, CMK’nun 171. maddesi ile Cumhuriyet savcısının da bu maddeye dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verebileceği öngörülmektedir.⁵²⁰ Öte yandan maddenin lafzı ile yorum yapmak yerine maddenin ihdası yönelik kanunun koyucunun amacından yola çıkarak yorum yapmanın isabetli olduğu, bu nedenle de esasen savcının bu gibi hallerde bizzat “*kamu davası açılmasına yer olmadığına*” karar vermesinin mümkün olduğunu söylemenin hukuken isabetli olduğu düşüncesindeyiz.⁵²¹

---

⁵¹⁸“Söz konusu düzenleme olması gereken hukuk açısından değerlendirildiğinde bu haliyle sakıncalı, eşitsizliğe yol açacak ve keyfiliğe neden olacak ve bazen suiistimallere kaynaklık teşkil edebilecek bir hüküm olarak değerlendirilmektedir. Hiç bir hukuksal ölçüt aranmadan ve sadece genel iki nedene dayalı olarak bu yetkiyi kullanıp kullanmama savcının iradesine bırakılmıştır. Aynı ve benzer nitelikteki olaylarda bazı savcılar bu yetkiyi kullanırken, bazı savcılar ise kullanmayacaktır. Bu yetkinin kullanımı için davanın açılmasında kamu yararının bulunup bulunmadığı değerlendirmesinin yapılması aranmamıştır. Bu anlamda Batı ülkelerindeki klasik maslahata uygunluk ilkesinden sapılmıştır. Keza aynı yetkinin kullanılması için şüphelinin suç sonrasındaki davranışları dikkate alınması veya mağdurun zararının giderilmesi aranmadığı gibi ,suçun kişiye yahut başka hukuksal değerlere karşı işlenmiş olması arasında bir ayırım yapılmamıştır. Öte yandan CMK 34’te hâkim ve mahkeme kararlarının gerekçeli olması gerektiği hükme bağlanmış iken ,savcının bu konuda gerekçe göstermesi gerekçe göstermesi de gerekmemektedir. Kaldı ki böyle bir karara karşı itiraz olanağı da CMK 173/5 uyarınca bulunmamaktadır. Anılan düzenleme olması gereken hukuk açısından ,bu düzenlemenin ne haklı bir hukuksal gerekçesi vardır ne de amaca uygundur.” Bkz; Ünver, Yener/ Hakeri, Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2012, Adalet Yay, Ankara., s.558.

⁵¹⁹ Baba, a.g.e., s.126.

⁵²⁰ Uğur Hüsamettin , *Ceza Muhakemesinde Kovuşturma Mecburiyeti İlkesinden Maslahata Uygunluk İlkesine*, s.17., www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/makale-1.doc E.T 26/11/2011 ; Benzer Görüş için Bkz; Özen ,Mustafa *Kamu Davası Açma Konusunda Benimsenen İlkeler , Cumhuriyet Savcısının Takdir Yetkisi Ve İddianamenin İadesi*, 2009, Ankara Barosu Dergisi, S.3, s.27., www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/AnkaraBarosu/ABD_Yaz.pdf

E.T 24/12/2011 CMK’nun, 171. maddesinin 1. fıkrasına lâfzî anlamda bakıldığında, Cumhuriyet savcısının dava açma konusunda takdir yetkisi sahip olduğu izlenimi doğmaktadır. Ancak bize göre, CMK’nun 223. maddesinin 4. fıkrasıyla birlikte düşünüldüğünde, bu takdir yetkisini dava açmama yönünde kullanması gerekir.

⁵²¹ Baba, a.g.e s.127.

CMK 172.maddede Cumhuriyet Savcısının hangi hallerde “*kovuşturmaya yer olmadığı kararı*” vereceği açıkça düzenlenmiş ve savcının “*kovuşturmaya yer olmadığı kararı*” verebileceği haller delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâlleri ile sınırlı tutulmuştur. CMK 172’de hüküm olmamakla birlikte esasen Cumhuriyet savcısının takdir yetkisini kullandığı, CMK 171/1’deki durumunda “*kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi*” CMK 171 artık açık düzenleme içermiş olduğundan mümkün kabul edilmelidir. Bu doğrultuda CMK 171.maddede 06/12/2006 tarihinde 5560 sayılı kanunun 21.maddesi ile yapılan değişiklik uygun olmuştur. Böylelikle bu konuda ki tartışmalar sona ermiştir..⁵²²

O halde “*suç işlemek için örgüt kurma suçunda*” etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanma olanağı bulunduğu durumlarda değerlendirme yapılırken, öncelikle söz konusu etkin pişmanlık halinin “*cezayı kaldıran şahsi bir sebep*” mi yahut “*cezayı azaltan bir şahsi sebep*” mi olduğunu tespit etmek gerekmektedir. TCK 221/1-2-3-4 1.cümle cezayı kaldıran cezasızlık sebebi iken, TCK 221/4 2.cümle cezayı azaltan şahsi sebep olarak karşımıza çıkmaktadır.

TCK 221/1.maddesinde ifadesini bulan “*örgüt kurucusu veya yöneticisi*” hakkındaki hüküm “*cezayı kaldıran bir etkin pişmanlık*” hükmüdür. Kanun koyucunun, etkin pişmanlık düzenlemesi ile cezayı bütünüyle kaldırdığı bu gibi hallerde aslında Cumhuriyet savcısı “*kovuşturmaya yer olmadığı*” kararı verebilecektir. Ancak öğretide bu gibi durumda örgütün failice dağıtıldığının veya dağılığının sağlandığının tespiti halinde fail bakımından TCK 221/1 maddesinin tatbiki ile, CMK 223/4 uyarınca mahkemece “*ceza verilmesine yer olmadığına*” karar verilmesi savunulmaktadır. Durumun çok açık olduğu ahvalde ise CMK 171 uyarınca “*kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmelidir*” biçiminde görüş bildiren yazarlarda bulunmaktadır..⁵²³

TCK 221/2.maddesinde düzenlenen örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suç işlenmesine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrılan ve bu ayrılığı ilgili makamlara bildiren, “*örgüt üyesinin etkin pişmanlığı*” da madde metni açıkça “*cezaya hükümlenmez*” biçiminde düzenleme içerdiğinden, burada da CMK 171 maddenin

⁵²² Tartışmalar için Bkz Özbek, a.g.e .,s.511.

⁵²³ Malkoç,a.g.e., s.1578.

lafzından hareketle, fail hakkında Cumhuriyet Savcısının “kovuşturmaya yer olmadığına” karar verebileceğini ve dava açmayabileceğini kabul etmek gerekmektedir.

Yine TCK 221/3.maddesinde düzenlenmekte olan, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suç işleyişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmalarını sağlamaya yönelik elverişli bilgi vermesini de yine madde metninden hareket ile “şahsi cezasızlık sebebi” olarak kabul etmek ve Cumhuriyet Savcısının takdir yetkisinin varlığını kabul etmek gerekmektedir. Ancak burada TCK 221/3 maddesinde ifade edilen “Verilen bilginin, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını takdir yetkisi mahkemeye aittir.”⁵²⁴ hükmündeki “takdir yetkisini” kullanacak makamı, “kamu davası açılmasına yer olmadığı” hallerde Cumhuriyet Savcısı olarak anlamak isabetli olacaktır.

TCK 221/4 1.cümlede düzenlenen, “suç işlemek için örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin” gönüllü olarak teslim olması, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan cezaya hükmonulmayacağı ifade olunmakla yine bir “şahsi cezasızlık sebebi” öngörülmüştür. TCK 221/4 1.cümle açıkça “cezaya hükmonulmaz” ifadesini kullandığından, Cumhuriyet Savcısı suçlardan kamu davası açmayabilecek ve “kovuşturmaya yer olmadığına” karar verebilecektir. Ancak durumun açık olmadığı, netlik taşımadığı hallerde yani cezayı kaldıran sebebin varlığı tartışmalı yahut müphem ise durumun mahkemece takdirini sağlamak maksadıyla Cumhuriyet Savcısının kamu davası açması⁵²⁵ isabetli olacaktır. Yargılama sırasında failin örgütün faaliyeti ve yapısı çerçevesinde bilebildiği ancak önemsiz ayrıntılardan ibaret olmayan bilgileri verdiğinin anlaşılması halinde, fail hakkında CMK 223/4 uyarınca “ceza verilmesine yer olmadığına” kararı verilmesi mümkün olabilecektir. Ancak Cumhuriyet

---

⁵²⁴5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde Gerekeçleri” s. 252 ; <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> E.T 10/10/2011

⁵²⁵ Malkoç,a.g.e., s.1582.

Savcısının cezayı kaldıran sebebin varlığı ve şartları konusunda tereddüde düştüğü hallerde dava açması daha yerinde olacaktır.⁵²⁶

Öte taraftan yine yukarıda değindiğimiz “*cezayı kaldıran sebep olarak öngörülen etkin pişmanlık*” hükümlerinin bulunduğu TCK 221/1-2-3-4 1.cümleinin uygulama alanı olduğu kavuşturmaya yer olmadığı kararı verilebilecek tüm hallerde, Cumhuriyet Savcısının takdir hakkını dava açmak yönünde kullanmasının önünde hukuken bir engel de bulunmamaktadır. Yani tüm bu hallerde Cumhuriyet savcısı dilerse kamu davası da açabilecektir.⁵²⁷ Takdir yetkisinin hangi yönde kullanılacağı konusunda savcılıkta tereddüt olması durumunda iddianame düzenlenmesi yönünde tercihte bulunmanın daha isabetli olacağını düşünmekteyiz.⁵²⁸

TCK 221/4 fıkrası 2.cümlede ise cezayı azaltan veya indiren şahsi cezasızlık sebebinin “*örgüt kuran, yöneten, üye olan, üye olmamakla birlikte bilerek, isteyerek yardım eden, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen failin*” yakalanması halinde örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak suçlarından verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılacağı öngörülmekte olup, madde lafzından da açıkça anlaşılacağı üzere Cumhuriyet Savcısınca burada kamu davası açılacaktır. Bu anlamda takdir yetkisinin olduğunu söylemek mümkün değildir. Cumhuriyet Savcısının takdir yetkisi salt etkin pişmanlığın cezayı bütünüyle kaldırdığı ahvalde mümkün olup, azaltan bir şahsi sebep bulunduğu anda savcı dava açmak zorundadır.

CMK 171 ile Cumhuriyet Savcısı'nın kamu davası açmada takdir yetkisinin olduğu hallerde⁵²⁹; CMK 173 kural olarak suçtan zarar görenin, kovuşturmaya yer olmadığına

---

⁵²⁶ Malkoç, a.g.e., s.1582.

⁵²⁷ Baba, a.g.e., s.128.

⁵²⁸ Bıçak, Vahit, *Suç Muhakemesi Hukuku*, 2011, Seçkin Yay, Ankara ., s.346.

⁵²⁹“Cumhuriyet Savcısının takdir yetkisini kullanması durumunda bu yetki hiyerarşik ve yargısal kontrole tabidir.Hiyerarşik kontrolde ,başsavcılık nezdindeki savcılardan biri kovuşturmama kararı verirse ,başsavcı emrindeki savcıya kamu davası açma emri verebilir.Ya d kendisi doğrudan dava açar.Başsavcı bu kontrolü kendisi yapabileceği gibi ,kovuşturmama kararına itiraz nedeni ile verilen dilekçeden öğrenebilir.Ancak bu emre uyan savcı ,davayı açtıktan sonra iddia ve değerlendirmelerinde serbesttir.Yargısal kontrolde ise suçtan zarar gören ,ret kararının kendisine tebliğinden itibaren on beş gün

dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi başkanına itiraz edebileceği düzenlenmişken, CMK 173/5 “*Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullandığı hâllerde bu madde hükmü uygulanmaz*” hükmünü getirmek suretiyle takdire dayalı kovuşturmayaya yer olmadığı kararına karşı itiraz yolunu kapatılmıştır.⁵³⁰ TCK 221/1-2-3-4 1.cümle ile ilgili olarak Cumhuriyet Savcısı “*kavuşturmayaya yer olmadığı kararı*” verdiği artık bu karar yönünden itiraz mümkün değildir. Bu anlamda CMK’nun 171 ve 173/5. maddesindeki bu düzenlemeler ile “*kavuşturmayaya yer olmadığı kararlarına*” karşı denetim yolunun kapatılması eleştirilecek mahiyettedir.⁵³¹ Cumhuriyet Savcısının etkin pişmanlığın varlığı ve şartları konusunda değerlendirme yaparken, her daim yanılığa düşme olasılığı bulunmaktadır. Bu bakımdan burada yargısal denetimin yasal düzenleme ile sağlanması daha isabetli olacaktır.

Yargısal denetim burada kapalı olduğundan, Cumhuriyet savcısı üzerinde idari başvuru yolunun ve dolaylı idari denetimin mümkün olduğu söylenebilir.⁵³² “*Kovuşturmayaya yer olmadığı kararı*” veren Cumhuriyet Savcısının bağlı olduğu başsavcılığa başvurularak, dava açılması istenebilir. Başsavcının iddianame düzenlenmesi emri vermesi ya da soruşturmayı yapan savcuyu değiştirerek denetim yapması mümkün olmaktadır. Ancak bu denetim de hukuki bağımsızlıkla bağdaşmadığından eleştiriye açıktır.⁵³³

---

içinde ret kararını veren savcılığın mensubu bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesine CMK 173/1 uyarınca itiraz edebilir.”Gökpınar ,Mahmut, *Ceza Muhakemesinde Savcılık*, 2010, Seçkin Yay, CHD, s.12, Ankara., s.210.

⁵³⁰Gedik ,Doğan, *Bir Uygulamacının Ceza Hukuku Makaleleri*,2010,Adalet Yay,Ankara., s.108.

⁵³¹Zira gerçekten de birçok olayda unsurlarının olup olmadığı kolayca tespit edilemeyen etkin pişmanlık ve şahsi cezazırlık halleri gibi ancak mahkemenin takdir edebileceği (CMK.223. madde) ve çok defa da Yargıtayca yerinde görülerek verilen kararların bozulduğu bir konuda Cumhuriyet savcısına da takdir hakkı verilmekte, hem de bu kararların mahkemece verilmesi durumunda istinaf veya temyiz yolu açık olmasına rağmen C. Savcısının aynı gerekçeyle takipsizlik kararına karşı itiraz hakkı dahi tanınmamaktadır. “Yargıtay kararlarının bile kabullenilmediği bir toplumda hazırlık soruşturması sonunda savcının tek başına hukuki değerlendirme, kesin delil değerlendirmesi yapması tatmin edici olmayacaktır.” Bkz; Uğur, a.g.e.,s.17.

⁵³²Ünver/Hakeri, a.g.e., s.559.

⁵³³Baba, a.g.e., s.130.

13.4 ETKİN PİŞMANLIK VE DENETİMLİ SERBESTLİK

Temel kaynağını uluslararası belgelerden⁵³⁴ alan ve 26497 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, “Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Hakkındaki Yönetmeliğin” tanımlar başlığını taşıyan 4 h maddesinde tanımlanan denetimli serbestlik;

“mahkemece belirtilen koşullar ve süre içinde, denetim ve denetleme planı doğrultusunda şüpheli, sanık veya hükümlünün toplumla bütünleşmesi açısından ihtiyaç duyduğu her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı toplum temelli bir uygulama”

olarak düzenlenmiştir.⁵³⁵

1 Haziran 2005 sonrasında hukukumuzda giren, bu tamamlayıcı yaptırım türü ile esasen cezaları ertelenen, salıverilen veya haklarında hapis cezası dışında herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psikososyal problemlerinin çözülmesi, salıverme sonrası korunması suretiyle onları topluma kazandırmak, hüküm öncesinde mahkemelere sosyal araştırma raporları hazırlayarak yargılama sürecine katkı sağlamak, suç nedeniyle mağdur olanlara yardımcı olmak ve bu şekilde tekrar suç işlenmesini önlemek ve kamu düzenini korumanın amaçlandığı söylenebiliriz.⁵³⁶

---

⁵³⁴ “Şartla Mahkûm Edilen veya Şartla Salıverilen Suçluların Gözetimi hakkında Avrupa Sözleşmesi (30. 11. 1964) ; Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun A/res/45/110 sayılı ve 2 Nisan 1991sayılı Tavsiye Kararı ile Kabul Edilen Hapis Dışı Tedbirlere İlişkin BM Minimum Standart Kuralları ; Mahpusların İyileştirilmesi İçin Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kurallarının 79, 80 ve 81 inci maddeleri ; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (87) 3 Sayılı Tavsiye Kararı Olan Avrupa Cezaevi Kurallarının 87, 88 ve 89 uncu maddeleri ; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (99) 22 sayılı Cezaevlerinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu konulu Tavsiye Kararı; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (92) 16 sayılı Kamusal Cezalar ve Tedbirler Konulu Tavsiye Kararı ; Avrupa Konseyi Komitesinin R (97) 12 sayılı Kamusal Cezalar ve Tedbirlerini Uygulanması İle İlgili Personel Konulu Tavsiye Kararı ; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (99) 19 sayılı Ceza İşlerinde Arabuluculuk Konulu Tavsiye Kararı; Avrupa Komitesinin R (2000) 22 Sayılı Kamusal Cezalar ve tedbirler Hakkında Avrupa Kurallarının Uygulanmasının Geliştirilmesi Konulu Tavsiye Kararı,” Bkz : Kale ,M, *Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi*,2009,Yüksek Lisans Tezi,Sivas, s.23-24. ; <http://www.cte-dsm.adalet.gov.tr/menusayfalari/bilgibankasi/tez/239727.pdf> E.T 28/11/2011

⁵³⁵ Tanımlar için Bkz ;Kamer, Vehbi, Kadri, *Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı*, 2007,Ankara., s.3-4. ; Usta ,İbrahim / Öztürk ,Hakan, *Denetimli Serbestlik*, 2010,Seçkin Yay, CHD, S.13, İstanbul., s.10 ; Demirbaş ,Timur, *İnfaz Hukuku*, 2008,Seçkin Yay, Ankara., s.518.

⁵³⁶Usta /Öztürk, a.g.e., s.22. ; “ İnfaz hukukunda yer alan bu yeni anlayış ile ; kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanacak yaptırımlara, kişinin cezasını toplum içinde denetim altında

Denetimli serbestlik tedbiri ile ilgili uygulamaların hukukumuzda;

A- “4202 sayılı Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri İle Koruma Kurulları Kanundan” Kaynaklanan ve Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüklerine verilen görevler kapsamında;

1-”Adli Kontrol ” (CMK 109, DSYMKKY 19-33), 2- “Kısa Süreli Hapis Cezalarına Seçenek Yaptırımlar” (TCK 50 / c-d-e-f fıkraları, DSYMKKY 36 -40-41-42-44-45 -58) 3- “Hapis Cezasının Ertelenmesi” (TCK 51, DSYMY 90- 91), 4- “Koşullu Salıverme” (CGTİK 107), 5- “Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma” (CGTİK 105), 6- “Konutta İnfaz” (CGTİK 110, DSYMKKY 62-63-64),

B-“Güvenlik Tedbirleri” ile ilgili olarak Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüklerine verilen görevler kapsamında;

1-“Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma Güvenlik Tedbiri” (TCK 53/1, DSYMKKY 65), 2- “Meslek veya Sanatın İcrasının Yasaklanması ya da Sürücü Belgesinin Geri Alınması Güvenlik Tedbiri” (TCK 53/6, DSYMKKY 69-72), 3- “Etkin Pişmanlık Halinde Güvenlik Tedbiri” (TCK 221 /5, DSYMKKY 73-78), 4- Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Kullanan Kişi Hakkında Tedavi Ve Denetimli Serbestlik Tedbiri (TCK 191 DSYMKKY 82-88),

C- “Ceza Muhakemesi Kanunu” ilgili olarak Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüklerine verilen görevler kapsamında; 1- “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması” (CMK 231) ile birlikte;

çekmesine, infaz kurumundan çıktığında denetim altında olmasına , yeniden toplumla bütünleşmesinin sağlanabilmesi için gerektiğinde koruma kurulları kapsamındaki çeşitli kurumlar ile dernek ve vakıfların katkılarıyla ekonomik ve psiko sosyal desteğin sağlanması ve mağdurun korunması esaslarına dayanmaktadır.Bu kapsamda oluşturulan yeni sistemle; 1- suç işleyen kişi açısından, kişinin yeniden sosyalleşmesini, üreten ve tüketen bir birey olarak toplumdaki yerini alması, 2- Mağdur açısından, psiko sosyal destek sunulması, mağdurun korunmasının sağlanması, 3- Toplum açısından ise suç ile oluşturulan zararın giderilmesinde aktif olarak katılmasının sağlanması üç temel hedef olarak ortaya çıkmaktadır.” Bkz; Ataç, Selcen, *İnfaz Mevzuatı*, Yenisey Polis ve Hukuku, Usul Basım Yayım, 2006, Ankara., s.XV,XVI.

Üç ana başlık altında düzenlendiği görülmektedir.⁵³⁷

İnceleme konusu suç bakımından “*etkin pişmanlık*” söz konusu olduğunda bir “*güvenlik tedbiri olarak denetimli serbestlik*” kurumu karşımıza çıkmaktadır.

Öncelikle Ceza Hukumuzda “*denetimli serbestlik*” tedbirine ancak mahkeme karar verebilir bu bakımdan Cumhuriyet Savcısı tarafından denetimli serbestlik kararı verilmesi mümkün değildir.⁵³⁸

Dava açıldığında hükmü veren mahkeme fiilin haksızlık niteliği devam etmekte olduğundan, güvenlik tedbirine başvuru mümkündür. Bu bakımdan ortada “*cezayı kaldıran bir sebep olarak etkin pişmanlık*” dolayısıyla faile ceza verilmeyecek olsa bile, fiilin suç olma niteliği devam ettiğinden fail hakkında güvenlik tedbiri uygulanmasına hukuken bir engel bulunmamaktadır.

Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüklerinin kovuşturma evresi sonrası görevlerini düzenleyen 5402 sayılı “*Denetimli Serbestlik Ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları hakkındaki Kanununun 14. I maddesi*”⁵³⁹ konuya ilişkin bir düzenlemeyi içermektedir. Buradan hareketle “*etkin pişmanlıktan*” yararlanan fail hakkında “*denetimli serbestlik*” tedbirine başvurulması mümkün kabul edilmektedir.

Öte yandan TCK 221/5 metni “*etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.*” hükmünü, TCK 221/5.maddenin gerekçesi ise;⁵⁴⁰

---

⁵³⁷Tasnif için Bkz ;Kamer, a.g.e., s.XXX- LXX (İçindekiler) ; KALE, a.g.e., s.III-IX (içindekiler) ; Ancak bu tasnifin dışında tasnifler de kimi yazarlarca yapılmaktadır. Örneğin; Demirbaş, “Cezanın Ertelenmesi İle Birlikte Uygulanan Denetimli Serbestlik” (TCK 51 ,DSYMKKK 43) , “Koşullu Salıverme ile Birlikte Uygulanan Denetimli Serbestlik” (CGTİK 107/6, DSYMKKK 32,35) ve “Doğrudan Denetimli Serbestlik” (TCK 58 ,TCK 221/5) , “*Konutta İnfaz* “ olmak üzere dört başlık altında bir tasnif yapmıştır.BKZ ;Demirbaş, a.g.e., s.530-531.

⁵³⁸Özgenç,*Gazi Şerhi...*, s.689.

⁵³⁹ “5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanıp da haklarında güvenlik tedbirine hükmolunanlarla ilgili bu tedbirlerin uygulanmasını sağlamak.”

⁵⁴⁰ Özgenç,*Gazi Şerhi...*, s.959.

“Etkin pişmanlıktan yararlanarak serbest bırakılan kişiler açısından güvenlik ve topluma uyum sorunu yaşandığı bilinmektedir. Bu nedenle, etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmedilmelidir. Bu bir yıllık süre, kişinin serbest bırakıldığı andan itibaren işlemeye başlar.”

düzenlemesini içermektedir.

Yine gerekçede “denetimli serbestlik” tedbirinin uygulanması açısından, “etkin pişmanlık” nedeniyle kişi hakkında cezaya hükmolunmaması ile indirilmiş cezaya hükmolunması arasında bir fark gözetilmemiştir. Uygulanmasına başlanan denetimli serbestlik tedbirinin süresi hâkim kararıyla uzatılabilecektir. Ancak “süre üç yıldan fazla olamaz.” hükmü getirilmekle, etkin pişmanlıktan faydalanacak fail bakımından denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağını bir kez daha vurgulamıştır.

Gerekçenin 4.cümlesi ile ise esasen “etkin pişmanlığın cezasızlık sebebi olduğu” (TCK 221/1-2-3-4 1.cümle) haller ile “etkin pişmanlığın cezayı azaltan neden olduğu” (TCK 221/4 2.cümle) haller arasında fark olmadığını, denetimli serbestlik ile ilgili uygulama yapılırken, her ikisi bakımından da “denetimli serbestlik uygulaması” yapılabileceğini ifade etmiştir.⁵⁴¹

Ancak Özgenç⁵⁴² bu görüşün tam aksi yaklaşımla, “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” ile ilgili olarak “etkin pişmanlık” hükümlerinden yararlanan sanık hakkında şayet cezaya hükmolunmayacaksa, mahkemece “denetimli serbestlik” tedbirinin uygulanmasına karar verilebileceğini ifade etmekte ve “etkin pişmanlık” hükümlerinden yararlanılmasına rağmen, sanık hakkında cezaya hükmedilmesi halinde ayrıca “denetimli serbestlik” tedbirine karar verilmesine gerek olmadığını, çünkü bu hükümlü hakkında örgüt mensubu kişi olması itibariyle hakkında TCK 58 maddesi ve İnfaz Kanununun 108 /4-6 maddesi hükümlerine istinaden “denetimli serbestlik tedbirinin” uygulanacağını söylemektedir.

Yargıtay 9.Ceza Dairesi 01/12/2008 tarih 2008/3180 esas sayılı dosyasını⁵⁴³ incelenmesi sırasında tüm üyelerin katılımı ile yaptığı müzakerede, TCK 221/5

⁵⁴¹ Malkoç, a.g.e., s.1582. ; Günay, a.g.e., s.104.

⁵⁴² Özgenç, *Gazi Şerhi..*, s.690.

⁵⁴³ Kazancı Mevzuat Programı

maddesinin aynı maddenin diğer fıkraları uyarınca, “*etkin pişmanlığın cezasızlık sebebi olması*” sebebiyle hakkında cezaya hükmolunmayanlar bakımından uygulanması gerektiğini, maddenin 4.fikrasının 2.cümlesi uyarınca “*etkin pişmanlığın cezayı indiren sebep olduğu*” hallerde hakkında ceza indirimi uygulananlar bakımından uygulanamayacağını kabul etmiştir. Zira ceza indirimi sağlanarak, indirimli de olsa cezalandırılan kişiler bakımından TCK 58/9 hükmü uyarınca zaten denetimli serbestlik uygulanacaktır denilmekte ve TCK 221/5 ile bir suç işlediği halde etkin pişmanlık hükümleri nedeniyle ceza verilemeyenlerin bir süre tamamen kontrolsüz bırakılmaması ve denetlenmesi amaçlanmıştır. Ancak daha sonraları Yargıtay 9.Ceza Dairesinin bazı üyeleri TCK 221/5 fıkrasının gerekçesinden hareketle bu düzenlemenin hem cezaya hükmolunmayanlar hem de ceza indirimi uygulananlar hakkında uygulanması gerektiği yönünde görüş değiştirmişlerdir.⁵⁴⁴

TCK 221/5 uyarınca “*etkin pişmanlık uygulaması ile denetimli serbestlik tedbirine*” mahkemece hükmedilmesi sonrasında tedbirin yerine getirilmesinde süreç, mahkeme tarafından verilen ilamın yine mahkeme tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi ile başlayacaktır. Cumhuriyet Başsavcılığınca ilam, denetimli serbestlik genel defterine kaydedilecek ve sonrasında Denetimli Serbestlik şube müdürlüğüne yahut bürosuna iletilecektir. İlam eline ulaşan şube müdürlüğü yahut büro ilamı denetimli serbestlik defterine kaydedecek, hükümlünün on gün içerisinde şube müdürlüğü yahut büroya başvurması istenecektir. Haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelenebilen mazereti olmaksızın başvurmaması halinde ise güvenlik tedbirinin infazı ilgili kurum ve kuruluşlar ile kolluktan istenecektir. Hükümlü on gün içerisinde başvurduğu takdirde denetim görevlisi yahut denetleme memuru tarafından denetleme planı hazırlanacaktır. Denetleme memurunca hazırlanan denetleme planı denetim görevlisinin onayı ile uygulamaya konulacaktır. Öncelikle denetleme planında etkin pişmanlık nedeniyle hükmedilen güvenlik tedbirinin başlangıç ve bitiş tarihleri belirtilmeli ve hükümlüye psiko sosyal yardım talep edip etmediği sorulmalıdır. Talebi halinde psiko sosyal yardım yapıldığı gibi bu kapsamda örgüt ve çevresi ile ilişki kurmaması konusunda uyarılarda bulunulmalıdır. Aynı zamanda şube müdürlüğü yahut

---

⁵⁴⁴ Özer/Doğan, a.g.e., s.174.

büro tarafından hazırlanan denetleme planı hükümlüye, ilgili kurum ve kuruluşlara ve kolluğa da bildirilmelidir. Öte yandan hükümlünün denetleme planına uyup uymadığı şube müdürlüğü yahut büro tarafından her zaman denetlenmelidir. Güvenlik Tedbirinin başlama tarihi, kararın şube müdürlüğü yahut büroca hükümlüye bildirildiği tarihtir. “*Etkin pişmanlık nedeniyle hükmedilen denetimli serbestlik tedbirinin*” infazı mahkeme kararında belirtilen sürenin denetleme planına uygun tamamlanması ile sona erebilir bu halde durum ilgili kurum ve kuruluşlara ve kolluğa iletmeli, evrakın iadesi istenmeli, kayıt kapatılmalı ve evrak mahkemeye iletmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmelidir. Yine “*etkin pişmanlık nedeniyle hükmedilen denetimli serbestlik tedbirinin*” infazı, ihlal nedeniyle sona erebilir. Bu kere şube müdürlüğü ya da büroya hükümlüye yapılan uyarıya rağmen hükümlünün denetleme planına uymaması söz konusudur. Uyarıya rağmen hükümlünün denetleme planına uymaması halinde kararda belirtilen süre sonuna kadar infaz ilgili kurum ve kuruluş ile kolluk tarafından takip edilir, ilgili kurum, kuruluş ile kollukça kararda belirtilen süre sonunda evrak şube müdürlüğü veya büroya iade edilecektir. Şube Müdürlüğü veya büroca kayıt kapatılmalı evrak mahkemeye gönderilmelidir.⁵⁴⁵

---

⁵⁴⁵ Bkz ;Kamer,a.g.e., s.475-477. ; Kale, a.g.e.,s.111,112.

14. YAPTIRIM

Türk Ceza Kanunu “*Yaptırımlar*” başlığını taşıyan üçüncü kısmında suç karşılığı öngörülen yaptırımları, “*ceza*” ve “*güvenlik tedbirleri*” olarak tanımlamaktadır. “*Suç işlemek için örgüt kurma suçunda*” ceza yaptırımı öngörüldüğü gibi, örgütlü suçların yaygınlaşarak kuvvetlenmesi, bu suçlarla mücadelede yasa koyucuyu hürriyeti bağlayıcı cezaların yanında ceza dışı alternatif çözüm yollarını da kullanmaya sevk etmiştir. TCK’ nun 58.maddesinde örgüt mensubu suçlular hakkında cezadan başka denetimli serbestlik tedbiri de uygulanması, TCK’nun 221.maddesine göre etkin pişmanlık gösterenlere ceza verilmemesi veya indirilmiş ceza verilmesi, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında ki Kanuna göre şartla tahliye sürelerinin diğer suçlulara göre gibi daha uzun olması, infaz rejiminin ağırlığının bu bağlamda ele alınması gerekir.⁵⁴⁶

Buna göre; TCK 220/1 maddesi uyarınca kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla “*örgüt kuran ve yönetenler*” iki yıldan altı yıla kadar cezalandırılacaklardır. TCK 220/2 uyarınca suç işlemek amacıyla kurulmuş olan “*örgüte üye olanlar*”, TCK 220/6 uyarınca “*örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen*” kişiler, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, “*örgüte bilerek ve isteyerek yardım*” eden kişiler ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile yaptırımı ile karşı karşıyadır. TCK 220/3 gereğince “*örgütün silâhlı olması*” hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılabilecektir. TCK 220/8 madde ve fıkrasında yasaklanan örgütün veya amacının propagandasını yapan fiilleri gerçekleştiren fail bir yıldan üç yıla kadar cezalandırılacak ve suçun basın yayın yoluyla işlenmiş olması halinde ise verilecek ceza yarı oranında artırılabilecektir. Ancak bazı yazarlarca kanunda cezaya dair düzenlemelerin ceza miktarının düşük olduğu gerekçesiyle eleştirildiği görülmektedir.⁵⁴⁷ Öte yandan Adalet Bakanlığı tarafından 23/01/2012 tarihinde

⁵⁴⁶Erdoğan, *İnfaz Hukuku Eski ve Yeni Mevzuata Göre*, 2008, İstanbul., s.597.

⁵⁴⁷ 5237 sayılı TCK’ da, Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçları işlemek amacıyla silâhlı örgüt kurma veya yönetmeye on yıldan on beş yıla ; bu örgüte üye olmaya da beş yıldan on yıla kadar hapis cezası (TCK 314) ; yine Soykırım (TCK 76) ve İnsanlığa Karşı Suç (TCK 77) karşı örgüt kurma ve yönetmeye (TCK 78) on yıldan onbeş yıla ;bu örgüte üye olmaya beş yıldan on yıla hapis cezası öngörülmekte iken TCK 220.madde ile kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme ,örgüte üye olma fiilleri için getirilen ceza

Başbakanlığa sunulan “Yargı Hizmetlerinin daha etkin süratli, verimli şekilde sürdürülebilmesi amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısının” 65.maddesinde TCK 220/6.maddenin, “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarı oranında indirilir.” biçiminde, TCK 220/7.maddenin ise;

“Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte ikiye kadar indirilebilir.”

biçiminde olması öngörülmekte olup, hâlihazırda tasarı TBMM gündemine alınmış bulunmaktadır.⁵⁴⁸

Suçun hapis cezası olarak belirlenen yaptırımı sonrası şu soru akla gelmektedir.Acaba İnceleme konusu suç bakımından “seçenek yaptırımların” (TCK 50) uygulanması mümkün müdür.?

Değindiğimiz gibi, söz konusu düzenlemeler hapis cezası içermektedir. Ancak TCK 220/2 uyarınca suç işlemek amacıyla kurulmuş olan “örgüte üye olanlar”, TCK 220 / 6 uyarınca “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen” kişiler, “örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, “örgüte bilerek ve isteyerek yardım” eden kişiler, TCK 220/8 madde ve fıkrasında yasaklanan “örgütün veya amacının propagandasını yapan fiilleri gerçekleştiren failer” bakımından hükmedilen cezanın aşağı haddenden uzaklaşmaksızın verilmesi ve hükmedilen sonuç cezanın bir yıl veya daha kısa süreli hapis cezasını gerektirmesi halinde salt bu suçlar ile ilgili fail hakkında hapis cezası bakımından hapis cezasına alternatif olarak adli para cezasının öngörülmemiş olması gibi aranan koşulların yanı sıra suçlunun yargılama sürecinde

---

hükümleri düşük tutulmuştur.Diğer düzenlemelerde (Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Soykırım ,İnsanlığa karşı suçlar) esas alınan fiillerin ağırlığını tartışma konusu yapmak anlamsız olsa da bu düzenlemelerin kapsamadığı çok ciddi nitelikte suçların da TCK 220.maddenin tatbikini gerektirecek suç örgütlerinin bünyesinde işlenmesinin söz konusu olduğu ,kanunun bu anlamda ağır tehlike yaratabilecek haksız çıkar sağlama amaçlı örgütleri cezalandırmak maksadıyla başka bir düzenleme getirmediği, TCK 220.maddenin suç örgütlerine ilişkin temel düzenleme olduğu ve bu suçun ihdası ile korunmak istenen hukuksal yararın önemi de dikkate alındığında ceza miktarının gözden geçirilerek diğer cezalar ile orantılı hale getirilmesinin yerinde olacaktır.; Bkz Kavlak, a.g.e., s.411.

⁵⁴⁸ Tasarı Metni için Bkz; <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisison/tasarison.htm>

duyduğu pişmanlık, suçun işlenmesindeki özellikler gibi fail bakımından aranan koşullarda⁵⁴⁹ gerçekleşmesi halinde seçenek yaptırımlara (TCK 50) başvurulabilecektir. Ancak aynı zamanda seçenek yaptırıma çevirmenin özel yasa ile engellenmemiş de olması gerekir örneğin Terörle Mücadele Kanununun 13.maddesi açıkça bu kanun kapsamına giren suçlar bakımından “verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez.” demektedir. O halde TMK gereğince kurulan örgütün silahlı örgüt olması halinde seçenek yaptırım kesinlikle gündeme gelmeyecektir. Ancak TCK 220/2-6-8 bakımından koşullar var ise uygulama yapılabilir.

İnceleme konusu suç bakımından “*hapis cezasının ertelenmesinin*” (TCK 51) uygulanması mümkün müdür.?

Cezaların ertelenmesinin koşulları, usulü ve sonuçları TCK’ nun “*Yaptırımlar*” başlığı altında yer alan Üçüncü kısmının “*Cezalar*” başlığının birinci bölümünde bulunan 51.maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme nedeniyle ancak hapis cezasının ertelenmesi mümkün kılındığından, işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmeyen, suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması halinde kişinin cezası ertelenebilir.⁵⁵⁰ TCK 220.maddede düzenlenen suçlar bakımından belirlenen sonuç ceza iki yıl veya daha az hapis cezası gerektirmesi halinde salt bu suçlar yönünden ertelemenin mümkün olduğu söylenebilecektir. Zira 765 sayılı TCK ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun yürürlükte olduğu dönemde doktrin ve uygulamada kabul gören “*ertelemenin bölünmezliği ilkesinden*”, 5237 sayılı TCK ve 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun*” yürürlüğe girmesiyle vazgeçilmiş ve söz konusu prensip sınırlandırılmıştır.⁵⁵¹ Bu nedenle birden çok suç nedeniyle mahkûm olunması durumunda da kanun tarafından öngörülen ceza sınırlarının aşılması halinde erteleme kararı verilebilecektir.⁵⁵²

⁵⁴⁹ Seçenek Yaptırımın Koşulları için ; Bkz ;Çetin ,Hamza Soner, *Türk Ceza Hukukunda Seçenek Yaptırımlar*, 2011, Adalet Yay, Ankara., s.82,118.

⁵⁵⁰ Ertelemenin koşulları için Bkz; Töngür, Ali Rıza, *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*, 2009, Adalet Yay, Ankara., s.59,92.

⁵⁵¹Töngür, a.g.e., s.115.

⁵⁵²Demirbaş, *Ceza Hukuku ...*, s.620.

Yine yukarıda TMK 13 dolayısıyla yapmış olduğumuz açıklama “erteleme kurumu” bakımından da geçerlidir.

TCK 220.maddede ifadesini bulan suçlar bakımından cezalar değindiğimiz ve açıklandığımız biçimdedir.

Bunun yanı sıra örgütlü suça ilişkin ayrıca düzenlemeler getirildiğinden burada örgütlü suçların özel tehlikeliliği ile ilgili daha evvel değindiğimiz etkin pişmanlık nedeniyle uygulanacak denetimli serbestlik dışında ki güvenlik tedbirlerine ve özellikle yaptırımın infazına ilişkin hususlara değineceğiz.

TCK’nun Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçluları düzenleyen 58./9maddesi, ⁵⁵³ 5275 “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında ki Kanunun” “Koşullu Salıvermeye” ilişkin 107/4.maddesi ve “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında ki Kanunun”, “Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejimi Ve Denetimli Serbestlik Tedbirini” düzenleyen 108.maddesi inceleme konusu suç bakımından önem taşımaktadır.

TCK’nun 58.maddesi, “tekerrürü” esasen kişi hakkında hüküm kurulurken ve hükmonulan hapis cezasının infazı sırasında dikkate alınacak bir neden olarak

---

⁵⁵³**Madde 58** - (1) Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi hâlinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez. (2) Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı; a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl, b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl, Geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz. (3) Tekerrür hâlinde, sonraki suça ilişkin kanun maddesinde seçimlik olarak hapis cezası ile adli para cezası öngörülümüşse, hapis cezasına hükümlenir. (4) Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar ve sırf askerî suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere; yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.(5) Fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla tekerrür hükümleri uygulanmaz. (6) Tekerrür hâlinde hükümlenilen ceza, mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilir. Ayrıca, mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. (7) Mahkûmiyet kararında, hükümlü hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilir. (8) Mükerrirlerin mahkûm olduğu cezanın infazı ile denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması, kanunda gösterilen şekilde yapılır.(9) **Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir.**Bkz ;Uyap Mevzuat Programı 5237 sayılı yasa metni

öngörmekte ve ayrıca mahkûm olunan hapis cezasının infazından sonra kişi hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanması yönünde emredici bir ifade kullanmaktadır.⁵⁵⁴ O halde konuya ilişkin TCK 58/9' madde, metninden hareketle “örgüt mensubu suçlu” bakımından hem “mükerrirlere özgü infaz rejiminin kuralları” işletilemeyeceğini hem de bu suçlular hakkında “denetimli serbestlik tedbirine” hükmedileceğini söylemek mümkündür.

5275 “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında ki Kanunun Koşullu Salıvermeye” ilişkin 107/4. madde ve fıkrasında örgüt suçlarının cezalarının infaz ve deneme sürelerine dair özel bir düzenleme ihdas edilmiş bulunmaktadır.⁵⁵⁵ Bu nedenle TCK'nun 58/9 fıkrası hükmü gereği olarak “itiyadi suçlular ve suç meslek edinenler” hakkında 5272 sayılı CGTİK 108/1 'de mükerrirlerle ilgili olarak belirlenen koşullu salıverme hükümleri uygulanacaktır. Buna karşılık “örgüt mensubu suçlular” açısından CGTİK 107/4 'da ayrı bir koşullu salıverme hükmüne yer verildiği için bu hükümler hakkında mükerrirler ile ilgili olarak belirlenen koşullu salıverme hükümleri uygulanmayacaktır.⁵⁵⁶

Ancak infaza ilişkin bu düzenlemenin esasen TCK 'nun “Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli” Suçluları düzenleyen 58/ 6,9 maddeleri karşısında uygulama alanı bulunmadığını, zira anılan maddenin 6.fıkrasında;

“Tekerrür hâlinde hükmolunan ceza, mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilir. Ayrıca, mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. “hükmü konulduğunu, 9 fıkra da ise “Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu,

⁵⁵⁴Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.703.

⁵⁵⁵Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının dörtte üçünü infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bu süreler;a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde kırk, b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde otuzdört, c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla kırk, d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuziki, Yıldır. (Ek cümle: 22/07/2010-6008 S.K/9.md.) Bu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.Bkz ;Uyap Mevzuat Programı 5272 sayılı yasa metni

⁵⁵⁶Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.705.

suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir.”

denildiğini, bu durumda TCK 220.maddesinde düzenlenen örgüt kurmak, yönetmek,örgüte üye olmak ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan mahkûmiyet halinde cezanın mükerrirlere özgür infaz rejimine göre çektirilmesinde ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirine hükmolunmasında zorunluluk bulunduğunu, o halde 5272 sayılı yasanın 108.maddesine göre uygulama yapılması gerektiğini ve mükerrirlere özgü infaz rejimine göre cezanın çektirilmesi gerektiği görüşünü savunanlar da bulunmaktadır.⁵⁵⁷

Bizim katıldığımız görüş ise “*mükerrir suçluluk*” ile “*örgüt mensubu suçluluğun*” farklı olduğuna inanmaktadır. Şöyle ki; TCK 6/1 J maddesi “*örgüt mensubu*” suçlu tanımına yer vermiş ve suçlunun örgüt kurması, yönetmesi, katılması veya örgüt adına diğerleri ile birlikte veya tek başına suç işlemesi halini kendisine örgüt mensubu suçlu denilmesini için yeterli kabul etmiştir. Örgüt mensubu kişiyi mükerrir kişilerden ayıran en önemli farklılık mükerrir, itiyadi suçlu ve suçlu meslek edinmiş kişinin muhakkak birden fazla suç işlemesi iken, örgüt mensubu kişinin bir suç örgütü kurması, yönetmesi, örgüte katılması veya örgüt adına tek bir suç işlemiş dahi kafidir. Bu durum tehlikelilik halinin çok üst seviyede kabul edilmesinden ötürüdür. Örgüt mensubu suçlulara işledikleri fiilin cezası, ihlal ettikleri kanun hükümlerine göre verilecektir. Ayrıca “*mükerrirlere özgü infaz rejiminin*” ve mahkûm olduğu hapis cezasının infazının tamamlanmasından sonra işlemek üzere belirlenen denetim süresinde, denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağına hüküm altına alındığını, itiyadi suçlu suçlu meslek edinen kişiden farklı olarak örgüt mensubu suçlular hakkında 5272 sayılı kanunun 107/4.maddesinde ayrı ve ağırlaştırılmış koşullu salıverme hükmüne yer verildiği için, bu hükümlüler hakkında genel denetimli serbestlik tedbirinin uygulanabileceğini ve 5237 sayılı “*Ceza Ve Güvenlik Tedbirleri Hakkındaki Yasanın*” 108/1-2.maddelerinin uygulanmayacağını kabul etmek gerekmektedir.⁵⁵⁸

⁵⁵⁷ Akkaya ,a.g.e., s.41.

⁵⁵⁸ Arslan, Çetin./Kayançiçek, Murat, *Suçta Tekerrür*, 2009, Seçkin Yay, Ankara., s.207-208.; TCK 58/son fıkrası hükmü gereği olarak ,itiyadi suçlular ve suçlu meslek edinen kişiler hakkında 5272 sayılı kanunun mükerrirlerle ilgili olarak belirlenen koşullu salıverme hükümleri uygulanacaktır. (CGTİK 108/1) Buna karşılık örgüt mensubu suçlular açısından 5272 sayılı kanunda ayrı bir koşullu salıverme

15. ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı devletin, belli bir sürenin geçmesi durumunda davaya devam etmemeyi veya cezalandırmaktan vazgeçmeyi önceden kabul etmesi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁵⁹Yargıtay ise zamanaşımını pek çok kararında yasada yazılı sürelerin geçmesiyle Devletin cezalandırma hakkını düşüren, kamu davası açılmamış ise açılmasına, açılmış ise takibine, mahkûmiyet hükmü verilmiş ise cezanın infazına engel olan bir hal olarak ifade etmektedir.⁵⁶⁰Zamanaşımının belli bir sürenin geçmesiyle sanık hakkında kovuşturma işlemlerine devam edilmesine engel olan türüne “*dava zamanaşımı*”, mahkûmiyet kararının kesinleştiği tarihten itibaren belli bir zamanın geçmesiyle mahkûm olunan cezanın infazından sarfinazar edilmesine yani cezanın infazını engelleyen türüne ise “*ceza zamanaşımı*” denilmektedir.⁵⁶¹

Kural olarak her suç, dava zamanaşımına uğrar.⁵⁶² “*Suç işlemek için örgüt kurma suçu*” başlığı ile düzenlenen çalışma konumuz olan TCK 220.maddede zamanaşımı ile ilgili özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla değerlendirme yapar iken 5237 sayılı TCK ‘nun zamanaşımına dair genel hükümlerine bakmak gerekmektedir.⁵⁶³

TCK’nun dava zamanaşımını düzenleyen 66.maddesi incelendiğinde;

TCK 220.maddenin birinci fıkrasındaki örgüt kurmak ve yönetmek suçları yönünden dava zamanaşımı süresi; suçun cezası her ne kadar iki ve altı yıl aralığında düzenlenmiş ise de onbeş yıldır. Zira 66.maddenin 4.fıkrası “*....yukarıda ki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur.*” biçiminde düzenleme getirmiştir.Bu hüküm gereğince değerlendirme altı

---

hükmüne yer verildiği için (CGTİK 107/4) Bu hükümlüler hakkında, mükerrirlere ilişkin koşullu salıverme hükümleri uygulanmayacaktır.Bu itibarla mahkeme hüküm tesis ederken hakkında hüküm verdiği kişinin itiyadi suçlu, suçü meslek edinen kişi, örgüt mensubu suçlu olduğunu açıkça belirtmesi gerekmektedir. Bkz Özgenç, *Gazi Şerhi...*, s.705; Demirbaş, *İnfaz...*, s.453; Özgenç, *Türk Ceza...*, s.680.⁵⁵⁹Centel/Zafer/Çakmut; *a.g.e.*, s.636; Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel...*, s.581, Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel...*, s.660.

⁵⁶⁰YCHK .12/11/2002-3-252/388 sayılı kararı Nak ; Günay, Erhan, *Uygulamalı Örnekli Dava Ve Ceza Zamanaşımı*, 2008, Seçkin Yay, Ankara., s.17.

⁵⁶¹Özgenç, *Türk Ceza...*, s.712 -719.

⁵⁶²Taşdemir, Kubilay, *Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, 2011, ÜtöyaGrafik Yay, Ankara., s. 39.

⁵⁶³Çoban,a.g.e., s.134.

yıl hapis cezası üzerinden yapıldığında, TCK 66/ 1 d ifadesini bulan “*kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren onbeş yıldır.*” hükmü gereğince TCK 220/1 maddedeki “*örgüt kurmak ve “yönetmek” suçları bakımından dava zamanaşımı onbeş yıldır.*

Diğer fıkralarda ki suçların yani örgüt üyesi olma, örgüt adına suç işleme, örgüte bilerek yardım etme, örgütün propagandasını yapma suçları yönünden ise dava zamanaşımı, cezalandırmada üst sınır TCK 220/2 maddesinde “*Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*”, TCK 220/ 8.maddesinde “*Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” biçiminde düzenlendiğinden yani cezanın yukarı haddi üç yıl olarak öngörüldüğünden, TCK 66/1 e ‘nin “*kanunda başka türlü yazılmış haller dışında beş yıldan fazla hapis veya para cezası gerektirmeyen suçlar için zamanaşımı süresi sekiz yıldır*” hükmü gereğince dava zamanaşımı sekiz yıldır.

Dava zamanaşımını kesen sebeplerin⁵⁶⁴yani TCK 67/2’de sayma yoluyla belirtilen şüpheli ya da sanıklardan birinin savcı tarafından ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi, şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararı verilmesi, savcı tarafından suçla ilgili iddianame düzenlenmesi, sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa mahkûmiyet kararı verilmesi varlığı halinde ise TCK 67/4 “*zamanaşımı süresi ilgili suça ilişkin olarak kanunda belirlenen sürenin en fazla yarısına kadar uzar*” hükmünü getirdiğinden, TCK 220/1 bakımından “*örgüt kurmak ve yönetmek*” fiillerinde en fazla yirmi iki yıl altı ay, TCK 220/2,7,8 bakımından “*örgüte üye olma, bilerek yardım etme, propagandasını yapma*” fiillerinde zamanaşımı süresi en fazla oniki yıl olacaktır.

Esasen yukarıda da değindiğimiz gibi kural olarak her suç zamanaşımına uğrar dolayısıyla TCK 220.maddedeki suçlar da kural olarak zamanaşımına uğrar. Ancak kural bu olmakla birlikte zamanaşımına uğramayan suçlara ilişkin istisnalarda 5237 sayılı yasada açıkça ihdas edilmiştir. 5237 sayılı TCK ‘nun 66/7. 76, 77, 78.

---

⁵⁶⁴ Suçun işlendiği andan itibaren işlemiş olan zamanaşımının bazı sebeplerin gerçekleşmesi dolayısıyla ortadan kalkarak zamanaşımının yeniden işlenmesi haline zamanaşımının kesilmesi adı verilir. Bunların zamanaşımını kesme nedeni ,yapılan işlemin olayı kamuoyu gündemine yeniden getirmesidir. Bkz. Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel...*, s.588.

maddelerinde açıkça belirtilen suçlar bakımından zamanaşımı süresi işlemeyecektir.⁵⁶⁵TCK 76.maddede ifadesini bulan “soykırım” suçlarının ve TCK 77.maddede tanımlanan “insanlığa karşı suçların” örgüt kapsamında işlenmesi halinde örgütü kuran yöneten ve üye olanlar bakımından TCK’nun 78/3 maddesi gereğince zamanaşımı süresinin işlemesi mümkün değildir. Bu suçlar her daim kovuşturulabilecek ve cezalandırılabilir suçlardır.⁵⁶⁶

---

⁵⁶⁵Tck 76 son fıkrasında uluslar arası hukukta kabul edildiği gibi soykırım suçlarının zamanaşımına uğramayacağı kabul edilmiştir.1968 tarihli savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarda zamanaşımının kabul edilmemesine ilişkin sözleşme bu suçlarda zamanaşımının kabul edilmemesini düzenlemektedir.Yine Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünün 29.maddesinde Mahkemenin Yargı Yetkisine Giren Suçların zamanaşımına uğramayacağını düzenlemektedir. Turhan, Faruk; *Yeni Türk Ceza Kanunun'da Uluslar arası Suçlar*, s.5 ; Bkz; <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:ZCnTJXwHkSMJ:www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/101.doc> ;

E.T 20/11/2011

⁵⁶⁶Taşdemir,*a.g.e.*, 39-41-406, Özbek, *İzmir Şerhi...*,s.660.

16. YARGILAMAYA İLİŞKİN USUL

16.1 GÖREVLİ MAHKEME VE YETKİLİ MAHKEME

16.1.1 Görevli Mahkeme

Bu suçlarla ilgili olarak açılacak davaları kovuşturma görevi “*Asliye Ceza Mahkemeleri*” dir.⁵⁶⁷

Anılan suçların çocuklar tarafından işlenmesi söz konusu ise bu kere yargılama görevi “*Çocuk Mahkemelerine*” aittir.⁵⁶⁸

CMK 250. maddede⁵⁶⁹ tahdidi olarak öngörülen suçlara ilişkin yargılama anılan maddede düzenlenen özel yetkili ağır ceza mahkemelerince yürütülecektir. Düzenleme, örgüt faaliyeti çerçevesindeki uyuşturucu imal ve ticareti, yürürlükten kaldırılan 4422 sayılı kanunun deyiimi ile çıkar amaçlı suç örgütleri tarafından (haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak) işlenen suçlar ve terör suçları bakımından “*Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin*” oluşturulacağını ve bu davalara bakmaya bu mahkemelerin yetkili olacağını içermektedir.⁵⁷⁰

---

⁵⁶⁷ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş ve Görev Ve Yetkileri Hakkındaki Kanununun 11.maddesi “Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.”Bkz ; Uyap Mevzuat Programı 5235 sayılı yasa metni

⁵⁶⁸ 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 26/1 maddesi “ Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.” Bkz ; Uyap Mevzuat Programı 5235 sayılı yasa metni

⁵⁶⁹1)Türk Ceza Kanununda yer alan; a) (Değişik bent: 26/06/2009-5918 S.K./6.mad) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imâl ve ticareti suçu veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu, b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar, c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci Maddeler hariç), Dolayısıyla açılan davalar; Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür.

⁵⁷⁰Kavlak,a.g.e., s.418

Hemen belirtmek gerekir ki CMK 250'nin uygulanması bakımından, suçun sırf örgüt faaliyeti içerisinde işlenmesi yeterli olmayıp; bunun yanında örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun belli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Buna göre yargılaması ÖYACM 'de yapılacak birinci grup suç, TCK 188'de ifadesini bulan *“uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun örgütlü olarak işlenmesi”* halidir. Bu anlamda salt örgüt kurmak ve salt uyuşturucu madde imal ve ticareti yapmak suçlarının yargılaması genel hükümler uyarınca yürütüleceğinden CMK 250 kapsamında yargılaması yapılmayacaktır. CMK' nın yürürlük tarihinden önce (01/06/2005) işlenen teşekkül oluşturarak veya toplu halde uyuşturucu imal ve ticareti suçunun yargılaması 1412 sayılı CUMK 'un 5190 sayılı kanunla değişik 394/a maddesi gereğince ağır ceza mahkemelerine ait iken ancak CMK 'nın yürürlük tarihinden sonra bu görev CMK 250 uyarınca ÖYACM 'ye verilmiştir. Ve fakat CMK 'nın yürürlük tarihinden önce işlenen teşekkül oluşturarak veya toplu halde ya da kurulmuş örgütün çerçevesinde işlenen uyuşturucu imal ve ticareti suçları bakımından örgüt çerçevesinde işlenip işlenmediğinin takdirini ÖYACM'ler yapacaktır. Yargılaması ÖYACM 'de yapılacak ikinci grup suç değindiğimiz gibi *“haksız çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün cebir ve tehdit kullanarak işlemiş olduğu suçlardır”*. Bu gruba dâhil suçlar bakımından üç şartın (örgüt, örgütün haksız çıkar sağlamak amacıyla oluşturulması, suçun cebir ve şiddet ve tehdit ile işlenmesi) birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Özelliklerden birinin yokluğu halinde suçun yargılaması genel hükümler çerçevesinde yürütülecektir. Üçüncü gruba dâhil olan suçlar da ise örgütlü işlenip işlenmediğine bakılmaksızın ÖYACM 'de görülecektir. Öte yandan 3713 TMK /3'de tahdidi olarak sayılan ve *“terör suçu”* olarak kabul edilen suçların *“sırf terör suçlarının”*⁵⁷¹ ve TMK /4 'de belirtilen *“terör amacıyla işlenen suçların”*⁵⁷² yargılaması ÖYACM'de yapılacaktır.⁵⁷³

⁵⁷¹Madde 3 - (Değişik madde : 29/06/2006 - 5532 S.K.2.Mad) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

⁵⁷²Madde 4 - (Değişik madde : 29/06/2006 - 5532 S.K.3.Mad) Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır: a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar. b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar. c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten

Bilindiği üzere genel yetkili ağır ceza mahkemeleri il merkezlerinde iş yoğunluğunun gerektirmesi halinde ilçelerde kurulur. Yargı çevreleri de buldukları İl Merkezi ve İlçelerle bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idari sınırlarıdır. Buna karşılık CMK 250.madde uyarınca kurulan “*Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin*” örgütlenmesi Adalet Bakanlığı’nın teklifi üzerine Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinin görevlendirilmesi biçimindedir. Yine gelen iş durumu göz önünde bulundurularak TCK 250/1 de sayılan suçlara bakmakla görevli olmak üzere aynı yerde birden fazla “*Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi*” kurulmasına Adalet Bakanlığının teklifi üzerine HSYK tarafından karar verilebilecektir.⁵⁷⁴

16.1.2 Yetkili Mahkeme

Yetkili mahkemenin tespitinde ana kural CMK 12.maddesi uyarınca suçun işlendiği yer mahkemesidir. Ancak örgütlü uyuşturucu suçlarında suç yeri örgütün kurulduğu yer olup, bu yerin tespit edilememesi halinde CMK’ nun 13.maddesi⁵⁷⁵ uyarınca suç yeri ilk usul işleminin yapıldığı yer olarak kabul edilebilecektir.⁵⁷⁶

Görüldüğü gibi CMK 250 ve devamı maddelerde örgütlü suç kapsamında yer alan belli suçlarla ilgili olarak özel bir usul ihdas etmektedir. Ancak burada tartışılması gereken konu belki de örgütlü suçlar bakımından ayrı bir kanun ve usuli tedbirlerin gerekip gerekmediği meselesidir. Bize göre de suç örgütlerinin yapısal özellikleri ve faaliyet biçimleri her ülkenin sosyal ve siyasal, kültürel, ekonomik ve coğrafi yapısına göre

---

orman yakma suçları. ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar. d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar. e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç.

⁵⁷³Aldemir, Hüsnü; *Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin Maddi Bakımdan Yetkisi*, 2009, Seçkin Yay, THD S.33, Ankara., s.107,112.

⁵⁷⁴Ünlü, Ömer; *Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri*, Yenisey Kazancı Doktrinbank Makaleler s.6.

⁵⁷⁵Madde 13 - (1) Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.(2) Şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.(3) Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir. Bkz Uyap Mevzuat Programı 5271 sayılı yasa metni

⁵⁷⁶Akkaya,a.g.e., s.41.

farklılık arz etmekte olduğundan esasen bu durumda ulusal mevzuatta düzenleme yapılmasını bir anlamda gerekli kılmaktadır.⁵⁷⁷ Öte yandan sınır ötesi bir kavram haline gelmiş örgütlü suç ulusal mevzuatta özel hüküm ve usullerle düzenlenmediği takdirde milletlerarası mevzuatın uygulanamaması sorunu ve ülkenin suç örgütlerinin sığınma yeri haline gelmesi sorunu gündeme gelebilecektir.⁵⁷⁸ Örgütlü suça anılan bu tehdit ve tehlikeler, suçun işlenme tarzı, faillerin özellikleri gibi niteliğinden kaynaklanan unsurlar dikkate alındığında soruşturma ve kovuşturma usul ve tedbirlerinin mevzuatımızda ayrı olarak düzenlenmesini haklı ve kabul edilebilir kılmıştır.

16.2 SORUŞTURMA

Hukukumuzda genel olarak suçlar resen soruşturulur ve kovuşturulur. Bununla beraber bazı suçlar bakımından bu re'sen takipten ayrılarak soruşturma ve kovuşturma için suçtan zarar görenin müracaatı, şikâyeti aranmıştır. Bu nedenle kanunda şikâyete tabi suçlar açıkça gösterilmiştir. Bir suç hakkında ilgili kanunda şikâyetle ilgili bir düzenleme yoksa o suçun resen takibi gereken suç olduğu anlaşılır.⁵⁷⁹

TCK'nun 220.maddesinde tanımlanan suçlar bakımından kanunda açıkça bir düzenleme bulunmadığından, suç işlemek amacıyla örgüt kurma yönetme ve örgüte üye olma suçlarından dolayı soruşturma ve kovuşturma görevli ve yetkili Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yapılır. Şikâyete veya şahsi davaya tabi değildir.⁵⁸⁰ Zira bu suçlarda haksızlık içeriğinin yoğun olduğu, kamu düzeni ağır derecede ihlal ettikleri bu nedenle de re'sen kavuşturuldukları söylenebilecektir.⁵⁸¹

Öte taraftan CMK 250/1 de belirtilen suçlara ilişkin soruşturma usulleri CMK 251.⁵⁸² madde de düzenlemiştir. Ancak Adalet Bakanlığı tarafından 23 /01/2012

⁵⁷⁷ Aktürk, Yeşim; *Özel Ceza Mahkemeleri*, 2009, İBD, C. 83, S.5, İstanbul, s.2531.

⁵⁷⁸ Dönmezer, Sulhi; *Organize Suçlulukla Mücadele Kollokyumu*, 2001, İzmir, Yenisey Kazancı Doktrinbank, s.2

⁵⁷⁹ Albayrak, Mustafa; *Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri Ve Bu Suçlara Bağlı Hukuki Sonuçlar*, 2008, TBBD, Sayı 77, Ankara., s.282.

⁵⁸⁰ Gültaş, Veysel; *Açıklamalı İçtihatlı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Ve Etkin Pişmanlık*, 2008, Bilge Yay, Ankara., s.38.

⁵⁸¹ Yılmaz, Zekeriya; *Ceza Hukukumuzda Şikâyet*, 2010, Adalet Yay, Ankara., s.6.

⁵⁸² **Madde 251 -** (1) 250 nci Madde kapsamına giren suçlarda soruşturma, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca bizzat

tarhinde Başbakanlığa sunulan “*Yargı Hizmetlerinin Daha Etkin Süratli, Verimli Şekilde Sürdürülebilmesi Amacıyla Hazırlanan Kanun Tasarısının*” 86.maddesinde CMK 251.maddenin 7/8 fıkralarının yürürlükten kaldırılması öngörülmektedir.⁵⁸³

CMK 250.madde kapsamına giren suçlarda soruşturma HSYK tarafından bu suçları soruşturmak ve kovuşturmak için görevlendirilen Cumhuriyet Savcılarınca bizzat yürütüldüğü gibi görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile doğrudan soruşturma yapılacaktır.

CMK 250.maddeye göre görevli ÖYACM’DE görev yapacak mahkeme başkanı ve üyeler ile bu mahkemelerin görev alanına giren suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilecek Cumhuriyet Savcıları için (birinci sınıfa ayrılmış olması vb) herhangi bir nitelik öngörülmüş değildir.⁵⁸⁴

Cumhuriyet Savcıları, Cumhuriyet Başsavcılıncı CMK 250.madde kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan ağır ceza mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.(CMK 251/1)

---

yapılır. Bu suçlar görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. Cumhuriyet savcıları, Cumhuriyet Başsavcılığınca 250 nci Madde kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan ağır ceza mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.(2) 250 nci Madde kapsamına giren suçların soruşturması ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları, varsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adli yargı hâkimlerinden isteyebilirler.(3) Soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde suç mahalli ile delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılabilir. Suç, ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın yapılmasını isteyebilir.(4) Suç askerî bir mahalde işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı ilgili askerî savcılıktan soruşturmanın yapılmasını isteyebilir. Üçüncü fıkraya göre soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ile askerî savcılıklar, bu soruşturmayı öncelikle ve ivedilikle yaparlar.(5) 250 nci Madde kapsamına giren suçlarda, yakalananlar için 91 inci Maddenin birinci fıkrasındaki yirmidört saatlik süre kırksekiz saat olarak uygulanır. Anayasanın 120 nci Maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan kişiler hakkında 91 inci Maddenin üçüncü fıkrasında dört gün olarak belirlenen süre, Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararıyla yedi güne kadar uzatılabilir. Hâkim, karar vermeden önce yakalanan veya tutuklanan kişiyi dinler.(6) 250 nci Madde kapsamına giren suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalarda kolluk; soruşturma ve kovuşturma sebebiyle şüpheli veya sanığı, tanığı, bilirkişiye ve suçtan zarar gören şahsı, ağır ceza mahkemesi veya başkanının, Cumhuriyet savcısının, mahkeme naibinin veya istinabe olunan hâkimin emirleriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaya mecburdur. (7) 250 nci Maddede belirtilen suçlar nedeniyle Cumhuriyet savcıları, soruşturmanın gerekli kılması halinde geçici olarak, bu mahkemelerin yargı çevresi içindeki genel ve özel bütçeli idarelere, kamu iktisadi teşebbüslerine, il özel idarelerine ve belediyelere ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler. (8) Türk Silahlı Kuvvetleri kıt’a, karargâh ve kurumlarından istemde bulunulması hâlinde istem, yetkili amirlikçe değerlendirilerek yerine getirilebilir.

⁵⁸³ Bkz; <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisison/tasarison.htm>

⁵⁸⁴ Aktürk, a.g.e., s.2537.

ÖYACM'lerin görev alanına giren suçların soruşturulması ve kovuşturulması sırasında Cumhuriyet Savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları varsa HSYK tarafından bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adli yargı hâkimlerinden isteyebilirler. (CMK 251/2)

Bu suçlarda Cumhuriyet Savcıları soruşturmanın gerekli kıldığı hallerde suç mahalleri ile delillerin bulunduğu yerlere giderek soruşturma yapabilirler. Suç ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise Cumhuriyet Savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcısından soruşturma yapılmasını isteyebilir. (CMK 251/3) Bu savcılar görevlendirildikleri bu işleri öncelikle ve ivedilikle yapacaklardır.

Yine suç eğer askeri bir mahalde işlenmiş ise bu kere Cumhuriyet Savcısı ilgili askeri savcılıktan soruşturmanın yapılması isteyebilecektir. Askeri savcılarda istenen bu işler ile ilgili işleri öncelikle ve ivedilikle yerine getireceklerdir. (CMK 251/4)

Bunun yanı sıra CMK 250.madde kapsamına giren suçlar bakımından soruşturma ve kovuşturması sırasında kolluk, şüpheli veya sanığı, tanığı, bilirkişiyi, suçtan zarar göreni ağır ceza mahkemesi veya başkanının, Cumhuriyet Savcısının, mahkeme naibinin veya istinabe olunan hakim emriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaktır.(CMK 251/6)

16.3 KOVUŞTURMA

CMK 250.madde kapsamında değerlendirilen suçlara ilişkin yargılama yetkisi ile donatılan ÖYACM 'lerde yapılacak yargılama da izlenecek usuller CMK'nun 252.⁵⁸⁵

---

⁵⁸⁵**Madde 252 -** (1) 250 nci Madde kapsamına giren suçlarla ilgili davalara ait duruşmalarda aşağıdaki hükümler uygulanır :a) Bu suçlar acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalara adli tatilde de bakılır.b) Sanık sayısının çok fazla olması durumunda, sanıkların bir kısmının duruşmanın bazı oturumları ile ilgileri bulunmuyor ise duruşmanın bu oturumlarının, yokluklarında yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Ancak, bu sanıkların yokluklarında yapılan oturumlarda kendilerini etkileyen bir hâl ortaya çıktığı takdirde buna ilişkin söz ve işlerin esaslı noktaları sonraki oturumlarda kendilerine bildirilir. c) Mahkeme, güvenliğin sağlanması bakımından duruşmanın başka bir yerde yapılmasına karar verebilir.d) Bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek için Cumhuriyet savcısına, katılan veya vekiline; iddialara karşı savunmasını yapmak için sanık veya müdafine makul bir süre verilir. Bu süre, savunma hakkının sınırlanması anlamına geleceği durumlarda re'sen uzatılabilir .e) Mahkeme, duruşmanın düzen ve disiplinini bozan sözlü veya yazılı beyan ve davranışlar ile mahkemeye, mahkeme başkanı veya üyelerden herhangi birine, Cumhuriyet savcısına, müdafie, tutanak kâtibine yahut görevlilere tahkir veya

maddesinde düzenlenmiş olup, bu suçlar acele iş olarak kabul edilmiş ve adli tatilde dahi bakılması hüküm altına alınmıştır. (CMK 252/1 a)

Sanık sayısının fazla olması halinde kendileri ile ilgili olmayan bazı oturumların bu sanıkların yokluklarında yapılması olanaklı kılınmıştır.(CMK 252/1 b)

Güvenlik nedeniyle mahkemenin duruşmalarının başka bir yerde yapılması da öngörülmüştür.(CMK 252/1 c)

Öte yandan bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek üzere Cumhuriyet Savcısına, katılan veya vekiline iddialara karşı savunmasını yapmak için sanık veya müdafiiine makul bir süre verilecektir.(CMK 252/1 d)

Mahkeme (CMK 252/1) e maddesinde belirtilen davranışların duruşmada gerçekleşmesi ve bu hallerin duruşmanın düzen ve disiplinini bozması durumunda yayım yasağı koyabilecektir.

Yine mahkeme başkanı tarafından duruşmanın düzenini bozan sanığı veya müdafiiini o günkü oturumunun tamamından çıkmamak üzere çıkartma, sonraki oturumlarda

---

hakaret oluşturan söz ve davranışlar hakkında yayım yasağı koyabilir. f) Mahkeme başkanı, duruşmanın düzenini bozan sanığı veya müdafii o günkü oturumun tamamına çıkmamak üzere, duruşma salonundan çıkartır. Bunların, sonra gelen oturumda da duruşmayı önemli ölçüde aksatacak davranışlara devam edecekleri anlaşılırsa ve hazır bulunmaları gerekli görülmezse, yokluklarında duruşmaya devam olunmasına mahkemece karar verilebilir. Bu karar, esasa ilişkin iddia ve savunmanın yapılmasına engel olacak biçimde uygulanamaz ve sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesine izin verilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii bundan sonraki oturumlarda da duruşmanın düzenini bozmakta ısrar etmeleri hâlinde, bir daha aynı dava ile ilgili oturumların tamamına veya bir kısmına katılmamalarına da karar verilebilir. Bu hüküm müdafii hakkında uygulandığı takdirde, durum ilgili baroya bildirilir. Bu halde de sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesi için uygun bir süre verilir. Oturumların bir kısmına ya da tamamına katılmamasına karar verilen müdafii Avukatlık Kanununun 41 inci Maddesinin ikinci fıkrası gereğince tayin edilmiş ise durum, kendisini tayin eden mercie de bildirilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii tekrar duruşmaya alındıklarında, yokluklarında yapılan iş ve işlemlerin esaslı noktaları kendilerine bildirilir. Sanık ya da müdafii dilerse yokluklarındaki tutanak örnekleri de kendilerine verilir. Duruşma salonundan çıkartılan veya oturumlara katılmamalarına karar verilen sanık veya müdafiler mahkemenin tayin edeceği süre içerisinde yazılı savunma verebilirler. g) Bu Kanunun 6 ncı Maddesi, 250 nci Madde kapsamına giren suçlara bakan ağır ceza mahkemeleri hakkında uygulanmaz. h) Kendisine veya onun namına tebligat yapılacak kimselere tebligat yapılmaması hâllerinde, işin ivediliğine göre basın veya diğer kitle iletişim araçlarıyla tebligat yapılabilir. (2) 250 nci Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde öngörülen suçlar bakımından, Kanunda öngörülen tutuklama süresi iki kat olarak uygulanır.

duruşmayı önemli ölçüde aksatacaklarının anlaşılması üzerine ise yokluklarında duruşma yapılmasına karar verme imkânı tanınmıştır.(CMK 252/1 f)

İddianamenin kabulü sonrasında bu mahkemelerde yargılamanın alt dereceli bir mahkemenin görev alanına girdiği nazara alınarak görevsizlik kararı da verilebilmekte olup, bu hükümle CMK'nun 6.⁵⁸⁶ maddesine istisna getirilmiş bulunmaktadır.(CMK 252/1 g) Yani CMK'nun 6.maddesinde yer alan ve duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilmeyeceğine ilişkin hüküm ÖYACM hakkında uygulanmaz. Dolayısıyla ÖYACM duruşma aşamasında dahi suçun hukuki niteliği değiştiğinde dosyayı alt dereceli mahkemeye gönderecektir.⁵⁸⁷

Kendisine yahut onun namına tebligat yapılacak kimselere tebligatın yapılamaması halinde ise işin ivediliğine göre basın veya kitle iletişim araçları ile tebligat yapılması mümkündür.(CMK 252/1 h)

Ancak halihazırda TBMM gündeminde bulunan “*Yargı Hizmetlerinin Daha Etkin Süratli,Verimli Şekilde Sürdürülebilmesi Amacıyla Hazırlanan Kanun Tasarısının*” 86.maddesinde CMK 252/1 d ve e fıkralarının yürürlükten kaldırılması öngörülmektedir.

CMK 102. maddesi ⁵⁸⁸ tutuklulukta geçecek süreye ilişkin hüküm koymaktadır. Anılan maddenin 2.fıkrası hükmüne göre Ağır Ceza Mahkemelerinin görev alanına giren suçlar

---

⁵⁸⁶**Madde6 - (Değişik madde: 06/12/2006 - 5560 S.K.16.md)**(1) Duruşmada suçun hukukî niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosya alt dereceli mahkemeye gönderilemez. Bkz Uyak Mevzuat Programı

⁵⁸⁷Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 23.02.2010 gün, 2009/8-151 sayılı kararında da belirtildiği gibi sanıkların yüklenen suçları kurup, yönettikleri, üyesi oldukları içinde buldukları çıkar amaçlı suç örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlediklerinden ötürü 5271 Sayılı CMK. nun 250/1-b Maddesine göre Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmış ve 5237 Sayılı TCY.nin 220.Maddesindeki suçtan sanıkların beraatına karar verilmiş olması nedeniyle inceleme konusu diğer suçların örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş sayılamayacağı açıktır. Beraat kararı ile evrakın bağlantı kuramının kesilmesi Hukuk Birliği ilkesi aynı suç için iki farklı usulün uygulanmaması doğal yargıç ilkesi, savunma hakkı, özel görevli mahkemenin görev alanının sınırlı oluşu dikkate alınarak, görevsizlik kararı verilerek dosyanın genel görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesi yerine, yargılamaya devamlı yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir. Y6CD 2009/14996 Esas 2010/15268 K Bkz Kazancı Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı ;Benzer Mahiyete YCGK23/02/2010 T-2009/8-111 E - 2010/38 K <http://khyk.kazancihukuk.com/> E.T 02/12/2011

⁵⁸⁸**Madde 102 - (1) (Değişik fıkra: 06/12/2006 - 5560 S.K.18.md)** Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri

bakımından tutukluluk süresi en çok iki yıl olarak öngörülmüştür. Yine bu sürenin gerekçesinin gösterilmesi ve zorunlu olduğu hallerinde uzatılabileceği, uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği ifade olunmuştur. Ancak tutuklama süresinin CMK 250/1 c de belirtilen TCK' nun 305,318,319,323,324,325 ve 332.maddelerde düzenlenen suçlar hariç belli suçlar bakımından ÖYACM 'lerde iki kat uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.Böylelikle özel durum ihdas edilmiştir.(CMK 252/2) Anılan hükmün uygulanmasının yürürlük tarihi 5320 sayılı “*Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük Ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun*” 12/1⁵⁸⁹ maddesi uyarınca 31/12/2010 tarihi olarak belirlenmiş, bu hüküm ile ilgili tutukluluk süresine dair uygulamalar 31/12/2010 tarihi sonrasında yapılmaya başlamıştır. Bu süreye kadar CMK 250 1c de belirtilen suçlar ve ağır cezalı suçlar bakımından tutukluluk süresi ile ilgili uygulama 1412 sayılı “*Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun*” 110.maddesi çevresinde yapılmıştır.⁵⁹⁰ CMK 102/2 maddenin yürürlük tarihinin 31/12/2010 tarihi olarak öngörülmesi kamuoyunda tutukluluk süresi ile ilgili ciddi tartışmalara neden olmuştur. Kimileri yasadaki düzenlemeye göre, azami tutuklama süresinin beş yıl, özel yetkili mahkemelerde de bu sürenin on yıl olduğunu savunurken, kimi hukukçularda maddeden görülen azami tutuklama süresinin üç yıl, özel yetkili mahkemelerde de bu sürenin dört yıl olduğunu savunmuş olmakla birlikte esasen bu sürenin iki yıl olduğu zorunlu hallerde en fazla üç yıla kadar uzatılabileceği dolayısıyla CMK 252/2 hükmünün dört yıl olarak anlaşılması gerektiğini söylemek mümkündür. ⁵⁹¹Ancak YCGK ⁵⁹² 21/04/2011 Tarihli İçtihadı ile

---

gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez. (3) Bu Maddede öngörülen uzatma kararları, Cumhuriyet savcısının, şüpheli veya sanık ile müdafinin görüşleri alındıktan sonra verilir. Bkz Uyap Mevzuat Programı

⁵⁸⁹**Madde 12-** (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesi, aynı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı suçlar ile ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, *31 Aralık 2010** tarihinde yürürlüğe girer. Bu süre zarfında 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 110 uncu maddesinin uygulanmasına devam olunur.

⁵⁹⁰Gültaş ,Veysel; *5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Işığında Tutuklama ve Kanun Yolları*, 2008, Bilge Yay, Ankara., s.51.

⁵⁹¹Bkz; 102/2. maddede Ağır Ceza Mahkemelerinin görevine giren işlerde de tutuklama süresinin iki yıl olduğu belirtilmektedir. O halde kural iki yıldır. Zorunlu haller bu kuralın istisnası olup zorunlu hallerde bu süre uzatılabilmekte ve uzatma süresi de üç yılı geçememektedir. Kuralı iki yıl olan tutuklamanın istisnası olan uzatmasının üç yıl olarak kabulü, istisnayı kural, kuralı istisna yapmaktır. Aslı iki yıl olan tutuklamanın uzatması üç yıl olmaz. Yasada üç yıl “daha” uzatılır denilmiş olsaydı tutuklamanın zorunlu hallerde üç yıl uzatılacağı kabul edilebilirdi. Maddede “*daha*” ibaresi kullanılmamıştır. Nitekim Ağır Ceza Mahkemelerinin görev alanına girmeyen suçlar için tutuklama süresini belirleyen 102.maddenin (1) fıkrasında “*Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.*” denilmiştir. Görüldüğü gibi yasa koyucu “*daha*” ibaresine yabancı olmayıp maddenin birinci fıkrasında kullanmıştır.

Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından iki yılı, zorunlu hallerdeki uzatmalar ile birlikte ise en çok beş yılı geçemeyeceğini, CMK 250/1 c kapsamındaki suçlarda ise tutukluluk süresi zorunlu hallerdeki uzatmalar ile birlikte on yıldan fazla olamayacağını içtihat etmiş ve uzatma süreleri ile adeta istisnayı kural haline getirmiştir. Öte yandan anılan uygulama yani iki artı üç yıl olmak üzere, beş senelik üst süre ve 250/1 c kapsamında on senelik üst süre “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin” 5/3.maddesinde gösterilen makul süreyi aşar nitelikte gözükmektedir. Bu nedenle maddeyi maksada uygun bir şekilde yorumlamalı ve sürenin uzatma ile birlikte üç yılı geçemeyeceği anlamını maddeye vermeye çalışılmalıdır.⁵⁹³ Zira tutuklamada geçen sürenin makul olması “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin” 5.maddesinde öngörülmuş bir temel ilkenin ihlal edilmesi yani tutukluluğun bu makul süreyi aşması Avrupa İnsan Hakları mahkemesinin bazı kararlarında⁵⁹⁴ olduğu gibi tazminat ödenmesini gerektirmektedir.⁵⁹⁵

Fakat (2) fıkrasında bilinçli olarak “daha” ibaresini kullanmamıştır. Bundan da yasa koyucunun amacının zorunlu hallerde tutuklama süresinin en fazla üç yıl olacağı yönündedir. 250 madde kapsamında görev yapan özel yetkili mahkemelerdeki yansımaya gelince; CMK'nın 102. Maddesindeki tutuklama süresine ilişkin kural iki yıldır. İstisnası zorunlu hallerde toplam üç yıldır. Hemen belirtelim ki bu maddeye yapılan atıflar kurula yapılmıştır. Kuralın istisnasına yapılmış olmaz. CMK'nın 252. Maddesinde de” (2) **250 nci Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde öngörülen suçlar bakımından, Kanunda öngörülen tutuklama süresi iki kat olarak uygulanır.**” denildiğinden bu iki katı uygulama kurula yapılan atıftır. Kural da iki yıl olduğundan bunun iki katı olan dört yıl özel yetkili mahkemelerdeki azami tutuklama süresidir. Bu durum karşısında tutuklama süresi dört yılı geçen özel yetkili mahkemede yargılanan tutukluların tutuklama kararlarının kaldırılması yasal zorunluluktur, Alemdaroğlu, Tuncay; CMK' nun Tutuklama Süresine İlişkin Tartışmalar, 2010, <http://www.turkhukukkurumu.org.tr/Siteyazi/20101229.pdf>; E.T 27/11/2011

⁵⁹²YCGK 21/04/2011 tarih 2011/1-51 Esas 2011/42 Karar içtihadı ile 5271 sayılı CYY'nın 102/2. maddesindeki düzenlemeye göre; ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmeyen suçlarda tutukluluk süresi bir yılı, zorunluluk halindeki uzatmalar ile birlikte en çok bir yıl altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından iki yılı, zorunlu hallerdeki uzatmalar ile birlikte ise en çok beş yılı geçemeyecektir. 5271 sayılı CYY'nın 252/2. maddesi uyarınca, aynı yasanın 250/1 -c maddesinde sayılan suçlar bakımından tutukluluk süreleri iki kat olarak uygulanacağından, bu suçlarda tutukluluk süresi zorunlu hallerdeki uzatmalar ile birlikte on yıldan fazla olamayacaktır Bkz Kazancıhukuk mevzuat ve içtihat programı

⁵⁹³Kunter/ Yenisey/ Nuhoğlu, a.g.e., s.775-776.

⁵⁹⁴ Vollon/İtalya Kararı 03/06/1985 ,9621/81 ; Letellier/Fransa 26/06/1991 ,43 ; Tomassi/Fransa 27/08/1991 ,98 ;Yağcı ve Sargın /Türkiye 08/06/1995,52 ; Mansur /Türkiye 08/06/1995, 55 Bkz ; Gültaş, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi., s.53-55.

⁵⁹⁵Şentuna, Mustafa Tarık, *Teori ve uygulama ışığında avrupa insan hakları sözleşmesi ile karşılaştırmalı olarak 5271 sayılı ceza muhakemesi kanununda tutuklama ve adli kontrol*, 2007, Adalet Yay, Ankara., s.92

17. SONUÇ

Süreklilik içinde ve planlı olarak, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek üzere üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik yapı ve işbölümü esasını içinde bir araya gelmesi olarak ortaya konulabilecek “*örgütlü suç*” bir üst kavram olup, tanımı konusunda ortak bir kabul bulunmamaktadır. Her ne kadar tanımlanmaya çalışılırsa çalışılsın, ülkeye ve kişiye göre değişen noktaların bulunması ve tek bir örgütlü suç türünün bulunmaması, hep tanımlama çabasını eksik bırakmaktadır. Dolayısıyla tam ve kesin bir tanım yapmak mümkün değildir. Bu doğrultuda tanımlama yerine sayma yöntemi ile unsurlar üzerinden değerlendirme yapılmaya çalışılmaktadır. “*Örgütlü suç*” ile ilgili sayıları ve öncelik sırası farklılık arz edebilen uzun gösterge listesi yerine, tarafımızdan çalışmada suça dair hiyerarşik yapı, korunma mekanizması, süreklilik, kazanç sağlama amacı olmak üzere dört ana unsurdan faydalanılmıştır. Konuya ilişkin diğer bir mesele ise terminolojidir. Kriminolojik açıdan yaklaşan kimileri “*organize suç*” terimini tercih ederken, kimileri “*örgütlü suç*” terimini tercih etmektedir. “*Organize suç*” terimini tercih edenlerce her ne kadar “*örgütlü suçun*” yalnız örgüt boyutunu ortaya koyduğu, hangi suçların bu suçun alanına girdiğini vurgulamadığı ifade edilmekte ise de gerek, yapısal olarak ancak örgüt ile işlenebilmesi gerekse maddi ceza hukukumuzun bu kavramı tercih edilmiş olması sebebiyle tarafımızdan çalışmada “*örgütlü suç*” teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

Her ne kadar suçun işlenmesinde sağladığı kolaylık nedeniyle yeni bir olgu olmadığı tarihsel sürecinden anlaşılmakta ise de “*örgütlü suç*” modern bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern anlamda 1800’lü yıllarda çeşitli yasalarda “*cürüm işlemek için örgütlenmenin*” suç olarak kabul edildiği görülmektedir. Ancak esas gündeme gelişi 1920 ve sonrasındaki yapılanmalardır. Günümüzde, küreselleşen dünyada küreselleşen boyutta bir sorun niteliği taşımaktadır.

“*Örgütlü suç*” denildiğinde kavramın temelini “*örgüt*” oluşturmaktadır. Yapısal olarak “*örgütten*” hareketle, suç işlemede adeta araç olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Örgüt, hedeflenen amaca göre suça niteliğini veren bir kavramdır. Bu bakımından tarafımızdan, “*suç işlemek için oluşturulan örgütün*” ekonomik veya siyasi

amacı bulunması yönünden, “*örgütlü suç*” tasnife tabi tutulmuştur. Eğer örgütün nihai amacı insanları yıldırım, sindirmek yoluyla belli bir siyasi düşünceyi benimsetmek ve bu doğrultuda sistemli ve sürekli şiddet ve zor kullanmak ise, var olan örgütü “*terör örgütü*” olarak kabul etmek gerekmektedir. Eğer örgütün amacı ne olursa olsun salt ekonomik kazanç ise “*ekonomik çıkar amaçlı suç örgütünden*” söz etmek gerekecektir. Öte yandan yine nihai amacı ekonomik olmakla birlikte, kendine özgü bir alt kültürden kaynaklanan niteliği, sosyolojik bir vakıa olarak ortaya çıkması ve var olması ve sonuç olarak geleneksel anlamda suç örgütlerini ortaya koyması yönünden “*mafya tipi suç örgütü*” ayrı bir başlık altında tasnife dâhil edilmiştir.

Küreselleşme ile birlikte günümüzde “*örgütlü suç*” uluslararası bir boyut kazanmıştır. 20.yüzyılda Soğuk Savaş sürecinin sona ermesi ile birlikte, suç örgütleri de kendi aralarında küreselleşmişlerdir. Bunun sonucu olarak esasen terör sorunlarına ağırlık veren ülkeler “*sınır aşan örgütlü suçlar*” kavramıyla tanışmışlardır. Anılan suç örgütleri faaliyette bulunacakları ülkelerde organizasyonlar kurarak, ulusal sınırları kaldırmışlardır. Bunun yanı sıra teknolojik gelişmeleri kullanarak faaliyet göstermeleri de tehlikeliliklerini artıran bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Artan tehlikelilik uluslararası alanda düzenleme yapılmasını zorunluluk olarak ortaya koyduğundan, ülkeler uluslararası alanda işbirliğini güçlendirmek ve yeknesak uygulamalar ortaya koymak anlamında, düzenlemeler yapmayı tercih etmiştir. Bu anlamda çalışmada “*sınır aşan örgütlü suçluluk*” ayrı bir başlık altında incelenmiştir. İhtimal odur ki 21.yüzyılda ülke gündemlerinde “*sınır aşan örgütlü suçlar*” terör örgütlerinden de tehlikeli mahiyete bürünecektir. Bu anlamda salt ulusal değil, uluslararası düzenlemelerde özel önem arz etmektedir.

Ceza Kanunumuzda “*çok failli suçların*” bir türü olarak düzenlenen “*Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma Suçu*” ile getirilen hüküm ile kamu barışı için tehlike oluşturan, fiillerin cezalandırılması amaçlanmıştır. Bu fiiller ile kişinin anayasal düzen içinde refah ve huzur içinde yaşama hakkı ihlal edilmekte ve hukuk devleti, demokrasi ve insan hakları açısından tehdit oluşturmaktadır. Zira salt örgüt kurma, müstakbelde işlenmesi amaçlanan suçlar bakımından araç niteliği taşımaktadır. Yani esasen gelecekteki suçlar için hazırlık hareketidir. Örgütü oluşturan kişiler sürekli olarak suç işlemek maksadıyla

bir araya gelmektedir. TCK 220.madde “*örgüt kurmak, örgüt yönetmek, örgüte üye olmak, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek ve örgütün ve amacının propagandasını yapmak*” cezalandırılmıştır. Söz konusu suç anılan eylemleri ayrı ayrı düzenlemiş olması sebebiyle seçimlik hareketli bir suç olduğu gibi, bu eylemlerin hangi biçimde gerçekleştireceği konusunda faille hareket serbestisi tanıdığından, serbest hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan “*örgütlü suçla*” ilgili kanunda özel hükmün bulunması halinde uygulama alanı bulamayacağından, genel nitelikte bir suçtur. Ancak özel düzenlemede hüküm bulunmadığı hallerde uygulanması mümkündür. Bu bakımdan aynı zamanda tamamlayıcıdır.

Kanun, suçun cezalandırılabilmesini örgün varlığı önkoşuluna bağlamış ve varlığı için en az üç kişi koşulu zorunlu kılınmıştır. Öte yandan örgütün salt kurulmuş olmasını yeterli görmemiş, amaç suçların işlenmesi yönünden örgütün yapısının, üye sayısının, araç ve gerecinin elverişli olmasını aramıştır. Ancak özel kast ile işlenebilen bu suç da öncelikle düzenleme “*örgütü kuran ve yönetene*” özel önem atfettiğinden daha ağır yaptırıma bağlama cihetine gitmiştir. “*Örgüt üyeliğinde*” ise sonuç yaptırım daha hafif olarak düzenlenmiştir. Yine “*örgüt yöneticiliğine*” özel önem atfetmiş, örgüt kapsamında işlenen suçlardan ayrıca fail olarak sorumlu olmasını öngörerek adeta “*objektif sorumluluk*” öngörmüştür. Diğer yandan “*örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen*” kişi ile örgütün “*hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden*” kişiyi örgüt üyesi olarak kabul etmiştir. Bu yaklaşım örgütsel faaliyette katkısı örgüt üyesi boyutunda olmayan failleri, örgüt üyesi ile eş değerde tutmakla, adil olmayan sonuçlara neden olduğundan hali hazırda TBMM gündeminde olan ancak henüz görüşülmeyen değişiklik önerisini gerektirmiştir. Söz konusu öneri, kanunlaşması halinde eleştirilere tam olarak yanıt veremese de daha adil neticelerin doğmasını sağlayacaktır. Yine kanun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar yönünden “*gerçek içtima*” kurallarını benimsemiş ve işlenen bu suçlardan, örgüt kurma, yönetme, üye olma suçlarının yanında failin cezalandırılmasını öngörmüştür. Söz konusu suç, müstakilen düzenlenen örgütün amacının ve propagandasının yapılması suçunun dışında kural olarak teşebbüse uygun değildir. İştirak hükümleri ise ancak

suçun işlenmesi için zorunlu olarak katılması gerekenler dışındakiler bakımından mümkün olabilecektir. Bu anlamda suça manevi iştirak mümkündür. Örgütün silahlı olması nitelikli hal olduğu gibi madde içinde örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak suçlarına nazaran müstakilen düzenlenen örgütün veya amacının propagandasının basın ve yayın yolu ile işlenmesi de nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.

Kanun koyucu bu suçta “*etkin pişmanlığa*” özel önem atfetmiş, örgüt kuran ve yöneten ve örgüt üyesi olan fail bakımından hem “*cezayı kaldıran şahsi bir sebep olarak etkin pişmanlığı*” düzenlemiş hem de sadece örgüt üyesi bakımından, “*cezayı azaltan bir sebep olarak etkin pişmanlığa*” yer vermiştir. Kanun koyucunun etkin pişmanlığı TCK 221.maddede düzenlemiş olması, örgütlü suçla mücadelede izlediği suç siyasetinin bir yansıması olarak kabul edilmelidir.

Ayrıca “*etkin pişmanlık*” uygulaması sonrasında, faile “*denetimli serbestlik*” tedbirinin uygulanabileceği kanunda açıkça düzenlendiği gibi gerekçede, *etkin pişmanlığın cezasızlık sebebi olduğu*” haller ile “*etkin pişmanlığın cezayı azaltan neden olduğu*” haller arasında fark olmadığını vurgulanmıştır. Bunun yanında “*denetimli serbestlik*” süresi bir yıl olarak belirlenmiş ve fakat bu süreyi üç yıla kadar uzatma noktasında hâkime takdir yetkisi tanınmıştır.

TCK 220/1 maddesi uyarınca kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla “*örgüt kuran ve yönetenler*” iki yıldan altı yıla kadar cezalandırılacaklardır. TCK 220/2 uyarınca suç işlemek amacıyla kurulmuş olan “*örgüte üye olanlar*”, TCK 220 / 6 uyarınca “*örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen*” kişiler, “*örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişiler*” ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile yaptırımını karşı karşıyadır.

Suç işlemek için örgüt kurma suçu ceza yaptırımını öngörüldüğü gibi örgütlü suçların yaygınlaşarak kuvvetlenmesi, bu suçlarla mücadelede yasa koyucuyu hürriyeti bağlayıcı cezaların yanında ceza dışı alternatif çözüm yollarını da kullanmaya sevk etmiştir. TCK’nun 58.maddesinde örgüt mensubu suçlular hakkında cezadan başka denetimli serbestlik tedbiri de uygulanması, TCK’nun 221.maddesine göre etkin pişmanlık

gösterenlere ceza verilmemesi veya indirilmiş ceza verilmesi, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında ki Kanuna göre şartla tahliye sürelerinin diğer suçlulara göre gibi daha uzun olması, infaz rejiminin ağırlığı bu bağlamda ele alınmalıdır.

“Suç işlemek için örgüt kurma suçunda” “örgüt kurmak ve yönetmek suçları” bakımından dava zamanaşımı onbeş yıldır. *“Örgüt üyesi olma, örgüt adına suç işleme, örgüte bilerek yardım etme, örgütün propagandasını yapma suçları”* yönünden ise dava zamanaşımı sekiz yıldır. Ancak soykırım ve insanlığa karşı suçların örgütlü olarak işlenmesi halinde bu suçlar bakımından zamanaşımı süresi işlemeyecektir.

Esasen bu suçların yargılaması Asliye Ceza Mahkemelerinde görülmekle birlikte, CMK 250. maddede tahdidi olarak öngörülen suçlara ilişkin (örgüt faaliyeti çerçevesindeki uyuşturucu imal ve ticaretinin işlenmesi, suçun haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenmesi, terör suçu olarak işlenmesi) yargılama anılan maddede düzenlenen *“özel yetkili ağır ceza mahkemelerince”* yürütülecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akkaya, Ç., 2009. *Terör suçları ve cezaların infazı*. Ankara: Adalet Yayınevi

Akkaya, Ç., 2010. *Suç işlemek amacıyla örgüt kurma uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi

Alacakaptan, U., 2000. *Fikir ve düşünce özgürlüğü ve tehlike suçları, çağdaş batı hukukunda bu konudaki düşünce ve uygulamalar, türk uygulaması ve değerlendirmesi*. Ankara: Hukuk Kurultayı, 2

Alacakaptan, U., 2004. *Genel olarak ve bazı suçlar bakımından cürüm işlemek için örgüt (teşekkül) meydana getirme suçu*. İstanbul: Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı

Alacakaptan, U., 2004. *Çıkar amaçlı örgüt kurma suçu*. İstanbul: Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı

Arslan, Ç ve Kayançişek, M., 2009. *Suçta tekerrür*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı

Artuç, M, Akkaya, Ç ve Gedikli, C., 2008. *2006-2007-2008 içtihatları ile Türk ceza kanunu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2.Baskı

Artuk, M, E, Gökçen, A ve Yenidünya, A, C. , 2006. *5237 sayılı yeni TCK'ya göre hazırlanmış ceza hukuku genel hükümler I*. Ankara: Turhan Kitabevi

Ataç, S., 2006. *İnfaz mevzuatı*. İstanbul: Polis ve Hukuku Ulus Basım Yayın

Atayün, A., 2008. *Örgütlü suç soruşturmaları yöntemi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2.Baskı

- Avcı, M., 2003. *Örgütlü suç kavramı*. Kamu Hukuku Arşivi, Prof. Dr. İlhan Akın'a Armağan
- Aydın,D., 2009. *Türk ceza hukukunda suça iştirak*. Ankara: Yetkin Yayıncılık
- Aydın,S., 2008. *Kara para aklama ve terörizm finansmanı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1. Basım
Aydın, S, Yılmaz, Y., 2007. *Yolsuzluk ve mali suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi
- Bal, İ, Özcan, M., 2003. *Türkiye'de organize suçlarla mücadelede yöntem arayışları, organize suçlarla mücadele ve polis*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Bayraktar, K., 1997. *Suç işlemeye tahrik cürmü*. İstanbul: Ceza Hukuku Kitaplar, Yenisey Kazancı Doktrinbank
- Beşe, E., 2003. *Sosyoloji temelli suç teorileri ve organize suçlar, organize suçlar ve polis*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Bıçak, V., 2011 . *Suç muhakemesi hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı
- Canak, E., 2005. *Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve çıkar amaçlı örgütlenme suçları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık
- Cengiz, M. ve Şen, B., 2011. *Sınıraşan suçlar :tanımı, ortaya çıkış süreci ve gelişmesi, sınıraşan organize suçlar, kavramlar, yöntemler, eğilimler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Bası
- Centel, N, Zafer, H., 2011 . *Ceza muhakemesi hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 8.Bası
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö., 2005. *Türk ceza hukukuna giriş*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 3.Bası

- Ceylan, Ü., 2003. *Organize suçluluk ve çıkar amaçlı örgüt suçu*. Ankara: Turhan Kitabevi, 1.Bası
- Çakmut, Yenerer, Ö., 1999. *Ceza hukukunda propaganda ve düşünce özgürlüğü*. İstanbul: Sahir Erman Armağanı, Alfa Yayınları
- Çalışır, K, T., 2009. *Suçun vebası suç örgütlerinin anatomisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Bası
- Çetin, S, H., 2011. *Türk ceza hukukunda seçenek yaptırımlar*. Ankara: Adalet Yayınevi 1.Bası
- Çetinbaş, M., 2008. *Terörle mücadele mevzuatı ve örgütlü suçlarla mücadele*. İstanbul: Sulhi Dönmezer Armağanı, Atatürk Araştırma Merkezi ve Türk Ceza Hukuku Derneği Yayını
- Çolak, H, Taşkın, M., 2005. *Açıklamalı karşılaştırmalı uygulamalı ceza muhakemesi kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Daragenli, V, S., 1999. *Tehlike suçları*. İstanbul: Sahir Erman Armağanı, Alfa Yayınları
- Demirbaş, T., 2008. *İnfaz hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı.
- Demirbaş, T., 2006. *Ceza hukuku genel hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 4.Bası
- Demirbaş, T., 2009. *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Bası
- Doğan, K., 2008. *Göçmen kaçakçılığı suçu*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2.Bası
- Dönmezer, S., 2001. *Organize suçlulukla mücadele kolokyumu*. İstanbul: Ceza Hukuku Makaleler, Yenisey-Kazancı Doktrinbank

- Dönmezer, S., 2001. *Örgütlü suçların önlenmesi ve değerlendirilmesi*. İstanbul: Ceza Hukuku Makaleler, Yenisey-Kazancı Doktrinbank
- Erdem, M, R., 2000. *Çete, örgüt, gizli ittifak, toplu suç kavramları, mukayeseli hukukta mevcut özel hükümler ve türk hukuku*. Ankara: Hukuk Kurultayı, 2
- Erdem, M, R., 2001. *Ceza muhakemesinde organize suçlulukla mücadelede gizli soruşturma tedbirleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Ergül, E., 2008. *Küresel köyde suç ve adalet*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Baskı
- Erdoğan, O., 2008. *İnfaz hukuku eski ve yeni mevzuata göre*. İstanbul: Acar Basım
- Evik, V, S., 2004. *Çıkar amaçlı örgütlenme suçu*. İstanbul: Beta Yayıncılık
- Evik, V, S., 2004. *Cürüm işlemek için örgütlenme*. İstanbul: Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı
- Evik, V, S., 2011. *Suçta iştirakte yardım edenin ceza sorumluluğu*. İstanbul: On İki levha Yayıncılık, 2.Baskı
- Gedik, D., 2010 . *Bir uygulamacının ceza hukuku makaleleri*. Ankara: Adalet Yayınevi
- Geleri, A., 2003. *Organize suçların ortaya çıkışı ve gelişimi :italyan –amerikan mafyası üzerine bir çalışma, organize suçlar ve polis*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Gökçeğöz, F., 2003. *Organize suç kavramı, terör suçları ile bağlantısı ve etkin mücadele yöntemleri, organize suçlarla mücadele ve polis*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Gülşen, R., 2007. *Ceza hukukunda sorumluluğu kaldıran nedenlerden kaza, mücbir sebep, cebir ve tehdit*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı

- Gültaş,V., 2008. *Açıklamalı içtihatlı 5237 sayılı türk ceza kanunda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ve etkin pişmanlık*. Ankara: Bilge Yayınevi, 1.Baskı
- Gültaş, V., 2008. *5271 sayılı ceza muhakemesi kanununun ışığı altında tutuklama ve kanun yolları*. Ankara.Bilge Yayınevi, 2.Baskı
- Günay, E., 2006. *Öğreti ve uygulamada yeni Türk ceza kanunundaki etkin pişmanlık ve gönüllü vazgeçme*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Günay, E., 2008. *Uygulamalı örnekli dava ve ceza zamanaşımı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3.Baskı
- Gündel, A., 2009. *Yeni Türk ceza kanunu açıklaması*. Ankara: Sözkese Matbaacılık, 1,
- Gündel, A., 2009. *Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması*. Ankara: Sözkese Matbaacılık, 4
- Güven, Ö, Yalvaç, G., *Terör örgütüne üye olmak suçu*. İstanbul: Ceza Hukuku Makaleler, Yenisey-Kazancı Doktrinbank
- Hakeri, H.,2005. *Ceza hukuku*.Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4.Baskı
- Hakeri, H.,2007 . *Ceza hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 5.Baskı
- İpekçioğlu, Aksoy, P., 2009. *Türk ceza hukukunda suça teşebbüs*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı
- Jescheck, H, H., 2007. *Alman ceza hukukuna giriş*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2.Baskı
- Kahya,Y, Özerkmen, N., 2007. *Bir gülyabani organize suç örgütleri “mafya”*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Bası

- Kamer, V, K., 2007. *Denetimli serbestlik kararlarının infazı*. Ankara: Adalet Yayınevi
- Katoğlu, Tuğrul., 2003. *Ceza hukukunda hukuka aykırılık*. Ankara : Seçkin Yayıncılık, 1.Bası
- Kavlak, C., 2011., *Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu*.Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Bası
- Kocasakal, Ü., 2004. *Avrupa Birliği ceza hukukunun esasları*. İstanbul.
- Köroğlu, H., 2001. *Örgütlü suçluluk çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele ve cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Bası
- Kunter, N, Yenisey, F, Nuhoğlu, A., 2006. *Muhakeme hukuku dalı olarak ceza muhakemesi hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 15.Baskı
- Malkoç,İ., 2007. *Açıklamalı içtihatlı 5237 sayılı yeni Türk ceza kanunu*. Ankara: **1**, Malkoç Kitabevi
- Malkoç,İ., 2007. *Açıklamalı içtihatlı 5237 sayılı yeni Türk ceza kanunu*. Ankara. **3**, Malkoç Kitabevi
- Meşe, M., 2004. *Örgütlü suçluluk ve cürüm işlemek için teşekkül kurma suçu*. İstanbul Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Mıhçak,M, 2003. *Çıkar amaçlı suç örgütleri ve cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1 Bası
- Özbek, V,Ö., 2003. *Organize suçlulukla mücadelede kullanılan gizli görevlinin görevin gerektirdiği suçlar bakımından cezalandırılabilirliği*. Ankara: Yetkin Yayıncılık
- Özbek, V,Ö., 2006. *İzmir şerhi yeni Türk ceza kanunun anlamı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3.Baskı

Özbek, V,Ö., 2006. *Ceza muhakemesi hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık,1.Baskı

Özbek, V,Ö, Bacaksız,P ve Doğan, K., 2007. *Ceza muhakemesi hukuku açıklamalı şemalı çalışma kitabı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı

Özbek, V,Ö, Bacaksız,P ve Doğan, K., 2006. *Ceza hukuku bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1.Bası

Özgenç,İ, ve Şahin,C., 2001. *Uygulamalı ceza hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3.Bası

Özgenç, İ., 2002. *Ekonomik çıkar amacıyla işlenen suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Özgenç, İ., 2006. *Gazi şerhi*. Ankara: Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası, 3.Baskı

Özgenç, İ., 2007. *Türk ceza hukuku genel hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Bası

Özgenç,İ., 2011. *Suç örgütleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3.Bası

Özer, A, Doğan,A., 2010. *Yargıtay 9.ceza dairesinin görevi kapsamındaki suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Baskı

Öztürk,B ve Erdem, M, R., 2005. *Uygulamalı ceza hukuku ve emniyet tedbirleri hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 8.Bası

Parlar,A ve Hatipoğlu,M., 2008 . *Türk ceza kanunu yorumu 1* . Ankara : Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı

Parlar,A ve Hatipoğlu,M., 2008. *Türk ceza kanunu yorumu,3*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı

Parlar,A ve Hatipoğlu,M., 2008. *Asliye ceza davaları*,.Ankara : Adalet Yayınevi

Parlar,A ve Hatipoğlu,M., 2010. *Suça teşebbüs iştirak içtima ve yaptırımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı

Sancar, T., 1998. *Çok failli suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınevi

Soyaslan,D.,2005. *Ceza hukuku genel hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları

Soyaslan, D., 2005. *Ceza hukuku özel hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları

Soyaslan,D., 1994. *Teşebbüs suçu*, Ankara.

Şentuna, M, T.,2007. *Teori Ve uygulama ışığında avrupa insan hakları sözleşmesi ile karşılaştırmalı olarak 5271 sayılı ceza muhakemesi kanununda tutuklama ve adli kontrol*. Ankara: Adalet Yayınevi

Şimşek, M., [t.y).]*Türk hukukunda terörizmin tanımı ve avrupa insan hakları mahkemesi kararlarında terörizm*. İstanbul:Ceza Hukuku Makaleler, Yenisey Kazancı Doktrinbank

Taşdemir, K., 2011. *Ceza hukukunda zamanaşımı*. Ankara : Ütoyagrafik Yayınları

Tezcan,D, Erdem,M, R ve Önok M., 2008. *Teorik ve pratik ceza özel hukuk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Türkiye Barolar Birliği., 2006 . *Türkiye ve terörizm*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, S.107

Toroslu, N., 2010. *Ceza hukuku özel kısım*. Ankara: Savaş Yayınevi, 5.Bası

- Töngür, A.R.,2009 . *Ceza hukukunda yeni boyutlarıyla erteleme*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Baskı
- Urhal, Ö., 2008. *Kamu güvenliği açısından istihbarat ve örgütlü suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Bası
- Uyar,T. , 2008 . *Terörle mali ve hukuki mücadele*. Ankara: Adalet Yayınevi, 1.Bası
- Ünlü,Ö., 2011 . *Özel yetkili ağır ceza mahkemeleri*. İstanbul: Ceza Hukuku Makaleleri, Yenisey Kazancı Doktrinbank
- Ünver, Y, Hakeri, H., 2012. *Ceza muhakemesi hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 5.Bası
- Ünver, N, 2002. *Çıkar amaçlı suç örgütleri ve cürüm işlemek için teşekkül oluşturma*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2.Bası
- Yarsuvat,D ,Bayraktar,K., 2009.*Teşebbüs ve iştirak kurallarının genişlemesi*. İstanbul:
- Yücekul,K, G., *Türk Ceza Kanununun 220/4.Maddesinin ,Bileşik Suçu Düzenleyen 42.Madde Karşısında Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme*. İstanbul: Köksal Bayraktar Armağanı
- Yücel, M, T., 2007. *Türk Ceza Siyaseti Ve Kriminolojisi*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, S.126, 4.Bası
- Yenisey, F., 2000. *Organize suçlulukla mücadele özel ceza muhakemesi tedbirleri hukuk kurultayı 2*. Ankara:
- Yılmaz, E., 1992. *Hukuk sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayıncılık,4.Baskı
- Yılmaz, Z., 2010. *Ceza hukukumuzda şikayet*,.Ankara: Adalet Yayınevi,1.Baskı
- Zafer, H., 1999. *Ceza hukukunda terörizm*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 1.Bası

Sürelî Yayınlar

Aktürk, Y., 2009. Özel Ceza Mahkemeleri. İstanbul: *İstanbul Barosu Dergisi*, **83** (5)

Albayrak, M., 2008. Şikayete Tabi Suçların Özellikleri Ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar. Ankara: *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, **77**

Aldemir, H., 2009. Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin Maddi Bakımdan Yetkisi. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Terazi Hukuk Dergisi*, **33**

Artuç, M., 2008. Zincirleme Suç. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Terazi Hukuk Dergisi*, **28**

Beşe, E., 2004. Terörizm Literatürü Üzerine. Ankara: *Polis Dergisi, Terörle Mücadele Özel Sayısı*, **40**

Dönmezer, S., 2002. Türkiye’de Organize Suçlulukla Mücadelenin Esasları. İstanbul: *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof, Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, **1**

Dönmezer, S., 2002. Organize Suçlulukla Mücadele. İstanbul: *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, **1**

Duman, H. İ., 2006. Kamu Düzeni Kavramı Ve Bu Gerekçeyle İnsan Haklarının Sınırlandırılması. İstanbul: *Legal Hukuk Dergisi*, **42**

Dursun, H., 2003. Organize Suçun Temelleri Ve Anılan Suçla Mücadelenin Özel Zorlukları. Ankara: *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, **49**

Erdoğan, Y., 2010. Gönüllü Vazgeçme. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Ceza Hukuku Dergisi*, **13**

- Ersoy, Ö., 2004. Terör Ve organize Suçlarda Yakınlaşma Ve İşbirliğinin İncelenmesi. Ankara: *Polis Dergisi, Terörle Mücadele Özel Sayısı*, **40**
- Gökpınar, M., 2010. Ceza Muhakemesinde Savcılık. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Ceza Hukuku Dergisi*, **12**
- Karcılıoğlu, K., 2011. Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları. İstanbul: Beta Yayıncılık, *Suç Ve Ceza, Ceza Hukuku Dergisi*, **1**
- Kocasakal, Ü., 2002. Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri Ve Kapsamı. İstanbul: *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof,Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, **1**
- İste, Ş., 2011., Genel Olarak Terör Ve Türkiye'de Terör Yargılaması. İstanbul: *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, **87-88**
- Usta, İ, Öztürk, H., 2010. Denetimli Serbestlik. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Ceza Hukuku Dergisi*, **13**
- Taştan, M., 2010. Terörle Mücadele Kanununun 7/2 maddesi, Terör Örgütü'nün Propagandasını Yapma Suçu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Terazi Hukuk Dergisi*, **6**
- Taştan, M., 2008, Terörle Mücadele Kanunu 'nun 7/2 maddesi, Terör Örgütünün propagandasını Yapma Suçu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Ceza Hukuku Dergisi*, **6**
- Taştan, M., 2008. Silahlı Örgüt Kurma, Yönetmek Ve Üye Olmak Suçu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, *Terazi Hukuk Dergisi*, **20**
- Zafer, H., 2005. Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin Hukuki Statüsü. İstanbul: *Hukuk Ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, **5-6**

Diğer Yayınlar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Madde gerekçeleri. <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/>

[Erişim Tarihi 10/10/2011]

Aksoy, P., 2007. *Türk ceza hukukunda suça teşebbüs*. <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 22/01/2012]

Akyıldız,N., *Fikri mülkiyet aleyhine işlenen suçlar*. www.izmir.adalet.gov.tr/eklemeler/makale/makale1.doc [Erişim Tarihi 02/11/2009]

Alacakptan, U., *Suçun unsurları*. 1975. <http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/ugur-alacakptan/sucun-unsurlari/sucun-unsurlari-kitabin-tamami.pdf> [Erişim Tarihi 05/01/2010]

Alemdaroğlu, T., 2010. *CMK'nun Tutuklama Süresine İlişkin Tartışmalar*. <http://www.turkhukukurumu.org.tr/Siteyazi/20101229.pdf> [Erişim Tarihi 27/11/2011]

Baba, Y., (2010). *Türk ceza kanununda etkin pişmanlık*. İstanbul: *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*

Bozlak,A, *Çıkar amaçlı organize suçlarla mücadeleye ilişkin temel hukuki düzenlemeler ve başlıca ilkeler*. http://www.pa.edu.tr/APP_DOCUMENTS/D478B2AD-3813-4555-9629-6332F8CF8D33/cms_statik/dergi/2009/3/4-Makale-61-93.pdf [Erişim Tarihi 27/01/2012]

Beşe, E., *Gizli savaşın esrarengiz örgütü*. <http://www.zaman.com.tr/yazdir.do?haberno=288445> [Erişim Tarihi 28/01/2012]

- Çoban, Z.,2008 . *İfade özgürlüğü ve suç örgütünü veya amacının propagandasını yapma suçu*. <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 10/10/2010]
- Döner, İ., 2005. *Suçu bildirmeme suçu*. AÜEHFD http://hukuk.erkincan.edu.tr/dergi/makale/2005_IX_2.4.pdf, [Erişim Tarihi 26/01/2012]
- Dülger, M, V., *5237 Sayılı YTCK'da kastın unsurları ve türleri ve özellikle olası kastın değerlendirilmesi* .<http://www.dulger.av.tr/assets/pdf/kastinunsurlariturleri.pdf> [Erişim Tarihi 10/01/2012]
- Düşünce Ve İfade Özgürlüğü* Konulu 18/11/2006 Tarihinde Düzenlenen Panel Metni. <http://www.bgst.org/keab/panel20070128.asp> [Erişim Tarihi 14/12/2012]
- Erem, F., *Suçun konusu ve hümanist doktrin*. <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1968-25-01-02/AUHF-1968-25-01-02-Erem.pdf> [Erişim Tarihi 13/01/2012]
- Erem, F., 1955.*Cürüm işlemek için cemiyet kurmak*. <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/auhf-1955-12-03-04/auhf-1955-12-03-04-erem2.pdf> [Erişim Tarihi 01/01/2011]
- Erdem, F, H., *TCK'nun 312.maddesinin koruduğu hukuksal değerın kısa bir analizi türk devlet düzeni demokratik kamu düzeni*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/283/2583.pdf> Erişim Tarihi 10/10/2010]
- Ersoy, Ö., 2005. *Organize suç olgusu ve ulusal mücadele konsepti*. <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 05/09/2011]
- Gök, A., *Türk ceza hukukunda terör suçları ve terörizm*. 2005 <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 05/09/2011] Kırıkkale.

Gökçen, A., *Kamu barışına karşı suçlar*. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/118.doc
[Erişim Tarihi 05/01/2010]

Gündel, A., *TMY tasarısı skandal*.
<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=185813> [Erişim Tarihi
14/12/2012]

Hafizoğlu, Z , Kurşun,G., *Türk ceza hukukunda örgütlü suçluluk*.
http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-71-334.pdf TBBD [Erişim
Tarihi 05/01/2010]

Hafizoğlu, Z, Kurşun,G., *Türk ceza hukukunda örgütlü suçluluk*.
<http://www.baskent.edu.tr/~zekih/uygulamaci/umakale.htm> [Erişim Tarihi
18/06/2009]

Hafizoğulları,Z., 2008. *Kusurluluğu kaldıran bir neden olarak ceza hukukunda istenemezlik İlkesi*. <http://Dergiler.Ankara.Edu.Tr/Dergiler/38/1498/16522.Pdf>
[Erişim Tarihi 10/01/2012]

Human Rights Wach Kasım 2010, *Protestoyu terör suçu saymak, göstericileri yargulamak ve hapsedmek için terörle mücadele yasalarının keyfi kullanımı*.
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/turkey1110tuwebwcover.pdf>
[Erişim Tarihi 14/12/2012]

Kale, M., 2009. *Türkiye’de denetimli serbestlik sistemi*. <http://www.cte-dsm.adalet.gov.tr/menusayfalari/bilgibankasi/tez/239727.pdf> [Erişim Tarihi
28/11/2011]

Kayanççek, M., *Suçta teşebbüs* . www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/157.doc [Erişim
Tarihi 10/01/2012]

- Kurtuluş Binboğa, S., *Yargıtay'ın suçtan kaynaklanan mal varlıklarının müsadere ve el koyma hükümlerine ilişkin uygulamaları.* <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale1-3.htm> [Erişim Tarihi 01/12/2011]
- Öktem, E., *Uluslar arası hukukta terörizm tanım sorunu ve milli bağımsızlık hareketleri.* <http://www.iticu.edu.tr/yayin/dergi/d5/M00068.pdf> [Erişim Tarihi 27/12/2012]
- Özek, Ç., *Silahlı çete amaç suç ilişkisinde iştirak sorunları* <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/465/5339.pdf> [Erişim Tarihi 30/01/2012]
- Özen, M., 2008. *Suçların içtimaı , zincirleme suç- fikri içtima –bileşik suç.* <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 22/01/2012]
- Özen, M.,2009. *Kamu davası açma konusunda benimsenen ilkeler, cumhuriyet savcısının takdir yetkisi ve iddianamenin iadesi.* Ankara Barosu Dergisi, www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/abd_yaz.pdf [Erişim Tarihi 22/01/2012]
- Özek, Ç., *Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümlerde cezalandırılan hazırlık hareketleri.*,<http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmeczua/article/viewfile/4938/4478> [Erişim Tarihi 03/01/2012]
- Özen, M., *Ceza hukukunda fikri içtima.* 2007. http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2007-73-372.pdf TBBD [Erişim Tarihi 13/01/2012]
- Özgenç, İ., 1997. *Suç teşekkülü, düşüncüyü açıklama ve örgütlenme hürriyeti.* Türkan Rad Armağanı <http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmeczua/article/viewFile/3901/3478> [Erişim Tarihi 16/01/2012]

Özdemir, E., 2006. *Sınırsız örgütlü suç gruplarının uluslararası güvenliğe etkilerinin kolombiya ve italya örnekleri üzerinden değerlendirilmesi*. <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 10/10/2010] Ankara.

Parlak ,B, Argun ,U., *küreselleşme süreci bağlamında organize suç örgütlerinin karşılaştırmalı analizi*.http://www.utsam.org/images/upload/attachment/utsas_2009_secilmis/K%C3%BCreselle%C5%9Fme%20S%C3%BCreci%20Ba%C4%9Flam%C4%B1nda%20Organize%20Su%C3%A7%20%C3%96rg%C3%BCtlerinin%20Kar%C5%9F%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1rma%20Analizi.pdf [Erişim Tarihi 27/01/2012]

Pek, A., *Mafya nedir*, <http://www.caginpolicisi.com.tr/72/index.htm> [Erişim Tarihi 27/01/2012]

Sancar, Yalçın,T., 2007. *Türk ceza hukukunda zincirleme suç*. http://portal.ubap.org.tr/app_themes/dergi/2007-70-322.pdf [Erişim Tarihi 13/01/2012]

Selçuk, S.,*Suç sonrası Etkin Cayma*, <http://www.stargazete.com/yazar/sami-selcuk/suc-sonrasi-etkin-cayma-1-haber-230267.htm> [Erişim Tarihi 02/12/2011]

Sınırsız Örgütlü Suçlara ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_45.pdf [Erişim Tarihi 10/11/2011]

Sunay, R., *Avrupa insan hakları mahkemesi kararlarında ifade özgürlüğü ve Türkiye*. <http://www.belgeler.com/blg/tbo/avrupa-insan-haklari-mahkemesi-kararlarinda-ifade-ozgurlugu-ve-turkiye-freedom-of-speech-on-european-human-rights-court-and-turkey> [Erişim Tarihi 13/01/2012]

Şeker, İ., *Zincirleme Suç*.<http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/36.say%c4%b1/idrisseker.pdf>

[Erişim Tarihi 13/01/2012]

TBMM Adalet Komisyonu Tarafından Hazırlanan TCK Tasarısına dair rapor. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/komisyonrapor.doc s.3 [Erişim Tarihi 01/12/2011]

Toroslu, N., *Cürümlerin tasnifi bakımından suçun hukuki konusu*. <http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/nevzat-toroslu/curumlerin-tasnifi/ikinci-kisim.pdf> [Erişim Tarihi 05/01/2012]

Turhan F., *Yeni Türk ceza kanunun'da uluslararası suçlar*. <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/101.doc> [Erişim Tarihi 20/11/2011]

Uğur H., *Ceza muhakemesinde kovuşturma mecburiyeti ilkesinden maslahata uygunluk ilkesine*. www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/makale-1.doc [Erişim Tarihi 26/11/2011]

Üney, İ., *Organize suç ve terörizm ilişkisi : pkk örneği*. <http://tez2.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 05/09/2011]

Yeni Türk Ceza Adalet Sistemini Tanıtım sitesi, *Müsadere Ve Elkoyma Alanında Kılavuz İlkeler*. <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/meaki.htm> [Erişim Tarihi 01/12/2011]

Yıldırım,K., *YTCK' da cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi*. http://www.turkhukusitesi.com/makale_437.htm [Erişim Tarihi 30/01/2012]

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111015-15.htm> [Erişim Tarihi 26/01/2012]

www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc

Yenisey- Kazancı Doktrinbank 1.2

Kazancı Mevzuat Ve İçtihat Bankası Programı

Kazancı Mevzuat Ve İçtihat Bilgi Bankası İnternet Üzerinden Bilgi Bankası
<http://www.kazanci.com/cgi-bin/ara.cgi>

Kazancıhukuk İçtihat Bilgi Bankası <http://www.kazancihukuk.com/>

Uyap Mevzuat Ve İçtihat Programı 10.00 Sürümü